Radu Tudoran

ferma „cotofana veselă“

un porc mizantrop

Două povestiri vesele pentru cei mici, cu tîlcuri triste pentru cei mari

EDITURA ION CREANGĂ

RADU TUDORAN

FERMA „COŢOFANA VESELĂ” şi **UN PORC MIZANTROP**

Două povestiri vesele pentru cei mici,
cu tîlcuri triste pentru cei mari

Ediţie revăzută

Editura Ion Creangă – Bucureşti, 1991

Versiunea digitală 1.0 - noiembrie 2021

Aceste două povestiri-fabulă, apărute în iarna anilor 1945-46, sunt scrise pe un ton de glumă, într-un moment cînd nu era timp de glumit, de aceea, sub aspectul lor vesel se ascunde multă amărăciune. Dar azi, cînd se retipăresc, după patruzeci şi patru de ani, cu toate îngrijorările, care există, cu toate dezamăgirile, avem dreptul şi la speranţă, deci tîlcul lor trist să nu-l punem la inimă, ci doar să-l ţinem minte.

1991

Radu Tudoran

Ferma „Coţofana veselă”

CAPITOLUL I
Ferma „Coţofana veselă” şi stăpînii ei

Dacă ieşi din Bucureşti pe bariera dinspre miazănoapte, puţin după ce treci de aeroport, din şoseaua asfaltată se desparte un drum, la stînga, tăind cîmpul şi pierzîndu-se curînd într-o linie de salcîmi. Dincolo de această plantaţie se află ferma domnului Ionescu, botezată de vecini „Coţofana veselă”, nume cam neobişnuit, dar ales nu fără motive; fiindcă în unul din cei doi ulmi mari de la poartă şi-a făcut cuibul, împreună cu perechea ei, o coţofană zglobie şi guralivă, întotdeauna bine dispusă. Ea însă nu are nici o legătură cu întîmplările care se vor povesti mai departe.

Prin urmare, dincolo de salcîmi se află ferma domnului Ionescu. Acesta este un ins mărunţel, oacheş, cu părul albit pe la tîmple iar în creştet rărit, cu o fărîmă de mustaţă, sură, zbîrlită, şi cu o pereche de ochelari în ramă neagră, care, nu ştiu cum, îi dau o privire posnaşă. De dimineaţă pînă seara, stăpînul fermei se plimbă pe proprietatea sa, cu o unealtă în mînă: ba un cuţitaş de altoit, ba o foarfecă de tăiat iarba, ba o greblă, ori o stropitoare. Într-un cuvînt, înfăţişare şi apucături de om la locul lui. În istoria împrejurimilor, nu se cunoaşte vreo gîlceavă, vreo nemulţumire sau vreo încurcătură provocată de el.

Ferma „Coţofana veselă” se învecinează cu alte ferme, mai mici sau mai mari, proprietăţile unor oameni muncitori şi potoliţi. Nu departe, în spre apus, se poate vedea satul Ghiftuiţi, de ale cărui autorităţi ţin aceste ferme. Locuitorii lui se ocupă cu aprovizionarea oraşului, unde duc lapte, ouă, păsări, legume şi fructe, de ale lor sau cumpărate de la alţii, sînt adică şi precupeţi. După cum arată chiar numele satului, treburile oamenilor merg în plin. De altfel, ne găsim într-o regiune binecuvîntată de Dumnezeu.

Prin aceste locuri nu i s-a întîmplat nimănui nimic rău; nu s-a auzit de cineva să scapete, cum nu s-a auzit de vreun furt, cu atît mai puţin de vreun omor. Folosindu-se de binefacerile

progresului, de clocitori, de îngrăşăminte, de irigaţii sistematice, oamenii n-au avut să se plîngă nici măcar de neplăcerile obişnuite în îndeletnicirea lor, molimi, secete şi altele. Copacii lor au dat totdeauna rod mult şi bun, vacile au dat lapte mult şi gras, stupii au dat miere, viile nu s-au mănat în nici un an, totul, în sfîrşit, cum nu se poate mai bine şi mai norocos.

Veţi crede că aşa, neîntîmplîndu-li-se nimic deosebit, oamenii s-or fi săturat de belşug şi se vor fi plictisit de atîta trai bun. Cîtuşi de puţin! Toţi erau fericiţi de starea lor, şi n-ar fi dorit să se schimbe nimic. Au trebuit să se plictisească animalele, în primul rînd catîrul afurisit de la ferma „Coţofana veselă”, ca să se întîmple faptele nemaipomenite pe care le voi povesti.

Domnul Ionescu locuia la fermă împreună cu familia, compusă astfel:

Doamna Matilda, soţia, o femeie cu figură de lăptăreasă olandeză, aşa cum o puteţi vedea, în cărţile de geografie de altădată, cu scufa de pînză scrobită. Asemănarea nu vine numai din înfăţişare, ci şi de la îndeletnicire, fiindcă doamna Ionescu se ocupa cu supravegherea vacilor şi cu prepararea laptelui în diferite feluri: smîntînă, iaurt, unt şi brînză. Ea era mai mare peste staulul cu cele patru vaci de rasă, peste femeile care le mulgeau, peste cele zece ciubăre, peste strecurători, putineiuri şi peste toate accesoriile lăptăritului. În fiecare zi, îşi îndeplinea îndatoririle cu sîrguinţă, ba poate mai mult decît atît, totul după ceasornic, acelaşi program în fiecare zi. Vacile chiar făceau haz pe socoteala punctualităţii ei exagerate. Joiana, cea mai bătrînă, dar şi cea mai şugubeaţă, găsea ades prilejuri de ironie.

— Ştiţi, fetelor, zicea, ştergîndu-se cu limba ei aspră prin nări, dacă n-ar fi coana Matilda, Dumnezeu n-ar mai şti după ce să potrivească răsăritul şi apusul soarelui.

— Hă-hă-hă! rîdea gros taurul Pamfil, din fundul staulului.

Celelalte vaci, mai tinere, se înfiorau de rîsul lui. Numai Joiana rămînea indiferentă, fiindcă avusese cîndva o dezamăgire din dragoste şi nu mai dădea nici un ban pe tauri.

— Nu, zău, fetelor, îşi relua Joiana gîndul şugubăţ, eu cred că şi anotimpurile se iau tot după coana Matilda; primăvara după pardesiul doamnei, iarna după palton ...

— Dar vara? se amesteca în vorbă Pamfil, ridicînd capul şi încercînd să privească peste parapetul care îl separa de restul staulului.

— Tu ţine-ţi botul acasă! Nu mă face să cred că te interesează măcar cît o cofă de apă cele ce spun eu! Lasă că ştiu la ce ţi-e gîndul şi la ce te uiţi, pezevenghiule!

Pamfil îşi lăsa capul în jos, roşu pînă la albul ochilor, atins în locul cel mai sensibil al fiinţei lui. Fiindcă, întocmai cum spunea Joiana, nu vorbele ei îl atrăgeau, ci juncana din partea cealaltă a staulului, Elvira ...

Dar era vorba să vedem ce persoane trăiau la ferma domnului Ionescu, de lîngă satul Ghiftuiţi.

A treia persoană ca importanţă era cucoana Miţa, verişoară bună cu stăpînul casei. Rămasă fără bărbat de mult timp, singură pe lume, se refugiase aici, unde se ocupa de pisicile fermei, în afara timpului cînd se ţinea de clevetiri. Numai cu atîtea spuse, cred că v-o şi închipuiţi: înaltă, slabă, cu nasul ascuţit, cu ochii cenuşii, bănuitori şi prefăcuţi.

Mai trăiau la „Coţofana veselă” şi alţi oameni: domnişoara Amalia, fiica proprietarilor, care folosea parfum franţuzesc şi aştepta un prinţ; domnişorul Bebeluş, supranumit „Repetenţilă”, fratele ei mai mic, niţel cam sîsîit şi prostănac, dar care, după cum credeau părinţii, promitea să ajungă departe; apoi madam Cucurigu, guvernanta copiilor, al cărei nume, în afară de porecla de mai sus, a rămas pentru totdeauna necunoscut; în sfîrşit, Stana, bucătăreasa, şi Anton, şoferul. Despre toţi aceştia, pomeniţi în treacăt, şi despre unii nici măcar pomeniţi, de pildă argaţii, nu va fi de vorbit prea mult în cursul povestirii, rolul jucat de ei fiind cu totul neînsemnat.

Ar trebui acum să cercetăm aşezarea fermei, dar, ca să nu se îngrămădească prea multe descrieri plictisitoare, vom face treaba pe măsură ce vom înainta în subiect.

Aşadar, după cum spuneam mai înainte, totul a pornit de la catîr. A fost în stare dobitocul acesta urechiat să provoace o atît de mare zăpăceală în rînduielile fermei, încît de pe urma isprăvii lui, altminteri plină de haz, cei de la „Coţofana veselă” nu şi-au revenit nici pînă azi.

CAPITOLUL II
Vi se prezintă eroul principal şi încă un personaj la fel de important

Catîr! De ce catîr, cînd, ca să-i spunem pe numele cuvenit, era măgar sadea, şi nimic mai mult? Nici măcar unul ieşit din comun. Poate, în îngîmfarea lui de fermier admirat de vecini, un măgar i s-o fi părut domnului Ionescu nedemn de el, aşa încît, din chiar ziua cînd îl cumpărase a găsit nimerit să-l înnobileze măcar puţin, botezîndu-l Cristofor. Iată un nume care se poate da cel mult unui catîr, şi nicidecum unui măgar.

La vremea cînd s-au întîmplat acestea, Cristofor intra în al şaptelea an al vieţii, era, după cum se deduce, un măgar cu mintea destul de coaptă. Dar, ce-i drept, prea multă minte nu poţi cere niciodată unui asemenea patruped.

Într-o zi, cînd se plimba printre răzoare, în repaosul de la prînz, măgarul oftă:

„Of, tare mă plictisesc!”

L-aţi auzit? Ce-ar fi vrut, mă rog, domnul Cristofor?

Mai merse ce mai merse pe răzor, pe sub piersicii înmuguriţi, căci se desprimăvăra, apoi, oprindu-se cu ochii la cerul albastru, curat, oftă iar:

„Ah! Tare mă plictisesc! ..”

Asupra oftatului îl ajunse din urmă Grigorescu, ţapul, care se plimba pe acelaşi răzor.

— Bună ziua, domnule Cristofor!

— Bună ziua! răspunse măgarul, la fel de plictisit ca mai înainte.

Ţapul continuă convorbirea, foarte cuviincios, întrucît numele măgarului impunea respect tuturor animalelor mai mici:

— Îmi păreţi cam abătut. O fi din cauza anotimpului?

— Naiba să ştie! Văd numai că mă plictisesc.

Grigorescu îl privi curios, dintr-o parte; el nu se plictisea niciodată, şi vorba măgarului i se păru mai mult o izmeneală. Totuşi, nu îndrăzni să-şi dea gîndul pe faţă.

— Poate ar fi mai bine să schimbaţi regimul, continuă, prevenitor. Acum iese iarba verde; va fi o plăcere să trăieşti.

— Aşi! Nu mi-e de iarbă, nici de altceva; n-am chef de nimic.

— Poate că, domnule Cristofor, mă iertaţi, nu vreau să fiu indiscret, poate să fie din dragoste? Cunosc o măgăriţă, la ferma vecină ...

Cristofor ciuli urechile lui mari; dar numai o clipă. Pe urmă le lăsă blegi în jos, şi îşi luă vechiul aer posomorît.

— Nu-i vorba de ce gîndeşti, domnule Grigorescu. Ţi-am spus că mă plictisesc, şi asta-i tot! Mă plictisesc cu viaţa asta, care nu se schimbă defel. Gîndeşte-te şi dumneata: scularea la ora cinci, în fiecare zi; pe urmă micul dejun o mînă de paie, pe urmă hamul şi căruciorul ...

— Totuşi, după cîte ştiu, nu faceţi mereu acelaşi drum.

— E adevărat. Însă nu mai pot să sufăr hamul şi căruciorul. M-am săturat, domnule Grigorescu, uite, pînă aici în gît, să mă îmboldească mereu ticălosul de argat: Dii, dii, dii, boală! Parcă nu mi-ar putea vorbi şi altfel?... Apoi, biciul! Am devenit atît de nervos, că îmi vine să dau cu copitele cînd îl simt pe spinare.

— Na, na, na, Cristofor, treci la ham! se auzi, dinspre grajduri, vocea argatului.

— Ai văzut? mormăi măgarul, făcîndu-se că n-a auzit şi continuîndu-şi plimbarea.

Argatul se apropie cu biciul în mînă.

— Na, Cristofor, treci la ham, nu face pe prostul!

— Eu cred c-ar fi bine s-o şterg! zise ţapul. Vă salut, domnule Cristofor! Spor la lucru!

Şi zicînd, făcu o săritură în lături, după care o luă la fugă, zbenguindu-se printre piersicii înmuguriţi, nu înainte de a face o strîmbătură comică spre argat.

— Stai, Cristofor! striga acesta, acum pe deplin înfuriat.

După un pas, măgarul se opri, plictisit, cu botul în pămînt. Omul se apropie, îi trecu hamul peste cap, i-l potrivi pe spinare, apoi îl atinse cu biciul, îndemnîndu-l spre grajd:

— Hai, mişcă la căruţ!

— Behehe! Behehe! făcea ţapul din fundul grădinii, strîmbîndu-se la argat.

Dar, cu toate supărările lui Cristofor, viaţa la fermă îşi urma cursul netulburată. La cinci dimineaţa, doamna Matilda deschidea uşa casei şi se îndrepta spre staul. Joiana îi auzea de departe papucii lipăind.

— Vedeţi?! Dacă ar fi întîrziat, întîrzia şi soarele să răsară.

— Hă, hă, hă! rîdea dincolo de parapet Pamfil, cu ochii după Elvira.

Juncana îi arunca priviri sfioase cu coada ochilor ei mari şi înlăcrimaţi de frumuseţe. După doamna Matilda ieşea şi domnul Ionescu, făcînd gălăgie ca să-i trezească pe toţi. Îndată uşile începeau să scîrţîie, capacele lăzilor din hambare se pocneau, păsările năvăleau afară din coteţe, roata puţului scîrţîia, apa curgea în jgheaburi.

— Behehe! Behehe! făcea ţapul, sărind nebunatec de jur împrejurul curţii, cu bărbuţa în vînt.

— Haide, haide, Grigorescule! îl certa stăpînul fermei.

La garaj, se auzea motorul camionetei pornind. Anton şoferul se pregătea să plece la oraş, după cumpărături.

— Dii, Cristofor, di! Treci la ham! striga argatul.

„Ah! Tare mă plictisesc! ofta Cristofor. De s-ar mai întîmpla într-o zi şi altfel! ...”

CAPITOLUL III
Cum a început idila între Elvira juncana şi taurul Pamfil

În ziua aceea de aprilie, cînd s-a întîmplat marea dandana, Elvira juncana scăpase din staul şi o luase singură, de capul ei, pe pîrîu în sus. Pamfil nu aşteptase mult; fuga după ea!

De mirare, Joiana, de obicei atentă la toate, nu băgase de seamă. Mai ciudat, nu observaseră tărăşenia nici Miercana, nici Domnica, juncanele, care îi făceau şi ele ochi dulci lui Pamfil, motiv să-i urmărească toate mişcările.

Pe hotarul de apus al fermei curgea pîrîul Turbata, care se varsă în Dîmboviţa, dincolo de Bucureşti. Turbata este un pîrîiaş frumos şi limpede, în ciuda numelui. El se strecoară printre plantaţii şi livezi, ocoleşte copaci bătrîni, susură pe sub zidurile numeroaselor ferme din împrejurimi, ca apoi să se piardă între două rînduri de sălcii plîngătoare, care dau locului multă poezie. Pe sub sălcii iarba creşte înaltă şi atît de grasă că ai putea face din ea salată fără să torni untdelemn.

Într-acolo se îndreptase Elvira. Nu c-ar fi poftit la iarbă verde; numai primăvara o îndemna să umble hai-hui. Curînd, Pamfil o ajunse din urmă. Văzînd-o, taurul fermei se prefăcu mirat, de parcă numai întîmplarea l-ar fi adus aici:

— Ah, ce surpriză, domnişoară Elvira! Singurică, aşa departe de casă? Cum de v-a lăsat doamna Joiana?

Juncana simţi că se sfîrşeşte de plăcere; Pamfil avea un glas profund şi plin, muzical, ca de bariton.

„Tare e mîndru şi frumos!” se gîndi ea, privindu-l cu ochi înlăcrimaţi.

Apoi, potolindu-şi emoţia, răspunse, cu o sfiiciune care îi înmulţea înmiit farmecul:

— Oh! dînsa nu-mi ţine socoteală de ce fac. Ştie că poate avea deplină încredere în mine.

„Oare să fie adevărat? se întrebă Pamfil, puţin dezamăgit. Să se ascundă sub coarnele ei drăgălaşe atîta virtute? Atunci, poate ar fi mai bine să-mi văd de alta!”

Intre timp, Elvira descoperise în iarbă o frumoasă floare galbenă. O smulse cu gura şi, sub stăpînirea unui impuls de neînfrînt, i-o întinse lui Pamfil, şoptind:

— Sper că ai s-o presezi şi s-o păstrezi ca amintire!

Apoi, speriată de atîta îndrăzneală, o luă la fugă pe sub sălcii, cu coada pe spinare.

— Domnişoară Elvira, domnişoară Elvira! începu s-o strige Pamfil, alergînd emoţionat pe urma ei.

La cotul pîrîului, juncana se opri scurt, gata să vină în bot.

— Sst, linişte! îi şopti taurului, arătîndu-i ceva în crîng.

Dincolo de pîrîu, pe o pajişte presărată cu flori, domnişoara Amalia, fiica fermierului, stătea întinsă pe iarbă, într-o poziţie poetică, visînd, cu capul sprijinit în arătătorul mîinii drepte pus la tîmplă, cum îl ţin gînditorii la fotograf.

În faţa ei, un tînăr, necunoscut, aşezat în genunchi, cu pumnii împreunaţi strîns, pe piept, îi vorbea fierbinte.

— Uite, uite, mironosiţa! făcu Pamfil, intrigat.

— Ah! exclamă juncana. Ce frumos îi stă rochia albă!

Taurul strîmbă din bot:

— Hm! Am văzut altele mai frumoase.

— Of! cînd vă aud aşa! Parcă vă pricepeţi la rochii!

În crîng, tînărul, înfierbîntîndu-se tot mai tare, dăduse drumul la glas:

— Scumpa mea Amalia! Am să te duc într-un palat de cleştar, singurul loc care se potriveşte cu făptura ta dumnezeiască! ...

— Încîntător! făcu Elvira, în extaz.

Pamfil mormăi, înciudat:

— Fleacuri! Parcă nu ştiu eu ce promit şi ce fac aceşti domnişori! Dacă ar fi să ne mulţumim numai cu vorbe, dragă domnişoară Elvira ...

— Iha, iha, iha! ... se auzi de la fermă glasul spart al măgarului Cristofor.

CAPITOLUL IV
Cristofor dă dovadă că este un mare măgar

Acestea se întîmplau, cum am spus, prin aprilie, şi, mai exact, era chiar sîmbătă în ajun de Paşti.

Doamna Matilda, în bucătărie, supraveghea pe Safta, care cocea cozonacii. În casă, Miţa, uscătura, se uita în coşul de sub scrin, să vadă dacă pisoii cei mici au făcut ochi. Madam Cucurigu acorda pianul; a doua zi, în faţa întregului personal al fermei, precum şi a mai multor vecini invitaţi, elevii săi, Amalia şi Repetenţilă, urmau să dea tradiţionalul concert de sărbători. Ce făcea Amalia, am văzut. Cît despre Repetenţilă, el înălţa zmeul peste drum, împreună cu cîţiva de seama lui, din a patra de liceu. Iar stăpînul fermei, împreună cu Anton şoferul, împodobeau cu covoare platforma camionetei, pentru a merge a doua zi, cu toţi ai săi, la biserica din Ghiftuiţi, pentru slujba de sfintele Paşte.

— Iha, iha, iha! se auzi deodată glasul lui Cristofor.

În prima clipă, domnul Ionescu îşi văzu de treabă, fiindcă zbieretul măgarului era unul din zgomotele obişnuite ale fermei.

— Iha, iha, iha! se auzi din nou.

Abia acum, cei doi oameni de la camionetă ridicară capetele, miraţi.

— Ăsta nu-i catîrul nostru? întrebă domnul Ionescu.

— Dacă-i catîr, nu ştiu; s-ar putea să fie şi măgar. Dar că-i Cristofor, nu încape îndoială, îl recunosc.

Glasul măgarului nu contenea.

Doamna Matilda scosese capul pe uşa bucătăriei. Din casă se auzea pianul, sunînd fals: do-re-mi-mi. .. Iar din altă odaie glasul Miţei: „Pisicuţii mamei, pis, pis, pis! ...”

„Iha, iha, iha!”

— Ionescule, ce stai?

— Dar unde-i, frate, dobitocul ăsta? întrebă stăpînul fermei, nedumerit.

Zbieretele măgarului nu veneau nici din grădină, nici de la grajduri, ci de undeva, ca din adînc.

Deodată, Anton rămase cu ochii holbaţi.

— Uite-l!

O ureche sură se ivise la intrarea beciului, şi după o clipă dispăruse în jos.

În sfîrşit, i se întîmpla şi lui Cristofor ceva afară din program. Prezenţa lui în pivniţă nu era un accident.

Pentru a înţelege mai bine întîmplarea, să vedem cum era alcătuită ferma „Coţofana veselă”. Clădirea principală, cuprinzînd locuinţa proprietarului cu dependinţele, se afla pe dreapta aleii pietruite care venea de la poartă. Era o clădire mai mult sănătoasă decît elegantă, simplă, fără ornamentaţii, cu zidurile albe şi cu acoperişul roşu, de ţiglă, ca al tuturor fermelor din împrejurimi. Între cele două intrări, una principală, pentru stăpîni, alta pentru servitori, se afla gura pivniţei.

Asupra acesteia se cade să ne oprim mai mult. O gură de pivniţă, ca multe altele: un dreptunghi zidit, un capac de tablă, iar apoi trepte de scîndură, oblice, ducînd vreo trei metri sub pămînt. De acolo pornea un coridor, în prelungirea treptelor, deci perpendicular pe faţada casei. În fundul coridorului se afla încăperea cea mai mare a pivniţei, acoperită cu nisip pentru păstrarea legumelor. La data aceasta, fireşte, legume vechi nu se mai găseau; nisipul curăţat şi greblat forma straturi geometrice. O uşă grea de stejar, cu zăvor pe partea din afară, închidea această încăpere subterană. De o parte şi de alta a coridorului, nişte uşi, mai mici, dădeau în felurite boxe, despărţituri ale pivniţei, fiecare cu întrebuinţarea ei. Despre ele nu va fi însă nevoie să vorbim.

„Iha, iha, iha!” se auzea Cristofor zbierînd.

Domnul Ionescu se îndreptă curios spre gura beciului şi privi înăuntru. Blestematul de măgar nu se mai vedea, se ferise în umbra unei firide adînci. De acolo, după o clipă, auzi cum stăpînă-su cobora scările; stătu neclintit. Ajuns jos, domnul Ionescu privi în toate părţile, se cruci, pe urmă o apucă pe coridor spre uşa din fund, pe care o dete de perete.

— Cristofor! Cristofor! Unde te-ai băgat? Ei, fir-ai să .. .

Glasul i se opri în gît. Măgarul se apropiase încet cu spatele şi, de la un pas, îşi proptise picioarele de dindărăt drept în spinarea bietului său stăpîn, care se pomeni zburînd prin aer; în clipa

următoare, buşindu-se în nisip, rămase ameţit, cu capul pe un strat proaspăt greblat, moale ca o pernă de puf.

Cristofor îl cercetă cu atenţie, văzu că nu mişcă, apoi se îndreptă spre uşa pivniţei şi începu să zbiere, ca la început.

De la camionetă, Anton ridică ochii, mirat. Doamna Matilda reveni în uşa bucătăriei.

— Cine zbiară?

— Măgarul, coniţă, răspunse şoferul.

— Ionescule, Ionescule! strigă coana Matilda. De ce zbiară măgarul?

Nevenind nici un răspuns, Anton se îndreptă spre pivniţă, mai mirat decît fusese stăpînul său.

Paşii i se auziră coborînd treptele. Curînd după aceea urmă o izbitură înfundată, apoi măgarul reîncepu să zbiere.

Argatul venea fuga din grădină, unde îl căutase zadarnic pe Cristofor.

— Paraschive! îl întîmpină doamna Matilda, cu un cozonac în mînă, aşa cum îl scosese din cuptor. Ia vezi, Paraschive, ce se întîmplă în pivniţă!

Între timp, alarmat de zbieretele măgarului, întreg personalul fermei se ivise în curte. Paraschiv coborî în pivniţă. După cîteva clipe izbucni iar zbieretul lui Cristofor.

—-A! îşi bate joc un măgar de trei oameni în toată firea! izbucni doamna Matilda.

Şi, lăsînd cozonacul în mîna Saftei, dădu fuga la pivniţă. Pe coridor era întuneric. Nu-l văzu pe Cristofor ascuns în firidă; înaintă pînă în fund, unde rămase cu ochii zgîiţi la cele trei umbre întinse pe nisip.

— Ionescule, Antoane, Paraschive, ce faceţi aici? V-aţi îmbătat? ... Văleu!

Copitele lui Cristofor i se înfipseră în spinare. Doamna Matilda se pomeni plutind, ca în vis, apoi, în timp ce cădea buşind lîngă bărbată-su, ameţi.

Afurisitul de măgar îi privi pe toţi din nou, să vadă dacă nu-şi reveneau, apoi se îndreptă spre scară, unde începu să zbiere.

Nu tîrziu, zări picioarele bucătăresei, coborînd. O lăsă să treacă, apoi îi făcu vînt din spate. După bucătăreasă veni coana Miţa, cu cotoiul cenuşiu pe umăr. Acesta îl simţi pe Cristofor şi începu să scuipe speriat.

— Au! avu timp să ţipe coana Miţa, înainte de a zbura prin aer.

În zbor, cotoiul sări de pe umerii ei şi se ascunse în fundul pivniţei, unde i se vedeau ochii lucind.

— Cu tine n-am nimic! îl linişti Cristofor. Poţi să ieşi, numai pe stăpînii tăi am să-i ţin închişi!

— Dar ce ţi-au făcut?

— Nu mi-au făcut nimic, numai că mă plictiseam.

Cotoiul îi ţîşni printre picioare şi-o zbughi afară, tocmai în clipa cînd madam Cucurigu cobora scările. În curte se adunaseră mai toate vietăţile fermei, atrase de zbieretele măgarului.

Evadatul încălecă burlanul de tablă şi, rupîndu-şi ghearele, zbătîndu-se ca încolţit de turci, nu se opri decît pe acoperiş.

— Cristofor a înnebunit! strigă către dobitoacele adunate în faţa casei.

Izbucni un zgomot confuz, diferite glasuri scoteau exclamaţii mirate. Erau mugetele vacilor, nechezaturile cailor, măcăiturile raţelor ...

— De unde ştii? întrebă neîncrezător Grigorescu, ţapul.

— Du-te în pivniţă şi ai să vezi!

În clipa aceea, se auzi iarăşi măgarul, zbierînd.

— Ăsta nu-i glas de măgar nebun! declară Joiana, decana vacilor, care după părerea tuturor era animalul cel mai înţelept din ţinut.

— Tată, mamă! Antoane, Paraschive! Unde v-aţi băgat? strigă Repetenţilă, venind repede pe poartă, cu ghemul de sfoară şi cu coada zmeului în mînă, cum alergase alarmat de măgar.

— Iha, iha, iha! zbiera Cristofor.

— Mamă, Safto, tanti Miţo, unde sînteţi?

Dinspre grădină venea Amalia, cu tînărul care îi declarase dragoste în crîng.

Repetenţilă coborî scările pivniţei. Îndată se auzi o buşitură, urmată de zbieretul măgarului.

Amalia porni fuga spre casă. Văzu uşile deschise, vraişte, şi nici urmă de om; numai animalele, strînse în cerc, pe jumătate gînditoare, pe jumătate speriate. Cotoiul se potolise; acolo, pe acoperiş, nu se mai temea de nimic, şi îşi lingea o lăbuţă, cu mişcări unduioase, de parcă ar fi cîntat la mandolină.

Urechile lui Cristofor se văzură o clipă în gura pivniţei.

— Pare-se acolo se întîmplă ceva! observă Amalia.

Tînărul o apucă de braţ:

— Stai! Mă duc eu!

— Nu! Nu te las singur! Dacă ţi se întîmplă ceva?

— N-are să mi se întîmple nimic.

— Atunci mergem amîndoi!

Cei doi îndrăgostiţi coborîră scările, ţinîndu-se de mînă.

Din firida lui, Cristofor îi privi încurcat. Pînă atunci totul mersese bine, dar acum oare avea să-i reuşească dintr-o dată două lovituri?

Amalia şi tînărul îndrăgostit se opriră în uşa din fund.

Nenumăratele victime ale lui Cristofor zăceau nemişcate pe nisip.

— Vai de mine! ţipă fata.

Apoi nu mai înţelese nimic. Tînărul ei însoţitor, la fel. Măgarul le pusese cîte un picior în spinare, la amîndoi în acelaşi timp. Straşnică lovitură!

După ce căzură la pămînt şi aceşti doi ultimi veniţi, dobitocul îi privi pe toţi mulţumit, apoi trase uşa cu coada; nu-i mai rămase decît să împingă cu şalele zăvorul mare de fier.

— Cu îngăduinţa dumneavoastră, domnilor stăpîni, zise batjocoritor, de acum înainte ne mutăm noi în apartamentele de sus!

Şi porni spre ieşire, rîzînd satisfăcut.

CAPITOLUL V
Cristofor se proclamă împărat

Celelalte animale aşteptau nedumerite, la locurile lor vechi. Numai Elvira şi taurul Pamfil lipseau, dar în zăpăceala generală, nimeni nu băgă de seamă lipsa lor.

Deodată, izbucni un strigăt de uimire: Cristofor apăruse în gura pivniţei, obosit, gîfîind, ştergîndu-şi sudoarea de pe frunte cu mişcări dibace ale urechilor.

— Fraţilor! grăi măgarul, îmbrăţişîndu-i pe toţi într-o privire protectoare. De astăzi înainte eu sînt mai mare peste voi! Împărat!

Între ascultători se auziră cîteva murmure de protest.

Cristofor le înfruntă, cutezător:

— Are cineva ceva de zis? Aud?

— După cîte ştiu, vorbi Joiana, mai îndrăzneaţă decît toţi, noi avem Rege, nu Împărat, şi acesta este Leul.

— Adevărat! Adevărat! aprobară ceilalţi, prinzînd curaj.

Măgarul începu să rîdă, în batjocură:

— Aşa? Atunci aflaţi că ultimul leu, cel de la circul Kludsky, a murit de foame, încă de acum cîţiva ani.

— Vai, sărmanul de el! îngăimară animalele.

— Dumnezeu să-l ierte! zise un cal, care fusese în slujbă la dricar şi cunoştea obiceiurile la mort.

În vîrful porumbarului, hulubii, mai simţitori, începură să plîngă cu sughiţuri: Hulubau, hulubau ...

— Aşa încît vă veţi supune! strigă măgarul, profitînd de înduioşarea obştească.

Joiana, însă, nu se lăsă:

— Oricum, zise, că o fi leul mort sau nemort, măgari mai mari peste animale n-am auzit pînă azi.

Cîţiva din asistenţă izbucniră în rîs. Lui Cristofor îi veni sîngele în ochi.

— Iha, iha! zbieră. Să tăceţi şi să vă supuneţi, că de nu . ..

Dar nu trebui să-şi sfîrşească ameninţarea, că animalele, cu mîndria ştirbită de îndelungata lor robie, îşi lăsară speriate capetele în jos, în semn de supunere.

— Aşa, vedeţi! făcu măgarul, mulţumit. Acum veţi primi Decrete-Legi!

Şi aşezîndu-se pe scara casei ca pe un tron, ţinîndu-şi coada cu copita dreaptă din faţă, ca pe un sceptru, începu:

— Vaca Joiana, fiindcă s-a împotrivit stăpînirii mele, se pedepseşte cu o săptămînă arest la grajd, numai cu paie şi apă!

— Îndurare, stăpîne! se rugă pentru ea toată obştea.

— Dar Elvira unde este? întrebă Cristofor, băgînd de seamă; că juncana lipsea.

— Nu ştim! ... Lipseşte şi taurul Pamfil.

Animalele începură să-şi dea coate, chicotind cu înţeles. Cele mai tinere îşi aplecau capetele, ruşinate. Măgarul tuşi, ca să-şi recîştige autoritatea. Cu Pamfil avea o socoteală mai veche, de cînd acesta îl împunsese cu coarnele în burtă, de era să-l dea gata. Se mai temea şi acum de el, se gîndise tot timpul că taurul i se va împotrivi cu tărie; faptul că lipsea tocmai acum pica foarte bine, pînă la înapoierea lui avea timp să se aşeze cu nădejde pe tron.

— Grigorescule! strigă.

— Da, Măria Ta! behăi ţapul, făcînd un pas înainte.

— Vino şi stai lingă mine! Ai să fii aghiotantul meu!

— O! Ce mare cinste! murmurară dobitoacele, unele cu admiraţie, altele cu invidie.

Grigorescu, roşu pînă în vîrful urechilor, se apropie de măgar, îi sărută smerit copita dreaptă, apoi rămase cu fruntea la pămînt. Dar nu era prost, ci şiret.

— Îţi mulţumesc pentru bunăvoinţă, Sire!

Cristofor îl mîngîie pe spinare, mărinimos.

„D-apoi ştiu că are greutate în copite! se gîndi Grigorescu. Doamne fereşte să te pui cu el!”

Apoi, la îndemnul stăpînului, se aşeză pe scară, cu o treaptă mai jos, unde rămase ascultător.

— Vreau ca nimic din viaţa fermei să nu se schimbe! îşi reluă Cristofor proclamaţia. Vă voi împărţi îndatoririle, prin Decret-Lege, după priceperea fiecăruia dintre voi. Cum te cheamă pe tine?

Întrebarea se adresa uneia dintre vaci.

— Miercana.

— Eşti rudă cu încăpăţînata pe care am băgat-o la arest?

Vaca se lepădă grabnic:

— Doamne fereşte, stăpîne! Ne tragem din tauri diferiţi. Tatăl meu era selecţionat la ferma Statului; n-am avut părinţi de rînd.

— Tot ce pot să-ţi recomand, este mai multă modestie, deşi nu pot nega că mă bucur să am supuşi atît de distinşi. Acum tu vei merge la bucătărie şi te vei îngriji mai departe de cozonaci. Te pricepi?

— Fără îndoială, stăpîne! Doar sînt făcuţi cu lapte de-al meu!

— Cucurigu! strigă cocoşul, bătînd din aripi.

— Tu ce vrei?

— Măria Ta, găinile cer să trimitem şi noi o delegaţie, la cozonaci, întrucît ouăle puse în aluat sînt din producţia noastră.

Cristofor încuviinţă:

— Foarte bine! Numeşte-ţi delegaţia!

Cocoşul îşi umflă pieptul şi se roti prin faţa găinilor, căutîndu-le pe cele mai moţate. Găinile tremurau de emoţie şi se îndesau unele în altele, voind să iasă mai în faţă.

Între timp, Cristofor împărţea mai departe însărcinările.

— Tu te pricepi la camionetă, dacă nu mă înşel! se adresă armăsarului.

— Fireşte, Măria Ta, doar nu degeaba se măsoară forţa motorului în cai putere.

— Atunci ai să fii şofer şi mecanic. Vezi că mîine camioneta trebuie să fie gata de plecare.

— Foarte bine, Măria Ta. Te rog numai dă ordin curcanului să umfle cauciucurile.

— De ce curcanul?

— Fiindcă se pricepe; toată ziua se umflă în guşă.

Armăsarul şi curcanul plecară spre camionetă, care, de la dispariţia oamenilor, rămăsese părăsită în uşa garajului.

— Eu personal, continuă Cristofor, am să organizez cu voi un cor, pe mai multe voci. Ştiţi că sînt muzicant din fire.

— O! O! mă rog, mă rog, Măria Ta! se linguşiră animalele, deşi abia îşi puteau stăpîni rîsul, căci vocea măgarului era socotită drept cea mai urîtă dintre toate.

— Fiindcă eu sînt ocupat cu treburile domniei, am să însărcinez pe altcineva cu acordatul pianului. Cine dintre voi se simte în stare?

Porcul făcu un pas înainte.

— Eu, stăpîne!

— Păi tu habar n-ai de muzică, nene Nicolae!

— E adevărat, Măria Ta. Dar fă-mi, te rog, această favoare. Vreau să cînt şi eu o dată la pianul stăpînilor.

— Porcul tot porc! murmurară celelalte vieţuitoare.

— Nu se poate, nene Nicolae! hotărî măgarul. Îmi pare rău! Am să-ţi fac alt hatîr, pianul nu-i de nasul tău!

Porcul se îndepărtă spre cocină, bombănind:

— Asta-i dreptate, va să zică! Să nu-mi pot face un gust? De ce nu-i de nasul meu pianul? Nu avem toate animalele drepturi egale?

Ajungînd în fundul curţii, dădu nas în nas cu Pamfil şi cu Elvira, care, profitînd de penumbra amurgului, căutau să se strecoare neobservaţi spre staul.

— Nu vă mai ascundeţi degeaba! grohăi nenea Nicolae. Acum vă ştie toată lumea!

Juncana îşi ţinea ochii în jos, foarte turburată. În schimb, Pamfil nu-şi ascundea nici îngîmfarea, nici furia.

— Măsoară-ţi vorbele, porcule, că-ţi sfîrtec osînza cu coarnele! mugi în surdină, să n-audă animalele. Ce vrei să spui pe seama noastră? Elvira e o domnişoară onorabilă.

Nenea Nicolae o băgase pe mînecă. Începu să se bîlbîie, cu osînza tremurînd ca piftia:

— Vai de mine, domnule Pamfil! Dar repede vă mai supăraţi! Şi măcar dacă aţi avea motiv. N-am vrut să spun nimic supărător. Am atît pentru dumneavoastră, cît şi pentru domnişoara, o stimă la fel de mare.

— Atunci cere-ţi scuze şi şterge-o la cocină!

— Scuzaţi-mi vorba necugetată, domnule Pamfil şi domnişoară Elviro! Acum fug la cocină!

— Ia stai! Ce-i adunarea de colo?

— Cristofor, măgarul.. . vreau să spun, Împăratul nostru, a chemat animalele şi împarte porunci la toată lumea.

Pamfil văzu roşu.

— Măgarul împărat peste mine?

Juncana începu să tremure de spaimă, prevăzînd că se va face vărsare de sînge. Nu-i plăceau scenele violente, se trăgea dintr-o familie blajină de vaci elveţiene. Pamfil, în schimb, descindea dintr-un taur care murise luptînd la coridă, în Spania.

— Muu! făcu Pamfil, proptindu-şi picioarele în pămînt, ca să-şi ia avînt. Pînă azi i-a fost scris măgarului să trăiască!

Palidă, înspăimîntată, Elvira izbuti să-l reţină.

— Dragul meu, şopti, nu-mi da emoţii! În situaţia în care mă găsesc ar putea să se întîmple o nenorocire.

Furia taurului se topi, ca prin farmec; o undă de duioşie îi trecu pe chipul pînă atunci negru de furie.

— Ah! Scumpa mea, să nu mă amăgeşti!! Vom avea ... vom avea un viţel?

Juncana lăsă capul în jos, ruşinată.

— Da, scumpul meu, cu siguranţă!

Porcul începu să sară în patru picioare, veselindu-se:

— Vom avea lapte covăsit. Ce bucurie! Domnişoara Elvira face viţel! Domnişoara Elvira ...

Dar se opri încurcat, cu vorba în gît.

— Domnişoara? se întrebă, scăzînd glasul. E cu putinţă, domnişoară cu copil?

Pamfil, care totuşi îl auzi, îşi umflă pieptul, cu mîndrie.

— Te înşeli, Nicolae! spuse hotărît. Nu domnişoara, ci doamna! Elvira va fi soţia mea, chiar acum. Scumpa mea, hai la măgarul ăla de împărat, să ne cununăm! Pentru alte merite nu, dar pentru nunta noastră am să-l recunosc!

Porcul începu să strige în urma lor, entuziasmat:

— Bravo, domnule Pamfil! Eşti un adevărat cavaler; un cavaler cum nu se mai găseşte astăzi!

Apoi îşi aduse din nou aminte de pian şi începu iar să bombănească posomorit.

— Auzi, cică asta e egalitate, să n-am voie la pian?

— Ei, cine acordează pianul? întrebă de dincolo Cristofor.

Nici unul din animale nu avea o îndrăzneală atît de mare; ştiau că pentru astfel de treabă se cere multă pricepere.

În sfîrşit, capra îşi făcu loc în faţă şi se oferi:

— Am să încerc eu, Măria Ta!

— Ai mai făcut vreodată aşa ceva?

— Eu personal nu, dar bunica mea, aceea care a murit acum doi ani, o ştiţi, mi-a spus că în viaţa ei, scăpînd odată într-un palat, a dormit o noapte întreagă pe pian; nouă, caprelor, ne place să ne cocoţăm . . .

— Atunci, e minunat! Dacă vei fi moştenit ceva de la ea, desigur ai să reuşeşti.

— Îmi voi da toată silinţa!

— Vezi, caută în caietele cu note muzicale un marş frumos şi învaţă-l!

— Marşul nupţial! mugi Pamfil, în spatele adunării.

Toate capetele se întoarseră mirate. Taurul tocmai sosise, cu logodnica de braţ, şi era foarte radios.

— Ce-ai spus? Ce-ai spus? întrebară cele două juncane, Miercana şi Domnica, venind fuga de la bucătărie, urmate de Joiana, care însă nu intră în vorbă, nepăsîndu-i de taur.

Grija cozonacilor rămăsese în seama găinilor.

— Marşul nupţial! repetă Pamfil la întrebarea juncanelor.

— Şi de ce, mă rog? făcu Miercana, bănuitoare.

— Fiindcă mă însor!

— Şi pe care dintre noi o iei, dacă am voie să întreb?

— Iat-o! zise Pamfil, arătînd-o pe Elvira, cu un gest admirativ.

Celelalte două juncane începură să-l blesteme pe rînd:

— Berbantule! Ne-ai zdrobit inimile şi acum ne părăseşti. Vedea-te-aş la abator!

— Vedea-te-aş talpă de ghete! Nu ţi-ar ajuta Dumnezeu de escroc sentimental!

— M-ai amăgit c-ai să-mi faci dar de nuntă un sac de trifoi, staţi-ar trifoiul în gît, pehlivanule!

— Vedea-te-aş umflat de lucernă, cu burta făcută cimpoi!

— Şi tu, mironosiţo, care l-ai fermecat, să ai parte de el, tot cum am avut şi noi.

— Să-ţi dea Dumnezeu viţei cu două capete, să ţi-i ducă la panoramă!

— Vedea-te-aş în cîrlige de măcelar, că ni l-ai luat pe Pamfil, să rămînem fete bătrîne!

— Destul! tună taurul, cu răbdarea la capăt. N-o să rămîneţi fete bătrîne, o să vă am în grijă şi pe voi.

De pe tronul său, Cristofor interveni:

— Îmi pare rău, domnule Pamfil, dar în împărăţia mea nu admit poligamia!

Armăsarul, ocupat să repare camioneta, ridică repede capul de deasupra motorului.

— Şi de ce, mă rog? mormăi, nemulţumit de acest decret, care îl lovea direct, ca şi pe taur.

Cocoşul nu era nici el mulţumit:

— Cum adică să am dreptul doar la o găină?

— Cotcodac, cotcodac! se auziră, de la bucătărie, găinile, chemînd ajutor. Săriţi, cozonacii se ard!

De pe uşa cuptorului ieşea un nor gros de fum. Joiana şi juncanele o luară la fugă într-acolo, speriate, a lor fiind răspunderea. În acest fel, Pamfil şi Elvira scăpară de blestemele lor.

— Dacă vrei să te recunosc împărat, cu toate că n-ai nici un drept, începu taurul adresîndu-se lui Cristofor, ai să oficiezi chiar acum căsătoria noastră!

Toate animalele aplaudară, bucuroase că vor lua parte la un ospăţ de nuntă.

— Bine! încuviinţă măgarul. *Donant-donant*! (adică îmi dai — îţi dau, pe franţuzeşte). Dacă-i aşa, vă declar soţ şi soţie.

— Să fie într-un ceas bun! Noroc să vă dea Dumnezeu! strigară cei dimprejur.

Berbecul făcu cîţiva paşi înainte, cu mişcări berbante, ca un tînăr cuceritor care şi-ar fi răsucit mustăcioara din mers.

— Coană Elviro, îi ură miresei, îţi doresc viţei mulţi şi cîte două vedre de lapte pe zi!

— O! O! făcu oaia. Frumoasă urare! Nu vorbeşte el des, berbecul, dar cînd spune cîte una, apoi ştiu că o nimereşte!

Tînăra mireasă îşi simţea pînă şi coarnele roşii de emoţie. Atîţia ochi care o priveau, atîtea vorbe frumoase...

Şi pe deasupra, începu şi capra să cînte, din casă, cu glasul ei nazal, de dascăl, acompaniindu-se la pian:

Vino din Liban mireasă ...

Armăsarul necheza, entuziasmat. Grigorescu, ţapul, se întoarse respectuos spre măgar:

— Poate Măria Voastră îngăduie, cu ocazia acestui fericit eveniment, să le dăm supuşilor ceva de-ale gurii şi ceva de băut.

— Fie! aprobă Cristofor.

Uşile cămării fură deschise, se deschiseră, de asemenea, hambarele. Păsările năvăliră la grăunţe, caprele şi oile la tărîţe, caii la ovăz. Dopurile sticlelor de şampanie începură să pocnească. Armăsarul necheza la fiecare pocnet.

— Să fie într-un ceas bun! îi urau animalele tinerei perechi.

Pamfil şi Elvira stăteau în mijlocul ogrăzii, fericiţi, primind felicitările. Dinăuntru se auzea pianul zdrăngănind fals, şi capra cînta pe nas acelaşi verset:

Vino din Liban mireasă.

— Aprindeţi toate luminile! porunci Cristofor.

Într-o clipă, ferestrele casei şi ale dependinţelor se iluminară, dînd fermei o înfăţişare sărbătorească. Toată lumea petrecea, cum nu se petrecuse niciodată sub stăpînirea oamenilor.

Numai juncanele, la bucătărie, îşi plîngeau soarta înşelată; Joiana plîngea cozonacii. Iar la cocină, porcul grohăia, nemulţumit:

— Şi adică de ce capra, şi nu eu? Ce dacă o fi făcut vreo ispravă bunică-sa? Bunică-mea nu s-a urcat şi mai sus, în copac? Auzi egalitate, n-am voie să cînt la pian!

CAPITOLUL VI
Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi, la slujba de Paşti

Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi tocmai coborîse din pat şi se pregătea să meargă la biserică. În alte zile ale anului credincioşii nu prea se înghesuiau să-i asculte predicile, dar acum, de Paşti, nu era unul, în tot satul, care să lipsească. Părintele îşi făcea de pe acuma socoteala bănuţilor strînşi în taler şi se necăjea, ca întotdeauna, la gîndul că dascălul va şterpeli o bună parte din ei.

„Doamne, rogu-mă Ţie fierbinte, cu toată fierbinţeala inimii mele nedreptăţite şi cu toată puterea harului meu preoţesc, fă să i se sgîrcească degetele pe gologani, ca la paralitici, dacă s-o atinge de ei! ... ”

Preoteasa ciocăni la uşă:

—- E voie, Sfinţia Ta?

Preotul îşi luă un aer cucernic şi, cu ochii la cer, adică în tavan, încuviinţă:

— Intră, cu voia lui Dumnezeu!

În zilele de lucru mai puţin, dar la sărbători preoteasa îşi credea într-adevăr soţul în legătură cu Dumnezeu, aşa încît abia îndrăznea să se arate în faţa lui, cu chipul ei pămîntesc.

— Poftim metrul, Sfinţia Ta!

Era o panglică gradată în centimetri, din acelea folosite de croitori.

Apoi preoteasa ieşi la fel de smerită cum intrase. După ce rămase singur, părintele Pomană îşi trecu metrul peste pîntece.

— Unu şaptezeci şi cinci! ceti pe gradaţie.

Şi dintr-odată se posomori. Seara, la măsurătoare, pîntecul, de jur împrejur, avusese doi metri în cap.

— Am slăbit! constată îngrijorat. Pesemne e mîna lui Scaraoschi, care mă chinuieşte în somn. Hm! Hm! I-ar plăcea împieliţatului un preot mai puţin! Dar stai, că nici eu nu mă las!

Zicînd, îşi trase anteriul peste cap, îşi încălţă ghetele cu gumilastic, îşi pieptănă părul şi barba, cu ochii la răsărit, apoi bătu din palme într-un anumit fel, cunoscut.

Îndată, fără altă poruncă, uşa se deschise şi preoteasa, urmată de două servitoare, intrară, aducînd micul dejun.

Micul dejun era de fapt mare de tot. Pe o tavă de patru coţi, se înşirau tot felul de bunătăţi: două hartane de miel fript, ouă roşii, salată de lăptuci cu untdelemn Sasso (nu se mai găseşte azi), o pască întreagă, cît o baniţă, şi un cozonac cît două baniţe.

— Cam puţin, cam puţin! mormăi părintele, aşezîndu-se la masă.

Apoi îşi încercui pîntecele cu metrul şi se apucă să înfulece, uitîndu-se din cînd în cînd la centimetru. Cu fiecare dumicat, cifrele creşteau. După prima bucată de miel, de la un metru şaptezeci şi cinci, pîntecul se urcă la unu şi nouăzeci. Veni apoi al doilea hartan, apoi ouăle; măsurătoarea se urcă la doi metri şi zece.

— Bun! Bun! zise Sfinţia Sa, începînd să se liniştească.

Dar salata, în loc să ridice cifra, o făcu să coboare. E ştiut că salatele slăbesc, de aceea le şi recomandă domnul doctor Voina[1], doamnelor care ţin să-şi păstreze silueta.

Necunoscînd cauza pierderii, fiindcă se pricepea mai puţin la cele lumeşti, părintele Pomană se posomori iar.

— Scaraoschi, ticălosul! Piei, drace, din pîntecele meu!

Şi începu să se lupte cu pasca. Pîntecele o luă iar în sus, trecu peste cifra atinsă mai înainte. O dată cu cozonacul, ajunse la doi metri şi cincizeci. Pentru un mic dejun, era poate de ajuns. Oricum, părintele se arătă mulţumit, bătu din palme, să se ridice resturile ospăţului; resturi, adică farfuriile goale, din mîncare nu mai rămăsese nimic.

— A fost bună pasca, Sfinţia Ta? întrebă preoteasa, smerită.

— Bună, bună, numai că prea mică. Dar haide, mila lui Dumnezeu să se abată asupra mîinii care a frămîntat aluatul!

Preoteasa se închină şi ieşi, mulţumită de binecuvîntare.

[1] cunoscut în epocă

În urma ei, preotul îşi trase peste pîntece două chingi late, fără de care nu pleca niciodată la drum, altminteri burdihanul i-ar fi dat de pămînt, şi n-ar fi fost cuviincios pentru o faţă bisericească să umble aşa pe drum. Chingile şi le încheie în faţă, după ce le trecuse peste umeri, ca pe nişte bretele de paraşutist. Apoi pe deasupra îşi trase al doilea anteriu, şi deschise uşa.

Afară era lumină multă, aşa cum se cuvine într-o sfîntă zi de Paşti. Soarele se ridica vesel pe cer, iar în copacii proaspăt înfloriţi ciripeau păsărelele, dînd slavă pămîntului şi lui Dumnezeu.

— Sărutăm dreapta, părinte! se ploconiră slugile, aşezate la rînd pe pridvor.

— Domnul cu voi!

Cîteva păsări scormoneau ţărîna pe lîngă gard.

— P-aia moţată! hotărî Sfinţia Sa, arătînd o găină care abia se mai mişca de grasă.

Bucătăreasa şi-o însemnă din ochi şi întrebă:

— Supă, sau ciorbă?

Preotul se simţi străbătut de pofte şi de îndoieli. I-ar fi plăcut şi supa şi ciorba.

„Luminează-mă, Doamne!” se rugă.

Dar, cu toată invocarea lui Dumnezeu, stăruiau amîndouă dorinţele. „Înseamnă că prea bunul nostru stăpîn mă dezleagă şi la o poftă şi la alta; cată să mă folosesc de îngăduinţa lui!”

Drept care îşi puse ochii pe un răţoi atît de gras că dădea cu burta de pămînt.

— Găina supă, şi raţa ciorbă! îi porunci bucătăresei.

— Facă-se voia ta, părinte!

Părintele Pomană deveni mustrător:

— Voia lui Dumnezeu, femeie, voia lui Dumnezeu, nu a mea! Vezi să nu le laşi tuleie, şi ciorba să n-o afumi, ca rîndul trecut. Eu am să mă rog Domnului să alunge pe Scaraoschi de lîngă bucătăria mea, dar trebuie ca şi tu să veghezi!

Zicînd, părintele Pomană se închină şi porni la drum cu chingile de peste pîntece pîrîind.

„Trebuie să-mi fac o garnitură nouă, se gîndea. Asta n-are să mai ţină mult.”

Oamenii din porţi îşi scoteau căciulile (la Ghiftuiţi căciula nu se părăsea pînă la Rusalii) şi îl salutau cucernici:

— Sărutăm dreapta, Sfinţia Ta!

— Şi dreapta şi stînga, fiii mei! Aşa o să fiţi mai siguri de mila lui Dumnezeu. Dar aţi cam întîrziat. Haide, haide, luaţi-o fuga la biserică, să ajungeţi înaintea mea!

La drept vorbind, întîrziaţii nici nu erau mulţi; îndeobşte oamenii aveau grijă să ajungă la timp, ca să nu supere pe Sfinţia Sa. Cîte unul, rămas în urmă cu treburile, dădea să se strecoare neobservat pe lîngă gard.

— Fuga, fuga, Stane! striga părintele după el.

— Ia, să fie cu iertare, Sfinţia ta, dar am avut de jupuit un miel, că aseară ne-am întors tîrziu de la oraş. Că, de, am fost şi eu, ca oamenii, după cumpărături de Sfintele Paşti!

Sfinţia Sa simţea un nod de poftă în gît.

— Ai jupuit mielul, zici? Hm! hm! Şi acum l-ai pus la cuptor?

— Da, părinte. Pînă la sfîrşitul slujbei, tocmai bine s-a fript.

— Şi cum e mielul tău, Stane?

— Gras, Sfinţia Ta.

— Hm! Hm! Atunci Dumnezeu o să te ierte c-ai întîrziat. Dar ai grijă să ne trimiţi şi nouă o pulpă!

Biserica era plină cînd ajunse acolo omul lui Dumnezeu. Credincioşii se feriră cuviincioşi în lături, lăsînd drum liber prin mijloc, ca să poată trece pîntecul Sfinţiei Sale.

Din mers, în timp ce dascălul aprindea luminările, cîntînd pe nas un psalm atît de molfăit că nu se desluşeau cuvintele, preotul mai întreba pe cîte un om:

— Ce-ţi face purcelul, Marine?

— Bine, Sfinţia Ta.

— Bine, dar numai cu voia Domnului, fiul meu, nu uita! Cînd ai de gînd să-l tai?

— Păi ziceam să-l mai ţin!

— Hm! Hm! Vezi să nu dea vreo molimă în el. Şi preoteasa a cam terminat untura. Ia vezi, poate împlineşti voia Domnului şi-l tai după Sfintele Paşti.

— Bine, părinte, om vedea.

— Eu am să mă rog pentru tine şi pentru porc, să vă ţină sănătoşi. Dar nu întîrzia!

Mai departe, întreba pe alt credincios:

— Ce-ţi fac oile, Ioane?

— Ce să facă, părinte, mănîncă şi mă păgubesc.

— Ţine-ţi gura, păcătosule, că mînii pe Dumnezeu. Cum te păgubesc dacă iei bani de pe urma lor?

— Păi, de, părinte, zic şi eu aşa, ca orice negustor.

— Ceva brînză mai faceţi voi?

— Facem, de .. .

— Ascultă, Ioane, nu te codi în casa celui mai mare peste noi! Vezi de o putinică, a veche a ajuns la fund, şi biata preuteasă rîvneşte şi ea!

Aşa, tot schimbînd o vorbă ici, alta colo, despre o dublă de mălai, despre una de porumb, despre nişte ouă, nişte pui, părintele Pomană ajunse la altar, unde dispăru după sfintele uşi. Înainte de a-şi trece patrafirul peste cap, scoase metrul din buzunar şi se măsură.

Pe drum, pîntecul scăzuse cu zece centimetri.

— Doamne, dă-ne puteri!

CAPITOLUL VII
Animalele se duc la biserică

În acest timp, la ferma „Coţofana veselă”, armăsarul se chinuia din greu să pornească motorul camionetei.

— Are patruzeci de cai în el, şi eu sînt unul singur! Cum naiba să-i pun la ham?!

Ţapul Grigorescu se apropie de el, îngrijorat.

— E ora să pornim. Dacă mai întîrziem mult pierdem Sfînta Slujbă şi Măria Sa o să se supere rău.

Armăsarul îi dădu curaj, căutînd să se încurajeze el însuşi:

— Uite-acum, uite-acum! Urcă-te tu la volan şi ţine apăsată acceleraţia.

De astă dată motorul porni, atît de vijelios că se zgîlţîia nu doar camioneta, ci chiar pereţii garajului.

— Mai încet, să nu explodeze! îi strigă armăsarul ţapului.

Apoi îşi şterse năduşeala de pe frunte, îşi îndreptă mijlocul obosit, se urcă la volan, trase camioneta în faţa casei şi începu să dea semnal cu claxonul.

Animalele ieşiră de prin grajduri şi coteţe, care de care mai gătite. Prima se urcă, pe platforma împodobită cu covoare, vaca Joiana, urmată de juncanele Domnica şi Miercana. Toate trei aveau părul de pe frunte netezit lins, făcînd între coarne un „acroche coeur” ca al cucoanei. După ele veni berbecul, tot răsucindu-şi din mers mustaţa închipuită.

— Bună dimineaţa, madam Joiana şi domnişoarelor! salută ceremonios, legănîndu-şi coarnele la picioarele lor, ca pe o pălărie de trubadur. Măi, măi, măi, dar frumoase v-aţi făcut!

— Mulţumim, domnule Berbec! sînteţi foarte gentil! răspunseră tustrele, îmbujorîndu-se de plăcere.

Armăsarul suna mereu din claxon. Curcanul se apropie şi trecu pe la fiecare roată a camionetei, să vadă cauciucurile, dacă erau bine umflate.

— Ce, vin şi păsările cu noi? întrebă nemulţumită Joiana.

Berbecul mişcă din coarne a semn de nedumerire.

Vaca urmă:

— Nu-mi place amestecul între clase. De ce să stăm la un loc cu orătăniile? Au să se găinăţeze în automobil, pardon de expresie!

După ce inspectase cauciucurile, curcanul sări pe capota motorului, unde se instală ca la el acasă.

— Slavă Domnului! făcu liniştită Joiana. Aşa mai merge! Credeam că are să se bage printre noi.

Cocoşul cercetă camioneta de jur împrejur, se uită cu un ochi la vaci şi la berbec, aruncă o privire dispreţuitoare curcanului, îşi scutură aripile şi, dintr-un salt, sări sus pe cabina şoferului.

— Cucurigu! strigă de acolo, chemîndu-şi găinile.

Într-o clipă, găinile ieşiră din coteţe şi se cocoţară lîngă el.

— Să staţi cuminţi şi să nu vă găinăţaţi aici! le porunci cocoşul.

Tocmai atunci ieşi şi capra din casă, unde tot exersa la pian. Dintr-o săritură, fu pe platforma camionetei, între vacă şi berbec.

— Cu apă, sau cu fierul? o întrebă pe Joiana, curioasă ca orice femeie, referindu-se la coafură.

— Aşi, draga mea! Cu bale! ne-am ajutat între noi.

— Bună idee! V-aţi făcut o ondulaţie foarte reuşită!

— Madam Joiana, observă berbecul, păcat că nu v-aţi ondulat şi părul din vîrful cozii; ar fi fost foarte distins.

— Vă rog să mă scuzaţi, domnule Berbec, n-a fost din neglijenţă, numai graba e cauza; am avut atîtea de făcut! Toată noaptea a trebuit să-i dau sfaturi Elvirei, cum să se poarte, înţelegeţi, ca tînără căsătorită ...

Oaia veni şi ea din fundul curţii şi, cu mişcări greoaie, izbuti să se suie lîngă primii sosiţi.

— Totdeauna întîrzii! o mustră berbecul.

— Lasă şi dumneata acum, nu-mi mai face observaţie faţă de lume. Am întîrziat, că l-am căutat pe Azor; cred că s-a întîmplat ceva cu el, nu l-am găsit nicăieri.

Toate celelalte animale ridicară capul, intrigate.

— Aşa e, unde o fi?

Adevărul era că din ajun nu-l mai văzuse nimeni.

— O fi căzut în puţ! îşi dete cu părerea capra.

— Cum să cadă, că doar nu-i orb!

— L-aţi căutat în coteţ, frate?

— L-am căutat eu, nu auziţi? zise oaia. Aşa am şi întîrziat.

— Şi?

— Nu e. Încă şi oasele de ieri au rămas pe jumătate neroase.

— Asta-i bună! Ce-o fi păţit, bietul de el?

— Mie nu mi-ar părea rău să fi păţit ceva, zise Joiana, că prea se gudura în faţa stăpînilor.

— Da, madam Joiana! sări şi oaia. Aţi văzut cum tot dădea din coadă? Poţi să admiţi atîta linguşire? Că doar şi noi avem cozi, şi nu ne-a văzut nimeni făcînd una ca asta. Ah, uite tînăra pereche!

Elvira cu Pamfil tocmai coborau scările casei, unde fuseseră să se îmbrace. Juncana îşi alesese o rochie albastră, cu volane, de-a doamnei Matilda. La gît, în loc de orice bijuterie, avea un clopoţel de argint, care scotea sunete muzicale.

— Doamne, tare e frumoasă? exclamă Joiana. Îţi vine s-o mănînci, nu alta!

Berbecul era superstiţios, de-aceea interveni repede:

— Bate în lemn, madam Joiana, să nu fi spus într-un ceas rău! Doamne fereşte, să nu ajungă mîine-poimîine la abator!

Şi berbecul dădu de trei ori cu cornul în oblonul camionetei. Celelalte animale făcură asemeni.

— Mie, una, zise capra, mi-ar fi plăcut o rochie verde, ceva, aşa, care să-mi aducă aminte de lăptuci, sau de varză nouă.

— Adevărat, aprobă Miercana. O rochie verde ar fi fost mai adecvată. Dar să nu credeţi că-i port pică, n-am nimic cu ea, să fie fericită!

— Pe dumnealui cum îl găsiţi? întrebă berbecul.

— E superb! exclamă oaia.

Berbecul îi aruncă o privire piezişă.

— Mie nu-mi place! zise Domnica.

— E cam mitocan! adaugă Miercana.

Joiana le contrazise:

— Nu-i adevărat! Socotesc că Elvira a făcut o partidă strălucită. Ia uitaţi-vă ce mîndru taur!

Pamfil îmbrăcase fracul domnului Ionescu, sub reverele căruia strălucea vesta albă. În picioarele de dinapoi îşi pusese pantofi de lac, iar în cele dinainte mînuşi „glace” proaspăt spălate cu benzină.

Cînd tînăra pereche începu să coboare scările, animalele aplaudară.

— Ce fel de căsătorie este? se întrebau unele. Din interes, sau din dragoste?

— Ce întrebare! Uită-te la ei ca să-ţi dai seama! Dragoste, poate să vadă oricine.

— Adevărat! Ah, ce fericiţi au să fie!

— Din partea mea, zise capra, eu prefer căsătoriile socotite, sînt totdeauna mai durabile, fiindcă nu se sprijină pe pasiune, ci pe raţiune. Eu cu ţapul meu, fie-i ţărîna uşoară, ne-am căsătorit fără să ne fi cunoscut mai dinainte, şi, slavă Domnului, am dus o viaţă fericită!

Dar iată că aducerile aminte o întristară atît de tare, că începu deodată să plîngă în hohote.

— Ajunge! o îmbărbătă Joiana. Nu-ţi mai face inimă rea; cei vii cu viii, cei morţi cu morţii! Nu se cade să plîngi la nuntă.

Pamfil şi logodnica sa ajunseseră la scara camionetei, în aplauzele animalelor. Toată lumea se dădu în lături şi le făcu loc în mijlocul platformei. Două gîşte, cu penele din coadă multicolore, ţineau în plisc trena miresei; Elvira se simţea cam stînjenită de aceste văluri şi încerca să le dea din cînd în cînd la o parte, cu coada, dar n-avea încotro, trebuia să le poarte, ca toate miresele.

Doi iezi, mergînd în două picioare, duceau luminările de nuntă. Ei se aşezară, cuminţi şi frumoşi, de o parte şi de alta a însurăţeilor.

— Fiii dumneavoastră? întrebă Joiana pe capră.

— Nu; nepoţi! Ai mei au murit, săracii, la nunta de argint a stăpînilor.

Şi iar începu să plîngă, tocmai cînd ţapul, lovind cu bastonul de ceremonie în treapta de sus a scării, anunţa sosirea Împăratului.

Pe loc se făcu linişte adîncă; nu se mai auzea decît motorul, rotindu-se, cam nesigur; de teamă să nu se oprească, armăsarul apăsa din cînd în cînd pe acceleraţie, şi atunci părea că automobilul vrea să necheze.

— Bună dimineaţa, supuşilor! strigă Cristofor, apărut în cadrul uşii, cu sceptrul.

— Dar să ştii că e impunător! murmură berbecul, cu admiraţie.

— Impunător, bine zici! aprobă Joiana.

Măgarul stătuse toată noaptea să-şi compună costumul. Din draperiile roşii de la ferestre îşi croise o pelerină, pe care o căptuşise cu blană de oaie. Cum blana avea mici pete negre, de departe căpătase o strălucire de hlamidă împărătească. În picioarele de dindărăt încălţase cizmele de vînătoare ale domnului Ionescu, înalte pînă deasupra genunchilor. Ţapul, care ţinea să-şi îndatoreze stăpînul, îi croise din cartoane colorate o coroană cu şapte colţuri, pe care le împodobise cu paiete, luate de prin dulapurile cucoanelor.

— Sînteţi gata? întrebă Cristofor.

— Gata, stăpîne!

— Nu lipseşte nimeni?

— Lipseşte numai Azor, zise oaia.

— Taci, proasto! o mustră berbecul. O să întîrziem acum, din cauza unui cîine!

— Unde-i cîinele?

— Nu ştiu, Măria Ta ... L-am căutat pretutindeni.

— Ei bine, de azi înainte, javra asta nu mai are ce căuta la fermă, dacă n-a binevoit să se prezinte spre ascultarea poruncilor mele!

Zicînd, măgarul se urcă în cabină, la dreapta armăsarului. Ţapul se agaţă de scara camionetei, care porni huruind şi smucindu-se.

— Parcă miroase a fript! băgă de seamă şoferul. Nu ţi se pare, Măria Ta?

Cristofor, ciuli urechile, de parcă simţul mirosului i-ar fi fost înrudit cu auzul.

— Într-adevăr! răspunse, respirînd adînc. Miroase a friptură! Şi, dacă nu mă înşel, a friptură de pasăre.

— Vai de mine! Să ştiţi că-i curcanul nostru. Îl prăjeşte motorul.

Lunga aşteptare făcuse motorul să se încingă atît de tare, încît capota sfîrîia ca o tingire. Ameţit de ţăcănitul supapelor şi de exploziile din eşapament, bietul curcan nu simţea nici o

neplăcere. Închisese ochii şi părea că doarme, în timp ce penele începeau să fumege.

— Opreşte! porunci Cristofor. Săriţi şi scăpaţi curcanul!

Capra trecu pe deasupra cabinei, de unde îşi dădu drumul pe capota motorului.

— Văleau! Dar ştii că frige! behăi, sărind de pe un picior pe altul. Haide, că te faci scrum, curcane!

Curcanul însă, ameţit, nu voia să se mişte. Cu multă greutate îl împinse capra sus, pe acoperişul cabinei, între celelalte orătănii.

— Lăsaţi-mă la căldură! De ce m-aţi adus aici? Vreau înapoi! bolborosea curcanul.

— E intoxicat cu benzină! socoti ţapul. Faceţi-i respiraţie artificială.

Cocoşul, împreună cu una din găini, începură să mişte aripile curcanului în sus şi în jos, silindu-l să înghită aer.

— Smintită pasăre! zise Cristofor.

— Măria Ta, să nu te miri, aşa ceva s-a văzut şi la oamenii care au respirat benzină arsă; se împotrivesc să fie salvaţi, cer să fie lăsaţi în pace.

— Dar multe mai ştii tu! făcu admirativ măgarul. Nu-mi pare rău că te-am ales aghiotant. Dacă ai să fii ascultător, la moartea mea îţi las tronul!

— O! Măria Ta, nu te gîndi la lucruri macabre!

Cînd automobilul ieşi pe poartă, oaia sări alarmată:

— Na, că proastă mai sînt! Lipseşte şi porcul! Cum de n-am observat pînă acuma?

— Ce-ţi pasă ţie cine lipseşte? o certă berbecul. Ţi-a spus cineva să faci apelul?

— Nu, dar aş vrea să ştiu unde o fi nenea Nicolae.

— Ciudată oaie! îşi şoptiră la ureche cele două juncane. N-am mai pomenit vreuna aşa de curioasă!

Cînd camioneta se îndepărtase şi zgomotul motorului se stinsese, porcul se ivi de după cocină. După ce privi bănuitor ograda şi se încredinţă că nu mai rămăsese nimeni, nenea Nicolae porni uşurel spre casă, călcînd în vîrful copitelor. Abia

pusese piciorul pe prima treaptă a scării, cînd Azor sări din pivniţă şi-i ţinu calea.

— Unde te duci? îl întrebă, arătîndu-şi colţii.

În prima clipă porcul se sperie, apoi revenindu-şi răspunse cu îndrăzneală:

— În casă mă duc! Vreau să cînt la pian. Ce-ţi pasă ţie?

Dintr-o săritură, Azor fu deasupra lui, îi înfipse colţii în ceafă şi-l rostogoli în mijlocul ogrăzii.

— Ascultă, porcule! mîrîi, continuînd să-l scuture. Ai să cînţi la pian, cînd n-am să mai fiu eu aici. Acum şterge-o la cocină, dacă vrei să nu-ţi sfîrtec şoriciul!

Nenea Nicolae nu aşteptă o nouă ameninţare; o luă fuga spre fundul curţii, simţind încă şi acum colţii dulăului în spinare.

„Afurisit animal! îl blestemă în gînd. N-am mai îndurat pînă acum asemenea chelfăneală!”

Ajuns în cocină şi văzîndu-se în afară de orice primejdie, îi trecu spaima, iar în locul ei, izbucni ciuda.

— Auzi, al dracului cîine! bombăni. Ce se crede el aici? Să nu pot cînta şi eu la pian măcar o dată?

Azor îl urmări pînă îl văzu intrînd pe uşa cocinii. Atunci se întoarse spre pivniţă. De jos se auzeau bătăi înfundate în uşă.

— Ajutor! Ajutor! strigau nişte glasuri înăbuşite.

„Bieţii mei stăpîni!” îi căină clinele, amărît că nu putea să le dea drumul.

Coborî şi merse abătut la uşa zăvorîtă, în faţa căreia se aşeză, cu botul pe prag, scheunînd încetişor, de ai fi zis că plînge. Sau poate plîngea de-a binelea.

CAPITOLUL VIII
Se mărită vaca, şi plătesc găinile

În biserică toţi credincioşii stăteau îngenunchiaţi cu fruntea la pămînt, cînd sosi camioneta cu animalele.

— Ce face curcanul? fu primul gînd al lui Cristofor, cum coborî din cabină.

— Măria Ta, şi-a revenit! anunţară cocoşul şi găina, care îşi dăduseră toată silinţa să-l reanimeze.

— Atunci formaţi alaiul, să intrăm în biserică!

Animalele coborîră repede şi se înşirară în ordine, fiecare la rîndul lui, cum era stabilit dinainte. În frunte era, bineînţeles, Cristofor, cu coroana strălucind în soare. La un pas în urmă, ţinîndu-i coada în semn de stimă, venea Grigorescu, ţapul. După el, cei doi iezi, cu lumînările de nuntă în mînă. Apoi mirii, braţ la braţ, fericiţi nevoie mare.

Capra, foarte emotivă, se pomeni bocind.

— De ce plîngi, soro? o întrebă oaia.

— Mi-aduc aminte de nunta mea! Ah! Tare era frumos!

După gîştele cu trena se aşezară Joiana şi juncanele, ca rude mai apropiate ale miresii. După ele, capra şi oaia, apoi berbecul, după care urmau orătăniile, amestecate. Armăsarul trase camioneta la umbra unui ulm, opri motorul şi coborî să-şi ia locul în şir.

Cînd alaiul intră în biserică, popa Pomană terminase slujba.

Paşii copitelor de diferite mărimi începură să sune pe lespezi.

Capetele credincioşilor se întorceau mirate spre ciudatele apariţii.

— N-aud orga, îi şopti Elvira, Joianei.

— De unde orgă, dragă mea? Aici este o biserică ortodoxă.

Mireasa se opri, palidă, dezamăgită, dacă nu chiar înspăimîntată.

— Haide, scumpo! o îndemnă mirele. Trebuie să mergem pînă în faţa altarului, după cum ţi-am promis în livadă.

— Nu pot! gemu Elvira. Eu sînt catolică! De ce nu mi-aţi spus? Nu vreau să-mi pîngăriţi credinţa!

— Adevărat, cum de uitasem? aprobă Joiana, cam fîstîcită. Ca elveţiancă, a rămas la credinţa ei strămoşească.

— Dar şi dumneavoastră sînteţi tot elveţiancă! observă berbecul.

— E adevărat, însă la vîrsta mea, am văzut multe. . .

În altar, părintele Pomană îşi trecuse din nou metrul peste pîntece.

— Un metru şi nouăzeci! Sfinte Doamne, tare te slăbeşte slujba. Să nu mor înainte de a o duce pînă la capăt.

Dascălul îşi băgă capul pe uşă:

— Părinte, părinte!

— Ce-i, diavole? Porneşti cu talerul? Să nu te prind că pui mîna!

— Altceva, părinte. A venit o nuntă de ... de ... o nuntă de dobitoace!

— Piei, drace!

— Să-mi sară ochii dacă mint, părinte! Dobitoace, cum vă văd şi mă vedeţi!

În acest timp, alaiul înainta spre naos. Animalele mai mari stăteau la locul lor, în rînd. Orătăniile însă, curcanul, curcile, cocoşul, găinile, raţele şi celelalte se răspîndiseră prin biserică, măcăind, codcodăcind, căutînd ceva de ciugulit. Pe treptele altarului, cocoşul găsise o bucată de anaforă; numaidecît găinile se strînseră în jurul lui, cîrîind galeş, uitîndu-se la el cu dragoste.

De la balcon, numit *cafas*, ca să afle şi cei neduşi la biserică, se auzi glasul caprei. În calitatea ei de muzicantă, începu să cînte, ca în ajun, cîntarea obişnuită la celebrarea căsătoriei:

Vino din Liban mireasă . ..

Mireasa smiorcăia:

— Vreau la catolici! Vreau cu orgă. Nu-mi pîngăriţi credinţa!

— Dar, draga mea, fii înţelegătoare! dădea s-o îmbuneze Pamfil. Unde să găsim un preot catolic?

— La Bucureşti, la catedrală. Dacă ţii la mine, du-mă acolo!

Taurul îşi pierdu răbdarea:

— Uite ce este: dacă mai faci mofturi, plec şi te las aici. Nu vreau să mă însor cu o năzuroasă!

Elvira începu să scîncească, înmuiată:

— Să nu pleci! Să nu pleci, că nu mai spun nimic. Iartă-mă dacă te-am supărat! Mă fac ortodoxă, de dragul tău!

— Dascăle, nu visezi? întrebă părintele Pomană în altar. O nuntă de dobitoace, ai zis?

— Aşa am zis şi aşa este: dobitoace şi nimic altceva!

— Ia cheamă-l încoace pe naş!

După cîteva clipe, măgarul intră în altar. Ţapul rămase la uşă, ţinîndu-i coroana, pe care Împăratul animalelor şi-o scosese, cucernic.

— Sărut dreapta, părinte! zise, înaintînd şi apucînd cu smerenie mîna popii, între copite.

— Ia te uită! se minună popa. Măgar să vorbească! Şi întocmai ca un drept credincios! N-am mai pomenit aşa ceva!

— Sfinţia Ta, începu Cristofor, avem aici o tînără pereche pe care trebuie să o cununăm: taurul Pamfil şi juncana Elvira. Poate vei fi auzit de ei.

— Dar cum vrei, măi creştine, să cunun nişte dobitoace? Ai căpiat?

— Doamne fereşte, părinte! Dar şi noi sîntem fiinţele lui Dumnezeu.

— Asta aşa e, fiul meu. . . zise părintele Pomană, cam încurcat. Iată, am să-ţi cunun finii. (Apoi mai încet, ca să nu-l audă dascălul): Dar gîndesc c-ai să-mi trimiţi acasă vreo două-trei perechi de păsări şi ceva mălai. N-am altă răsplată pentru cît ostenesc.

— Păsările poţi să ţi le alegi de pe acum, părinte; sunt în biserică, mi se pare că aşteaptă să le spovedeşti.

— Aşa? Apoi atunci să ne grăbim cu nunta, ca să-mi rămînă timp şi pentru spovedanie! făcu bucuros părintele Pomană, cu gîndul la păsările pe care avea să le încredinţeze pîntecului său, pentru izbăvirea lor veşnică.

Slujba nunţii începu, cu acompaniamentul caprei, care dădea răspunsurile de sus, din cafas.

Credincioşii ceilalţi se cruceau:

— Părintele Pomană a înnebunit!

Sfinţia Sa slujea taina nunţii, după tipic, dar ochii îi fugeau după orătănii.

— Uite şi p-aia! îi şoptea în pauze măgarului, şi p-ailaltă, care ciuguleşte pe colo. Şi curca aia, de sub stranã ... Isaiia dănţuieşteee.

— Dănţuieşte, dănţuieşte! . .. zbiera capra, de sus.

După slujbă, preotul ţinu o cuvîntare, scurtă, pentru că pîntecul îi scăzuse la un metru şaptezeci şi chingile îi atîrnau slobode pe sub anteriu. Niciodată nu se ostenise Sfinţia Sa atît de mult la o cununie. Într-un cuvînt, îi spuse juncanei să-i de-a ascultare lui Pamfil, să-l urmeze pretutindenea şi să nu părăsească staulul conjugal. Taurului îi recomandă să nu se uite la alte vaci, şi s-o proteguiască pe aleasa inimii lui. Apoi o luă fuga spre casă, cu gîndul la supa de găină şi la ciorba de răţoi. „Cu voia Ta, Doamne, se gîndea, am să mănînc din fiecare cîte un castron întreg. Ţine-mă în putere pînă mi-oi pune pîntecele la loc!“

Dascălul îl urmă, cu orătăniile înghesuite într-un sac.

Între timp, nunta se urcase în camionetă, care porni la drum. Toată lumea era veselă, afară de cocoş; dintre toţi nuntaşii, el singur băgase de seamă cîte găini lipseau din alai. Ba încă lipseau tocmai cele mai arătoase; nunta, la care nu cîştigase nimic, decît o bucăţică de anafură, îl costa prea scump.

„Viaţa nu-i pusă pe temelii drepte! îşi spunea. Se mărită vaca, şi plătesc găinile! ...”

La fel spun şi eu, cel care povesteşte, numai că merg cu gîndul mult mai departe; prea mulţi plătesc foloasele şi bucuriile altora!

CAPITOLUL IX
Petreceri şi iar petreceri

Petrecerea la ferma „Coţofana Veselă” dură şi a doua zi, şi a treia zi de Paşti. Tot ce fusese prin hambare, prin pod, prin cămări, se scosese afară şi se pusese, slobod, la dispoziţia tuturor. Din porunca măgarului, celor din arest li se dădea cîte o jumătate de pîine pe zi, de om, şi o găleată cu apă pentru toţi.

— Dar cîinelui să-i dăm şi lui ceva, Măria Ta? întrebă ţapul.

— Păi, de ce nu? Nu-i animal, ca şi noi?

— Mi se pare că ne-a trădat, nu intră în vorbă cu nimeni de-ai noştri. Nici la întrebări nu vrea să răspundă; şade la uşa pivniţei şi îşi jeleşte stăpînii.

— Adevărat, seamănă a trădare! zise măgarul, scărpinîndu-se gînditor cu copita în fundul urechii.

Piciorul îi intra în ureche pînă la genunchi; ştie oricine cum e urechea măgarului.

— Totuşi, spuse, după ce termină de gîndit şi de scărpinat, e unul ca noi, gîndeşte-te că umblă în patru picioare. Duceţi-i jos tot ce-o pofti. Ca să-l atragem de partea noastră, sînt de părere să tai o găină în cinstea lui.

Iar găinile? Mereu ele?

Ţapul se miră:

— Cum, sacrificăm pe cineva dintre ai noştri? Mi se pare nedrept. Oare găinile nu trebuie să se bucure de acelaşi tratament ca toţi supuşii Măriei Tale?

— Tu să taci din gură! Pentru motive diplomatice sacrific pe cine cred de cuviinţă ...

Măgarul privi pătrunzător în ochii ţapului, apoi adăugă:

— Şi chiar pe tine!

— Îţi cer iertare, Măria Ta. N-am să mai greşesc.

— Vezi cum te porţi. Nu mai lua apărarea altora, că poţi să ispăşeşti pentru ei!

Din ordinul lui Cristofor şi prin îngrijirea ţapului, se tăie o găină, pe ascuns, bineînţeles, şi i se duse lui Azor. Dar cîinele nici n-o mirosi; rămase nemişcat cu botul pe labe, la uşa înapoia căreia se aflau închişi stăpînii săi. Aşa stătu, şi a doua, şi a treia zi de Paşti, în timp ce afară animalele petreceau fără întrerupere.

A patra zi, văzînd că găina neatinsă trebuia aruncată la gunoi, sau cel mult dată porcului, ţapul sacrifică alta, mai grasă, dar Azor n-o vru nici pe aceasta. Atunci îl lăsară în plata Domnului şi animalele îşi văzură de petrecerile lor.

Erau zile frumoase, netulburate de nici un vis rău. Elvira şi Pamfil îşi petreceau luna de miere plimbîndu-se prin crîng şi prin livezi. Ca să-i facă plăcere tinerei şi mofturoasei sale soţii, taurul

rupea crengi de măr înflorit şi i le aducea de-a dreptul sub bot. Vaca nici măcar pe acestea nu le mînca la rînd, ci numai pe ales. Apoi începu să facă nazuri din ce în ce mai mari.

— Dar ce-ţi pofteşte inima, scumpa mea? o întreba îngrijorat, bietul consort.

— Vreau petale de trandafir!

Slavă Domnului, în grădina fermei erau şi cîţiva trandafiri timpurii. Taurul culese petalele una cîte una, altminteri, dacă i-ar fi dus floarea întreagă, se temea să nu-şi înţepe Elvira scumpu-i bot, în vreun ghimpe ascuns.

— Ah! Trandafiri roşii! făcea mofturoasa, strîmbînd din nas. Astăzi vroiam albi!

Bietul Pamfil se ducea şi smulgea alte petale, pe gustul ei, oftînd în ascuns. Dintr-un taur mîndru şi impunător, ajunsese jucăria unei juncane. Nu vă miraţi, o mai păţesc la fel şi oamenii!

Celelalte animale, care n-aveau belelele noului însurăţel, trăiau ca în rai. Primeau mîncare din belşug, aşa încît puteau s-o risipească prin curte, după atît de frumosul lor obicei, neîngăduit de oameni pînă atunci. Pe vaci nu le mai mulgea nimeni, pînă ce ugerele li se micşorară că păreau domnişoare, pe boi nu-i mai trimetea la corvezi, caii trîndăveau, oile, netunse de mult timp, stăteau cu burta la soare, bucurîndu-se de căldură, capra cînta în voie cît era ziua de mare, păsările umblau libere prin straturile de zarzavat, scurmînd la rădăcini, căutînd tot trufandale, seminţe încă neîncolţite şi răsaduri fragede, pînă atunci păzite cu străşnicie de fermier. Nimeni nu le ţinea seama cînd se culcă şi cînd se scoală; găinile, atît de ordonate în trecut, care se culcau o dată cu amurgul şi se trezeau în zori, luaseră obiceiul să facă sindrofii pînă tîrziu, sau să se plimbe la lumina lunei, căutînd licurici. Dimineaţa moţăiau în coteţe, unele nu ieşeau pînă la ceasurile zece; ba altele, mai leneşe, se trezeau tocmai la prînz, ca unele cocoane de la oraş. Cît despre cocoş, îşi pierduse pînă şi măsura ceasurilor, habar nu mai avea de timp; cînta şi el ca să se afle în treabă, la ore atît de trăsnite,

încît, pe o rază de cîţiva kilometri, la toate fermele, i se dusese vestea de zăpăcit.

Dintre toţi, singurul care se gîndea la o treabă serioasă, trebuie mărturisit, era Cristofor. Aşezat la biroul domnului Ionescu, în halatul acestuia, cu papuci în picioare, cu scufia pe cap, petrecută peste urechi, şi cu ochelarii pe nas, măgarul răsfoia prin dosare şi hîrtii, ca să se pună la curent cu administraţia fermei. Ştia că sînt de făcut anumite socoteli, dar încă nu le putea veni de hac.

Pînă una-alta, găsise o carte de aritmetică, de-a lui Repetenţilă şi, într-ascuns, ca să nu-l simtă ţapul, învăţa de zor cele patru operaţiuni. Cu adunarea şi cu scăderea era mai uşor, îşi punea coada pe masă şi o folosea ca pe o maşină de calculat. Spunea: „Avem o dată trei.” Şi număra trei fire din coadă, după care le lega cu o fundiţă roz, luată dintre moaţele doamnei Matilda.

„Şi cu cinci ...”, urma, luînd cinci fire, ca să le lege cu altă funduliţă, lîngă cele dintîi.

Pe urmă număra firele din amîndouă smocurile.

— Trei, şi cu cinci fac opt! constata mulţumit.

Pentru scădere, făcea pe de-andoaselea, şi socotelile îi ieşeau la ţanc, afară de cazurile cînd se întîmpla să se mai încîlcească firele cozii şi să greşească la numărat.

Într-o zi, cam la vreo săptămînă după instaurarea noii domnii, o trăsură se opri în drum; vizitiul coborî şi începu să bată la poartă.

Animalele se ascunseră speriate prin diferite colţuri ale ogrăzii. După un timp, văzînd că vizitiul nu are de gînd să plece, Cristofor îi dădu poruncă ţapului să vadă cine e. Ţapul se cam codea, dar nu avu încotro, aşa că se duse la poartă şi, făcîndu-se mic după stîlp, întrebă tremurînd:

— Pe cine căutaţi dumneavoastră?

— Pe domnul Ionescu. I-auzi întrebare?! izbucni zgomotos un domn din trăsură. Că doar n-am să-l caut pe Hogea!

— Domnul Ionescu nu este acasă! minţi Ţapul, cu neruşinare.

— Dar unde este? După cîte ştiu, nu avea de gînd să plece nicăieri.

— Ba da, domnule, a plecat, n-aş avea nici un interes sa vă mint.

— Dar doamna Matilda e acasă, nu-i aşa?

— Dumneaei este . .. Adică nu, nu, cum să fie?!

— Este, sau nu este? răcni domnul din trăsură.

Ţapul se dezmetici şi răspunse hotărît:

— Nu este, stimate domnule.

— Dar domnişoara?

— Nici dumneaei. Nu e nimeni în toată casa. Au încuiat şi au plecat. Au ocupat un autobuz întreg, că dumnealor sînt mulţi, ştiţi.

— Şi unde au plecat?

— În pivniţă ... Aaa ... Nu, nu! Au plecat la ... Paris. Da, cu siguranţă, la Paris mi-au spus că se duc!

— Parcă ai spus ceva de pivniţă.

— Vi s-a părut, domnule, vă înşelaţi.

Domnul din trăsură răcni, înfuriat:

— Eu nu mă înşel niciodată, mă, obraznicule. Eu sunt judecător! Acum ştii?

„Judecătorul! gîndi ţapul, tremurînd. Vai de mine! Cînd s-o afla isprava măgarului o să ne condamne la spînzurătoare!”

Era gata-gata să mărturisească totul, pentru a lua o pedeapsă mai uşoară, cînd măgarul apăru în uşă, în ţinuta de casă a stăpînului.

— Cine face atîta gălăgie?

Judecătorul îl văzu pe deasupra gardului şi făcu ochii mari:

— Un măgar, un măgar? bolborosi, zăpăcit. În halatul domnului Ionescu? Dumnezeule, şi cu scufa lui în cap? Dar e nemaipomenit, mi se pare că visez.

— Cine eşti dumneata şi ce vrei? întrebă Cristofor, semeţ.

Faţă de atîta îndrăzneală, domnul din trăsură, oricît era el de judecător, o lăsă mai moale:

— Eu sînt omul legii. Şi-l căutam pe prietenul meu, domnul Ionescu.

— Domnul Ionescu e plecat pentru mai multă vreme.

— Dar dumneata, dumneata cine eşti?

— Sînt procuristul lui.

— Ce? Ce-ai spus? Procurist? Un măgar procurist? Haidade!

— Ce te miri aşa? răcni măgarul, simţindu-se tare. Ai spus că eşti omul legii. Atunci arată-mi în ce lege scrie că eu, aşa cum mă vezi, nu pot fi procuristul unui fermier?

Judecătorul tăcu. „Aşa e, are dreptate! se gîndi. M-am făcut de rîs, nu scrie în nici o lege!”

— Iertaţi-mă, n-am vrut să vă supăr, domnule ... domnule procurist. Nu ştiţi cînd va veni prietenul meu?

— Nu ştiu!

— Atunci n-am să vă mai reţin.

— Bine faci! Bună ziua.

— Mînă! porunci judecătorul, vizitiului.

Pocnind de îngîmfare, Cristofor se întoarse la birou, unde îşi reluă socotelile: „Patrusprezece, minus şase ...”

Din cînd în cînd se mai auzeau, înfundat, din pivniţă, bătăi în uşă sau în ziduri; măgarul îşi vedea de ale lui. La trei-patru zile, ţapul poruncea să se taie cîte o găină, pe furiş, şi să i se ducă lui Azor, doar-doar l-o cîştiga, dar cîinele nu se atingea de mîncare.

Cît despre cocoş, acesta era din ce în ce mai neliniştit. Bănuia ceva, dar nu era sigur, nu mai ştia ce să creadă.

— Domnule Grigorescu, îl întreba pe ţap, o ţii minte pe Cosînzeana?

— Cosînzeana? Găina aia gălbuie? Cum să nu! răspundea ţapul, roşu pînă în albul ochilor. O cunosc, fiindcă eram prieteni.

— Da? îmi pare rău pentru dumneata, am să-ţi dau o veste tristă...

— Stai! Să nu spui dintr-odată; am bătăi de inimă.

— Regret sincer, nu ştiu cum să ocolesc... N-am avut nici un diplomat în familie. Noi, cocoşii, ne cam repezim: ţin-te bine, domnule Grigorescu: Cosînzeana a dispărut!

— Vai de mine! Dar sînteţi sigur? Poate o fi ascunsă pe undeva.

— Am căutat-o peste tot.

— Poate o fi răpit-o uliul!

— Auzi vorbă! Doar ştii prea bine că am înfiinţat un serviciu de pîndă, şi sună alarma ori de cîte ori se vede venind uliul. Ai auzit dumneata sunînd sirena în ultima săptămînă?

— E drept că nu ... Dar, de, nu ştiu cum să spun ca să nu te jignesc, aaa... nu vreau să mă înţelegi greşit, mă gîndesc, aaa ... de, poate, cine ştie, aaa... dacăăă, dacă şi-o fi găsit pe undeva ... vreun alt cocoş?

Cocoşul se umflă în pene şi-l privi cu dispreţ.

— Atunci se vede că nu mă cunoşti! Zece poşte, de jur împrejur, nu-i altul ca mine. Nici la ferma Statului, unde cresc păsările în puf şi le hrănesc cu întăritoare, cum scrie prin cărţi.

— Nu mă îndoiesc, iartă-mă, am vorbit fără să ştiu! S-o mai căutăm, poate om găsi-o pe undeva. Acum mă duc niţel în cameră, îmi vine să plîng ...

Ţapul nu era mincinos din fire, dimpotrivă! Ca unul deprins să se repeadă cu corniţele înainte, spunea totdeauna adevărul, indiferent pe cine ar fi avut în faţă, indiferent cu ce riscuri. Slujba de aghiotant îl făcuse prefăcut, linguşitor, nerecunoscător, cu desăvîrşire lipsit de caracter. Nu era însă sortit cu totul pierzaniei, îi mai rămăsese ceva: era conştient, îşi recunoştea greşelile, ceea ce lasă deschis un drum de întoarcere la calea cea bună pentru orice păcătos.

La drept vorbind, doar ţapul, dintre toate celelalte dobitoace, îşi punea acum probleme de conştiinţă. Restul voiau să petreacă, fără întrerupere, cît mai plăcut şi cît mai mult. Zaiafeturile se ţineau lanţ, la sindrofiile orătăniilor se risipeau saci întregi de grăunţe, saci cu tărîţe şi bulgări imenşi de sare grunjoasă la sindrofiile vacilor, saci cu ovăz la cele ale cailor. Totul se irosea fără nici o măsură ... Aşa ar fi continuat multă vreme petrecerea nesăbuită, dacă într-o noapte nu s-ar fi întîmplat ceva care să-i zgîlţîie rău şi să le bage spaima în oase.

Într-o noapte au venit hoţii la „Coţofana veselă”.

CAPITOLUL X

Noaptea cînd au venit hoţii la găini

Era trecut de miezul nopţii; ultimele găini întîrziate se duseseră, în sfîrşit, la culcare.

Nu trecuse mult timp, cînd deodată cocoşul începu să cucurigească, dar nu prosteşte, cum se crezu la început.

— Cît să fie ceasul? se întrebară, deschizînd cîte un ochi, găinile de la ferma vecină.

— Dormiţi înainte, proastelor! le mustră cocoşul lor. Vă luaţi după toţi zăpăciţii? E cocoşul de la „Coţofana veselă”, anunţă orele aiurea, cred că i s-a stricat ceasul, îi lipseşte o rotiţă.

În limba cocoşilor, se spune aşa despre cineva care e cam într-o ureche.

Vacile avuseseră şi ele o sindrofie, abia se terminase. Capra tocmai ieşise din casă, unde exersase la pian, ca în fiecare seară; avea îngăduinţa specială a măgarului. De fiecare dată cînd se întorcea de la studiu, porcul îi ţinea calea.

— Ah! Spune-mi! Spune-mi, o ruga, cum sînt clapele pianului? Am auzit că sînt albe ca brînza. Ah, dacă m-ar lăsa şi pe mine o dată! Numai o dată aş vrea să văd cum se cîntă la pian, n-am altă dorinţă!. . .

Capra stătuse ce stătuse de vorbă cu porcul, apoi îşi ceruse iertare şi se retrăsese în micul ei apartament de lîngă staul. Porcul se mai plimbase cîteva minute prin curte, fredonînd . .. Fredonînd sau grohăind, e greu de spus care cuvînt se potriveşte mai bine. Pe urmă se culcase şi el, în toată ograda nu mai mişca nimeni. Numai în casă, la birou, Cristofor, cu bigudiurile doamnei Matilda, şi cu coada pe masă, făcută smocuri, căuta să dea de rostul socotelilor.

— Cincisprezece adunat cu douăzeci şi şase ...

Ajunsese la numere din ce în ce mai mari, în curînd spera să treacă la cele cu trei cifre.

După încă două-trei exerciţii, Cristofor îşi scoase ochelarii, se frecă la ochi, îşi întinse spinarea, apoi suflă în lampă şi trecu în dormitor, unde căzu frînt de oboseală pe patul confortabil al stăpînului. O clipă mai tîrziu, sforăia din adîncul plămînilor.

La ora aceea, nimeni, în toată ferma, nu mai stătea de veghe.

Era o noapte de mai, plină de fantasme, de adieri parfumate şi de mister. De cu seara fusese lună nouă; pe la ceasurile zece apusese şi de-atunci întunericul creştea parcă la fiecare oră. Căzuse o linişte adîncă, arar se auzea cîte o frunză foşnind. Ceasul bisericii din Ghiftuiţi sună o dată, prelung, poate jumătate după miezul nopţii, poate unu, o singură lovitură grea, parcă prevestind nenorocire. Undeva, în depărtare, se auzi pierdut un huruit de tren şi un ţipăt sinistru de locomotivă. Apoi liniştea fu iar adîncă.

În pivniţă, oamenii adormiseră trudiţi, cu movile de nisip la căpătîi, drept pernă. La uşă, Azor scheuna neputincios.

Deodată, ridică botul şi ciuli urechile; auzise un zgomot ciudat la poartă, cineva, care venise tiptil, încerca, încuietoarea.

Slăbit de îndelungata înfometare, cîinele se tîrî cu greu pînă la picioarele scării, urcă încet, treaptă cu treaptă şi, ajuns sus, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, la poartă era cineva şi umbla s-o descuie. Dar mai era unul, care încălecase gardul, în spate, lîngă grajduri; îi vedea silueta neagră, sus, gata să-şi dea drumul în curte.

În lunga lui carieră de paznic, Azor învăţase să nu se pripească. Demult, în timpurile uceniciei, i se întîmplase să dea alarme false, şi se făcuse de rîsul cîinilor. Acum însă ştia să deosebească pînă şi mersul hoţului de al omului cumsecade. Nu-i fu greu să înţeleagă, fără putinţă de îndoială, intenţiile vizitatorilor de noapte.

O clipă mai tîrziu, omul de pe gard îşi dădu drumul în curte. În mînă ducea un sac mare. Azor îi cunoştea rostul.

„Vin la găini!” îşi zise.

Bietele găini! Ele trebuiau să plătească mereu? Şi acum se mai afla jos una, sacrificată de pomană.

Hoţul înainta tiptil, de-a lungul grajdului, spre coteţe. Curînd se auzi o uşă scîrţîind subţire.

— Cucurigu! făcu cocoşul trezit din somn. Găinile începură să cîrîie.

Acum Azor nu mai avea de ce să aştepte; se repezi în mijlocul curţii, aşa cum îl ţineau puterile, şi începu să latre:

— Săriţi! Săriţi! Hoţii la găini!

Omul de la poartă, care pesemne nu avea altă însărcinare decît să stea de pază (la încuietoarea porţii umblase doar ca să se exerseze), îi aruncă pe deasupra gardului o bucată de carne.

Cîinele zîmbi, cu ironie.

„Nu mă prindeţi voi cu d-alde astea. Am jos, în pivniţă, o găină întreagă, şi tot nu mi se înmoaie inima."

Apoi începu iar să latre:

— Săriţi! Hoţii la găini!

În staul, Pamfil deschise ochii. Văzu alături, în paie, capul frumos al Elvirei. O sărută cu dragoste. Ea zîmbi prin somn, alintîndu-se.

— De ce latră cîinele? întrebă, adormită.

— Cică-s hoţii la găini.

— Treaba lor! Ce ne pasă nouă! Vino de te culcă, scumpul meu Pamfilică.

Se trezi, de asemenea, şi capra. În loc să ia vreo măsură, să dea o mînă de ajutor, după puterile ei, se apucă să cînte un cîntec netot, care nu se termina niciodată, rotindu-se în jurul aceloraşi versuri caraghioase:

La un popă-a fost un cîine
Şi pe cîine l-a iubit
Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit ...

— Săriţi! Hoţii la găini! scîncea neputincios cîinele, în mijlocul ogrăzii.

În casă, ţapul, care se trezise de la prima lătrătură, alergă la uşa măgarului.

— Măria, Ta, Măria Ta! Hoţii!

Cristofor sări în mijlocul odăii.

— Ce-ce-ce-ai spus? se bîlbîi, în timp ce-şi îmbrăca halatul, abia izbutind să găsească mînecile.

— Hoţii, Măria Ta! Pune mîna pe carabină!

În odaia de zi, deasupra bufetului, era o panoplie cu o puşcă veche şi un pistol puse de-a curmezişul; amintiri din tinereţea domnului Ionescu.

Măgarul se urcă pe un scaun, desprinse pistolul, apoi puşca şi, înarmat cu amîndouă, ieşi în uşa principală.

— Care eşti acolo? răcni măgăreşte! Stai că trag!

O clipă de linişte; se auzea doar capra cîntînd, neturburată, cîntecul ei fără capăt:

Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit
Şi pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un cîine ...

— Care eşti acolo, mă, hoţilor? Staţi că vin la voi cu puşca încărcată!

Hoţul nu voia să fugă cu mîna goală. În grabă şi înspăimîntat, aduna găinile, fără să le mai aleagă, nădăjduind să scape şi cu sacul plin, şi cu viaţă. Cocoşul, cocoţat în vîrful coteţului, protesta zadarnic.

— Mă hoţule, lasă găinile! striga Cristofor, agitînd armele în aer.

Ţapul tremura în spatele lui, ascuns după uşă, şi-l îndemna printre clănţăniturile dinţilor:

— Trage, Măria Ta! Găureşte-le pielea!

În staul, cu ochii pe jumătate închişi, Elvira îngîna şăgalnic:

— Tot nu s-a terminat cu găinile?

— Dormi, draga mea, nu-ţi strica somnul pentru ele!

Iar capra îşi continua, ca o flaşnetă, cîntecul fără capăt:

Şi pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un cîine
Şi pe cîine l-a iubit ...

În sfîrşit, hoţul, cu sacul plin, o luă la fugă spre gard, în cîrîitul găinilor.

— Trage, Măria Ta, trage! Să-l înveţi minte! stăruia ţapul!

— Zău că trag! Uite că trag! răcnea ameninţător măgarul, agitînd armele pe sus.

Deodată, fără să înţeleagă cauza, o străfulgerare îi luă ochii, în timp ce braţul drept i se smucea din umăr.

Puşca detunase, bubuitura se duse în gard, din gard se întoarse, plesni în zidul casei, de unde ricoşă drept în sus, făcînd să ţiuie cerul.

Se auzi căzînd la pămînt sacul cu găini, care cîrîiau tot mai stins, înăbuşite.

— Văleleu! urla hoţul, în timp ce sărea peste gard, părăsindu-şi prada.

Hoţul celălalt, de la poartă, o lua şi el la fugă.

— Bravo, Măria Ta! Acum n-o să le mai ardă de găinile noastre!

Cristofor se rezemase palid de uşă. Arma îi fumega încă în mînă, în nări avea miros de pulbere arsă, urechile îl dureau de bubuitură, aproape că nu-şi mai simţea umărul, şi tot nu ştia cum se întîmplase. Cum să se întîmple, decît că, tot agitînd puşca, apăsase pe trăgaci, fără să-şi dea seama?!

— Au plecat? bîigui, năucit, gata să leşine.

Ţapul era în culmea fericirii:

— Au plecat, împărate, cu pielea găurită, să se înveţe minte!

Celelalte animale, speriate de bubuitură, se ascunseseră care pe unde apucase. Numai cocoşul din vîrful coteţului făcea gălăgie, cerînd ca să fie dezlegat sacul şi eliberate captivele.

— Du-te şi dă-le drumul! îi porunci măgarul ţapului.

Acesta o băgase pe mînecă:

— Eu, eu, Măria Ta? P-p-păi eu n-am atîta putere! Să chemăm pe cineva mai voinic decît mine.

— Hei! răcni măgarul. Să vină cineva, să dea drumul găinilor.

În toate dependinţele fermei, nu se simţea nici o mişcare. Doar capra cînta, netulburată, cu atîta nepăsare, încît îţi venea s-o strîngi de gît ca să tacă:

Şi-a-nghiţit un os de peşte
Şi pe urmă a murit...

— Hei! să vină cineva să le dea drumul găinilor!

— Dar ce-i, frate, ce-i atîta gălăgie? se auzi porcul, grohăind cu nedumerire.

Venea agale de la cocină, căscînd somnoros; părea picat din lună.

— Tu unde ai fost? întrebă măgarul.

— Eu? Am dormit! Slavă Domnului că am somnul uşor, altfel puteaţi să strigaţi aici pînă mîine.

— Dar pe hoţi nu i-ai auzit?

— Ce hoţi?

— Hoţii la găini.

— Se vede că glumiţi!

— N-ai auzit nici cînd a bubuit puşca?

— Ce puşcă? N-am auzit nimic, şi doar am somnul uşor!

— Bine, nene Nicolae, norocul tău! Acum, dacă vrei să mă îndatorezi, du-te şi dă-le drumul găinilor; sînt în sac, colo lîngă gard.

— Mă duc, dacă mă lăsaţi să cînt la pian.

— Asta nu se poate!

— Atunci nici eu nu vreau!

Porcul plecă bombănind spre cocină: „Auzi, să le dau drumul găinilor, le-ar plăcea! Dar să cînt la pian, nu! Mari şmecheri! Să stea găinile în sac pînă le-oi scoate eu!“

Se opri, atras de glasul caprei, care-şi tot cînta cîntecul ei stupid:

Şi pe urmă a murit
Şi pe crucea lui s-a scris ...

— Fals! Fals, coană capră! îi strigă furios. Nu mai face pe muzicanta cu noi!

În urma lui, Cristofor rămase în acelaşi loc, încă speriat.

— Ce facem cu găinile, Măria Ta? întrebă ţapul.

— Ce să facem?! Pînă mîine le lăsăm în sac.

— Imposibil, se înăbuşă!

— Atunci du-te şi dă-le drumul tu!

— Nu, nu gă-găsim pe altcineva?

— Pe nimeni.

— Atunci, Măria Ta, să le lăsăm! În sac o să le fie tocmai bine, nici frig, nici cald.

— Mi se pare că ţi-e cam frică! zise măgarul, privindu-l pieziş.

— Frică? Mie? Hm! Atunci nu mă ştiţi, sînt în stare să mă lupt singur cu zece hoţi. Mai demult, în tinereţea mea, am încolţit într-o noapte o bandă întreagă. Şi n-aveam puşcă, nici pistol, ca Măria Ta. Dacă au să mai vină vreodată hoţii, am să vă dovedesc!

— Cred că n-au să mai vină! i-o tăie măgarul. I-a învăţat minte împuşcătura mea! ... Acum hai să ne culcăm!

— Cucurigu! cucurigu! protesta cocoşul de pe coteţ. Ce faceţi cu găinile? Nu le eliberaţi?

Nimeni în toată ferma nu se gîndea la găini. Unii dormeau, alţii se prefăceau adormiţi. Doar capra, în odaia ei, cînta:

Şi pe crucea lui s-a scris . ..

— Taci, cucoană, taci! Nu simţi că e fals? grohăia porcul, pus pe ceartă.

CAPITOLUL XI
Hoţii cer despăgubiri

Fusese într-o miercuri noaptea. Ziua de joi trecu în linişte, la fel şi vineri. În schimb, sîmbătă, pe la prînz, un om ciudat se opri la poarta fermei şi ciocăni.

— Cine e? întrebă ţapul.

— Poşta!

— Poşta? Umblă sănătos; nu aşteptăm scrisori.

— Păi am o telegramă!

— Pentru cine?

— Pentru boier.

E adevărat că, aşa cum nu aştepta scrisori, ţapul nu aştepta nici telegrame, dar o telegramă face curios pe oricine, deci merse şi deschise poarta, numai că rămase ţeapăn: în faţa lui stătea un om care nici pe departe nu semăna a poştaş. Era un ins înalt şi slab, negricios, fără un ochi, cu ţepi negri pe obraz, cu o pălărie pleoştită, care-i acoperea fruntea pînă în sprîncene.

— Ţine! zise el, ameninţător.

Era o hîrtie vînătă, împăturită grosolan.

— Asta nu-i telegramă!

Străinul şuieră printre dinţi:

— Dacă mai spui ceva, bag cuţitu-n tine!

Ţapul o luă ia fugă spre casă, urcă treptele şi se prăbuşi pe duşumea în odaia măgarului:

— Măria Ta, sări! Ia puşca din cui şi vino să-l înveţi minte!

— Pe cine? Ce intri aşa? Uiţi unde te afli?

— E afară unu', Măria Ta, care vrea să mă înjunghie.

— Daa? Atunci stai că-i arăt eu!

Măgarul puse mîna pe puşcă şi ieşi în prag.

— Care vrei să-l înjunghii pe domnul Grigorescu? Arată-te, dacă ai curaj!

Dar străinul se dusese, încă de mult, cu tot, cu umbra lui.

— N-a avut curaj să dea ochii că Măria Ta! zise ţapul, linguşitor.

— Păi, te cred! Ia să văd cine ar îndrăzni să dea piept cu mine!

— Măria Ta, uite ce-a adus; zicea că-i o telegramă.

Cristofor trecu în birou, se aşeză tacticos pe scaun, îşi puse ochelarii, apoi despături hîrtia grosolană şi începu să citească. Îndată păli, îl cuprinse gîfîiala şi tremuriciul.

— Aoleu! Aoleu! făcea, clănţănind ca de friguri.

Pe hîrtie scria:

„Oamenii din pădure
către
cei de la fermă.

Aţi avut îndrăzneala să ridicaţi arma împotriva noastră. Puţin a lipsit să răpuneţi viaţa unuia de-ai noştri. Norocul vostru că glonţul a trecut pe de-alături.”

Cristofor îşi trecu batista pe frunte.

— Aşa e! Ce noroc! bîigui, înmărmurit.

— Ba mai bine ar fi fost să-l răpuneţi! spuse ţapul. Acum n-ar mai fi îndrăznit să ne ameninţe!

Mai departe scrisoarea cuprindea, într-adevăr, ameninţări înspăimîntătoare:

„Dacă pînă mîine, duminică, la prînz, nu veţi depune în scorbura stejarului noduros de lîngă icoană, la răspîntia Ştreangului, suma de un milion, împreună cu sacul uitat, atunci, duminică seara praful se alege şi de voi, şi de fermă.”

„P.S. Sacul, înţelegem să-l aduceţi plin cu găini, altfel vă fierbem de vii.”

Mai jos era încă un post scriptum, pe care Cristofor îl citi mai mult mort decît viu:

„Găinile, înţelegem să fie grase, nu încercaţi să ne păcăliţi cu cine ştie ce mortăciuni, că, înainte de a vă pune la fiert, vă jupuim.”

— Grigorescule!

— Poruncă, Măria Ta.

— Pune repede douăzeci de găini la îngrăşat. Dar vezi, caută-le pe cele mai frumoase, altfel mîine seară ai să vezi în oglindă un ţap mort.

— Douăzeci de găini? Ne vin musafiri?

— Ai să vezi tu ce musafiri ne vin! Acum aleargă şi fă ce ţi-am poruncit.

În timp ce ţapul lua măsuri pentru supraalimentarea găinilor, măgarul dădu frîu liber spaimei din el, care crescu de zece ori.

— Un milion de lei! Doamne Isuse Cristoase, de unde să-i iau? Şi dacă i-oi găsi, cine o să se ducă la răspîntia Ştreangului? Doamne Maică-Precistă, ai îndurare de noi!

— S-a făcut, Măria Ta! raportă ţapul, revenind. Toate cele douăzeci de găini sînt la îngrăşat; după felul cum mănîncă, pînă mîine n-o să le mai recunoaştem.

— Grigorescule! Ai curaj să te duci în inima pădurii?

— Dar de ce, Măria Ta?

— Să duci hoţilor sacul uitat, împreună cu un milion de lei despăgubiri.

— Au cerut ei aşa ceva?

— Uite, scrie negru pe alb.

— Asta e curată îndrăzneală!

— Nu-i aşa? Acum spune: te duci?

— Merge şi Măria Ta cu mine?

— Eu? Treburile domniei nu-mi îngăduie. Şi la urma urmei, ce să mai văd în pădure? Nu uita că mi-am petrecut tinereţea la un ţigan lingurar, care tot umbla după copaci pentru făcut copăi şi linguri.

— Ai dreptate, Măria Ta! În pădure nu-i nimic de văzut, mai bine să stăm acasă.

— Dar găinile cine le duce?

— Nimeni!

— Păi ce facem?

— Nimic!

— Mîine seară praful şi pulberea se alege de noi, uite, scrie colea!

— Dar Măria Ta nu ai puşcă? Şi revolver? O să ne apărăm.

— Crezi c-o să se poată?

— Am deplină încredere în Măria Ta.

— Atunci, cu Dumnezeu înainte! Grigorescule, pregăteşte ferma pentru asediu!

CAPITOLUL XII
Pregătiri de luptă

O oră mai tîrziu, la ferma „Coţofana veselă” era decretată stare de asediu. Pe zidurile casei, la hambare, la coteţe, grajduri, staule şi cocini se lipise următoarea:

PROCLAMAŢIE

Către toate vieţuitoarele fermei, mari şi mici, cavaline şi cornute, către păsări, precum şi către toţi ceilalţi aflaţi sub oblăduirea noastră:

CETĂŢENI ŞI CETAŢENE,

O bandă de duşmani ne ameninţă cu moartea. Dacă Dumnezeu vrea să ne piardă, atunci să pierim eroic. Războiul e pornit, împotriva hoţilor din pădure, asupritorii noştri. Baricadaţi toate porţile, astupaţi toate găurile din garduri, pregătiţi-vă de luptă şi de moarte. Pentru gloria noastră veşnică, vom şti să rezistăm pînă la unul. Aşa să ne ajute Dumnezeu!!!

CRISTOFOR ÎNTÎIUL
Împăratul animalelor

Îndată ce animalele citiră, sau cei care nu ştiau carte ascultară de la alţii proclamaţia, în toată ferma începu o mare fierbere. Unii erau pentru luptă, alţii, mai fricoşi, optau pentru diplomaţie: să li se ceară scuze, să li se dea milionul, să se dea şi găinile.

— Nici mort! Nici mort! striga cocoşul, de pe acoperişul coteţului. Pînă cînd să suportăm sacrificiile? Vrem război, vrem să curgă sînge, să ne uşurăm inimile!

— Bravo! îl aprobau găinile, înflăcărate de aerul lui marţial. Bravo, cocoşule! Dacă tot trebuie să murim, barem să ştim că n-am murit degeaba. Porunceşte-ne, şi te vom urma!

— Dar ce se întîmplă pe aici, frăţioare? întrebă porcul, venind tacticos dinspre cocină.

— Ce, dumneata n-ai ochi? Ori pe uşa dumitale nu-i pusă proclamaţia?

— Nu ştiu, frăţioare, că am dormit pînă acum. Ia spuneţi-mi despre ce-i vorba?

— Este vorba să facem război!

— Şi cu cine?

— Cu oamenii din pădure.

— Aşa? Atunci, să-l facem!

Zicînd, porcul o luă spre casa stăpînilor.

— Anunţă-mă măgarului! îi porunci ţapului Grigorescu.

Acesta se făcu roşu la faţă.

— Întîi învaţă să vorbeşti cuviincios despre Măria Sa!

— Bine! Mă anunţi, sau plec? Mie nu-mi place să-mi pierd vremea.

— Ce-i, nene Nicolae? întrebă Cristofor, care auzise vorba şi apăruse în uşă.

— Este că p-afară scrie de război.

— Foarte adevărat! N-ai văzut pregătirile?

— Tocmai de-aia am venit. Înseamnă c-o să moară unii şi alţii.

— Nu începe vorbă!

— Poate o să mor şi eu.

— Atunci vei fi declarat erou şi amintirea ta va fi nemuritoare.

— Măria Ta, mai mult decît durează şuncile, nu poate dăinui amintirea noastră; încît, nu-mi fac nici o iluzie. Dar fiindcă s-ar putea să mor, am venit să-mi exprim o ultimă dorinţă: lăsaţi-mă şi pe mine să cînt la pian, măcar o dată, înainte de moarte!

— Nene Nicolae, cere-mi orice altceva, dar asta nu!

Porcul plecă înfuriat.

— Eu n-am să lupt! strigă, întîlnind un grup mare de animale. Nu înţeleg să-mi sacrific viaţa pentru o societate care nu e pusă

pe principii de egalitate. Adică de ce să aibă voie capra, şi eu nu?

Cineva îl întrerupse, dispreţuitor:

— Laşule! N-ai să lupţi fiindcă ţi-e frică să nu-ţi curgă grăsimea prin găurile făcute de gloanţe! Altminteri, ai şti să pui interesele societăţii noastre înaintea intereselor tale.

Mulţimea începu să-l huiduiască.

— Defetistule! striga cocoşul...

În sfîrşit, cu entuziasmul unora, cu îndoiala altora, care înclinau să dea dreptate porcului, ferma se pregătea de luptă. Găinile scormoneau prin curte şi adunau pietre în chip de proiectile. Oile acceptară să fie tunse, ca din lîna lor să se facă scamă pentru pansamente, din cearceafuri se făceau fese; toată lumea era la treabă, chiar şi cei cu inima îndoită. Numai porcul nu vroia să ajute cu nimic; rupsese proclamaţia de pe cocină şi stătea în uşă, întins la soare, privind nepăsător la ceilalţi.

Noaptea de sîmbătă spre duminică o petrecură întărind baricadele şi desăvîrşind pregătirile de bătălie. Duminică dimineaţa se făcu o rugăciune, în mijlocul curţii. Animalele erau adunate în careu, cu faţa la intrarea casei. Cristofor apăru în mantia de purpură, cu blana ca de hermină, cu coroana pe cap şi cu cele două arme în mînă. Însă armele le puse jos şi zise:

— Primul nostru gînd paşnic se îndreaptă către Dumnezeu! .. .

Urmă rugăciunea după tipic.

— Iar acum, strigă măgarul, să punem mîna pe arme!

Zicînd acestea, se aplecă să ia puşca şi pistolul. Cînd să se ridice, atinse trăgaciul puştii, cum i se mai întîmplase odată, desigur din neîndemînare, căci nu avea nici un pic de instrucţie. Îndată după bubuitură se auzi un tropot prelung, ca o cutremurare a pămîntului. Cînd fumul împuşcăturii se risipi, curtea apăru goală, dintr-un gard pînă-n celălalt; animalele dispăruseră, ascunse care cum putuse mai bine. Într-un tîrziu, văzînd că se făcuse linişte, începură să apară, unul cîte unul.

În acest timp, în staul, vaca Elvira îşi lua rămas bun de la Pamfil.

— Te aştept să vii victorios! îi spunea, cu lacrimi în ochi. Dar mai stai, mai stai cu mine un pic! Lupta încă nu a început! Ce îngrijorată am să fiu, scumpul meu erou!

Taurul se simţea în stare de fapte glorioase, ca să merite atîta dragoste şi admiraţie.

Cînd scăpă de îmbrăţişări şi ieşi din staul, măgarul tocmai terminase de dat instrucţiunile.

— Te duci la bătălie, domnu' Pamfil? întrebă porcul din uşa cocinii.

— Fireşte că mă duc! Dumneata nu?

— Eu nu vreau să lupt, sînt pacifist. A, aş înţelege să-mi calc principiile, dacă şi le-ar călca şi ei: să-mi dea voie la pian. Nu iei loc niţel, să mai tăifăsuim?

— Mulţumesc, nu stau de vorbă cu ambuscaţii!

„Măi, măi, măi, tare vi s-a înfierbîntat capul!" se gîndea Nicolae.

Pentru duminică după-amiază se rînduiră străji, cîte două la fiecare colţ al gardului. Cocoşul se urcă în vîrful casei, ca să poată vedea mai departe. Cei care nu erau de serviciu fură îndemnaţi să se odihnească, pentru a fi în stare să lupte cînd va veni clipa.

La căderea serii, totul era pregătit.

CAPITOLUL XIII
Atacul

Atacul începu pe la orele unsprezece. Întîi se auzi doar o împuşcătură, cam dinspre miazăzi. Poate fusese un semnal. Glonţul trecu pe deasupra casei şi se pierdu în întuneric, ţiuind subţire.

— Toată lumea la posturi! porunci Cristofor. Toţi cu capul la pămînt! Nu vă ridicaţi pînă la ordinul meu!

Cîteva minute după prima împuşcătură, minute care părură foarte lungi, se auzi o a doua, mai aproape; apoi încă două, la rînd, dar tot din alte direcţii.

— Ne încercuiesc! îşi dete cu părerea ţapul.

Se pricepea oarecum la război, străbunicul lui fusese mascotă de regiment, în campania de la 1877.

— Noi nu tragem? întrebă berbecul, care se cuibărise la postul de comandă, unde se aflau ţapul şi măgarul.

Postul de comandă era în fundul puţului, pe o platformă îngustă, fixată între ghizduri, într-o vreme cînd se curăţase izvorul. În afară de ţap, ceilalţi doi coborîseră cu multă greutate, agăţaţi de găleata prea mică pentru mărimea lor. Odată ajunşi jos, aveau avantajul că nu-i putea descoperi nimeni, deci pe lîngă putinţa de a conduce bătălia cu cinste, mai erau asiguraţi că nu vor păţi nimic, chiar în caz de înfrîngere deplină.

Se auzi al cincilea glonţ şuierînd pe deasupra.

— Vai lor, celor ce sînt afară! oftă ţapul.

— De ce îi căinezi?! se miră Cristofor. Au să moară ca nişte eroi!

— Brr! Mi se zbîrleşte părul numai cînd mă gîndesc ce ascuţit trebuie să fie vîrful glonţului.

În acest timp, împuşcăturile se înteţiseră. Nu se înţelegea ce tactică aveau atacatorii, dar era limpede că nu făceau economie de muniţii; poate urmăreau ca nimeni să nu mai fie viu la fermă în momentul asaltului.

Animalele stăteau pitite pe sub garduri, prin gropi, pe după ziduri, pe lîngă stivele de lemne, aşteptînd să intervină. Neavînd arme de foc, erau instruite să stea nemişcate, pînă cînd începea lupta corp la corp, şi cînd puteau folosi propriile mijloace de apărare şi de atac, coarnele, colţii, copitele.

În bucătărie, vacile aşteptau să apară primii răniţi. La fiecare împuşcătură tresăreau:

— Asta-i! Acum au să vină cu tărgile!

Dar, din fericire, gloanţele nu nimeriseră pe nimeni pînă acum, ceea ce făcea să le crească şi curajul, şi speranţa.

— Nu vor avea îndrăzneala să înainteze pînă la gard! spuse armăsarul, care se aţinea după un stîlp, gata să-i tragă o copită la mir primului venit.

Liniştea care domnea la fermă le dădea de gîndit hoţilor. Se aşteptaseră la o rezistenţă organizată, cu poliţie şi cu jandarmi, cu puşti şi mitraliere, cu grenade şi poate chiar cu tunuri, şi cînd colo, în faţa lor nu mişca nimic, ceea ce îi făcea să se simtă nesiguri. Li se părea că pericolul în loc să fie în faţă, era în spate, şi, neliniştiţi, tot întorceau capul.

Totuşi, înaintau, pas cu pas, după planul bine ticluit de căpetenia bandei. Veneau din patru părţi, cu mişcarea sincronizată, aşa încît să ajungă la garduri şi să asalteze ferma, cîteşipatru grupele în aceeaşi secundă.

Din cînd în cînd, mai trăgeau un foc, ca să ştie unii de alţii.

Căpetenia era un om încercat în rele, care nu putea să se sperie nici de mutra diavolului, dacă i-ar fi apărut în faţă, pe negîndite. Odată ajuns la gard, pîndi cîteva clipe să simtă ce se întîmplă dincolo.

„Te pomeneşti că or fi fugit cu toţii de frică. Păi atunci putem prăda ferma în linişte."

Totuşi, pentru mai multă siguranţă, nu se avîntă în neştire. Mai ascultă o dată cu atenţie, apoi se căţără sus, de unde scoase un şuier, semnalul convenit ca bandiţii să-l urmeze, şi îşi dădu drumul, uşurel, pe un stîlp al gardului.

După o alunecare de cîteva şchioape, simţi deodată că se întîmplă ceva de neînţeles, parcă pămîntul ieşise din nemişcare şi pornise să galopeze. Nu-şi dădea seama ce forţă îl duce, dar se vedea gonind spre mijlocul curţii.

„Asta e lucrătura diavolului!" îşi spuse.

Ar fi vrut să deschidă gura, să strige după ajutor, chit că nimeni n-ar fi putut să-l salveze, dar groaza îi încleştase fălcile, măselele de jos păreau sudate cu cele de deasupra.

Ce se întîmplase? Stîlpul pe care îşi dăduse drumul era acela după care stătea pitit armăsarul. Cu urechea atentă la împuşcături, acesta nu mai auzea alte zgomote, cînd se pomenise cu o greutate căzîndu-i în spinare. De spaimă, o luase la goană, fără să ştie încotro, gîndind, la fel cu banditul, că intrase în stăpînirea lui Scaraoschi. „Da, e însuşi diavolul, acum iadul mă aşteaptă!"

Armăsarul galopa smintit prin ograda acoperită de întuneric, fără să aleagă drumul, sigur fiind că mai rău decît era acum nu putea să i se întîmple.

Deodată, o barieră neagră îi apăru în faţă. Pînă s-o ocolească, se poticni şi veni în brînci, cu grumazul pe marginea puţului.

„Iată gura de iad!” îşi zise. Mai mult decît atît nu putea să judece; nu-l frigea nimic, dar nu avea nici o îndoială că picase în cazanul cu smoală încinsă.

Din izbitură, omul din spinarea armăsarului se prăvălise în faţă şi căzuse în puţ, ca o piatră. Măgarul, ţapul şi berbecul auziră o vîjîitură, o umbră neagră zbură pe dinaintea lor. O clipă mai tîrziu, apa plescăi în adîncul puţului, trimiţînd stropi mari pînă sus. Platforma se cutremură.

— Asta a fost o bombă! socoti ţapul. Acum va exploda! Să ne luăm rămas bun de la viaţă.

Măgarul se repezi la găleată:

— Eu nu vreau să mor! Mă urc sus şi mă predau.

— Merg şi eu! se repezi berbecul.

— Zadarnic! zise ţapul, cu un calm diabolic. N-o să mai ajungeţi pînă sus. Bomba va exploda acuş-acuş. Mai bine faceţi-vă cruce şi gîndiţi-vă la Dumnezeu.

— Ajutor! Ajutor! auziră atunci un glas, strigînd de jos.

Toţi trei rămaseră încremeniţi. Hoţul se lupta cu apa, care îi trecea peste cap.

— Ajutor, oameni buni, mă înec!

Animalele îşi reveniră cu greu din spaimă, iar din uimire îşi reveneau şi mai greu.

— N-a fost bombă! bîigui măgarul.

Îi era peste putinţă să-şi închipuie de unde venea o voce omenească:

— Săriţi, oameni buni! Daţi-mi o mînă de ajutor, altfel mă înec!

După cîteva clipe, ţapul se dezmetici puţin, se aplecă şi încercă să vadă ceva, sub platformă. Jos, ochii hoţului luceau din cînd în cînd, apoi apa îi acoperea din nou şi se stingeau.

— Cine eşti tu? întrebă Grigorescu.

— Sînt capul bandei.

Cu un strigăt de spaimă, toţi trei aflaţi acolo, Cristofor, ţapul şi berbecul se repeziră, apucară prăjina, căci era un puţ cu cumpănă, şi dădură să se caţere pe ea ca să iasă din puţ; dar sub greutatea lor, prăjina veni în jos şi găleata pocni în capul hoţului.

— Oameni buni, nu mă omorîţi! strigă acesta. Lăsaţi-mi viaţa şi voi ispăşi tot răul pe care l-am făcut!

Cei trei prinseră curaj; omul de jos nu-i ameninţa, ci le cerea îndurare.

— Să-l salvăm! zise berbecul.

— Să-l salvăm! fu de părere şi măgarul.

Ţapul se împotrivi:

— Ca apoi să ne omoare pe toţi?!

Apoi către hoţ:

— Hei, frăţioare, nu merge aşa! Am tremurat noi de frica ta, dar acum s-a terminat, o să scăpăm lumea de un răufăcător.

— Banda mea o să mă răzbune!

Berbecul începu să tremure:

— Să... să... să-i dăm drumul. S-or îndura de noi, altfel au să ne jupoaie de vii.

Şi plîngea, behăind:

— Din pielea mea au să facă cimpoi, din a Măriei Tale, bocanci, din a ţapului mănuşi...

Acesta din urmă ripostă cu dispreţ:

— Sînteţi nişte fricoşi, să mă ierte Măria Ta dacă vorbesc aşa! Am eu un mijloc să scăpăm cu obrazul curat. Ei, hoţule, mă auzi?

— Da! Da! Ajutor!

— Atunci ţine găleata, apucă-te de ea, şi noi o să te tragem afară cît să nu te îneci. Dar strigă-le oamenilor tăi să se împrăştie, dacă vor să te mai vadă viu.

— Strig! Strig, numai daţi-mi ajutor!

Ţapul trase cumpăna fîntînii în jos, pînă ce hoţul o prinse cu mîinile.

— Acum ţine-te de ea, şi dă-le porunca!

Hoţul se cam codea, căuta un şiretlic, să-i păcălească.

Ţapul se aplecă şi-l lovi cu picioarele în cap.

— Au! Nu mă omorî!

— Strigi la ei?

— Strig! Aveţi îndurare, că strig.

Căpetenia bandiţilor începu să-şi strige locotenenţii, pe nume:

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! ...

Hoţii, între timp, săriseră peste gard şi acum aşteptau. Animalele aşteptau şi ele semnalul de luptă, cum fusese stabilit: trei răgete ale măgarului, două scurte şi unul prelung.

Măgarul însă, după cum s-a văzut, nu se gîndea la atac.

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! se auzi din fundul puţului, pierdută, vocea bine cunoscută de hoţi.

Aceştia ciuliră urechile, nedumeriţi şi neîncrezători. Nu-şi dădeau seama de ce îi striga şeful, din ce loc, şi mai ales de ce le spunea pe nume, în gura mare, ceea ce, după înţelegerea de totdeauna, nu era admis.

— Mă, Carapanceo, mă, şi Barabuleo, veniţi aci, mă! Am căzut în puţ.

Acum, în sfîrşit, hoţii se dumiriră şi alergară în ajutor. Auzind tropote deasupra, ţapul lovi cu picioarele în capul hoţului.

— Bagă de seamă ce le porunceşti! îl ameninţă. Nu care cumva să încerci vreo şmecherie, că puţul ţi-e mormînt!

— Nu fac nici o şmecherie. Aveţi încredere şi nu mă mai loviţi în cap, că-mi pierd minţile, cîte mi-au mai rămas. Carapanceo!

— Ce-i, barosane? Ce faci acolo? întrebă Carapancea, ivindu-se sus, în gura puţului.

Ceilalţi hoţi se îngrămădiseră în jurul lui.

— Aveţi grijă să nu păţiţi ca mine, că-i tare rău aici!

— Stai că venim noi cu funia şi te scoatem!

Ţapul lovi cu copitele în capul căpeteniei şi scrîşni la el, necruţător:

— Spune-le să plece cît mai e timp!

— Carapanceo!

— Da, barosane.

— Acum plecaţi!

— Să plecăm şi să te lăsăm acolo? Ba nici gînd!

— Au! Nu mai da, domnule! Plecaţi, mă, plecaţi dacă vă poruncesc, şi nu mai întrebaţi, că îmi curg creierii în puţ.

— Cînd să venim?

Hoţul ridică ochii spre ţap.

— Cînd să vină?

— Niciodată! răspunse ţapul, pocnindu-l din nou.

— Au! Plecaţi şi nu mai veniţi niciodată!

— Spune-le să risipească banda! continuă ţapul.

— S-o risipească? Păi din ce să trăiască bieţii oameni, că nu cunosc altă meserie? Au! ... Nu mai da, că le spun! Carapanceo!

— Da, barosane.

— Plecaţi şi spargeţi banda!

— Aşa porunceşti dumneata?

— Au! Aşa poruncesc eu!

Ţapul se aplecă şi-i şopti:

— Spune-le să se facă oameni de treabă.

— Faceţi-vă oameni de treabă, mă!

— Să se ducă la biserică.

— Aoleu! La biserică? îţi baţi joc de sufletul nostru. Au! nu mai da! La biserică! Am înţeles. Carapanceo!

— Da, barosane!

— Duceţi-vă la biserică, mă!

— Să se spovedească, să se căiască şi să jure că n-au să mai fure în viaţa lor!

— Au! Au! Nu mai da, c-am înţeles. Carapanceo!

— Da, barosane! Ce mai porunceşti? întrebă Carapancea, abătut şi dezorientat.

— Poruncesc să vă spovediţi şi să juraţi că n-o să mai furaţi.

— Bine, barosane, o să le facem pe toate, şi căitul şi spoveditul, şi jurămîntul. Dar de furat, se poate?

— Au! ... Capul meu! Mă, Carapanceo, nu glumesc, mă! Să nu mai furaţi, mă, că mă lăsaţi fără cap!

—- Acum spune-le să plece, dar să plece glonţ.

— Acum plecaţi, mă! Duceţi-vă cu Dumnezeu!

— Păi, noroc bun, barosane!

Hoţul de jos oftă:

— O fi noroc, mă, dar noroc rău! Au! ... nu mai da!

Hoţii se răsuciră pe călcîie şi plecară fără să mai întoarcă privirile în urmă. În curînd, paşii li se pierdură pe drum.

Cerul începea să se albească la orizont. Animalele, încordate de aşteptarea îndelungată, picoteau, cînd ţapul se ivi deasupra puţului, căţărîndu-se pe ghizduri.

— Drepţi! strigă. Ce-aţi adormit?

Animalele săriră în picioare şi luară poziţia militărească, tremurînd de frică; ţapul cîştigase autoritate, nimeni n-ar mai fi îndrăznit să-l înfrunte. De fapt, el conducea toate treburile. O fi fost măgarul împărat, dar în curînd avea să domnească numai cu numele.

— Domnule Grigorescu, întrebă Joiana, scoţînd capul pe uşa bucătăriei. Ce faceţi, frate, nu mai începeţi războiul? Cînd ne trimiteţi răniţii?

— N-au să mai fie răniţi; spuneţi la toată lumea că am cîştigat bătălia.

— Cucurigu! Cucurigu! Victorie! începu să trîmbiţeze cocoşul de pe acoperişul casei.

Taurul Pamfil, care-şi avusese postul lîngă poarta principală, îşi puse coada pe spinare şi, mugind de bucurie, se năpusti spre staul.

— Scumpa mea, s-a terminat! Am învins! strigă din uşă.

Dar rămase cu strigătul în gît: staulul era gol, se cunoştea locul unde dormise vaca Elvira. Unde plecase, şi de cînd, şi mai ales din ce motiv, nu putea să-şi închipuie.

„Poate s-o fi dus să dea o mînă de ajutor”, se gîndi Pamfil, îndreptîndu-se spre bucătărie.

— Nu ştiţi unde s-o fi dus? le întrebă pe celelalte vaci.

Acestea găsiră prilejul să-şi verse veninul.

— De, s-o fi plictisit! zise Miercana. Dacă dumneata o neglijezi, aşa îţi trebuie!

Taurul văzu roşu în faţă.

— Ce vrei să spui? întrebă, gata să se repeadă.

— Nimic, vai de mine! se apără juncana. Am scăpat aşa, o vorbă; dacă nu e în staul, atunci cu siguranţă o găseşti în grădină. Despre Elvira nu se poate spune nimic rău. Nu, zău, nu te înfuria, Pamfile!

După plecarea taurului, vacile îşi strînseră capetele laolaltă şi începură să chicotească.

Pamfil se îndreptă spre grădină; era din ce în ce mai neliniştit. În acest timp, ţapul, cocoţat pe parapetul puţului, striga după ajutor:

— Fuga, aduceţi frînghii! Capul bandei e aici, l-am prins!

În cîteva clipe, se strînse un maldăr de lanţuri, de curele şi de frînghii; fiecare animal adusese cîte ceva din zestrea lor, căpestrele, hamurile, opritorile, mai mult decît ar fi fost nevoie.

— Ţine-te de găleată, că te tragem în sus! îi porunci ţapul Grigorescu tîlharului.

Animalele începură să tragă de prăjină, care atîrna greu; cu multă trudă, aduseră găleata pînă sus. Hoţul părea cu totul pierdut; apa înghiţită, spaima şi loviturile ţapului îl zăpăciseră pînă la pierderea minţilor; îndată ce-l scoaseră din puţ, se prăbuşi la pămînt, leşinat.

La vederea lui, animalele o rupseră la fugă şi se ascunseră care pe unde nimeri.

— Veniţi înapoi, fricoşilor! ţipa ţapul. Nu vedeţi că e înţepenit?

Bietul hoţ nu mai mişca deloc. Se apropiară de el, şi cînd se încredinţară că nu poate face nimic rău, curajul le reveni.

Cocoşul se urcă triumfător pe pieptul lui.

— Cucurigu! Găinile sînt răzbunate!

Apoi începură să-l lege. Îl legară, încercuindu-l cu lanţuri şi frînghii de la cap pînă la picioare. După ce se încredinţară că nu-i mai lăsaseră nici o putinţă de scăpare, îl traseră prin ţărînă pînă la stîlpul din mijlocul ogrăzii, lîngă care îl trîntiră ca pe un stîrv.

— Cine-i mai bun la caligrafie? întrebă ţapul.

Raţele înaintară măcăind.

— Noi! răspunseră într-un glas.

Gîştele nu se lăsară mai prejos:

— Ba noi, domnule aghiotant.

— Duceţi-vă în casă, în biroul măga ... Măriei Sale şi scrieţi: „Cine o face ca mine, ca mine să păţească!”

Gîştele şi raţele se repeziră pe scări în sus, intrară în biroul lui Cristofor, răsturnară totul cu josul în sus, gîgîind şi măcănind, scotociră sertarele, pînă găsiră o coală mare de carton. Pe urmă îşi băgară labele în cerneală şi, tăbărînd toate, claie peste grămadă, asupra hîrtiei, începură să scrie de zor:

„Cine o face ca mine ...”

Odată gata pancarda, o ţintuiră deasupra hoţului, pe care între timp îl ridicaseră în picioare şi îl legaseră de stîlp. Animalele erau în culmea fericirii triumfale, aveau prilejul să înceapă un nou ospăţ. Cînd deodată auziră răgetele măgarului din puţ:

— Iha! Iha! Nu mă lăsaţi aşa! striga bietul Cristofor.

Iar berbecul, după el:

— Behehe! Ce-i asta, bre?

— Împăratul! Am uitat de el!

Tuturor le trecu acelaşi gînd prin cap. Măgarul nu le mai plăcea, îl priviră pe ţap, acesta avea cu adevărat pricepere de conducător.

O vorbă numai să fi spus ţapul atunci!

Dar nu! Ţapul ştia mai multe, ştia că din umbră putea conduce mai bine decît de pe tron. Că nemulţumirile şi ura supuşilor se revarsă asupra celui cu coroana pe cap, iar celălalt, ascuns, trage foloase, netulburat.

Încît, se prefăcu, şiret, că nu înţelege nimic, şi porunci :

— Vai de mine, l-am uitat pe Măria Sa! Fuga, trăgeţi-l sus!

Cîtă trudă să scoţi un măgar din puţ! Şi era mult mai greu decît se aşteptau.

— Zdravăn măgar! făceau, trăgînd.

În sfîrşit, Cristofor se ivi sus. Abia atunci văzură că de coada lui se ţinea scai berbecul. Se ţinea, nu e bine spus, fiindcă, de

fapt, şi-o trecuse pe după coarne, de două ori, apoi o înnodase strîns.

— Bună dimineaţa, Măria Ta! strigară animalele (Se luminase de-a binelea între timp). Ne pare bine că te vedem sănătos!

— Sănătos? Mi-e teamă că m-a tras curentul acolo, jos, dar ia să-mi spuneţi, cum s-a întîmplat? Cine l-a trîntit pe hoţ în puţ?

Armăsarul înaintă un pas.

— Eu, Măria Ta!

Era speriat: făcuse bine, sau rău?

— Te declar erou şi te decorez! Ne-ai scăpat de hoţi!

Tot aşa au apărut mulţi eroi, de la Austerlitz pînă la Waterloo, ca să nu mă duc mai departe în trecut. Ţapul îşi zîmbea în bărbuţă.

„Prostul! îşi zicea, gîndindu-se la Cristofor. Crede că armăsarul este erou, cînd, la drept vorbind, eroul sînt eu. Dar ce-mi trebuie mie tinichele pe piept? Parcă recunoaşterea altora înseamnă mai mult decît aceea pe care mi-o acord eu însumi?”

Iată o vorbă necunoscută multor oameni, din multe timpuri!

— Acum, hotărî măgarul, fiindcă am petrecut o noapte grea, propun să ne culcăm, iar serbarea victoriei s-o amînăm pe după-amiază.

Porcul venea dinspre cocină.

— Ce-i pe aici, bre? Ce v-aţi sculat aşa, cu noaptea în cap?

— Noi încă nu ne-am culcat, nene Nicolae, răspunse Cristofor. Am stat pînă acum să apărăm ferma de răufăcători. Uite-l colea pe şeful lor. Ai să faci bine acum să-l păzeşti, pînă ne odihnim noi.

— Ba nu-l păzesc, frăţioare, că eu sînt pacifist!

Şi zicînd acestea, porcul o luă spre cocină, grohăind, ca să se culce din nou. Pe drum se întîlni cu Pamfil, care venea dinspre grădină, agitat.

— Bună dimineaţa, nene Pamfil! îl salută linguşitor.

Dintre toţi, numai de taur îi era frică, nu-şi punea mintea cu coarnele lui, cu el nu putea vorbi niciodată în doi peri, cum vorbea cu Cristofor şi cu ceilalţi.

Pamfil nu-i răspunse, trecu înainte, îngîndurat. Numai după ce făcu cîţiva paşi, se opri, parcă trezindu-se din vis.

— Ai spus ceva, Nicolae? întrebă, rătăcit...

— Ţi-am spus bună dimineaţa, şi nici n-ai răspuns.

— Iartă-mă, dar nu ştiu unde mi-e gîndul: Elvira a dispărut.

Porcul păru dintr-odată interesat. Se apropie repede şi îşi ridică urechea, curios:

— Ia uite! Ce vorbeşti? A dispărut cocoana Elvira? Asta-i bună!

— Cum e bună? Ce vrei să spui?

— Ah! iartă-mă, nu mi-am dat seama de vorbe, voiam să spun că sînt nenorocit de cele ce s-au întîmplat! Dar poate o fi pe aci, pe undeva. Să nu disperăm, mai caut-o. Eu, unul, mă duc să mă culc!

Zicînd acestea, porcul porni; după cîţiva paşi se opri, întoarse capul şi, văzînd că taurul ajunsese departe, începu să rîdă cu poftă:

„Ha, ha, ha! trebuie să aflu cu cine o fi fugit. Ha, ha, ha! Taur încornorat! Cine-a mai auzit? Ha, ha, ha! Ce-am să mai rîd!”

CAPITOLUL XIV
Vaca Elvira trimite veşti

La cîteva zile după aceea, într-o după-amiază frumoasă, la sfîrşitul primăverii, un ied de la ferma vecină se strecură pe sub gard şi înaintă în curtea plină de soare; la stîlpul de care era legat hoţul, se opri şi citi:

Cine o face ca mine, ca mine să păţească

— De, îi zise omului, cine te-a pus!? Acum mănîncă-ţi pedeapsa!

Hoţul îl fulgeră cu privirea:

— N-oi scăpa eu de aici! Am să te frig haiduceşte, pe cărbuni, cu piele cu tot!

Bietul ied o băgase pe mînecă. Dracul îl pusese să se amestece unde nu-i fierbea oala?

— Îmi pare rău, domnule! zise, apropiindu-se linguşitor. Îmi cer iertare, n-am vrut să vă supăr. Vă pot fi de vreun ajutor?

— Dezleagă-mă!

— Chiar aşa? Staţi numai puţin, am o treabă aici, pe urmă fug pînă acasă, şi-o întreb pe mama dacă e bine să fac ce-mi cereţi.

Ţapul se ivi la geam:

— Ce vrei, piciule?

— Îl caut pe domnul Pamfil, taurul. Unde îl pot găsi?

— În staul, dar e suferind. Ce vrei cu el?

— Am o scrisoare de la cucoana Elvira.

— Ce vorbeşti? Cucoana Elvira?!

— Da, e la ferma „Ghionoaia şchioapă”, de unde sînt şi eu.

— Cînd vine înapoi?

— Păi eu cred că nu mai vine!

Gîştele, care nu auziseră ultima replică, se repeziră la staul, măcănind bucuroase, sigure că o ştire de la Elvira îl va bucura foarte mult pe taur.

Pamfil se ridică de pe paie, cu ochii roşii, cu faţa udă de lacrimi. Se schimbase mult în ultimele zile, cu greu ai fi putut recunoaşte în el pe taurul semeţ care era la începutul povestirii.

— Ce este? întrebă stins, de parcă şi-ar fi dat duhul.

Iedul îl privi cu milă.

— Dumneavoastră sînteţi domnul Pamfil? Îmi pare foarte rău că sînteţi atît de trist. În viaţa mea n-am văzut un aer atît de jalnic la un taur. Ţineţi-vă firea, ce Dumnezeu, şi fiţi curajos!

Pamfil se şterse la ochi.

— Ce treabă aveai cu mine? întrebă, încercînd să-şi ia un aer mai bărbătesc.

— Am o scrisoare. Poftim!

Taurul se repezi să ia scrisoarea; nu avea cum să recunoască scrisul de pe plic, fiindcă nu corespondase niciodată cu Elvira, dar parfumul hîrtiei nu-i era străin.

— De la cine e? întrebă, nerăbdător.

— De la ea.

Ea nu putea fi decît una. Simţi că i se înmoaie picioarele, se trase cîţiva paşi în lături, ca să se rezeme de un stîlp. După un timp izbuti să citească:

„Dragul meu Pamfil, în clipa cînd vei primi aceste rînduri, drumurile noastre vor fi pentru totdeauna despărţite.”

Era imposibil să nu mugească. Rîndurile îi jucau în faţă, capul îi vîjîia, pămîntul se clătina, cu greu citi mai departe:

„Recunosc, scria Elvira, că lîngă tine am trăit clipe de fericire. N-am să uit niciodată prima noastră seară în crîng. Ah! dragul meu Pamfil, lucerna mirosea atît de frumos! .. . Dar vezi, odată şi odată te saturi, şi de lucernă, şi de toate. Aşa că m-am hotărît să plec. La ferma «Ghionoaia şchioapă» am găsit un taur mai puţin războinic, mai de casă, care mă iubeşte mult, şi pe care sper să-l iubesc pînă la moarte. Scrisoarea aceasta va fi, cred, destulă dovadă ca să poţi începe procesul de divorţ. Aici avem un iepure care se pricepe la legi, fiindcă a stat mult timp în casă la un judecător, unde a ros toate cărţile din bibliotecă. Acum e tobă de legi; el spune că nici un avocat de la oraş n-a înghiţit mai multe coduri şi jurisprudenţe ca el, deci mă încred în ştiinţa lui. Nu pretind pensie alimentară, ca să-ţi arăt astfel generozitatea mea. Deoarece, datorită faptului că eu am părăsit domiciliul conjugal, procesul se va pronunţa în favoarea ta, tribunalul îţi va încredinţa, desigur, viitorul nostru viţel. Din partea mea, nu mă opun. Dar cum ştiu că îţi va fi greu să-i găseşti o doică, mă ofer să-l cresc pînă la înţărcare, dacă o avea zile atît de lungi. Nu ştiu ce intenţii au stăpînii noştri, dar aud că la tîrg se caută foarte mult viţeii de lapte ... S-ar putea să scapi de grija lui, mai repede decît ai bănui.

Îmi pare rău, dragul meu Pamfil, dacă plecarea mea te-a mîhnit. Îmbărbătează-te cu gîndul că eşti încă foarte tînăr şi că se găsesc destule vaci care s-ar simţi fericite să te aibă de soţ. Eu îmi amintesc cu plăcere zilele petrecute la «Coţofana veselă». Salută din partea mea pe doamna Joiana ca şi pe

domnişoarele Miercana şi Domnica. Sper să-mi facă tustrele o vizită, cît de curînd; de altminteri, dacă şi pe voi vă va da la izlazul comunal, ca pe noi, ne vom întîlni destul de des. Salută-i, de asemenea, pe toţi cei de la voi şi spune-le cît de rău îmi pare că i-am părăsit. Acum te las, fiindcă al meu se întoarce de la apă, şi nu vreau să-l fac gelos."

Cu multă greutate ajunse Pamfil la sfîrşitul scrisorii. După ultimul rînd, mugi o dată prelung, apoi căzu la pămînt, leşinat.

Iedul străin începu să ţipe subţire, chemînd ajutor.

Animalele se strînseră în jur.

— Ce este? întrebă măgarul.

— Domnului Taur i-a venit rău.

— Şi din ce cauză?

— A citit scrisoarea adusă de mine.

Scrisoarea se vedea, mototolită, sub copita lui Pamfil. Ţapul se aplecă după ea, o netezi, apoi i-o întinse lui Cristofor:

— Citeşte, Măria Ta!

— Du-te în casă şi adu-mi ochelarii.

Aghiotantul se repezi şi într-o clipă fu înapoi. Măgarul îşi puse ochelarii pe nas, apoi citi:

„Dragul meu Pamfil..."

Toate urechile se ciuliră spre el. Nimeni nu se gîndea să-i dea bietului taur o mînă de ajutor.

Cînd lectura scrisorii se termină, toţi păreau foarte impresionaţi.

— Bietul Pamfil! să păţească tocmai el un asemenea necaz!

— Dar şi coana Elvira, o fi avut motivele ei. Că altminteri, vedeţi cu ce delicateţe a scris, şi ne-a trimis salutări tuturor!

În uşa cocinei, porcul rîdea:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit?

— Ţine-ţi gura, neruşinatule! îl ameninţă un cal. Vrei să-ţi trimit o copită în rît?

Porcul se trase înăuntrul cocinei, la adăpost, de unde începu să rîdă iar:

— Haaa! S-a şi găsit cine să-i ia apărarea lui Pamfil! Tocmai calul, care n-a avut nevastă în viaţa lui! Vezi-ţi de tine, neisprăvitule!

— Hei, gura! Gura! Nu vă e ruşine să vă certaţi aşa? îi mustră măgarul, sincer îndurerat.

Calul se potoli, aplecîndu-şi capul, spăşit, de parcă el ar fi fost vinovatul. Cît despre porc, continuă să rîdă, cu neruşinare, în fundul cocinei:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit!

— Dar de ce? De ce? Ce-o fi avut coana Elvira, de o fi plecat? se întrebă ţapul, privindu-l compătimitor pe Pamfil.

— Domnule, dacă îmi daţi voie, zise iedul, înaintînd un pas, eu cred că bănuiesc ceva.

— Ce anume, ce anume? făcură animalele curioase.

— Vedeţi, zise iedul, luîndu-şi un aer înţelept şi mîngîindu-şi bărbuţa, ca oamenii care se pregătesc să ţină un discurs. Din cîte am observat şi auzit, eu cred că doamna vacă a plecat din motive religioase.

— Cum aşa?

— Da! Avea, se pare, mustrări de conştiinţă că îşi părăsise credinţa părintească. Am auzit crîmpeie de convorbire între ea şi soacră-sa, mama taurului nostru. Poate aţi auzit de ea; e o elveţiancă veritabilă.

— Da, am cunoscut-o cîndva, zise Joiana. Nu are cumva o pată albă după urechea stîngă?

— Exact. Şi cum vă spun, am auzit crîmpeie de convorbire între bătrînă şi noră-sa. Cucoana Elvira povestea că într-o noapte i-a apărut bunicul în vis şi i-a spus: „Nenorocito! Ţi-ai trădat biserica pentru ochii frumoşi ai unui ţigan”.

— Vai de mine, l-a făcut ţigan pe domnul Pamfil?!

Şi animalele întoarseră capul spre taurul leşinat. Da, aşa cum era el, brunet, de! ...

— Şi cum spun, urmă iedul, i-a apărut bătrînul în vis. De atunci cucoana Elvira avea coşmare, dar dragostea o ajuta să le învingă. Pînă într-o noapte nenorocoasă; bătrînul iar a apărut,

amenințînd-o cu cornul stîng, că iarăşi, după cîte am înţeles, cornul drept îl avea ciuntit.

— Lasă amănuntele! interveni ţapul, nerăbdător.

— Da, domnule! Şi după cum spuneam, bătrînul s-a repezit la ea, cu cornul stîng. „Nenorocito! i-a strigat. Scoală-te şi părăseşte imediat acest staul nelegiuit.” Cucoana Elvira a deschis ochii speriată. „Pamfil! Pamfil! a strigat. Strînge-mă în braţe şi apără-mă, Pamfil!” Dar Domnul Pamfil, după cîte am înţeles, în noaptea aceea lipsea ...

— Apăra ferma de hoţi.

— Se poate! Şi după cum vă spun, cucoana Elvira atunci a plecat peste cîmp, rătăcind, pînă ...

— Dar taurul vostru, cel puţin, e catolic sadea? întrebă măgarul. Nu-i protestant?

— Nuuu! Catolic, din tată în fiu!

— Atunci faptele se explică. Ne pare rău de bietul Pamfil, dar cucoana Elvira avea motive temeinice. Piciule, să-i transmiţi salutări din partea noastră. Un zgomot de coarne lovite îl opri pe măgar cu vorba în gît. Toate capetele se întoarseră spre fundul curţii. Cu mirare, le văzură pe cele două juncane, Miercana şi Domnica, luptîndu-se cu înverşunare. Capetele lor, lovindu-se îndesat, scoteau pocnete surde.

— Nu mă las nici moartă! zicea Miercana, gîfîind.

— Nici eu nu mă las! zicea cealaltă, spumegînd. Ţine-te bine, cumătră! Na!

De mirare că nu cădeau amîndouă răpuse, ca la abator.

— De ce vă bateţi, neruşinatelor? zbieră măgarul, indignat. Nu vedeţi că taurul e bolnav? În loc să-i daţi o mînă de ajutor ...

— Pentru el ne batem! gîfîi Miercana, buşind-o, în cap pe Domnica.

Dar nici aceasta nu se lăsa mai prejos, riposta cu înverşunare:

— Acum o să se aleagă: al ei, sau al meu! Ţine-o şi p-asta, surată!...

În cocină, porcul se prăpădea de rîs: „Haaa! Se bat pentru un taur încornorat! Cine-a mai pomenit?!”

În toiul luptei, se auzi o trăsură oprindu-se la poartă, apoi cineva ciocăni, stăruitor. Într-o clipă, animalele dispărură, rămaseră numai vacile, bătîndu-se mai departe, şi Pamfil leşinat sub copac.

— Hei, nu deschide nimeni? strigă cineva de afară.

Ţapul se apropie tiptil şi privi printr-o crăpătură a porţii. Recunoscu trăsura judecătorului, prietenul domnului Ionescu, iar în trăsură chiar pe judecător. Cel care continua să bată în poartă era vizitiul.

— Hei, „Coţofana veselă”! Nu aude nimeni?

În fundul curţii, coarnele vacilor se pocneau tot mai tare. De după dependinţe, capra, curioasă să ştie a cui va fi victoria, cînta un marş războinic, cu vocea ei de ţîrcovnic:

Haideţi vacilor ’nainte
Pentru taur vă luptaţi!
Daţi cu coarne şi copite ...

— Fals, coană capro, fals! striga porcul, din cocină.

— Hei, deschideţi! se auzea la poartă.

Ţapul îşi prefăcu glasul şi întrebă, mieros:

— Dar pe cine căutaţi dumneavoastră?

— Pe prietenul meu bun, domnul Ionescu! Răspunse judecătorul, din trăsură.

— Îmi pare rău, dar domnul Ionescu încă nu s-a întors din voiaj.

— Păi lipseşte de două luni.

— Întocmai! Şi va mai lipsi mult timp. Să nu-i purtaţi nici o grijă, e sănătos, împreună cu toată familia dumnealui, îi trimitem demîncare în fiecare zi.

Judecătorul tresări, surprins:

— Cum îi trimiteţi demîncare? Unde, dacă este în voiaj?

Ţapul o băgă pe mînecă, îl luase gura pe dinainte. Dar îşi reveni repede:

— Bineînţeles că le trimitem: aşa am primit poruncă, să trimitem mîncarea după dînşii, în oraşele pe unde trec.

— Asta parcă e cusută cu aţă albă. Mi se pare ceva suspect aici. Vreau să vizitez casa.

— Nu se poate. Stăpînii ne-au poruncit să nu lăsăm pe nimeni înăuntru.

— Intru să fac percheziţie!

Iedul de la ferma „Ghionoaia şchioapă”, care auzise convorbirea, alergă la poartă şi-i şopti ţapului:

— Domnule Grigorescu, împotriveşte-te! Nu are voie să intre, ştiu de la prietenul meu iepurele, cunoscătorul de legi.

— Stop! strigă ţapul. Să nu te apropii, că o păţeşti. Nu ai voie să intri!

— Eu sînt judecător!

— Nu te speria! şopti iedul. N-are importanţă că e judecător, ca să intre trebuie să aibă mandat de la Parchet.

— Bine că mi-ai spus, piciule! şopti la rîndul lui ţapul.

Apoi se îmbăţoşă:

— Vreţi să intraţi? Foarte bine! Dar arătaţi-mi... arătaţi-mi asta, cum se cheamă ... ?

— Mandat. Mandat de la Parchet!

— Arătaţi-mi mandatul de la Parchet!

— Aşa? Vrei mandat? Bine!

Judecătorul se întoarse pe călcîie, se urcă în trăsură furios şi-i porunci vizitiului să pornească.

Ţapul începu să se zbenguie:

— N-are mandat, n-are mandat! Ai văzut cum s-a dus? Îţi mulţumesc pentru sfatul bun, piciule. Stai să-ţi dau un coş cu lăptuci, să le duci iepurelui, din partea mea.

— A, nu-i nevoie! Nu ştiţi ce iepure este el; se hrăneşte cu cărţi, nu cu verdeţuri. Dacă aveţi ceva, vreun volum interesant, puteţi să mi-l daţi.

— Haide în bibliotecă, să-ţi alegi!

În acest timp, vacile continuau să se bată, iar capra răguşise cîntînd:

Haideţi vaaa-cilor ’nainte,
Taurul să-l cîştigaţi.

Ţapul tocmai intra în casă, urmat de micul lui sfetnic, cînd din pivniţă se auzi un behăit jalnic.

— Ce este? Ce s-a întîmplat?

Era oaia care urca scara greoi, jelind.

— Ce-i, cucoană, ce-ai păţit de boceşti aşa?

Oaia avea un chip jalnic, lacrimile îi curgeau şiroaie.

— Of, of, of,! Cîinele Azor... Of, of! Sărmanul, a murit! ...

Deşi cîinele nu-i era simpatic, pentru că se conducea după capul său, refuzînd să se supună poruncilor date de Împărat, ţapul fu cutremurat de moartea lui. Se opri în uşă, palid.

— Azor? Azor a murit?

— Da, a murit, vai, a murit bietul de el!

Oaia plîngea cu lacrimi nesecate.

— Condoleanţele mele, domnule Grigorescu! zise iedul, închinîndu-se cu tristeţea cuvenită.

Bine crescut ied, dar ţapul nu mai era atent la ceremonii.

— Bietul Azor! murmura, lovit pînă în fundul sufletului.

Poate se simţea vinovat, deşi ar fi fost greu să precizeze de unde începea răspunderea sa. Fireşte, că măgarul, care răsturnase orînduirea fermei, atrăsese şi nenorocirea aceasta asupra lor... Dar ţapul era prea cavaler ca să-l facă răspunzător numai pe el.

— Bietul Azor! Bietul Azor! murmura.

— Fusese aşa de bun cu mine! behăia oaia. Acum doi ani, cînd a dat lupul să mă ia, el, săracul, m-a scăpat; nu eram decît o mioară neştiutoare.

Între timp, se strîngeau şi celelalte animale, impresionate de moartea lui Azor. Chiar juncanele, auzind vestea în timpul luptei, conteniră şi se apropiară ruşinate, cu capetele în jos. Zadarnic cînta capra, în urma lor, ca să le întărîte:

Daţi cu coarne şi copite ...

— Taci, nenorocito! îi strigă Joiana. Îţi mai arde să cînţi?

— Dar ce s-a întîmplat?

— S-a întîmplat că a murit Azor...

— Madam Joiana, nu pot să cred. Spune-mi că nu-i adevărat, altfel leşin.

— Atunci leşină!

Sub copac, Pamfil auzi vorba ca prin vis. Deschise un ochi, privi frunzele, apoi cerul senin.

— Ce-ai spus? întrebă.

— Azor a murit!

Taurul sări, ars, de parcă n-ar fi avut nici o suferinţă.

— Azor? mugi. Cine l-a omorît? Spune-mi, să-i bag cornul în burtă!

— Vai, sărmanul! A murit fiindcă aşa a vrut!

— Adică s-a sinucis?

— Da. Precum îţi spun.

— Şi de ce, madam Joiana?

— De durere, că stăpînii lui stau închişi. Două luni de zile n-a mîncat nimic, pînă s-a prăpădit!

Într-adevăr, aşa se şi întîmplase. Sărmanul cîine murise de amărăciune, la uşa înapoia căreia domnul Ionescu şi familia aşteptau să fie salvaţi. Credinciosul animal, zăcea pe pămîntul gol, cu botul întins pe prag, de parcă şi acum i-ar fi aşteptat pe ai săi.

Cîine nepreţuit! Cine va înţelege şi va răsplăti vreodată credinţa ta? Cînd vor înceta să te prigonească oamenii pe care îi iubeşti atît, şi pentru care eşti gata să mori? Cînd vei avea culcuşul tău cald şi bun, şi hrană pe săturate? Cînd vor înceta suferinţele tale? Pe tine te chinuiesc de cînd eşti mic, întîi te chinuiesc copiii, în neştiinţa lor, apoi te chinuiesc oamenii, deşi ei ar trebui să ştie cine eşti tu. Cînd le stai în cale, îţi dau cu piciorul în pîntecele supt. Tu le stai în cale fiindcă îi iubeşti, şi ei te bat, fiindcă nu ştiu ce înseamnă a iubi cu adevărat. Te ţin la uşa lor ca pe un străin, şi tu nu încetezi să le aperi casa, ca şi cum ar fi a ta. Uneori ajung să te urască pe tine, care nu-i urăşti nici cînd te lovesc. Dacă s-ar opri, să te privească în ochi! Ochii tăi, care ţintesc totdeauna într-ai lor, neocolindu-le niciodată privirea, cum adesea fac ei.

Sărmane Azor! Tu rămîi adevăratul şi singurul prieten credincios, întotdeauna nerăsplătit.

Toate animalele erau triste. Oaia plîngea. Plîngeau toţi. Pînă şi hoţul legat la stîlp ... Numai că nimeni nu mai putea să-l aducă înapoi pe Azor, cîinele credincios.

CAPITOLUL XV
Înmormîntarea lui Azor

În fundul livezii, sub un tei bătrîn care îşi deschidea larg braţele înflorite, cădelniţînd parfumul lui suav şi trist, săpară groapa, toate animalele, pe rînd. Loveau o dată cu sapa, apoi se opreau să-şi şteargă ochii uzi... Treaba era grea, fiindcă nici unul dintre ei n-avea deprinderea acestei munci. Singurul care se pricepea cu adevărat, porcul, refuzase să ia parte la doliul obştesc, şi nu se simţea dator să dea o mînă de ajutor. În cîteva ceasuri, ar fi putut să rîme atît pămînt, cît nu izbutiseră să sape ceilalţi toţi, într-o zi, din zori pînă la apus. Şi încă, seara lucrul nu era terminat. Oaia, capra şi berbecul, împreună cu o parte din găini care scurmau pămîntul cu ghearele, uşurîndu-le treaba celorlalţi, că nu le mai rămînea decît să-l dea la o parte, rămaseră să lucreze chiar după ce se înnoptase. Porcul se plimba prin livadă, ca un boier, numai trabucul îi mai lipsea!

— Pune şi dumneata rîtul un pic, domnule Nicolae! îl rugau ceilalţi, năduşiţi.

— Nu, că nu m-a lăsat să cînt la pian!

Înmormîntarea fu a doua zi, îndată după prînz. Armăsarul se dusese cu camioneta în sat, la Ghiftuiţi, să-l aducă pe părintele Pomană; se gîndeau că Azor crezuse în Dumnezeu, dacă avusese tăria să moară din dragoste pentru stăpînii săi. Sfinţia Sa se urnise greu, după ce i se făgăduise un sac cu păsări, pe ales. Găinile pătimesc şi la nunţi, şi la botezuri, şi la morţi!

Părintele Pomană sosi pe la ceasurile trei, cu pîntecele de doi metri patruzeci şi cinci. Îşi mai cumpărase un rînd de chingi, dar, cu dimensiunea mereu în creştere, în curînd chingile n-aveau

cum să-i mai fie de folos. Se gîndea să-şi confecţioneze un fel de căruţ cu două roţi de bicicletă pentru a-şi propti burdihanul în timpul mersului. Chiar cumpărase roţile, şi se tocmea cu potcovarul, să facă restul.

Vaca Joiana, care se ocupase cu rînduiala tristei ceremonii, îi ieşi înainte şi, după ce-i sărută dreapta, îi arătă drumul spre livadă, unde fusese dus sărmanul Azor.

— Negrijit, nespovedit, Sfinţia Ta! îi spunea pe drum. Roagă-te lui Dumnezeu să-i ierte păcatele pe care n-a avut cînd să le mărturisească.

Azor se afla întins alături de groapă, sub teiul bătrîn, pe un catafalc acoperit cu flori; fiecare animal şi pasăre culesese cîte un buchet. În noianul de petale, i se vedea numai capul şi labele de dinainte, încrucişate pe piept. Era slab, dar nu se cunoştea cît suferise, moartea îi făcuse un chip senin, împăcat, ai fi crezut că bietul cîine murise fericit. Dar poate că era chiar aşa, fiindcă murise din dragoste pentru oameni. Deasupra lui cădea, cînd şi cînd, cîte o floare întîrziată de tei... Se auzea uneori suspinînd cîte cineva. Numai porcul stătea ca un nesimţit, privindu-i pe ceilalţi cu batjocură.

„Cît tămbălău pentru un cîine!” îşi zicea, şi dispreţuitor şi invidios, gîndindu-se că la moartea porcului nu se aduna niciodată atîta mulţime. Se înşela pizmaşul, nu ştia că, dimpotrivă, dădea năvală toată casa, ba chiar şi vecinii, ca să capete o bucată de şorici trecută prin flacără.

Părintele Pomană îşi petrecu patrafirul peste cap, luă lumînarea pe care i-o întinse Joiana, împreună cu şervetul de datină, apoi dădu drumul la glas.

Suspinele animalelor se înteţeau, pe măsură ce înainta slujba.

Veşnica po-me-nire ...

Aici nimeni nu-şi mai putu stăpîni plînsul; lacrimile curgeau şiroaie din ochii tuturor, în timp ce coliva se legăna o dată cu ramurile teiului, parcă şi ele îndurerate.

— Dumnezeu să-l ierte! zise popa, la urmă. Ei, taică, acum unde-i sacul meu?

— Poftim după mine, părinte! îl chemă Joiana.

— Dar cel puţin sînt grase, sînt grase? întrebă Sfinţia Sa, gîndindu-se cum să fie gătite păsările, ce poruncă să-i dea preotesei.

Avea şi motiv să se gîndească la mîncare, pîntecele îi dădea înapoi rău de tot, un rînd de chingi îi atîrnau acum pînă la genunchi.

„Mi se pare că n-o să mai fie nevoie de cărucior”, gîndi îngrijorat.

După plecarea lui, animalele rămaseră descumpănite.

„Ce Dumnezeu! îşi ziseră, toate în acelaşi timp, n-a putut să stea nici măcar pînă să-l vadă în pămînt?”

Ţapul făcu un pas înainte, scoase de la subţioară un sul de hîrtie şi începu să citească discursul:

— Întristată adunare, în numele Măriei Sale, care este prea emoţionat ca să poată veni la înmormîntare, îmi revine trista misiune de a omagia amintirea celui dispărut ...

În timp ce vorbea, îl văzu pe porc luînd-o uşurel spre casă, dar nu-şi putea întrerupe discursul, ca să-l oprească.

Porcul aşteptase acest moment de emoţie, ca s-o şteargă neobservat. Pînă la poarta grădinii merse tiptil, tot trăgînd cu ochiul înapoi. Odată ajuns dincolo, la adăpost, o luă la picior, străbătu curtea în fugă, urcă treptele casei, două cîte două, şi nu se opri decît în odaia din faţă, la pian, unde i se înfioră tot şoriciul de satisfacţie ...

— Întristată adunare, îşi continuă ţapul discursul funebru. De cînd li se ştie istoria, cîinii au sfîrşit totdeauna jertfindu-se pentru cîte un ideal. Vreau să vă amintesc de cîinele soldatului, a cărui tristă moarte o cunoaşteţi: Rănit în războaie soldatul căzuse, Şi-n puţine zile chinuit muri Departe de-o mumă care îl crescuse Şi care-l iubi ...

— Ah! Doamneee! izbucni deodată Miercana, nemaiputîndu-şi stăpîni jalea.

— Ssst! Ssst! linişte! şoptiră animalele de primprejur, zguduite de povestea cîinelui, care printr-o coincidenţă emoţionantă se numea tot Azor.

— Cîinele Azor a rămas de strajă neclintit, la mormîntul soldatului, stăpînul său. Răsărea soarele, apunea, răsărea luna, bătea vîntul, bătea ploaia, dar el nu pleca ...

— Nu mai poociu, nu mai pociu! hohoti Miercana.

Domnica ar fi vrut s-o îmbărbăteze, dar şi ea greu îşi stăpînea bocetul. Un nod greoi oprit în gît îi dădea spasmuri în tot greabănul, făcînd să sune clopotul pe care îl poartă vacile, şi animalele se închinau, ca la biserică.

— Nu mai pociu! Nu mai pociu! se jelea Miercana.

Taurul Pamfil a privea cu un interes în creştere.

„Ce inimă simţitoare are fata asta! se gîndea. Pînă acum n-aş fi crezut."

— Scumpii şi în vecii vecilor triştii mei prieteni, continua ţapul, dacă vreţi să ştiţi sfîrşitul acelei întîmplări triste, aşa au trecut zilele, una după alta, pînă cînd, într-o dimineaţă, la vremea cînd se deşteaptă omul muncitor, zăcea mort de întristare, la mormîntul soldatului, cîinele Azor! Cîinele Azor, acela care a murit acolo, era, după cum am aflat chiar astăzi, era bunicul lui Azor al nostru. Fie-i ţărîna uşoară!

Adevărul este că măgarul nu venise la înmormîntare, fiindcă Azor nu-l recunoscuse drept Împărat al animalelor. Dar ce deşertăciuni! Preot, discurs, lacrimi, tămîie şi flori cu grămada! De nici unele n-avea nevoie credinciosul Azor, şi puţin i-ar fi păsat de lipsa măgarului. Stătea senin, cu fruntea la cer, cu labele pe piept, împăcat cu viaţa care nu-i dăduse alt bun decît pe acela de a muri pentru stăpînii săi. Petale parfumate se scuturau de pe ramurile teiului şi cădeau asupra-i, ca din cădelniţă.

— Drum bun, Azor. Niciodată nu te vom uita ...

CAPITOLUL XVI

Sfîrşitul împărăţiei

Cînd bulgării începură să cadă peste sicriu, vaca Joiana, care strîngea găinile pentru Sfinţia Sa, ridicînd ochii, dete un strigăt prelung.

— Ce-ţi veni, cucoană Joiană? întrebă părintele, îngrijorat de soarta ploconului său.

Vaca tremura din coarne pînă în vîrful cozii.

— A fugit hoţul, părinte!

Stîlpul din mijlocul ogrăzii era înconjurat de frînghii şi lanţuri, care zăceau la pămînt. încet, cu trudă, tot smucindu-se noapte de noapte, răufăcătorul izbutise să rupă sau să dezlege legăturile, una după alta.

— Vai de mine! se sperie preotul. Acum are să se întoarcă să fure găinile mele. Umple-mi sacul mai repede.

În clipa aceea se auzi bătînd cineva la poartă.

— Iată-l c-a şi sosit. Dă-mi sacul, că fug.

După ce spuse aceste cuvinte, părintele Pomană, cu găinile la spinare, sări peste gardul din fundul curţii şi o luă la picior, pe un drumeag dosnic.

Joiana ştia, însă, că hoţii, cînd vin, nu ciocănesc; era altcineva. Trebuia să-l vestească pe ţap, aşa că porni în galop spre livadă.

Acolo tocmai se aruncau pe mormînt ultimele lopeţi de ţărînă. Calul înfigea crucea la căpătîi. Pe ea era scris:

Aici odihneşte
CÎINELE AZOR
mort pentru stăpînii lui

Vaca Miercana plîngea încet, privind în neştire la mormînt. Pamfil veni lîngă ea şi o mîngîie cu coada pe spinare.

— Haide, draga mea! Ai să te ofileşti plîngînd aici şi e păcat de frumuseţea ta!

— Zău? zîmbi Miercana, printre lacrimi. Găseşti că sînt frumoasă?

Măgarul venea şi el dinspre casă, la spartul tîrgului. Dar era sincer îndurerat şi acum regreta că lipsise de la înmormîntare.

— Lasă, Măria Ta, lasă! îl încuraja aghiotantul.

— Neînţeles lucru moartea, Grigorescule! O, Doamne, mă cutremur, dar nu de moarte, ci de veşnicia ei!

— Bate cineva la poartă, şi hoţul a fugit! îi vesti vaca Joiana, ieşindu-le înainte.

Ţapul înaintă, înfipt:

— Cum a fugit? Şi cine bate?

— Poliţia! Deschideţi!

Cît ai înghiţi o boabă de porumb, în curte nu mai rămase nimeni. Fiecare animal şi pasăre erau ascunse în staul, în grajduri, în coteţe sau în vîrful copacilor. O clipă, două, se auzise un ropot, parcă trecea o armată în pas alergător. În clipa următoare în aer rămase un nor de praf şi o linişte de mormînt.

— Deschideţi! strigau cei de la poartă.

— Vai de noi! se lamenta măgarul, ascuns sub iesle.

Ţapul tremura, ceva mai încolo; cocoşul o băgase şi el pe mînecă, şi nici ceilalţi nu erau mai liniştiţi. Numai Pamfil părea că nu-şi da seama de ce se întîmplă, se plimba încîntat cu Miercana, prin livadă.

— Inima mea mai este încă puţin rănită, spunea, dar tu ai s-o vindeci.

Dragoste, apă schimbătoare! Oare nu tot pe aci se plimba acum cîteva luni, împreună cu mica juncană care-l părăsise apoi?

— În numele legii, numărăm pînă la trei, şi dacă nu deschideţi, sînteţi pierduţi. Una ...

— Naiba ne-a luat, Grigorescule! se bîlbîia Cristofor.

— Pe mine mai puţin, Măria Ta. Nu eu am dat cu copita ...

— Deschideţi! Două ...

— Şi nici Împărat nu m-am făcut, cu de la mine putere! Acum cată să plăteşti, Măria Ta. Dar vezi, barem nu ne băga pe toţi în bucluc!

— Deschideţi! Trei ...

Începură să se audă bușituri în poartă, care curînd sări în lături. Judecătorul, urmat de Procuror şi de vreo zece jandarmi, se năpustiră în curte.

— Domnule Procuror, sînt sigur de ceea ce afirm! spunea Judecătorul, foarte agitat. Aici este ceva cu totul neobişnuit. Mi-e teamă de soarta prietenului meu, Ionescu.

— Hei, nu e nimeni la fermă? strigă Procurorul.

— Ba sîntem noi! behăi ţapul, din fundul grajdului. Dar numai măgarul este vinovat!

— Taci din gură, nenorocitule! scrîşni Cristofor.

Noroc că, fiind departe, noii veniţi nu auziră.

— Pivniţa mi se pare suspectă! continuă Judecătorul.

Procurorul se întoarse spre jandarmi, cărora le ordonă:

— Coborîţi şi deschideţi!

Jandarmii înaintară temători, cu armele în mînă. Ceilalţi doi, oamenii legii, veneau după ei, şi mai temători. Din fundul pivniţei parcă răzbea un glas înăbuşit:

— Ajutor, ajutor!

— E prietenul meu, Ionescu! strigă Judecătorul. Vedeţi că am avut dreptate, domnule Procuror?

Zăvorul fu tras, uşa dată în lături.

Victimele, îngrămădite unele peste altele, se repeziră spre scară.

— Sîntem salvaţi, sîntem salvaţi! strigau, nerăbdători să ajungă sus şi să tragă în plămîni aerul libertăţii.

— Nu vă grăbiţi, mai staţi puţin, aerul proaspăt şi soarele pot să vă facă rău! îi povăţui Judecătorul.

Apoi se întoarse spre prietenul său:

— Dragul meu Ionescu, cine a săvîrşit agresiunea?

Trebuie să punem mîna pe vinovaţi.

Domnul Ionescu ridică din umeri.

— Îţi spun drept, mărturisi, nu-mi amintesc. Şederea noastră îndelungată în pivniţă a făcut să mi se încîlcească amintirile în cap, şi nu doar mie. Parcă aş şti ceva, şi parcă nu. Ia spune, Matildo, tu ştii cum s-a întîmplat?

— Nu tocmai bine. A fost ca un vis rău. Parcă striga cineva ...

— Aşa-i! interveni şoferul. Domnule Judecător şi domnule Procuror, eu cu domnul Ionescu pregăteam camioneta, fiindcă a doua zi trebuia să mergem la biserică.

Acum domnul Ionescu îşi aminti:

— Exact! Exact! Eram amîndoi în curte. Eu am plecat în pivniţă, nu mai ştiu pentru ce.

— Parcă striga cineva!

— Striga, dar nu ştiu ce, şi ce vroia. Cred că am leşinat ... O forţă ciudată m-a aruncat în fundul pivniţei. Cînd mi-am revenit în simţiri, toţi ai mei erau închişi. De atunci înainte n-am mai înţeles nimic. Venea în fiecare zi cineva şi ne dădea cîte o jumătate de pîine şi apă de băut, prin ferăstruica din uşă, dar, fiind întuneric, niciodată n-am putut să văd cine era.

— Să mergem sus! hotărî Procurorul. Ce va fi mai departe, vom vedea. Am însă siguranţa că-l voi prinde pe vinovat.

Ieşiră cu toţi în curtea luminată de soare. Pe cei care stătuseră închişi, cerul strălucitor îi orbea. Judecătorul avusese dreptate. Închiseră ochii, surprinşi.

„Ce-or fi făcînd cozonacii mei?” se întreba cucoana Matilda, îndreptîndu-se spre bucătărie.

— Staţi! Nu intră nimeni! porunci Procurorul. Trebuie să facem cercetări. Nu vă atingeţi de nici un obiect!

— Unde o fi Iudache al meu? Iudache, Iudache, pis, pis, pis; unde te-ai ascuns?

Mătuşa Miţa îşi căuta cotoiul.

Amalia şi logodnicul ei se ţineau strîns de mînă; ei doi suferiseră cel mai puţin, fiindcă petrecuseră prizonieratul împreună. Madam Cucurigu îi privea cu ciudă.

„Ah! Neobrăzat şi grăbit e tineretul în ziua de azi! Ehei, pe vremea mea ...”

Cît despre ceilalţi, Stana bucătăreasa, Anton şoferul, Repetenţilă, Paraschiv argatul nu făceau nimic deosebit, ca să-i mai amintim aici. Ei sporeau doar numărul celor salvaţi, ajutînd ca momentul să devină mai spectaculos.

— Vom cerceta casa, odaie cu odaie! hotărî Procurorul, pornind cu întreg cortegiul după el.

Înăuntru, toate arătau că locuise cineva acolo, pînă în ultimul moment. În dormitor, patul era desfăcut, halatul domnului Ionescu aruncat jos, papucii prăpădiţi.

— Papucii mei! Uite papucii mei! Neruşinaţii, în ce stare i-au adus!

Fuseseră făcuţi pentru un picior omenesc, nu pentru o copită de măgar!

— Uite halatul pe care îl avea procuristul tău, pe care l-ai lăsat să păzească ferma, observă Judecătorul.

— N-am lăsat nici un procurist. Te-a păcălit şi-ai fost în stare să-l crezi, în loc să-l fi cercetat.

În birou, la masa de lucru a stăpînului, găsiră maşina de calculat, imaginată de Cristofor.

— Uite bigudiurile mele! sări coana Matilda. Cine le-a adus aici?

— Şi ochelarii mei! strigă domnul Ionescu.

— Mergem mai departe! porunci Procurorul. Ce-i în odaia următoare?

— Salonul.

Procurorul puse mîna pe uşă şi o deschise, curajos. În prag rămase înmărmurit.

— Sfinte Dumnezeule! Ce-i asta? bîigui.

Cei din spatele lui rămaseră la fel de împietriţi ca el.

— Uite porcul nostru! exclamă Safta, bucătăreasa.

Era cu adevărat porcul fermei, Nicolae, cocoţat pe scaunul de la pian, privind în extaz clapele albe, care luceau înaintea lui. Nu auzise nimic din ceea ce se petrecuse afară, nici cînd fugiseră animalele, nici cînd veniseră oamenii, cum nu auzea nimic nici acum; părea dus pe altă lume, fiinţa lui iradia o fericire fără seamăn. Aşa cum stătea pe scaun, în faţa clapelor de sidef, ar fi stat toată viaţa, fără nevoie de aer şi hrană; toată făptura lui, extaziată şi purificată, era acum numai spirit.

— El este ticălosul! strigă stăpînul fermei.

— Da, da, el! întări şoferul. Acum îmi aduc aminte, ca prin vis, că am văzut o ureche în gura pivniţei. Cred că era urechea lui!

— Şi strigătul, nu-i aşa? reluă domnul Ionescu. Nu făcea guiţ-guiţ?

— Parcă, guiţ-guiţ, sau, ştiu eu, altfel. . . Doamne, cum de nu-mi amintesc?! Oricum, însă, vinovatul este el.

— El mi-a luat bigudiurile, neruşinatul!

— Şi mie papucii!

— Şi s-a culcat în patul nostru!

— Iar acum murdăreşte pianul!

Porcul, însă, nu auzea nimic, privea pierdut clapele albe şi negre. Apoi, încet, parcă împins de o forţă hipnotică, zîmbind cu ochii închişi, unei puteri dinlăuntrul său, ridică picioarele din faţă şi le întinse spre clape, pregătindu-se să cînte.

— În numele legii, eşti arestat! strigă Judecătorul.

Jandarmii se repeziră şi puseră mîna pe el.

— La arest! Să-l păziţi bine!

Toţi erau agitaţi, contrariaţi, zăpăciţi. Numai porcul, aşa cum îl duceau pe sus, ca la tăiere, zîmbea, cu ochii la pian, transfigurat de simţăminte pe care oamenii nu le înţelegeau.

CAPITOLUL XVII
...şi porcul se dovedeşte a fi un mare muzicant

Animalele stătură ascunse toată ziua, neîndrăznind să mişte, de teamă să nu atragă atenţia oamenilor. Îndeosebi măgarul, care mai înainte trezea întreaga fermă cu zbieretele lui, acum aproape că nu mai respira, înghesuit sub iesle, în fundul grajdului.

— Să te spun? Să te spun? îl ameninţa ţapul, răutăcios.

Apoi se întorcea către capră:

— Ei, cucoană, ţi-ai pierdut glasul? Nu mai cînţi?

În casă, Procurorul cu Judecătorul discutau despre pedeapsa cuvenită vinovatului.

— Moartea!

— Fireşte!

— În ce fel?

— Cred că prin spînzurătoare e cel mai nimerit.

— De acord.

Îndată, jandarmii primiră ordin să înalţe spînzurătoarea în mijlocul curţii; aduseră stîlpi, grinzi, cuie şi începură să ciocănească. Din adăposturile lor, animalele văzură, auziră şi se înfricoşară.

— Doamne Sfinte! ... Pe care din noi l-or spînzura?

Ţapul îl necăjea pe Cristofor:

— Ei, pregăteşte-te: uite ce tron înalt îţi ridică!

Măgarul dîrdîia de frică.

— Nu face glume macabre, te rog!

A doua zi, în zori, trimiseră camioneta după părintele Pomană.

— E o osteneală zadarnică, spuse domnul Ionescu.

Procurorul şi Judecătorul, însă, vroiau să facă totul după tipic.

— Legea ne obligă să dăm condamnatului asistenţă religioasă.

Părintele Pomană veni, foarte înfometat; primul drum îl făcu la bucătărie.

— Safto, dacă vrei să cîştigi împărăţia Cerului, ai grijă de burta mea; solemnitatea o să mă secătuiască, să-mi frigi pe puţin o găină şi-o gîscă!

Odată preotul venit, Judecătorul şi Procurorul, împreună cu cei ai casei, ieşiră în prag.

— Putem începe! le porunci Judecătorul jandarmilor. Aduceţi-l pe condamnat.

Jandarmii coborîră în pivniţă, de unde se întoarseră cu bietul Nicolae. Dar porcul părea că nu ştie ce-l aşteaptă, păstra aceeaşi figură senină, transfigurată, din ajun, de parcă ar fi stat mînă în mînă cu Dumnezeu. În uşa pivniţei se opri, privi cerul curat, pe care soarele abia răsărit urca radios, privi spînzurătoarea, sinistră, cu ştreangul atîrnînd, şi zîmbi.

— Se ţine bine! observă Judecătorul.

— E curajos, într-adevăr!

La picioarele spînzurătorii, aştepta părintele Pomană, cu patrafirul peste anteriu.

— Fiule, curaj!

Porcul îl privi, de parcă n-ar fi înţeles nimic din ceea ce se întîmpla.

— Ştii pentru ce fapte vei muri? întrebă Procurorul.

— Nu mă interesează! răspunse Nicolae, şi zîmbi, privind în zare, departe, către ceva de neînţeles, dar care îi dădea puterea să zîmbească, senin, sub ştreangul care se legăna de vînt.

— Sînt gata! fură singurele lui vorbe, şi iarăşi zîmbi.

— Spune, ce ultimă dorinţă ai? i se adresă Procurorul.

Ochii condamnatului se deschiseră, mari. Întreaga lui fiinţă se schimbă, pe faţă i se citea o bucurie inspirată.

— Să cînt o dată la pian! şopti, transportat.

Oamenii îl priviră, fără să înţeleagă.

— Ei poftim! exclamă domnul Ionescu. Altceva nu vroia! Nu-i e deajuns că mi-a stricat papucii?

— Să cînt la pian, repetă porcul.

— E o datorie umană să îndeplinim dorinţa condamnatului, oricare ar fi ea! fu părerea Procurorului.

Judecătorul socoti la fel, deci ordonă:

— Duceţi-l la pian!!

— Uite îndrăzneală! scrîşni stăpînul fermei. Vezi, porcule, să nu murdăreşti clapele!

Dar porcul nu-l mai auzea, cum nu mai auzea nimic din ce se vorbea în jurul său. Mergea spre salon, cum ar fi mers pe un nor, plutind, visînd. O parte din oameni îl urmară, alţii rămaseră afară, aşteptînd plictisiţi. Funia spînzurătorii continua să se mişte uşor, bătută de vînt. Şi, deodată, vîntul se opri; se opri şi funia. Frunzele copacilor încremeniră. O înfiorare trecu prin aer. Pe ferestrele salonului se revărsa o muzică dumnezeiască: porcul cînta la pian!

Cînta, cu ochii închişi, aplecat asupra clapelor, ca un vrăjitor, şi pianul scotea sunete pe care niciodată nu le scosese sub o mînă de om.

Jandarmii care îl păzeau rămaseră stane de piatră. Judecătorul şi Procurorul se priveau, buimăciţi. Domnul Ionescu gîfîia. Ceilalţi se opriseră în uşă, cu ochii mari, cu inima bătînd repede, cu respiraţia gîtuită. Cei din curte se pomeniră înaintînd spre

ferestrele salonului, fără voia lor, parcă hipnotizaţi. Safta, care gătea pentru Sfinţia Sa, lăsă găina şi gîsca pe foc, şi se apropie de grupul lor, fermecată.

Pe uşa staulului, vaca Joiana scoase capul, întrebătoare, apoi se pomeni şi ea, înaintînd. Capra o urma, după ea veneau celelalte animale, pe rînd, fără să mai ţină seama că trebuiau să stea ascunse. Miercana şi Pamfil sosiră din livadă, galopînd. Pînă şi măgarul Cristofor, în dispreţul oricărei prudenţe, ieşi de sub iesle, ca să se apropie de salon. Numai părintele Pomană nu simţea nimic, afară de foamea care îi chinuia pîntecele slăbit în chingi.

Aşezat pe un scăunel, lîngă maşina de gătit, se ruga lui Dumnezeu:

— Ajută, Doamne, mîna roabei tale Safta, să facă borşul bun, şi pilaful la fel, uitînd că dorise friptură, şi din gîscă, şi din găină. Ai îndurare, Doamne, de biet robul tău, şi fă să fie găina grasă şi gîsca la fel, acum şi în vecii vecilor, Amin!

Iar porcul, în acest timp, cînta; cîntă un „Preludiu” de Rahmaninov, pe urmă „Apassionata” de Beethoveen, pe urmă o rapsodie de Liszt; cîntă un repertoriu nesfîrşit, cîntă din toţi muzicanţii lumii, de la cei mai mari, pînă la cei mai mici, şi sub mîinile lui toţi păreau uriaşi! Cîntă din Palestrina, ca şi din Ravel, din Gluck ca şi din Debussy, de la cei mai vechi pînă la cei mai noi. Cîntă apoi compoziţii proprii, care le întreceau în măreţie pe cele ale tuturor celorlalţi.

— Ne găsim în faţa unui mare artist! şopti Procurorul, cu gîtul strîns de emoţie.

— Am fi făcut o crimă, dacă îl spînzuram!

— Dumnezeu ne-a deschis ochii la timp, fie numele lui binecuvîntat!

— Ajunge! Ajunge! strigă domnul Ionescu.

— Te cunoaştem îndeajuns! Îţi cerem iertare şi te preamărim!

Dar porcul cînta înainte, străin de cei din jur, care îl ascultau fascinaţi. Aşa cîntă pînă pe înserat. Gîsca şi găina se făcuseră scrum. Sfinţia Sa leşinase de foame, lîngă foc.

Apoi porcul se opri din cîntat, închise ochii, îşi lăsă capul pe clape şi căzu într-un somn adînc.

— Sssst, linişte! Nu-l tulburaţi!

— Aduceţi halatul meu şi puneţi-i-l în spinare, să nu-i fie frig.

— Aduceţi şi papucii!

— Stai, sînt rupţi, scoate alţii noi, din dulap; cei de lac negru, căptuşiţi cu mătase roz.

În curte, animalele, revenindu-şi, se îndreptau spre adăposturi, vorbind în şoaptă:

— Acum n-au să-l mai spînzure!

— Fireşte că nu!

— Iată ce înseamnă noroc porcesc!

CAPITOLUL XVIII
Încheiere fericită

Pe Sfinţia Sa îl readuseră cu greu în simţiri. Trebui să se taie altă găină, altă gîscă. Ba se mai tăie şi un curcan, şi toate aceste orătănii fură puse la foc, de-a valma. Cînd fiertura fu gata, doi oameni luară cazanul şi i-l trecură părintelui Pomană pe sub nas. îndată, nasul începu să crească, să se mişte, adulmecînd, crescu, aproape ca o trompă de elefant,

— Mi-e foame! i se auzi glasul, stins.

— Iacă, mîncarea e gata, Sfinţia Ta!

Părintele deschise ochii, pe un sfert. Începură să-i dea ciorbă, cu două linguri deodată. După vreo douăzeci de înghiţituri, ochii se mai deschiseră un pic.

— Mîncare! Mi-e foame! gemu.

Cînd ajunse la fundul cazanului, Părintele Pomană deschise ochii mari şi-i privi pe cei din jur.

— Acum putem să ne aşezăm la masă!

A fost o masă mare, întinsă în curte, căci în casă n-ar fi avut loc. Se sărbătoreau prea multe deodată ca să nu fie un ospăţ împărătesc! Se sărbătorea şi revenirea stăpînilor, şi căsătoria

Ameliei, dar mai ales minunea săvîrşită de Dumnezeu: porcul muzicant.

Acesta fu aşezat la locul cel mai de cinste, între Judecător şi Procuror şi faţă în faţă cu Sfinţia Sa. Apoi începură. Toţi mîncau zdravăn, căci după atîtea emoţii erau tare flămînzi. Afară de porc: el visa, cu ochii pe jumătate închişi, fără să-i vadă, fără să-i audă pe cei din jur; şi parcă şoriciul lui iradia note muzicale, pline de armonii.

Animalele fuseseră şi ele poftite, la o masă mare, aşezată alături de cea a stăpînilor. Spaima le trecuse tuturor, fiindcă oamenii, cuceriţi de muzicant, nu se mai gîndeau la trecut. Măgarul avu chiar îndrăzneala să se ridice şi să ţină un discurs:

— Cinstite feţe, zise, adresîndu-se stăpînilor şi oaspeţilor, închin acest pahar în cinstea lui nenea Nicolae, datorită căruia am scăpat de ştreang ...

Ţapul îl trase de coadă şi şuieră la el printre dinţi:

— Sst! Ţine-ţi gura! Ce vrei să spui?

Măgarul se înroşi, se bîlbîi de cîteva ori, apoi îşi reveni:

— Da, vreau să spun că am scăpat de ştreang, nu că am fi fost vreunul dintre noi în pericol. Doamne fereşte! Dar că am scăpat de prezenţa lui macabră în mijlocul acestei ogrăzi paşnice ...

— Ei, ai întors-o bine! Dar vezi, mai bine taci, să nu spui iar prostii! îi şopti ţapul.

Urechiatul prinsese curaj, ridică al doilea pahar:

— Cinstite feţe ...

Judecătorul îl privea într-un fel ciudat.

— Nu ştiu de ce-mi aduce aminte acest glas, îi spuse domnului Ionescu, aplecîndu-se prin spatele porcului. Dacă ar avea halatul şi scufa pe cap, ar semăna leit... Ascultă, nu cumva pe el l-ai lăsat procurist în lipsa ta?

— N-am lăsat, frate, nici un procurist! Nu înţelegi?

— Aşa? Atunci se vede că mă înşel.

În faţa lor, părintele Pomană mînca, nesăţios: găini, raţe, gîşte, curcani, hartane întregi, cu oase cu tot, ca un căpcăun.

— Mai adă, Safto, mai adă! Să mă întremez.

Îşi dăduse drumul chingilor, şi pîntecul i se lăsase slobod pe genunchi, de pe genunchi coborîse în jos, pînă la pămînt, unde, găsind sprijin solid, începu să se umfle, pornind iar în sus.

— Aaa! gîfîia Sfinţia Sa, uns de grăsimi pînă la ceafă. Aaa! Aşa mai simt că trăiesc!

De dincolo, cocoşul îl privea, indignat.

„Deci tot găinile! se gîndea. Ele au să fie sacrificate mereu!”

— Mai adă, Safto, mai adă, dacă vrei să dai ochii cu Cel de Sus!

— Mi se pare că se mişcă masa! observă Procurorul.

Într-adevăr, mijlocul mesei începuse să se arcuiască în sus. Pîntecele popii se umfla, ridica masa, cu paharele pline.

— Aaa! gîfîia părintele Pomană. Încep să simt că învii!

— Ajunge, Sfinţia Ta! îl rugă domnul Ionescu. O să se răstoarne masa!

— Aaa! Tare mi-e bine, dar mai e pînă să mă satur. Mai adă, Safto, mai adă!

Toţi băgaseră de seamă ce se întîmplă şi-l priveau curioşi, cum înfuleca înainte, cu poftă crescîndă, bucăţi din ce în ce mai mari. Unse cu grăsime, mustăţile îi intrară în gură; le reteză cu dinţii şi le înghiţi, o dată cu un picior de curcan. Barba păţi la fel; popa rămase spîn şi masa se ridica mereu. Farfuriile începură să alunece... Apoi, deodată, săriră în sus, în timp ce o detunătură îi aruncă pe conmeseni la pămînt. Masa zbură în aer, după farfurii. Nimeni — oamenii, animalele — nu înţelegeau ce se întîmplă.

Popa Pomană zăcea pe spate, cu anteriul făcut ferfeniţă şi cu pîntecele crăpat. Iar din pîntecele lui ieşi un spiriduş, chicotind. Era un fel de drăcuşor hazliu, cu faţa cît un boţ, îmbrăcat cu redingotă şi avînd nu pălărie, ci joben.

Eu tocmai treceam pe drum, plimbîndu-mă singur, afară din oraş, ca să uit nişte amărăciuni. Spiriduşul mă văzu, îmi zîmbi, mă salută, cu jobenul pînă la pămînt, şi mă pofti:

— Vino să-ţi arăt un popă crăpat!

— Poftim, poftim! zise şi Coţofana veselă, aplecîndu-se din cuibul ei, aflat într-unul din cei doi ulmi de la poartă.

Bietul popă, nimic nu mai rămăsese din pîntecele lui!

Apoi, în timp ce oamenii îşi reveneau, spiriduşul mă luă de mînă, ca pe un vechi cunoscut, şi pornirăm împreună, pe cîmp.

— Plimbare plăcută! ne ură Coţofana veselă.

Astăzi sînt prieten bun cu spiriduşul. El mi-a povestit cele de mai sus. Nu ştiu dacă faptele s-au petrecut aşa cu adevărat; poate le-a scornit, ca să mă înveselească puţin, căci în anul acela, primul după război, eram descurajat, aveam nelinişti şi amărăciuni; multă lume murise pe front, mulţi căzuseră prizonieri, şi nu ne era bine nici nouă, cei care rămăsesem în viaţă, fără să ştim ce ne aşteaptă.

Decembrie, 1945

Un porc mizantrop

PARTEA ÎNTÎI

CAPITOLUL I
Cîteva date despre copilăria şi tinereţea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale

La începutul vieţii lui, domnul Costică fusese un purcel ca toţi ceilalţi. El crescuse, în tovărăşia a vreo zece fraţiori, în ograda unui oarecare Nea Grigore Inimă-Acră. Trebuie să mai spun că domnul Costică nu avea prea multe amintiri din copilărie. Dar nu putea uita, de pildă, revărsatul acela de zori, cînd godacii fuseseră sculaţi din somn de guiţături înspăimîntătoare.

— Guiţ-guiţ! Ajutor, porci-buni! se auzea în curte.

— Ţine, nu te lăsa! Ţine bine, ţine bine! răzbea, pe deasupra, vocea lui Grigore Inimă-Acră.

Purceluşii, necunoscînd vorbirea omenească, nu înţelegeau ce spune.

— Oare ce-o fi asta? se întrebau, tremurînd de spaimă, strînşi unii în alţii în mijlocul cocinei.

Numai celui mai mic dintre fraţi, lui Guiţică, părea să nu-i pese. El dete fuga la uşă şi privi curios prin crăpătura dintre două scînduri.

— Tata şi mama pleacă la plimbare! strigă subţire, bîrligîndu-şi codiţa de bucurie.

— Atunci de ce cheamă ajutor? întrebă domnul Costică.

Aici trebuie să mă opresc şi să spun că numele acesta nu este ales de mine. Pe domnul Costică îl numeau aşa toţi ceilalţi godaci din familie, pentru apucăturile lui alese. Încă de mic, el dovedise multe deosebiri faţă de ceilalţi fraţi. De altfel, nu va trece mult timp şi le vor vedea chiar cititorii.

— Prostule, răspunse Guiţică din uşă, tot răsucindu-şi codiţa trandafirie şi subţire ca de şoricel. Cheamă ajutor ca să-i urce în căruţă!

— Adevărat! Are dreptate! făcură ceilalţi purcei, răsuflînd uşuraţi.

— Nu v-aţi gîndit? urmă Guiţică. La vîrsta lor, cum au să se urce singuri într-o codîrlă aşa de înaltă?

Îndată, voia bună se răspîndi în cocină. Cîţiva din godaci începură chiar să se zbenguie, guiţînd de bucurie:

Foaie verde arţăraş,
Pleacă tata la oraş.
Puneţi caii la trăsură
Şi daţi-i o piatră-n gură . . .

Numai domnul Costică stătea într-o margine, pe gînduri, fără să ia parte la bucuria obştească. Pocnetul biciului şi huruitul căruţei care pornea la drum îl făcură să-şi simtă inima înjunghiată de presimţiri negre.

„Plecarea asta nu-i a bună!" îşi zise, posomorîndu-se.

Într-adevăr, seara căruţa se întoarse cu altă încărcătură. În locul porcilor, oamenii cumpăraseră de-ale casei... Astfel, sărmanii godaci rămăseseră orfani, dar nu bănuiau nenorocirea. Şi tot aşteptînd să li se întoarcă părinţii din călătorie, se hîrjoneau prin ogradă, cît e ziua de mare, cîntînd:

Zorile cînd s-au ivit
Porcii s-au călătorit ...

Pînă ce rămaseră doar cu cîntecul, pe bătrîni îi uitară. Numai domnul Costică nu putea să-i uite. El nu lua niciodată parte la zbenguiala celorlalţi, se plimba tăcut de la un gard la altul. Anumite bănuieli începeau să se nască în capul lui muncit de gînduri ...

Într-o seară, după ce-şi privi fraţii cu milă, zise:

— Odată au să ne ducă şi pe noi în căruţă.

Guiţică sări în picioare, cu şoricul înfiorat de plăcere.

— Eu vreau mai întîi! Eu vreau mai întîi!

Fratele mai mare îl privi dispreţuitor.

— Nenorocitule! zise, căinîndu-l.

— De ce mă face nenorocit? scînci purceluşul.

— Aşa-i, de ce? mormăiră ceilalţi, sîcîiţi de aerele celui mare.

— Ţine-ţi gura, filosofule! strigă unul.

Vorba stîrni un amestec de guiţături vesele. Guiţică începu să sară în patru labe în jurul fratelui mai mare, batjocorindu-l:

— Dom' Costică, fi-lo-soful! Dom' Costi-că, fi-lo-so-ful! ...

Domnul Costică se trase de-a-ndărătelea spre locul lui obişnuit, colţul cel mai ascuns al cocinei, se aşeză pe paie şi rămase gînditor, cuprins de amărăciune.

Guiţică se zbenguia mai departe, continuînd să-l zădărească:

— Dom' Costi-că, fi-loso-ful!

★

Nu cred că trecuse mai mult de o săptămînă de la această întîmplare. Se înnoptase .. . Domnul Costică stătea tot la locul lui, gînditor, întins pe paiele murdare. Ceva mai înainte, dînd o raită pe sub zidurile casei, simţise la bucătărie o zarvă neobişnuită. Afară, Nea Grigore Inimă-Acră, cu Mutulică, fiu-su mai mare, numit aşa fiindcă se născuse fără darul vorbirii, şi cu Mînă-Lungă, ginere-su, se chinuiau să bage un butoi pe gura pivniţei. Era dovadă că se punea la cale o petrecere.

Gîndindu-se la toate acestea, cum stătea acum întins pe paie, domnul Costică îşi aminti deodată că în curînd trebuia să fie ziua lui Nea Grigore, pe care acesta o serbase îmbelşugat şi anul trecut, cu toată inima lui acră.

Ajungînd aici cu gîndurile, domnul Costică se întristă mai tare. Fiindcă anul trecut, tocmai cu ocazia petrecerii, dispăruse Manolache, cel mai frumos dintre toţi fraţii.

„Bietul Manolache! îl plînse în gînd. Cine ştie pe unde i-or fi putrezind oasele!"

Şi, cu dosul piciorului din faţă, îşi şterse o lacrimă care, fără voie, îi umezea ochii.

Ceilalţi fraţi, între timp, se pregăteau de culcare. Domnul Costică îi urmărea cu ochii, înduioşat. Deşi nu arăta pe faţă, îi iubea la fel de mult pe toţi fraţii. Deodată, inima încetă să-i bată.

— Unde-i Vasile? strigă, sărind în picioare!

Ceilalţi purcei se răsuciră pe o rînă, nemulţumiţi că le strică odihna.

— Lasă-ne în pace cu năzărelile tale, filosofule! ţipă supărat Guiţică.

Însă, din nenorocire, nu era o năzăreală: Vasile lipsea din cocină. Şi n-ar fi fost greu să se bage de seamă lipsa lui, încă mai din vreme, fiindcă el ocupa mai mult loc decît oricare. În ultima vreme prinsese multă osînză, stăpînul îi arătase o grijă mai mare decît celorlalţi. Anumite găleţi cu lături din cele bune, anumite turte de sfeclă amestecată cu tărîţe, precum şi alte mîncăruri alese i le dăduse lui, într-o despărţitură a cocinei, ca să nu-l tulbure ceilalţi.

În vremea cînd se întîmplau acestea, Vasile arăta cum nu cred să mai fi arătat mulţi porci în lume; părerea de rău a domnului Costică era cu atît mai întemeiată.

— Lasă c-o să vină el! făcu unul dintre fraţi, cu nepăsare.

— Dar unde ar putea să fie? se nelinişti, totuşi, un altul.

— Stăpînul l-o fi luat în casă, să-l gîdile sub gît! zise Guiţică, înfiorîndu-se de plăcere.

Ce-i drept, cîteodată, cînd se găsea în toane bune, Inimă-Acră avea obiceiul să cheme pe cîte unul din godaci la dînsul, să-l întindă pe genunchi, cu burta în sus, şi să-l gîdile sub maxilare.

— Ce bine de el! făcură pizmaşi toţi godacii deodată.

— Vreau şi eu să mă gîdile! Vreau şi eu! începu să smiorcăie Guiţică.

— Nenorocitule! se auzi din colţul cocinei glasul amar al domnului Costică.

Toţi amuţiră. Fiindcă glasul fratelui mai mare fusese străbătut de un tremur, care făcea să li se înfioare şoriciul pe spinare.

Cu toate acestea, a doua zi întîmplarea nu mai nelinişitea pe nimeni. Godacii se răspîndiră prin ogradă, grohăind încetişor, cu rîtul prin gunoaie.

„Repede ne uităm unii pe alţii!” îşi zise domnul Costică, singurul din toţi rămas pe gînduri.

În clipa aceea, Guiţică se rostogoli spre dînşii, ca o minge trandafirie, cu glasul subţire înecat de emoţie.

— Ghiciţi pe cine am văzut? făcu, oprindu-se în mijlocul ogrăzii, cu picioruşul dinainte apăsat pe piept, ca să-şi potolească bătăile inimii.

Purceluşii îl înconjurară, care de care mai curioşi să afle despre ce era vorba.

Guiţică însă ştia cum să-şi dea importanţă. O veste ca a lui nu se spune dintr-odată; trebuia să-şi fiarbă puţin ascultătorii.

— Ia ghiciţi!

Purceii guiţară:

— Hai, spune, ce-ai văzut!

— Ghiciţi, dacă sînteţi în stare!

— Eu ştiu! Coji de pepene, o găleată plină, o să ni le dea la prînz.

— Aşi!

— Şi tărîţe din borş. Am văzut cînd a deşertat borcanul.

— Tărîţe din borş? Hm! Hm! se bucurară cu toţii, lingîndu-se pe rîturi.

— Aşi! Ce tărîţe?!

— Atunci vorbeşte, nu ne mai chinui.

Guiţică îi privi pe toţi, îndelung, ca să le mărească nerăbdarea, apoi spuse, plesnind de îngîmfare:

— Pe nenea Vasile l-am văzut!

— Ce spui? Unde? În bucătărie?

— Da, în bucătărie. Era aşa de frumos şi de mîndru, că nici n-a vrut să se uite la mine. Stătea pe o tavă, în uşa cuptorului, cu un smoc de mărar în gură.

— Ce noroc pe el! făcură purceii.

— Vreau şi eu pe tavă! se puse să scîncească unul.

— Şi eu! Şi eu! începură alţii.

— Ba eu vreau mai întîi!

Îndată, guiţăturile, ridicîndu-se din toate părţile, făcură peste putinţă să se mai înţeleagă vreo vorbă. Numai vocea lui Guiţică, fiind mai subţire decît celelalte, izbutea din cînd în cînd să răzbată deasupra:

— Vreau şi eu! Vreau şi eu pe tavă!

Domnul Costică stătea în uşa cocinei, posomorît, privindu-şi milos fraţii rătăciţi de îngîmfare.

★

Rînd pe rînd, fraţii plecară, cum era de aşteptat. Plecară, care pe tavă, în bucătărie, care cu căruţa la oraş. Cei rămaşi jinduiau soarta celorlalţi, dar pe de altă parte se bucurau, fiindcă aşa, lăturile se împărţeau la mai puţine guri.

Plecară, unul cîte unul, şi domnul Costică, pe măsură ce le scădea numărul, în loc să se îngraşe, cum ar fi fost firesc, mai dădea jos un kilogram de carne.

Am spus carne, şi nu din greşeală, căci de slănină nici nu putea fi vorba! Bietul de el avea să rămînă în curînd numai şorici şi oase.

— Măi Mutulică, ce-o fi, mă, cu porcul ăsta? se întreba nemulţumit Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri, deschidea gura, ai fi spus că vorbeşte, dar nu se auzea nimic.

— E soi rău! îşi dădea cu părerea Mînă-Lungă, ginerele.

— Ia, de mîine să mi-l puneţi la îngrăşat! hotărî într-o zi stăpînul casei.

La vremea aceea, domnul Costică rămăsese singur în toată cocina.

„Care va să zică, mi-a venit şi mie rîndul!” se gîndi.

Într-adevăr, nu ar fi fost greu, nici chiar pentru un porc mai puţin deştept, să bănuiască planurile oamenilor. Căuşe cu porumb auriu, din ultima recoltă, cu bobul dulce şi moale, coji de cartofi, ba chiar şi cartofi întregi, abia scoşi din cuib, sfecle roşii, mari cît doniţa, mălai fiert şi alte nenumărate bunătăţi îi fură aduse în cocină.

„Ce păcat că n-am darul lăcomiei! îşi spunea cu amărăciune. Aş avea de ce să mă bucur înainte de moarte.”

— Tot nu se-ngraşă, mă? întreba mîniat Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri.

— Soi rău, soi rău! repeta ginerele, dîndu-i porcului cu piciorul în burtă.

În ajunul Ignatului, domnul Costică auzi vorbă în curte:

— Gras, slab, eu tot îl tai! Uite aşa, numai de necaz! zicea stăpînul casei.

Mutulică nu zicea nimic.

— Să-l tăiem, să i se piardă neamul! încuviinţă Mînă-Lungă.

Apoi, careva dintre ei se apucă să ascută cuţitul pe piatră, poate Mutulică, aşa, ca să facă şi el o treabă, dacă nu putea spune o vorbă.

Domnul Costică se gîndea cu mîhnire, în timp ce cuţitul hîrşîia afară:

„De ce m-o fi lăsat Dumnezeu netrebnic? Bieţii oameni, ce dezamăgiţi au să fie, după ce s-au purtat cu mine atît de bine. E păcat să-şi piardă iluziile!”

Şi, cu toate că n-avea frică de cuţit, cu toate că în pesimismul lui, pe care am avut ocazia să-l cunoaştem, nu aştepta nimic bun de la viaţă, porcul se hotărî să trăiască, fiindcă nu se găsea vrednic de moarte.

Peste noapte, cînd toate vietăţile ogrăzii dormeau adînc, domnul Costică se ridică din paie şi începu să rîme, cu încetineala lui de filosof, sub uşa cocinei. Nu era nevoie de multă muncă, să facă o trecere, pentru un trup nu mult mai înfiripat decît al unui purcel de lapte.

Cocoşii cîntau a doua oară, de sus începuse să cadă o ninsoare domoală, cînd fugarul se strecură printre scîndurile gardului, scăpînd din ogradă.

„Acum, cu Dumnezeu înainte!” zise, pornind peste cîmp, în neştire.

De-aici abia încep întîmplările nemaipomenite.

CAPITOLUL II
Întîlnirea cu Sfîntul Ignat

Spre ora prînzului, înotînd pînă la piept prin zăpada pufoasă care se aşternea pe dealuri, domnul Costică ajunse la marginea pădurii. Guiţături pornite din toate ogrăzile îl urmăriseră o bucata de vreme la începutul drumului, pe urmă nu se mai auziră. În schimb, departe, aproape de zare, de pe linia satului se înălţau fumuri albe, de paie, şi domnul Costică le cunoştea rostul. Parcă venea pînă aici mirosul de şorici pîrlit, de la porcii pe care gospodarii îi învîrteau deasupra flăcărilor jucăuşe.

„Poate c-ar fi fost mai bine la căldură!" îşi zise fugarul, simţind cum gerul începea să-l pătrundă printre coastele slăbănoage. După atîta drum făcut în fugă, cu şoriciul asudat, aerul aspru al pădurii nu-i putea face bine.

Domnul Costică îşi căută adăpost la picioarele unui trunchi gros, de care îşi rezemă spinarea îngheţată şi rămase cu ochii la satul din neguri.

„Ce bine era în cocină!" se gîndi, străbătut de o înfiorare.

Pe urmă, el care nu fusese niciodată lacom, se pomeni cu mintea la lucruri de mîncare: „Ce bună era sfecla roşie!"

— Cra-cra! făcu, în batjocură, o cioară, aşezîndu-se deasupra lui, pe o ramură.

Fugarul ridică ochii, privind-o cu tristeţe.

— Ehei, surată! îi răspunse. Degeaba rîzi de mine! Să fi văzut măcar lăturile pe care mi le aducea Mutulică după fiecare masă.

— Cra-cra! rîse cioara.

— Mă întrebi cine-i Mutulică?

Cioara însă nu-l luă în seamă; croncăni încă o dată, a batjocură, după care se duse, fluturîndu-şi aripile negre prin ninsoarea albă.

„Ce bine era acasă!" Domnul Costică începuse să scîncească. Frigul îi strîngea din ce în ce mai tare şoriciul, şi abia acum simţea, întîia oară, stomacul chinuindu-l de foame.

Apoi începu să plîngă, uitîndu-şi înţelepciunea, plînse amar şi deznădăjduit, pînă ce lacrimile, topind zăpada la picioare, începură să se ducă şiroi la vale. Nu avea putere să le oprească, îşi pierduse întreagă stăpînirea de sine. Nu mai înţelegea nimic, aproape că nu mai simţea frigul, nici foamea... Pînă ce, pe

negîndite, căzu într-un fel de toropeală; cîmpia începu să i se învîrtească în faţă, copacii o luară la vale, ogoarele albite de zăpadă se făcură otova cu pădurea, şi el nu mai înţelese pe ce lume se află.

Într-un tîrziu, în vîjîitul nelimpede care-i apăsa urechile, desluşi o voce omenească, plină de bunătate, cum nu mai auzise vreodată:

— Cine eşti tu, nefericitule? îl întreba cineva, aplecat asupra lui, cu blîndeţe.

Fugarul se scutură, să-şi alunge slăbiciunea şi, ridicînd ochii, răspunse cu obidă:

— Sînt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră, care azi vroia să mă taie.

Abia după aceea desluşi o lumină ciudată, care înconjura capul omului; inima începu să-i bată puternic.

— Iartă-mă, Sfinte! strigă, sărind în picioare.

Era pe vremea cînd sfinţii umblau pe pămînt, ca să-i aducă lui Dumnezeu ştiri despre oameni.

Sfîntul întinse mîna şi-l mîngîie părinteşte pe domnul Costică. Îndată, acesta nu mai simţi nici foamea, nici frigul, ci o mare fericire.

— Şezi jos! îl îmbie trimisul lui Dumnezeu, aşezîndu-se şi el în zăpadă.

Încă zăpăcit de întîmplare, domnul Costică se lăsă jos numai pe jumătate, şi la o distanţă respectuoasă.

— Tu ştii cine sînt eu? îl întrebă apoi sfîntul, zîmbindu-i cu prietenie.

— Sfîntu-Petru!

Sfîntul începu să rîdă în hohote; atît de tare rîdea, încît lumina din jurul capului se bălăbănea, gata să cadă în zăpadă, ca o pălărie.

— Sînt tocmai cine nu te aştepţi. Sînt, adică... Sfîntul Ignat!

Domnul Costică dădu să sară în picioare şi s-o ia la sănătoasa.

— Stai! îl opri Sfîntul cu bunătate. Ştiu, voi credeţi că pentru mine vă taie oamenii!

— Da, încuviinţă porcul, cu sfială. Să mă ierţi, dar nici nu bănuieşti cîţi s-au înjunghiat astăzi în satul nostru! . ..

— Cum să nu ştiu? De aceea umblu pe pămînt, să văd cît sînge porcesc se varsă în numele meu. În ceea ce mă priveşte, eu nu capăt nici măcar o bucăţică de şorici. De altminteri, chiar dacă mi-ar da cineva, tot nu aş mînca. Eu mă hrănesc cu grăunţele nestrînse de pe cîmp, pe care mi le aduc păsările cerului.

— Eşti un sfînt cumsecade! găsi de cuviinţă să spună domnul Costică.

Sfîntul Ignat începu să zîmbească, pesemne mulţumit de vorbele recunoscătoare. Deodată îl privi pe cel din faţă cu stăruinţă:

— Ce-ai vrea să fac pentru tine?

— Să-mi dai un leac, ca să prind carne! ceru domnul Costică, după o scurtă gîndire.

— Prostule! Aşa au să te înjunghie, cum au să te vadă! Cere-mi altceva, dar judecă mai bine!

Domnul Costică îşi lăsă capul în jos şi începu să se gîndească. Alteori, cînd era vorba să-i judece pe alţii, îşi simţea creierul limpede; acum, fiindcă era în joc propria lui fiinţă, parcă nu-şi mai găsea în cap nici o idee.

— Ei? întrebă Sfîntul Ignat, după o pauză.

— Păi, ştiu şi eu? Să-mi dai... să-mi dai... Ce să-mi dai? O găleată cu lături fierbinţi, să-mi încălzesc niţel sufletul.

— Nu ţi-a dat Mutulică lături o vară întreagă? Asta vrei tu de la mine? Ce, îţi închipui că ai să mă întîlneşti în fiecare zi? Cere-mi ceva, să ai pe toată viaţa!

— Atunci dă-mi o cocină bună!

Sfîntul înţelese că neînsemnatele dorinţi ale porcului nu erau dovezi de prostie, ci de modestie şi bunăcuviinţă. De aceea, începu să-l privească mai stăruitor, uimit că se găseau în neamul porcesc fiinţe în stare să nu piardă măsura.

— Am să te fac om! hotărî deodată.

Pe domnul Costică îl luă ameţeala.

— Vai de mine! icni, gata să cadă în zăpadă.

— Da! Vei fi fiinţă omenească şi te vei duce în lume! O singură dată, cînd nu vei mai putea răzbate, vei avea dreptul să vii în locul unde sîntem acum şi să mă chemi pe mine.

Zicînd acestea, Sfîntul ridică mîna, gata să facă un semn magic.

— Sfinte Ignate! îngînă porcul, gata să leşine. Dacă trebuie să se întîmple aşa, atunci fă-mă cel puţin un om gras, că prea am fost slab în viaţa mea de pînă acuma!

— Facă-ţi-se voia! hotărî Sfîntul, împlinind deasupra lui semnul de vrajă.

Cîteva clipe, domnul Costică îşi pierdu cunoştinţa. Cînd apoi deschise ochii, i se păru că vede lumea mai mică. E de înţeles: ridicat în două picioare, privind cu mult mai de sus ca pînă acuma, totul în jur îi apărea în altă perspectivă.

— Sfinte Ignate! Sfinte Ignate! începu să strige, nemaivăzîndu-şi binefăcătorul.

Apoi o luă la goană spre drum, gîndindu-se că într-acolo s-o fi dus şi Sfîntul, că doar n-avea ce să caute în pădure. După cîţiva paşi simţi ceva care îi împiedica mersul; nu hainele, nici încălţămintea, acestea erau parcă făcute pe măsură, mai degrabă îl împiedica ceva rămas din vechea lui alcătuire. Se opri să-şi pipăie corpul, prin haine. Deodată înlemni, şi de spaimă şi de uimire.

— Sfinte Ignate! reîncepu să strige, luînd-o iarăşi la goană spre drum, mai zorit decît înainte. Sfinte Ignate, stai, unde te-ai ascuns? Mi-ai uitat coada, sînt un om ca neoamenii!

Dar Sfîntul se dusese, domnul Costică era sortit să rămînă pentru totdeauna aşa, ascunzînd sub hainele omeneşti codiţa îmbîrligată, singurul semn care amintea vechea lui obîrşie.

— Sfinte Ignate, Sfinte Ignate, mi-ai lăsat coada! continua să strige.

La marginea pădurii văzu, ca ieşită din pămînt, o caretă lustruită, cu patru cai negri, bătînd zăpada sub copite. La ivirea lui, vizitiul coborî de pe capră, cu căciula în mînă.

— Sărut mîna, boierule! zise. Sînt cu trăsura poruncită pentru dumneavoastră!

CAPITOLUL III
Nea Grigore Inimă-Acră, Mînă-Lungă şi Mutulică rămîn cu gurile căscate

Dar cum arăta, oare, domnul Costică, dacă îl saluta cu atîta respect vizitiul? Păi, fără îndoială, semăna a boier! Sfîntul Ignat scosese din el un domn din cei care cîştigă încrederea şi respectul oamenilor, îndată ce se arată în lume. Obrazul, grăsuţ şi trandafiriu, proaspăt bărbierit, era al unui om curat, sănătos, prosper şi plin de voie bună.

Fără să vrea, domnul Costică îşi trase o mînă din mănuşă, ca să-şi pipăie faţa, să vadă de n-o fi rămas şi aici cu vreo amintire. Din căldura moale a mănuşii, ieşi o mînă albă, plinuţă, cu degetele rotunjoare, o mînă de om civilizat, care nu îşi neglijează manichiura. Totodată descoperi cu uimire o sumedenie de inele groase, de aur, cu pietre sclipitoare, care-i împodobeau degetele. Apoi începu să-şi cerceteze obrazul orbeşte, fiindcă n-avea nici o oglindă la îndemînă. Întîlnind moliciunea pielii, fără voie gîndul i se duse la răzuitoarea cu care curăţă oamenii şoriciul, după ce pîrlesc porcul pe paie. Numai cînd ajunse cu degetele la nas, inima i se mai strînse o dată, cu puţină teamă. Dar se temea zadarnic, nimeni n-ar fi putut să bănuiască de unde proveneau cele două mici cicatrice ale nărilor; erau urmele belciugului pe care îl purtase în nas o viaţă întreagă. Numai că belciugul căzuse, şi nasul n-avea un cusur vizibil.

Vizitiul deschise uşa cupeului, căci, am uitat să spun, nu era o trăsură obişnuită. Domnul Costică se văzu oglindit în cristalul ferestrei şi rămase ţeapăn de uimire şi încîntare, nu-şi închipuise că putea să arate chiar atît de bine. O căciulă neagră, de lutru, pusă pe sprinceană, lăsa să i se vadă numai cîteva şuviţe din părul castaniu, moale, frumos pieptănat pe frunte. Un miros de pomadă franţuzească se prelingea de sub căciulă; în primele clipe îi făcuse rău, fireşte că în locul parfumului de trandafir i-ar

fi plăcut unul de porumb stricat, mirosul acela umed şi încins, care produce nărilor desfătări greu de a fi depăşite.

Dar lăsă la o parte gîndul parfumului, pentru a-şi cerceta mai departe înfăţişarea. În jurul gîtului, cam scurt şi destul de plinuţ, avea înfăşurat un fular de mătase albă, peşte care venea gulerul paltonului, tot de lutru ca şi căciula. Paltonul, larg, bogat, de stofă englezească, gri-fer, căptuşit cu o blană gălbuie şi mătăsoasă, aruncat cu dezinvoltură pe umeri, nefiind ger mare, era în măsură să spună că stăpînu-su nu-i un oarecine. Hainele, la rîndul lor, de o stofă cenuşie, puţin mai deschisă decît paltonul, cu ape albăstrii îi dădeau o eleganţă de om mare. Un lanţ gros, de aur, îi împodobea pîntecele, mergînd de la un buzunar al vestei la altul. Cît priveşte picioarele, erau încălţate în şoşoni îmblăniţi, buni şi la ger, şi la zăpadă.

Sub braţul stîng, abia acum văzu că strîngea un baston scump, de fildeş, cu măciulia de argint, fin cizelată.

Privindu-se în geam, cînd dintr-o parte, cînd din alta, aplecîndu-se să-şi vadă chipul, apoi ridicîndu-se pe vîrfuri, pînă ce apărea strălucind lanţul de pe pîntece, nu se mai sătura admirîndu-se.

„Trebuia să mi se întîmple una ca asta, ca să devin îngîmfat, eu care am vrut o viaţă întreagă să rămîn modest şi la locul meu!” îşi zise, ferindu-şi ochii de luciul ameţitor al sticlei.

Dar în clipa cînd întorcea capul, înlemni, cu ochii pe cîmpul plin de zăpadă. Trei oameni veneau în goană dinspre sat, cu ciomegele în mîini, furioşi nevoie mare.

„Atîta mi-a fost!” îl fulgeră gîndul pe domnul Costică.

În cei trei oameni îi recunoscuse pe Inimă-Acră, cu fiu-su Mutulică şi cu Mînă-Lungă, ginere-su. Genunchii începură să-i tremure, nu găsi putere nici să se mişte, nici să dea vreo poruncă vizitiului. Şi apoi ar fi fost prea tîrziu, cei trei urmăritori, cu ciomegele pe sus, se găseau la cîţiva paşi de şanţul drumului. Bietul boier se făcu mic, prăpădit, rezemat în aripa cupelei, gata să se prăbuşească în zăpadă.

— Sărut-mîna, boierule! zise Inimă-Acră.

— Sărut-mîna! zise şi Mînă-Lungă.

Mutulică nu zise nimic; doar îşi săltă căciula, de o palmă.

Fugarul nu se îndoia să oamenii îl salutau pe birjar, fiindcă îl vedeau îmbrăcat în manta cu fireturi şi zorzoane.

Inimă-Acră sări şanţul, cu ciomagul sub braţ şi cu căciula în mînă. Domnul Costică închise ochii, pregătindu-se să primească lovitura, care însă întîrzia să vină. Cînd îndrăzni să deschidă pleoapele, fostul lui stăpîn stătea smerit, neîndrăznind să înceapă vorba. Abia după cîteva clipe îşi luă inima în dinţi.

— Sărut-mîna, boierule, zise, tremurînd de frică, nu vă fie cu supărare, ni s-a întîmplat un necaz, vrem să întrebăm pe vizitiul Domniei Voastre dacă n-a văzut cumva pe cîmp ...

Domnul Costică simţi inima venindu-i la loc. Trase aer în piept, îşi înfipse bine picioarele cu şoşonii în zăpadă, şi, cu o mînă în buzunar, cu alta pe baston, cu pîntecul împins semeţ înainte prin deschizătura paltonului, se stropşi, plin de mînie.

— Cum îndrăzneşti să te apropii de mine, nespălatule?

Dar, numaidecît, îl cuprinse teama că stăpînu-su îi va recunoaşte glasul, şi se căi că intrase în vorbă cu dînsul. Inimă-Acră, speriat de semeţia boierului, se trăgea înapoi, să treacă şanţul.

Lui domnul Costică îi veni să rîdă, deşi nu uita prin ce spaimă trecuse.

„Ia uite la el ce s-a zăpăcit! Sfinte Ignate, mare minune ai făcut!”

Inimă-Acră rămăsese supus, cu căciula în mîini, dincolo de şanţ, neîndrăznind nici să plece, dar nici să vorbească.

— Ia spune, mă, ghiorlane, îl milostivi cu o vorbă boierul, după ce umblaţi pe cîmp, cu ciomegele, ziua-n amiaza mare?

— Sărut mîna, boierule, ne-a scăpat un porc din cocină şi vrem să-l prindem ...

— Trei inşi pentru un porc? Nu puteaţi să ridicaţi tot satul?

— Era soi rău! zise Mînă-Lungă.

— Pe tine cine te-a întrebat? Ia, măi creştine (asta către Inimă-Acră), arde-i netotului două palme, din partea mea!

Omul se supuse, fără să aştepte a doua poruncă.

— Da’ de ce, boierule? Ce greşeală am făcut? începu să se văicărească ginerele, pipăindu-şi obrazul ars de palme.

— Ca să nu mai vorbeşti de rău fiinţele care nu sînt de faţă!

Norocul lui Mutulică, dacă ar fi putut să vorbească păţea şi el una.

Domnul Costică puse mulţumit piciorul pe scara cupelei.

— Zi, azi aţi tăiat porci în sat?

— Au tăiat ăi care au avut! se văcări Inimă-Acră. Că al nostru a fugit ...

Vizitiul luă hăţurile.

— La oraş, boierule?

— La oraş, se înţelege!

Trăsura porni în trapul bătut al cailor, cu domnul Costică lăfăit în pernele de catifea roşie.

Cei trei ţărani rămaseră pe marginea drumului.

— Ce fu asta, tăicuţă! întrebă Mînă-Lungă.

— Necazuri, ce să fie? zise socră-su, cu obidă.

Mutulică dădu să deschidă gura, să spună şi el ceva; glasul boierului i se părea cunoscut. Dar mutul mut rămîne!

CAPITOLUL IV
Domnul Costică se instalează la hotel

Drumul pînă la oraş era lung, trecea peste mai multe dealuri, prin mai multe păduri şi prin cîteva sate. Pretutindeni pe unde erau aşezări de oameni, domnul Costică simţea miros de şorici pîrlit.

„Mulţi porci s-au tăiat!” se gîndea, cu pielea înfioratră.

Pe la cîrciumi, ţăranii, după obiceiurile locului, frigeau laolaltă, pe grătar, măruntaiele aduse de acasă, în legături de pînză vîrîte sub mintean. Toţi erau voioşi şi, ciocnind paharele de ţuică, cu gura plină de carne, îşi urau:

— Noroc, noroc! La anul mai gras şi mai frumos!

Era vorba de porc, se înţelege.

Domnul Costică se înfiora de fiecare dată, tremurînd în paltonul îmblănit ca o şubă.

„Mai bine să fii om decît porc!” îşi zicea în gînd.

Între sate întîlnea căruţe, întorcîndu-se de la oraş. Unele erau goale, semn că oamenii luaseră pe marfă preţul cerut, altele aduceau porcul înapoi. Erau fel de fel de porci: şi mai tineri, şi mai bătrîni, şi mai graşi, şi mai slabi. Toţi stăteau prăvăliţi pe o parte, cu picioarele legate, cu rîtul înfipt în paiele murdare din codîrlă. Domnul Costică simţi că i se rupe inima de milă, ochii începuseră să-i picure, cu toate că îşi dădea silinţa să nu plîngă.

„Vai, sărmanii de ei! Sărmanii de ei!”

Dar această slăbiciune nu ţinu mult. În locul milei, aşa cum se întîmplă întotdeauna cînd îţi merge bine, în sufletul lui se născu un simţămînt mai oportun şi mai energic. Nu folosea la nimic să se văicărească, altceva trebuia să facă dacă vroia să îndulcească soarta foştilor săi semeni! Aşa că îşi dădu căciula pe ceafă, îşi duse mîna la frunte şi, cu cotul rezemat în perne, începu să se gîndească. Atît de greu şi de adînc se gîndea, încît arcurile trăsurii se îndoiau din ce în ce mai tare, în timp ce caii, opintindu-se, abia mai puteau să ducă povara.

După o meditaţie covîrşitoare, cînd trăsura intra pe bariera oraşului, domnul Costică avea planurile făcute. Pe chipul lui prăpădit de milă mai înainte, acum apăruse siguranţa de sine a unui om hotărît şi energic.

— La cel mai bun hotel! îi porunci vizitiului.

În ultima parte a drumului, caii mergeau uşor, în trap întins şi lin, fiindcă, o dată ce domnul Costică luase hotărîrea, se uşurase şi trăsura.

Oraşul era mare, cu străzi drepte şi curate. Zadarnic căuta din ochi noul venit vreun maidan de gunoaie ori vreun hîrdău cu lături uitat pe la vreo poartă. Din loc în loc se vedeau măturători cu cărucioare pentru adunat gunoiul. „Asta nu-i a bună!” se gîndi domnul Costică. În afară de clădirile monumentale, Primărie, Prefectură, Tribunal, oraşul avea Episcopie şi Universitate. Apoi, pretutindeni erau case cu mai multe caturi.

Neţinînd seama de proporţii, acestea puteau fi asemuite cu coteţele găinilor, unde păsăretul dormea pe etaje, unele peste altele, pe prăjini puse dintr-un perete în altul. Era gata-gata să-l întrebe pe vizitiu unde or fi cocinele, cînd o lumină orbitoare îi luă ochii. Trăsura se oprise în faţa unei uşi, de două ori mai mare decît poarta lui Inimă-Acră, sub un felinar electric care lumina strada pînă la cele două capete.

Vizitiul coborî, cu căciula în mînă, şi deschise uşa cupeului.

— Am ajuns, boierule!

— Bine, bine! mormăi boierul, cu o nepăsare prefăcută, căutînd să cîştige vreme, ca să se mai dezmeticească.

Pe urmă, cu semeţia regăsită, coborî ca un adevărat boier şi, trecînd pe sub felinarul orbitor, intră în holul hotelului, printre doi portari în livrele, care i se ploconiră pînă ce atinseră covorul cu fruntea. Odată ajuns înăuntru, merse întins drept la un fel de ţarc, dincolo de care un orăşan în haine negre împărţea camere călătorilor, şi îi porunci de sus, cu trufie:

— Am nevoie de o (cocină)[2]. De o cameră bună!

— Numaidecît, cucoane!

Vreo doi inşi, sosiţi mai înainte, aşteptau să li se înscrie numele. Domnul Costică îi văzu căutînd în buzunarele dinlăuntrul hainelor, de unde scoteau portofele cu acte şi teancuri de bani, hîrtii colorate.

— Numele dumneavoastră? îl întrebă funcţionarul.

La asta, noul sosit nu avusese timp să se gîndească; dar nici nu se zăpăci. Duse mîna la buzunar, cum făcuseră ceilalţi, şi trase afară un portofel nou-nouţ, de piele gălbuie. ,,Sfîntul a avut grijă de toate!” se gîndi, uşurat.

Dar rămase cu ochii zgîiţi la portofel. Mirosul pielei îi amintea ceva; ba poate culoarea, gălbuie, şi găurelele caracteristice, rămase din rădăcina părului răzuit. Domnul Costică avu o clipă de silă, pe care însă o alungă repede. „Totuşi, socoti întinzînd portofelul, ar fi putut fi din alt material! De ce tocmai piele de porc?” Portofelul era burduşit cu hîrtii de bancă, de toate

[2] De aici înainte, cuvintele puse în patanteze sînt numai în gîndul domnului Costică, el se opreşte la timp şi nu le pronunţă (n.a.)

felurile, dar mai ales dolari americani şi lire sterline, şi bineînţeles nu lipseau nici actele de identitate. După ce le răsfoi, funcţionarul începu să scrie în registrul hotelului: „Domnul (numele şi prenumele) — în călătorie de afaceri”.

— Semnaţi, vă rog! spuse, la urmă.

Noul venit nu se zăpăci, se deprindea repede cu noua lui stare.

— Iscăleşte dumneata pentru mine! Mi-am lăsat ochelarii în geamantan.

Mare îndrăzneală: de unde geamantan, că nu avea nici măcar o desagă?! Dar chiar în clipa aceea, portarul intra pe uşă, tîrînd după el o valiză pe rotile, mare, elegantă, din aceeaşi piele galbenă ca portofelul.

— Bagajul dumneavoastră, domnule!

Domnul Costică privi geamantanul, fără să se mire. Avu numai un moment de supărare: „Prea multă piele de porc, frate!”

— Condu pe domnul în camera numărul 6, la etajul întîi! porunci funcţionarul unui băieţaş îmbrăcat caraghios, cu o haină roşie strînsă pe trup, cu mulţi nasturi de alamă.

Băieţaşul porni, trăgînd geamantanul după el, spre scările largi de marmură, din fundul holului. Pînă acolo trecură printre măsuţe şi fotolii ocupate de boieri şi cucoane, precum şi domnişoare, care de care mai frumoase şi mai elegante.

„Hm! Hm!” tuşi domnul Costică, tulburat de atîta frumuseţe.

Mergea cu pîntecele împins înainte, săltînd pe vîrfuri, îmbîrligîndu-şi, mîndru, codiţa, pe care bineînţeles n-o bănuia nimeni.

CAPITOLUL V
Liga pentru protejarea porcinelor

Îi trebuiră mai multe zile domnului Costică pînă să se deprindă, cît de cît, cu noua lui viaţă de orăşan ilustru. Camera de la hotel era frumoasă, cu două ferestre mari spre bulevard,

avea pat mare, cu baldachin, pe jos erau covoare moi, alături se găsea o cameră de baie, în faianţă albă, dar ...

Domnul Costică ar fi vrut mai mult. Ar fi vrut, de pildă, ca odaia să fie undeva pe lîngă bucătării, să simtă mirosul aromat de gunoaie şi de lături.

Uneori, seara, pornea pe furiş spre mahalalele oraşului, adulmecînd pe la intrările de serviciu, băgîndu-şi capul prin curţi, dar numai atît; nu îndrăznea să cotrobăie prin lăzile de gunoaie, de teamă că l-ar vedea cineva şi s-ar face de rîs.

Îi era tare dor de o fiertură de sfeclă roşie, cu mălai, îi mai era dor (de cocina) de casa lui, la care s-ar fi întors oricînd, cu dragă inimă, dacă s-ar mai fi putut.

Însă nu se mai putea; fiindcă domnul Costică avea o misiune de îndeplinit şi se hotărîse să o ducă pînă la capăt.

Episcopul, Primarul, Prefectul, Rectorul Universităţii şi alte cîteva persoane de vază primiră într-o zi această invitaţie, tipărită frumos, cu chenar de aur şi cu majuscule în două culori:

„Stimate Domn,

Urmărind să punem bazele unei Ligi care să lupte contra consumului cărnii de porc, care s-a dovedit neuman pe de o parte, pe de alta dăunător sănătăţii, vă rugăm să luaţi parte la întîlnirea de constituire, duminica viitoare, în sala restaurantului vegetarian.

Cu distinsă consideraţie,
semnat (numele şi prenumele)
împreună cu mai mulţi amici”

În duminica hotărîtă, restaurantul se umplu de lume, pînă la ultimul loc, fiindcă invitaţii aduseseră cu ei şi pe membrii familiei, precum şi pe numeroşii lor prieteni. Domnul Costică, îmbrăcat în redingotă, cu pantalonii dungaţi, se urcă pe un scaun, în lipsa tribunei, şi, fără nici o introducere, începu:

— Stimate doamne, stimaţi domni, consumul cărnii de porc e o ruşine a secolului.

— A cărnii în general! strigă Rectorul Universităţii, care, ca om de ştiinţă, se simţea dator să pună lucrurile la punct.

— A cărnii în general, consimţi vorbitorul, şi a celei de porc în special!

Adunarea aprobă:

— Bravo! Jos carnea de porc!

Domnul Costică aşteptă să se termine aplauzele, apoi urmă:

— Stimate doamne şi stimaţi domni, să nu credeţi că, lipsindu-ne de acest aliment, organismul nostru va avea ceva de pierdut! Dimpotrivă, va cîştiga. Nu e o întîmplare că ne aflăm în acest local, al cărui patron a înţeles înaintea tuturor ...

— Bravo! Trăiască patronul! Trăiască vegetarianismul! începură să strige ascultătorii, aplaudînd.

Alături, într-o odăiţă, patronul tocmai mesteca în linişte un frumos antricot de porc, fript la grătar. Auzind zgomot, alergă în restaurant, cu dumicatul în gît. Lumea îi făcu o primire plină de entuziasm.

— Să-l luăm drept exemplu! tună domnul Costică.

— Miroase a ceva bun! observă Primarul, adulmecînd.

Prefectul adulmecă şi el.

— Miroase a friptură! strigă, indignat.

Domnul Costică îl privi mustrător, apoi se întoarse spre mulţime:

— Mirosul de carne, doamnelor şi domnilor, nu e în aer, ci în conştiinţa noastră. Trebuie să scăpăm de el!

— Adevărat! întări Rectorul. Acesta este un caz care în ştiinţă se numeşte ...

Patronul se retrase, pe nebăgate de seamă, în odăiţa lui, înghiţi dumicatul care i se răcise în gît, dădu de duşcă un păhărel de vin şi, întorcîndu-se spre bucătărie, porunci:

— Mariţo, ia mai pune la grătar un antricot!

Dincolo, domnul Costică îşi continua discursul:

— Dumnezeu a lăsat atîtea altele, pentru hrana făpturilor lui. De ce carne? Oare decît un rasol, nu-i mai bună (fiertura de sfeclă cu mălai), supa de zarzavat? O supă de zarzavat, cu smîntînă şi cu unt.

În acest fel vorbi încă mult timp, smulgînd aplauzele ascultătorilor. La urmă se votă statutul *Ligii pentru combaterea ca aliment a cărnii în general şi a cărnii de porc în special*, după care se alese comitetul şi domnul Costică fu declarat Preşedinte. Sediul Ligii se fixă la restaurantul vegetarian, prin bunăvoinţa patronului, care, chemat în timp ce înfuleca al treilea antricot, încuviinţă să pună la dispoziţie localul, duminicile dimineaţa. N-avea nimic de pierdut, dimpotrivă, membrii Ligii deveneau de la sine înţeles muşterii săi, şi după terminarea dezbaterilor fiecare era dornic de o mică gustare vegetariană. Li se serveau un fel de pateuri umplute cu spanac şi alte zarzavaturi. De la o duminică la alta, pateurile erau mai bune şi aveau mai multă căutare.

— Draga mea, spuneau cucoanele, spanacul este minunat! Nu mi-aş fi închipuit.

Adevărul este că în spanac bucătarul punea şi carne tocată. Însă în această blestemăţie nu trebuie să se vadă un insucces al Ligii. Dacă la restaurantul vegetarian se consumau cîteva zeci de kilograme de carne pe săptămînă, în restul oraşului, datorită intensei propagande, consumul ei scăzu constant, ca spre sfîrşitul iernii să devină neînsemnat.

„Îţi mulţumesc, Doamne, că mi-ai ajutat să apropii de îndeplinire această nobilă misiune!” spunea seara, smerit, domnul Costică.

Dar nu la fel de mulţumită era toată lumea ...

CAPITOLUL VI
Răpirea domnului Costică de către măcelari

Într-o după-amiază a primăverii care urmă, prăvălit în fotoliu, domnul Costică îşi bea tacticos cafeaua, trăgînd din cînd în cînd dintr-o mare ţigară de foi, cînd sună telefonul.

— Alo! se auzi la capătul firului. Domnul... (numele şi prenumele)?

— Da, eu în persoană.

— Aici e recepţia. Un domn doreşte să vă vorbească numaidecît.

— În ce chestiune?

— În legătură cu Liga.

— Dacă-i aşa, trimite-l sus!

Peste cîteva clipe, se auzi ciocănind la uşă. Vizitatorul era un om necunoscut, cu o figură care gazdei îi amintea parcă de ceva, cum ar fi amintit oricui; cu alte cuvinte, avea o figură foarte caracteristică. Un om voinic, cu umerii laţi, cu pumnii mari şi cu picioarele scurte, înfipte zdravăn în pămînt.

— Vă salut cu respect! zise el, înclinîndu-se.

— Pofteşte! îl îmbie gazda, lăsîndu-se mai adînc în fotoliu.

Musafirul se apropie, sfios, deşi sfiala nu se potrivea deloc cu chipul lui. Avea o faţă rotundă, grasă, roşie, cu vreo două rînduri de guşi. Obrajii mai roşii decît restul feţei luceau de parcă ardeau pe dedesubt. Dacă n-ar fi fost îmbrăcat orăşeneşte şi nu s-ar fi mişcat ca oamenii, n-ar fi fost greu să-l iei drept un soi de căpcăun.

— Cu ce-ţi pot fi de folos? îl întrebă domnul Costică, după ce-i făcuse semn să stea jos, în fotoliul cel mai apropiat.

Rămăsese cu ochii la mîinile lui mari, păroase, care parcă abureau, trimiţînd în aer un miros ... un miros cam cunoscut.

— Prea stimate domnule Preşedinte! începu străinul, fără să se aşeze, ca să se arate cît mai respectuos. În mahalaua noastră inaugurăm azi o filială a Ligii.

Chipul gazdei se lumină:

— Foarte frumos din partea dumneavoastră!

Străinul continuă:

— Mă numesc Ghiţă Bivolaru şi sînt trimis de comitet să vă invit la serbare. Cred că nu o să ne refuzaţi?

— Pentru aşa ceva, niciodată! Ai bunătatea şi aşteaptă-mă un minut!

Domnul Costică se ridică sprinten şi trecu în baie, pentru a-şi pune înfăţişarea la punct. Nu-şi mai încăpea în piele de mîndrie, văzînd cît ajunsese de cunoscut şi stimat. Curînd avea să devină unul din fruntaşii oraşului, şi numai în cîteva luni de cînd venise.

— Sînt la dispoziţia dumitale, zise, ieşind cu pardesiul primăvăratic strîns pe trup, cu o batistă albă, din cea mai subţire pînză de Olanda, fluturînd în buzunarul de la piept, şi, bineînţeles, cu nelipsitul baston sub braţul stîng. (Pe braţ nu-l putea ţine, fiindcă era un baston cu măciulie, cum s-a spus de la început.)

Jos, în holul mare, oamenii se dădeau în lături, cu respect, ca să-i facă loc. Domnul Costică împărţea saluturi, cu degetele înmănuşate, cînd într-o parte, cînd în alta.

Aproape de uşă, directorul hotelului îi ţinu calea, plecîndu-se respectuos:

— Un grup vă roagă să luaţi parte duminică ...

— Bine, bine! Dă dispoziţie să se noteze în agenda mea; sînt prea ocupat ca să le ţin minte pe toate.

— Ar trebui să vă luaţi un secretar! îşi dădu eu părerea Ghiţă Bivolaru, care îl însoţea, ţinîndu-se un pas în urma lui.

— Ieşi afară, porcule! se auzi în clipa aceea un glas mînios, răcnind.

Domnul Costică simţi că-i vine rău. Alb ca varul, se rezemă de tocul uşii. Sub portal, portarul îmbrîncea un cerşetor:

— Pleacă! Marş de-aici, porcule!

Abia cînd înţelese ce se întîmplă, domnul Costică îşi reveni şi zîmbi strîmb către însoţitorul său:

— Un pic de ameţeală! Mi se întîmplă, cînd mă ridic îndată după dejun.

Între timp, portarul îl văzuse şi se repezise să ţină uşa, deşi era deschisă.

— Mă iertaţi, boierule! Am de lucru cu un porc de cerşetor.

— E şi el o făptură a lui Dumnezeu!

— Adevărat, dar cerşeşte ca să bea.

Domnul Costică îl întrerupse, nemulţumit:

— Eu îţi vorbeam de porc, nu de beţiv! Cînd cineva dintre (voi) dintre noi face vreo ispravă urîtă, îl numiţi porc, fără să vă gîndiţi că bietul porc n-ar fi putut face aşa ceva!

— Foarte adevărat! zise Ghiţă Bivolaru. Mie porcii îmi sînt tare simpatici. De altfel, branşa mea ...

Îl luase gura pe dinainte. Însă domnul Costică nu băgă de seamă încurcătura lui.

Afară aştepta un automobil, mare, ca un dric. Şoferul şi Ghiţă Bivolaru îşi făcură un semn de înţelegere, din ochi.

Cînd să plece automobilul, prin dreapta se mai urcă un ins, răsărit ca din pămînt; la înfăţişare, nu se deosebea mult de celălalt. Fără să salute şi fără să ceară încuviinţare, se aşeză lîngă domnul Costică, înghesuindu-l la mijloc.

— Scuzaţi! găsi totuşi de cuviinţă să intervină Ghiţă Bivolaru. Dumnealui este vice-preşedintele filialei noastre, şi a ţinut să vă însoţim împreună.

— Încîntat de cunoştinţă!

Noul venit nu dădu nici o atenţie acestui schimb de vorbe politicoase. Trîntit pe pernele automobilului, cu pălăria trasă pe ochi, mesteca întruna, fără să înghită, ceva ce nu se mai termina, pesemne gumă americană. Domnul Costică văzu abia acum că nu avea nici cravată, nici guler; mai văzu că obrazul lui, nebărbierit, era parcă şi murdar, ca şi mîinile, ca şi îmbrăcămintea. Fără voie se trase în partea cealaltă, spre Ghiţă Bivolaru, dar atunci băgă de seamă că nici acesta nu avea o înfăţişare cu mult mai îngrijită. La început, în camera de la hotel, nu-şi dăduse seama.

„Sînt oameni săraci!” se gîndi, cu îngăduinţă.

Şi le zîmbi binevoitor, întîi unuia, pe urmă celuilalt. Dar zîmbetul era mai mult pentru sine, ca să-şi alunge un fel de teamă care începea să-l cuprindă. Căci automobilul părăsise străzile umblate şi gonea în lungul unei gîrle murdare, de o parte şi de alta căreia se înşirau, la mare distanţă una de alta, case mici părăginite. Ici-colo se vedea cîte o femeie, ori un copil, la o poartă. Şi apoi iarăşi urmau locuri virane.

— Cam departe mergem! spuse cu îndoială domnul Costică.

Ceilalţi, de data asta nu-i mai dădură nici o importanţă. Vreau să spun de Ghiţă Bivolaru, căci dacă e vorba de al doilea, acela nu-i dăduse importanţă de la început, îşi vedea de guma lui.

— Ce-ar fi să ne întoarcem?

Văzînd că nici de data asta nu primeşte răspuns, domnul Costică, tot mai neliniştit, se săltă în perne, încercînd să întindă mîna ca să ciocăne în geamul care îi despărţea de şofer.

— Stai jos! îi porunci Ghiţă Bivolaru, cu un glas schimbat.

În aceeaşi clipă, domnul Costică simţi între coaste o apăsare rece.

„Ăsta-i revolver!” se gîndi, amintindu-şi de un film cu gangsteri.

I se păru ciudat să-i fie frică de revolver, cînd o viaţă întreagă nu se aşteptase să moară de altceva decît de cuţit.

— Ce-aveţi cu mine? întrebă, clănţănind din dinţi.

— O să vezi numaidecît!

— Dar n-am făcut nimic rău.

Însoţitorii se priviră cu coada ochiului.

— Hm! mormăi, în sfîrşit, cel din dreapta.

— Cum adică? Nu mă credeţi? Vă închipuiţi că pot să am o pată pe conştiinţă?

— Hm!

— Dacă nu m-am purtat cum se cuvine, vă rog să mă iertaţi!

— Ţine-ţi gura! îi porunci Ghiţă Bivolaru, împingîndu-i pistolul în coaste.

Acum automobilul părăsise malul rîului şi, după ce străbătuse cîteva uliţe strimte, prăfuite, ajunsese la o cale ferată, de-a lungul căreia o luă, icnind, prin hîrtoape. Ceva mai departe, într-o gară de mărfuri, era un şir de vagoane, cu pereţii din zăbrele; înăuntru se vedeau vite, claie peste grămadă. Domnul Costică le auzi mugind şi se înfioră. Duse mîna la buzunarul vestei, de unde scoase ceasornicul de aur, cu lanţ gros cît degetul mare.

— Poate vrei să ţi-l fac cadou? începu, mieros, întorcîndu-se spre Ghiţă Bivolaru.

Drept răspuns, simţi ţeava revolverului împungîndu-l între coaste. Se suci spre celălalt.

— Poate ţi-ar plăcea dumitale.

Omul îşi văzu de mestecat guma americană.

— Nu vreţi cumva un inel cu briliante?

— Muuu! Muuu! făceau vitele înghesuite în vagoane.

— Sau unul cu safire? Dacă vreţi portofelul meu ... Nu e prea îndesat, dar mai am bani la bancă ... Pot să vă iscălesc un cec ...

Vorbea din ce în ce mai repede, pe măsură ce îi creştea spaima. Şirul de vagoane nu se mai termina; printre gratii se vedeau vitele, zbătîndu-se. Aerul era plin de mugetele lor sfîşietoare.

— Vă dau toată averea mea! ...

— Muuu! Muuu!

— Mă angajez să vă fiu servitor toată viaţa! Cereţi-mi orice, numai daţi-mi drumul!

Dacă spaima lui crescuse pînă la pierderea mîndriei şi înlocuirea ei cu cea mai josnică slugărnicie, să nu-l judece nimeni prea aspru, căci nu se ştie ce-ar fi făcut altul într-o împrejurare asemănătoare. Împrejurimile deveneau tot mai sinistre, şirul de vagoane se terminase, dar acum, pe partea aceea se întindea un gard foarte înalt, de scînduri cenuşii, dincolo de care erai îndemnat să crezi că se întîmplă fapte îngrozitoare; plutea în aer un miros de sînge şi de groază.

Lac de năduşeală din cap pînă în coadă, sfîrşit, domnul Costică începu să plîngă; fără să-şi dea seama ce spune:

— Vreau acasă! Daţi-mi drumul, că nu mai fac altădată! Vă rog, fie-vă milă de mine!

Răpitorii lui aveau însă inima de piatră.

— Fie-vă milă! Daţi-mi drumul! ...

În sfîrşit, automobilul îşi încetini mersul şi, cotind încet la stînga, trecu pe sub o poartă de fier, ca să intre în curtea mărginită de gardul sinistru. Dacă nu ar fi avut ochii plini de lacrimi, domnul Costică ar fi putut să vadă, şi atunci făcea infarct miocardic, că deasupra porţii era o firmă lungă, neagră, pe care scria, cu litere roşii:

ABATORUL COMUNAL

Spre norocul lui, nu-şi mai dădea seama ce i se întîmplă. Nu auzea nici loviturile înfundate de satîr care veneau de la nişte hangare, din fund, nu vedea petele de sînge de pe ziduri, nici

băltoacele roşii prin care trecea automobilul, împroşcînd noroiul însîngerat în toate părţile.

— Vreau acasă! Vreau acasă! scîncea, ud de lacrimi.

În faţa unei clădiri de cărămidă netencuită, care părea şi ea plină de sînge, automobilul se opri, şi cei doi paznici coborîră, pe o parte şi pe alta.

— Hai, mişcă-te! porunci Ghiţă Bivolaru.

— Ar trebui să-l legăm la ochi! spuse celălalt. Să nu recunoască locul.

Ghiţă Bivolaru rînji fioros:

— Tu crezi că mai iese viu de aici?

— Doamne, Doamne! Dar ce v-am făcut, oameni buni? Ce-aveţi cu mine?

— Mişcă înainte, şi-ai să vezi!

Domnul Costică urcă, împiedicîndu-se, cîteva trepte de piatră roasă, străbătu un coridor lung, întunecos, apoi se pomeni într-o încăpere unde aşteptau vreo zece-cincisprezece oameni.

— Aha! exclamară aceştia. Va să zică, el este!

Semănau cu cei doi dinainte, atîta doar, că, neavînd îmbrăcămintea de oraş, li se ghicea dintr-odată meseria.

— Măcelarii! îngîimă înspăimîntat prizonierul.

Cei mai mulţi abia veniseră din hale. Erau în halate albe, pătate de sînge, cu şorţuri de piele în faţă; la brîu le atîrna cîte un lanţ gros, de care erau legate tot soiul de cuţite. Fără voie, domnul Costică îşi duse mîna la carotidă.

— Mişcă înainte! îi porunci Bivolaru.

În mijlocul încăperii se vedea o masă lungă. Şeful măcelarilor stătea la mijlocul ei, în faţa unor dosare. Numai privindu-l, prizonierul simţi că i se înmoaie picioarele. Era un om cît ceilalţi doi, răpitorii, cu un gît scurt şi gros, ca de taur, cu un cap rotund, din care nu se vedea decît gura mare, ţinînd de la o ureche la alta, cu dinţi rari, de metal, plantaţi în aşa fel încît cei de sus să se îmbuce cu cei de jos, putînd să reteze orice dintr-o muşcătură.

— Stimate domn! începu să se linguşească în faţa lui domnul Costică. Dacă şi inima vă e tot atît de bună pe cît vă arată

chipul, aveţi îndurare, şi daţi poruncă acestor onoraţi prieteni ai domniei voastre, să mă elibereze.

Şeful măcelarilor rîse în hohote şi toată adunarea făcu asemeni, pînă ce el îi linişti, pocnind de cîteva ori, cu putere, din cele două rînduri de dinţi, care sunau ca nişte ciocane.

— Şedinţa este deschisă! spuse el, după aceea.

Măcelarii se aşezară repede pe scaune, în jurul mesei. Domnul Costică rămase în picioare.

— Ştii pentru ce vină te-am adus aici? se răsti Şeful măcelarilor.

— Nu, onorate domn! Aveţi bunătatea să-mi spuneţi, şi îmi voi da silinţa să-mi repar greşala.

Se stîrniră iar rîsete.

Maimarele adunării pocni din dinţi, să se facă linişte, apoi îşi pironi privirea în ochii înspăimîntaţi ai prizonierului şi răcni din fundul bojocilor:

— Fiindcă ne-ai lăsat muritori de foame!

— Scuzaţi, n-am înţeles bine! se bîlbîi domnul Costică, plimbîndu-şi ochii de la un cap la altul al mesei, pe trupurile bine hrănite. Nu am impresia că vă lipseşte mîncarea ...

— Gura! Te-am adus să afli acuzaţiile noastre, nu să-ţi auzim părerea.

— Da, onorate domn! Vă ascult! Îmi voi da toată silinţa să înţeleg bine!

— Numele dumitale?

— Eu sînt domnul Costică.

— Costică, şi mai cum?

— Rîtulescu.

Pînă acum i-am ocolit numele, socotindu-l simplist şi neinspirat, o copilărie. Dar nu am încotro, aşa scrie în acte, naivitatea aparţine Sfîntului Ignat, nu mie.

— Nu ştiu de ce-mi aduce aminte numele tău! zise, scărpinîndu-se în cap, unul dintre măcelari, acela numit Ghiulea. Rîtulescu! ... Nu vine cumva de la rît?

— Nu, vai de mine! sări speriat domnul Costică. Nici pomeneală!

Ghiulea îl străpungea cu o privire bănuitoare.

,,Oare mi s-o fi văzînd semnul belciugului?” se întrebă învinuitul.

Şeful adunării clănţăni din dinţi, apoi continuă interogatoriul:

— Ziua naşterii?

Domnul Costică simţi că se sufocă.

— Zi-zi-ua .. . Aţi întrebat ceva, vă rog?

— În ce zi eşti născut?

— La Sfîntul Ignat!

— Unde locuieşti?

— Scuzaţi-mă, vă rog, Şefu! se amestecă în vorbă măcelarul Ghiulea. Vreau să-i pun încă o întrebare. Ascultă, bă, eşti născut în ziua de Sfîntul Ignat, am auzit bine?

— Chiar aşa!

Omul se ridică de pe scaun, cu pumnii proptiţi în marginea mesei, aplecat ameninţător înainte.

— De ce tocmai la Sfîntul Ignat?

Domnul Costică se socoti pierdut. Făcu un pas înapoi şi îşi strînse cît putu mai bine codiţa, ca nu cumva să se bănuiască pe sub haine.

— Nu văd ce importanţă are întrebarea, zise Şeful, grăbit să termine cît mai repede judecata.

— Nici o importanţă, onorate domn! întări domnul Costică. Absolut nici una! Vă asigur pe cuvîntul meu de onoare!

— Pretinzi că nu ştii pentru ce vină eşti adus aici? urmă interogatoriul.

— Nu; nu ştiu nimic. Dacă am făcut ceva rău, vă cer iertare.

— Eşti fondatorul şi Preşedintele Ligii care combate consumul cărnii de porc?

— Da.

— Asta-i vina!

Învinuitul rămase cu gura căscată.

— Asta-i vina! repetară măcelarii, în cor.

— Onorate domn, vă jur că nu înţeleg.

— E adevărat că îndemni lumea să nu mănînce carne de porc?

— Da!

— De ce?

Domnul Costică simţi privirea lui Ghiulea, străpungătoare.

— Răspunde! răcni Şeful.

— Pentru că nu este omeneşte ...

Ghiulea întrebă, ameninţător:

— Dar să mănînci altfel de carne, nu-i la fel?

„Ăsta ştie ceva! se gîndi domnul Costică. Gata! Acum nu mai am nici o scăpare”.

— Răspunde! tună măcelarul.

Nu avea ce răspunde. Plătea acum greşeala de-a fi căutat să apere neamul porcesc, lăsînd pe planul al doilea celelalte animale; îşi aplecă fruntea spre pămînt, lăsînd să se înţeleagă că nu avea nimic de spus în apărare.

„Tuturor celor neîndreptăţiţi li se cuvine acelaşi sprijin! se gîndi. O dreptate împărţită numai unora din cei ce-o aşteaptă, e mai rea decît o dreptate neîmpărţită nimănui! Am greşit, îmi merit soarta!”

— După cum vedeţi, acuzatul nu mai are nimic de spus! observă Şeful măcelarilor, răsfoind nişte dosare.

Apoi, găsind pesemne hîrtiile căutate, le întinse pe masă şi ridică ochii.

— Avem în judeţ nouăsprezece mii de porci arvuniţi, zise. Ştii ce înseamnă asta?

— Nu, onorate domn!

— Înseamnă că dacă nu-i putem aduce la oraş, să-i tăiem, am pierdut arvuna, trei milioane.

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră!

Şeful sări deodată în picioare.

— Dar noi nu vrem să pierdem nimic! răcni. M-ai înţeles?

— Da!

— Aşa încît, cei nouăsprezece mii de porci vor fi lunea viitoare, de dimineaţă, aici. Ne-am luat toate măsurile ... Şi tocmai de aceea trebuie ...

— Spuneţi, onorate, domn. Voi face orice trebuie.

— Trebuie ca Liga să nu mai existe. Ca orăşenii să cumpere în linişte carnea de porc.

— Foarte bine! Voi lua imediat măsuri pentru desfiinţarea Ligii.

— Ha-ha-ha! rîse măcelarul. Cum o să te credem?

— Dar jur, pe tot ce-mi veţi cere. Pe deasupra, vă dau cuvîntul meu ...

— L-ai dat şi Ligii, o dată, iar acum eşti gata să-l calci.

Domnul Costică îşi lăsă capul în jos, ruşinat. Purtarea lui era nedemnă, merita dispreţul şi orice pedeapsă.

— De aceea, ca să fim siguri, urmă Şeful măcelarilor, noi am hotărît ...

Aici făcu o pauză. Domnul Costică îl văzu umblînd cu mîna la şold. Măcelarii ceilalţi făceau la fel.

— ... Am hotărît să ...

Cu un fîşîit scurt, de fier frecat în teacă, lamele cuţitelor ieşiră deasupra mesei, toate deodată.

— Să te omorîm! încheie, fioros, măcelarul.

— Ha, ha! rînji Ghiulea. Domnule Rîtulescu, lasă-mi cinstea să încep eu primul!

Ocoli masa şi se apropie cu cuţitul.

— Domnilor, începu să se roage domnul Costică, disperat. Aveţi milă de un biet nenorocit; n-am avut nici o ambiţie; am crezut că fac bine. Iertaţi-mă, şi vă voi fi de ajutor. Vă rog, domnilor, cruţaţi-mi viaţa. Voi lupta alături de dumneavoastră. Voi înfiinţa Liga pentru mărirea consumului de carne ...

Măcelarii însă nu-l ascultau. Prizonierul văzu o mulţime de cuţite îndreptîndu-se spre el şi înţelese că i-a venit sfîrşitul. Avu deodată părerea de rău că nu ştiuse să moară demn; în loc să-şi dispreţuiască duşmanii, încercase să treacă de partea lor.

„Sînt un laş şi un trădător! Merit cu prisosinţă pedeapsa!”

— Domnule Rîtulescu, rînji Ghiulea, punîndu-i lama cuţitului în gît, acum numai Sfîntul Ignat mai poate să te scape!

Ceilalţi măcelari hohotiră de rîs.

— Adevărat, fiii mei! se auzi atunci un glas, venit din cer.

Toţi se întoarseră, înspăimîntaţi. Pe zidul dintre ferestre apăruse o lumină şi creştea, îmbrăcînd conturul unui cap de sfînt desenat din ce în ce mai desluşit. Cuţitele începură să cadă, unul cîte unul, pe duşumea. Măcelarii se trîntiră cu fruntea la pămînt.

— Eu sînt Sfîntul Ignat! se auzi acelaşi glas. Mi-aţi pronunţat numele şi am venit.

„E timpul să mă cărăbănesc!” îşi zise domnul Costică, încă tremurînd.

Folosindu-se de zăpăceala tuturor, se strecură pe lîngă zid, deschise uşa, o luă pe coridor, şi dintr-o fugă fu afară, la automobil.

— Porneşte motorul! îi porunci cu îndrăzneală şoferului, care îl privea năuc.

Apoi domnul Costică smuci portiera şi se trînti pe canapeaua automobilului, ca un adevărat boier.

— Înapoi la hotel! ordonă. Să mîi repede, dacă vrei să capeţi bacşiş.

Abia după ce automobilul ieşi pe poarta abatorului, începu domnul Costică să se dezmeticească şi să-şi dea seama de la ce soartă îngrozitoare scăpase. Acum însă, fiindcă era teafăr, uitase felul josnic cum se purtase.

„Ce bine este să trăieşti!” se bucura, trăgînd adînc aer în piept.

În ceea ce îl privea pe Sfîntul Ignat, care îl scăpase, nu i se simţea deloc îndatorat.

„La urma urmei, a venit singur, nu l-am chemat eu! A, cînd o fi să-l chem, atunci desigur am să-i mulţumesc! ...”

CAPITOLUL VII
Cel mai iubit cetăţean al oraşului

Prefectul Poliţiei citea ziarul, cu pipa în colţul gurii, pufăind arar, într-un nor albăstrui de fum, cînd şeful de cabinet îi aduse cartea de vizită a domnului Costică.

— Pofteşte-l numaidecît! zise, ridicîndu-se emoţionat, ca să aranjeze un fotoliu pentru musafir, în faţa biroului său uriaş.

Îndată, uşile se dădură în lături şi prietenul nostru înaintă, plin de măreţia pe care i-o dădea situaţia lui de Preşedinte al Ligii.

— Cu tot respectul, domnule Preşedinte! îl salută Prefectul, frîngîndu-se de mijloc.

— Bună ziua! răspunse domnul Costică, întinzîndu-i numai două degete.

Apoi se aşează în fotoliu şi începu:

— Ieri, în plină zi, s-a săvîrşit asupra mea un atentat; am fost răpit într-un automobil.

— Vai de mine, cum s-a putut?! Asta-i ca la cinematograf!

— Exact. Am fost tîrît într-un loc rău famat, unde au încercat să smulgă din gura mea secretele Ligii noastre.

— Extraordinar!

— Bineînţeles că n-au aflat nimic, deşi au folosit tot felul de torturi.

Prefectul îşi frîngea mîinile.

— Sînt dezolat, domnule Preşedinte! Şi noi, care veghem de dimineaţa pînă seara pentru siguranţa cetăţenilor!

— În sfîrşit, după cum vezi, am scăpat.

— Ce noroc!

— Am scăpat nu datorită norocului, ci iscusinţei mele.

— Nu mă îndoiesc.

— Acum iată pentru ce am venit, domnule Prefect.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule Preşedinte.

— Am nevoie de o sută de agenţi care să mă păzească.

Prefectul îşi ascunse surprinderea.

— Bineînţeles! ... Totuşi, o sută, nu e cumva prea mult?

Domnul Costică îl privi urît.

— O sută, aşa socotesc eu!

— Credeam că vreo nouăzeci, nouăzeci şi cinci ar putea fi de ajuns! zise Prefectul repede, ca să alunge reaua impresie făcută o clipă mai înainte.

— Fie! Nouăzeci şi cinci! acceptă domnul Costică.

După cîte îşi amintea, măcelarii erau vreo cincisprezece. Ar fi vrut să aibă pentru fiecare dintre ei cîte zece agenţi; poate însă că într-adevăr era prea mult.

— Nouăzeci şi cinci! Dar să fie din cei mai buni, domnule Prefect. Îţi atrag atenţia că persoana mea se află în mare pericol.

Prefectul puse mîna pe telefon şi începu să dea ordine:

— Allo, brigada a cincea, a şaptea şi a unsprezecea, împreună cu cinci oameni de la a şaisprezecea, vor face, începînd de astăzi înainte, paza personală a ilustrului nostru concetăţean, domnul ... (numele şi prenumele).

În acest timp, domnul Costică se plimba dintr-o parte în alta a biroului vast, aprobînd satisfăcut ordinele Prefectului, îmbîrligîndu-şi codiţa la fiecare cuvînt.

— Altceva, cu ce vă mai pot fi de folos? întrebă Prefectul, după ce puse jos receptorul.

— Altceva? Ah, da! Ascultă! S-a pus la cale un complot.

— Un complot! ... Nemaipomenit. Cine v-a informat?

— Am mijloace personale, nu le pot dezvălui. Aşadar, ia notă că luni de dimineaţă nouăsprezece mii de porci vor fi aduşi în oraş, încercîndu-se astfel distrugerea Ligii.

— Nouăsprezece mii de porci? Colosal! făcu Prefectul, înghiţind în sec. Fiindcă îi plăcea foarte mult carnea de porc, muşchiul şi antricoatele mai ales, fripte la grătar şi însoţite de cartofi prăjiţi, cu salată de varză roşie sau de andive.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, indignat. Avem datoria să luăm măsuri.

— Foarte bine! Uite ce este de făcut! Luni de dimineaţă, toţi agenţii pe care îi ai, întăriţi cu regimentul de infanterie, vor păzi barierele oraşului, să nu intre nici un porc.

„Măcar unul dacă aş putea să-l fac scăpat, pentru sufletul meu!” se gîndea Prefectul.

— Eu personal, continuă domnul Costică, voi fi în fruntea apărătorilor, la bariera mare!

„Atunci, eu să mă duc la altă barieră! se gîndea Prefectul. Poate izbutesc să trec un godac pe ascuns!”

După ce totul fu pus la cale în amănunţime, domnul Costică îşi luă rămas bun şi plecă, satisfăcut.

Cum ieşi în stradă, îşi dădu seama că popularitatea îi crescuse în mod simţitor într-o singură oră. Fireşte, în oraş se aflase aventura extraordinară, al cărei erou fusese; secretarul Prefectului de Poliţie trăsese cu urechea şi bătuse toba; acum fiecare cetăţean se socotea dator să-l ovaţioneze pe Preşedintele Ligii. Răsturnat în pernele trăsurii, acesta le făcea semne cu mîna şi le trimitea bezele. Dar, primele semne de admiraţie erau nimic faţă de ce se pregătea la hotel, unde se adunase o mare mulţime de oameni. Cînd trăsura apăru în colţul bulevardului, toţi aceştia izbucniră în urale.

— Trăiască veneratul nostru Preşedinte al Ligii! strigă Primarul, din balconul Primăriei, aflată chiar în faţa hotelului.

— Uraaa, uraaa! răspunse mulţimea, ca un tunet.

De la ferestre, femeile aruncau flori care acopereau pavajul, ţesînd un covor în toate culorile şi înăbuşind tropotul cailor. Cu greu îşi făcea trăsura loc prin mulţimea entuziasmată, care nu contenea cu uralele.

— Ce se întîmplă aici? întrebă un străin, venit chiar atunci de la gară.

Cei din jur îl priviră cu indignare.

— Dar cum, dumneata nu ştii? îl admonestă cineva din mulţime.

— Iertaţi-mă, vin prima oară în oraşul dumneavoastră!

— Atunci se schimbă treaba. Află că sărbătorim pe ilustrul nostru concetăţean ... (numele şi prenumele).

— Şi, dacă sînteţi amabili să-mi spuneţi, pentru ce fapte?

— Fapte? Asta-i bună! Ce face el pentru oraşul nostru întrece orice fapte de pe lume!

Cineva adăugă, venind în ajutorul primului:

— Domnul (numele şi prenumele) e făcător de minuni, mîndria noastră!

— A descoperit o doctorie nouă?

— Glumeşti, domnule!

— O fi inventat o maşinărie care scuteşte pe oameni de muncă!

— Aşi! N-ai nimerit-o!

Străinul continuă să întrebe, intrigat tot mai tare: construise sărbătoritul catedrala, sau cele două licee, de băieţi şi de fete (pe atunci tineretul nu învăţa împreună, ei cu ele)?

— Dar ce atunci, domnilor? A fost primit în Academie, a luat premiul Nobel?

— Degeaba, domnule, nu se compară! A fondat Liga care combate consumul cărnii de porc, foarte dăunătoare pentru sănătatea omului.

Străinul izbucni în rîs:

— Cum, pentru asta îl purtaţi în triumf?

— Vezi că te snopesc! îl ameninţă un vlăjgan.

— Trăiască, trăiască! striga în continuare Primarul.

— Tu de ce nu aclami? îl întrebă vlăjganul pe străin.

Acesta nu era un scandalagiu, de felul lui, încît, ca să curme discuţia şi să nu se aleagă cu vreo scatoalcă, începu să strige o dată cu ceilalţi:

— Trăiască, uraaa, trăiască!

Fierbinţeala creştea întruna. Cînd domnul Costică fu să coboare din trăsură, mulţimea îl luă pe braţe şi îl duseră aşa pînă în uşa hotelului. înăuntru îl aşteptau alte dovezi de admiraţie: zeci şi zeci de coşuri cu flori, sute de telegrame de felicitare, sute de invitaţii la diferite serbări şi congrese. Cîteva delegaţii de doamne, cîteva de domnişoare, cîteva de bătrîni, de la diferite Societăţi şi Asociaţii, veneau să-i ofere sărbătoritului preşedinţia de onoare.

Tot restul săptămînii se scurse în banchete, cu şampanie, cu discursuri, cu flori şi cu aplauze. Niciodată oraşul nu sărbătorise pe cineva cu atîta elan şi fierbinţeală. Doar cîte un străin se mai mira uneori şi întreba cu nevinovăţie:

— Este un mare poet?... Un artist?... Un om de ştiinţă?

— Ia ascultă, prietene! se stropşeau la el. Ai venit aici să faci pe prostul? Ori să-ţi baţi joc de lume?

Ce mai la deal, la vale! Cînd e să-ţi meargă bine în viaţă, îţi merge peste orice îţi trece prin minte. Îmbătat de glorie, în zilele acelea domnul Costică nu-şi mai amintea nimic din ce lăsase în urmă; îşi vedea de petreceri, îşi consuma triumful cu lingura mare, bucurîndu-se ca de icre negre, ungîndu-se cu grăsime pînă la ceafă.

Acum, spre a vorbi drept, multe cusururi o fi avut domnul Costică, însă datoria nu putea să şi-o uite! Petrecu pînă duminecă seara, apoi îşi luă rămas bun de la admiratori, şi, cu toată stăruinţa acestora de a mai rămîne, nu se lăsă ademenit, cum nu l-ar fi ademenit nici chiar sirenele. (Asta-i doar o vorbă; altminteri, domnul Costică nu văzuse în viaţa lui o sirenă.)

— Mîine am de jucat un rol greu! le spuse, cu gravitate.

Lumea înţelese, şi domnul Costică, dus cu alai pînă la hotel, fu lăsat să se odihnească, aşa că a doua zi să fie la înălţime.

Cînd luminile de la odaia lui se stinseră, în tot oraşul se lăsă o linişte adîncă. Oamenii mergeau pe vîrfuri şi îşi vorbeau numai prin semne, ca surdo-muţii. Curînd, această tăcere neobişnuită făcu să adoarmă toată lumea.

Numai cei nouăzeci şi cinci de agenţi ai Poliţiei, ascunşi care prin hotel, care prin împrejurimi, pe sub garduri, prin copaci şi pe acoperişuri, vegheau să nu i se întîmple ceva rău eroului.

CAPITOLUL VIII
Înfruntarea poliţiştilor cu măcelarii

Aflînd că agenţii Poliţiei erau răspîndiţi de jur împrejurul oraşului, măcelarii hotărîră să-şi strîngă forţele la o singură barieră, şi anume la bariera mare, ca să poată trece cu toţi porcii într-o singură coloană, masivă, greu să fie oprită.

Încă din timpul nopţii, în urma ordinelor primite, porcarii se puseră în mişcare, pe drumurile mărginaşe. Înaintea zorilor, erau adunaţi, împreună cu porcii pe care-i mînau din urmă, în faţa oraşului, o masă enormă, gata să năvălească pe bariera mare, toţi grămadă, mai mulţi decît un corp de armată. Şeful

măcelarilor, călare pe un cal murg, însoţit de aghiotanţii săi, de asemeni călări, făcu la trap înconjurul uriaşei turme de porci, îmbărbătîndu-şi porcarii. Fiind mulţumit de înfăţişarea tuturor, porunci să se desfăşoare în vînt steagurile breslei, roşii, cu un cap de bou la mijloc şi cu un cuţit deasupra.

— Ascultaaaţi! strigă, ridicîndu-se în scări.

Avea glasul atît de puternic, că se auzea la un kilometru. Porcii începură să guiţe înfricoşător, pe nouăsprezece mii de glasuri. După ce porcarii izbutiră să-i liniştească, Şeful măcelarilor vorbi astfel:

— Ascultaţi, porcari şi măcelari, şi toţi care faceţi parte din breaslă! De peste un an de zile, oraşul a pornit război împotriva noastră; nefiind pregătiţi de luptă, a trebuit să ne retragem de pe poziţii. Trei sferturi din măcelării au fost închise, abatorul nu mai lucrează decît o zi pe săptămînă, fiecare dintre noi am slăbit cu zece pînă la douăzeci de kilograme.

— Aoleu, ce minciună! necheză calul murg, scuturîndu-şi frîul.

Calul aghiotantului din dreapta întoarse capul:

— Ai spus ceva?

— Tu nu-l auzi cum minte? După părerea mea (şi să ştii că spinarea nu mă înşeală niciodată), şmecherul acesta a mai prins vreo şapte-opt kilograme.

— Te cred, fiindcă şi al meu e mult mai greu ca înainte.

Calul din stînga intră şi el în vorbă:

— Cît despre al meu, dacă nu descalecă într-o jumătate de oră, mi-am pus în gînd să-l trîntesc în ţărînă. Nu de alta (căci, după cum ştiţi, nu sînt nărăvaş), dar, pur şi simplu, îmi rupe spinarea! Au, au, auuu! drace! Greu se mai lasă!

— Ascultaţi, porcari şi voi, parlagii, şi restul de măcelari! Ora atacului a sosit. Cu Dumnezeu înainte! Uraaa!

— Înainte, marş! se auziră comenzi, pe batalioane şi regimente.

Armata de porci porni toată odată, într-un marş măsurat şi sigur, spre bariera care se găsea la o depărtare de cîteva sute de metri. Cum negurile dimineţii tocmai se ridicau, nu trebuiră să meargă mult, pentru a vedea şirurile de agenţi şi de

infanterişti închizînd drumul. În mijlocul lor, pe un cal uriaş de Normandia, era Prefectul Poliţiei, care se răzgîndise şi venise la bariera mare, fiind informat că la celelalte bariere nu se simţea nici o mişcare. Domnul Costică se afla alături, în trăsura de gală a Prefecturii. Fusese hotărît să vină şi el tot călare, fiindcă se potrivea mai bine cu împrejurarea. Însă, cînd se suise în şa, nu putuse să stea ca oamenii, îl incomoda codiţa, bat-o vina!

— Au pornit, domnule Preşedinte, spuse Prefectul, privind prin binoclu.

— Lasă-i să se apropie.

Glasurile porcarilor, amestecîndu-se cu grohăiturile porcilor, se auzeau din ce în ce mai limpede. Un nor de praf cenuşiu se ridica în urma turmei, făcînd un impresionant decor de bătălie.

Prefectul deveni palid.

— Ce facem?

— Ai răbdare! răspunse domnul Costică, ridicîndu-se în picioare şi arătîndu-se curajos, deşi tremura de frică.

De altminteri, tremurau de frică şi comisarii, şi agenţii şi chiar infanteriştii. Dar şi dincolo, teama nu era de loc mai mică. Dinţii de fier ai Şefului clănţăneau atît de tare, că se auzeau pînă la ultimii porci din coloană.

— Ce faci? îl întrebă aghiotantul.

— Le bat cadenţa!

— Aşa? Să te ajut şi eu! făcu uşurat aghiotantul, lăsîndu-şi libere fălcile, pe care pînă atunci le ţinuse încleştate din toate puterile.

Tot atîta frică simţea al doilea aghiotant, ca şi măcelarii care încadrau turma, ca şi porcarii. Numai porcii nu se temeau de nimic, dimpotrivă, mergeau voioşi înainte, cu codiţele îmbîrligate, grăbiţi să ajungă la oraş, unde li se spusese că pe străzi curge lapte şi miere, adică, pe limba lor, borhot şi lături grase.

Cîte unul, mai lacom, se oprea pe alocurea, încercînd să rîme la repezeală.

— Haide, calicule! îl împingeau ceilalţi, cu rîturile. De ce nu ai răbdare? Ai uitat ce plăceri ne aşteaptă?

Într-adevăr, li se promiseseră atîtea bunătăţi, încît abia aşteptau să ajungă.

— Ce ne facem, domnule Preşedinte? întrebă Prefectul, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile pe sub fălci, ca să nu-şi spargă dinţii de clănţăneală.

— Lasă pe mine!

Cînd turma ajunse la o sută de paşi, domnul Costică sări în picioare pe capra trăsurii.

— Staaaţi! poruncii, cu o voce de tunet.

Turma însă mergea înainte, porcii erau atît de grăbiţi, că porcarii nici nu mai trebuiau să-i mîne.

Domnul Costică se ridică pe vîrfuri, trase aer în piept, adînc, şi răcni la şeful măcelarilor:

— În numele Ligii, te somez, opreşte!

— Daţi-vă la o parte! fu răspunsul măcelarului.

— Vin peste noi! făcu Prefectul, galben la faţă. Să fugim, domnule Preşedinte!

O parte dintre agenţi se şi trăgeau înapoi; armata măcelarilor era cu mult mai mare decît se aşteptaseră. Ar fi trebuit să cheme ajutoare, de la celelalte bariere, dar nu mai aveau cînd şi nici nu cunoşteau legile strategiei.

— Domnule Preşedinte, se rugă Prefectul, hai, zău, să dăm ordin de retragere! Altfel îi facem pe oameni să fugă din faţa inamicului. Şi, oricum, tot am pierdut bătălia! ...

Domnul Costică nu răspundea nimic. Stătea în picioare, pe capra trăsurii, încordat din creştet pînă în vîrful cozii, urmărind înaintarea turmei. Cînd porcii ajunseră la treizeci de paşi, Prefectul îl văzu trăgînd aer în piept.

— Guiţ-guiţ! strigă deodată domnul Costică.

Porcii se opriră ca la o comandă. Apoi ridicară miraţi ochii spre omul de pe capra trăsurii. Acesta le vorbea în limba porcească:

— Guiţ, guiţ, guiţ-guiiiţ, guiţ, guiţ, guiiiiţ-guiţ ...

— Ce-i asta? făcu Şeful măcelarilor, parcă lovit în creştet.

Ceilalţi, şi dintr-o tabără şi din alta, nu putură zice nici măcar atîta, rămăseseră prostiţi, cu gura căscată la domnul Costică, care continua: guiţ-uiţ-uiţ, ceea ce se traducea cam astfel:

— Credeţi c-au să vă dea sfeclă şi uruială de ovăz, cum v-au făgăduit? Proştilor! Şi că o să aveţi fiecare cocină separată, cu troacă de bălăcit personală? Guiţ-Guiiţ! Vai de capul vostru! ...

— Înainte! porunci Şeful măcelarilor.

Porcarii ridicară ciomegele... Dar nici un porc nu vru să se mişte. Cu picioarele înţepenite în ţărînă, tremurînd de spaimă, îl ascultau pe domnul Costică:

— La abator au să vă ducă! Am fost săptămîna trecută în vizită acolo, şi am văzut ce loc aveţi rezervat fiecare. Spinarea au să v-o topească, s-o pună în garniţă pentru la iarnă. Untură, asta au să facă din spinarea voastră!

Un grohăit de groază se ridică din grămadă.

— Burta au să v-o taie fîşii-fîşii, au s-o pună la sare, au s-o afume, pe urmă au s-o agaţe în cîrlige, în ferestrele mezelăriilor. Costiţă au să facă din burta voastră!

— Guiţ-guiţ! Vai nouă! Vai nouă! plîngeau înfricoşaţi porcii.

— Picioarele au să vi le fiarbă, iar fiertura au s-o pună în farfurii, să se închege, ca pe urmă s-o mănînce fără milă! Piftie au să vă facă!

— Guiţ-guiţ! Ajunge! Ne apucă groaza!

— Din măruntaie, amestecate cu sînge, au să facă tobă. Din pulpe, jambon, din coaste şi din muşchi, friptură la grătar, din cap...

— Guiţ! Guiţ! Ajunge, cruţă-ne! se rugă un porc mai bătrîn, făcînd un pas înainte. N-am ştiut nimic, ne-am lăsat amăgiţi, ca proştii. învaţă-ne ce să facem, fii salvatorul nostru!

— Bine! Ascultaţi aici: eu sînt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră. Aţi auzit de mine?

— Cum să nu! Se poate? Sîntem mîndri să te cunoaştem!

— Bine! Şi acum iată ce trebuie să faceţi: voi sunteţi nouăsprezece mii, şi ei nici măcar o mie; rupeţi rîndurile, luaţi-o la fugă înapoi, pe cîmp, care încotro veţi vedea cu ochii. N-au să vă mai poată prinde.

— Guiţ-Guiţ! Aşa o să facem. Aţi auzit, fraţilor? Înapoi, toată lumea! Înapoi, înapoi, fuga!

Nouăsprezece mii de grohăituri izbucniră în aceeaşi clipă. Într-o singură mişcare, porcii se răsuciră, unde le era coada veniră cu capul, îşi trîntiră paznicii la pămînt şi porniră în galop pe cîmp, fiecare spre satul lui.

Pînă să se dezmeticească porcarii, în barieră nu mai era urmă de porc. Înapoia lor, unde pieriseră fugarii, praful ridicat de cele nouăsprezece mii de rîturi, care răscoleau pămîntul în fugă, şi de cele aproape optzeci de mii de picioare alergînd deznădăjduite, făcea cu neputinţă orice urmărire.

— Am pierdut bătălia! şcrîşni Şeful măcelarilor. Strîngeţi steagurile şi retrageţi-vă la abator!

Domnul Costică îşi scoase batista de olandă fină din buzunarul de la piept, ca să-şi şteargă faţa de năduşeală.

— Uf! făcu, dîndu-se jos de pe capră.

— Aţi fost admirabil! exclamă Prefectul.

Agenţii, care se îndepărtaseră, reveniră la locurile lor, cu pieptul bombat, aşteptînd să fie felicitaţi şi propuşi pentru decoraţie.

— Să ne întoarcem! hotărî domnul Costică. Mă simt foarte obosit.

— Vă înţeleg foarte bine! încuviinţă Prefectul.

Trăsura porni spre oraş; Prefectul călărea în stînga, făcînd gardă de onoare. Cum vestea victoriei ajunsese înaintea lor, pe unde treceau oamenii deschideau ferestrele, ori ieşeau în balcoane, aruncînd flori şi aclamînd. Domnul Costică răspundea tuturor, cu un zîmbet obosit, dar plin de mulţumire.

— La toate m-aş fi aşteptat, dar la asta nu! Izbucni deodată Prefectul, cu o admiraţie întîrziată. Am văzut mulţi poligloţi, din cei mai renumiţi, însă cel mai învăţat dintre ei nu ajunge pînă la călcîiele dumneavoastră. Să înveţi limba porcilor, înseamnă ani îndelungaţi de studiu, nu-i aşa?

— Bineînţeles! Ani, nu glumă!

— Ei bine, vă admir! Vă admir fără nici o rezervă. La atîta iscusinţă nu mă aşteptam. Pînă şi accentul, mă înţelegeţi, pînă şi accentul, n-avea nici un cusur! N-o să mă credeţi, dar, în timp ce guiţaţi, am avut impresia că, nu ştiu cum să vă spun, că ...

— Că vorbeşte un porc adevărat!

— Exact! Oh! Pardon, mă scuzaţi! Vroiam să spun că ...

Domnul Costică zîmbi, cu acelaşi zîmbet obosit şi puţin trist. Acolo, la barieră, i se făcuse dintr-odată dor de semenii lui; dacă ar fi fost cu putinţă, ar fi fugit o dată cu ei.

„Am muncit prea mult în ultimul timp! se gîndi. De aceea sînt atît de melancolic. Mi-ar trebui cîteva zile de odihnă şi o supă bună de sfeclă, cu uruială de ovăz ...”

— Să trăiască! striga din loc în loc cîte un om de la balcon.

Şi cu toate că era foarte de dimineaţă, se găseau pe străzi destui trecători care să răspundă în cor:

— Ura! Să trăiască! Ura!

Iar Prefectul, tot se mai minuna:

„Ce accent, domnule! Ce accent! ...”

CAPITOLUL IX
Prima dezamăgire

Nici nu apucase domnul Costică să-şi refacă puţin înfăţişarea, cînd în cameră năvăliră ziariştii, neanunţaţi. Nu erau numai cei din oraş, ci foarte mulţi din Capitala ţării, precum şi cîţiva corespondenţi din străinătate. Abia sosiseră cu avionul şi nu aveau timp de pierdut.

— Domnilor, vă rog, şedeţi! îi pofti gazda.

Ziariştii se aşezară, care pe scaune, care pe fotolii şi pe canapele, care pe mese sau pe glafurile ferestrelor, fiindcă erau mulţi.

Domnul Costică rămase în picioare, în mijlocul lor, cu mîinile la spate, gata să răspundă la întrebări.

— Am venit să vă luăm un interviu! începu unul dintre ei, pregătindu-se să pună întrebări.

— Bineînţeles! Mi-am închipuit. Sînt la dispoziţia dumnea-voastră, domnilor!

În clipa aceea, flacăra scurtă şi strălucitoare a unui bliţ brăzdă încăperea. Mai multe aparate fotografice erau îndreptate spre amfitrion.

— Vă rog, fotografiaţi-mă şi din profil! zise acesta, schimbîndu-şi poziţia.

Încă un fulger lumină încăperea.

— Acum din trei sferturi! propuse el, rotindu-se în faţa aparatelor.

I se făcură fotografii în nenumărate poziţii; numai după aceea izbutiră să-i pună întrebări.

— Povestiţi-ne cum a decurs lupta dumneavoastră cu gangsterii! propuse unul dintre ziarişti.

— A fost înfiorător! Zece inşi mă ţineau de mîna dreaptă, zece inşi de cea stîngă, tot atîţia de mijloc, în vreme ce vreo duzină mă pîndeau cu mitralierele ...

— Extraordinar! exclamau ziariştii, stenografiind.

— Atunci mi-am smucit mîna dreaptă; cei zece au căzut la pămînt. Le-am pus piciorul în ceafă, şi mi-am smucit mijlocul: ceilalţi zece au căzut pe spate. Tot aşa mi-am eliberat şi mîna stîngă!

— Dar cei cu mitralierele?

— Care mitraliere?

— Aţi spus adineaori că eraţi încercuit de mitraliere.

— A, da! Fireşte, fireşte! Nici nu mă mai gîndeam la ei, fiindcă au fugit!

Exclamaţii admirative.

— Ce decoraţii vi s-au dat pentru faptele dumneavoastră? întrebă alt ziarist.

— Nici una! făcu domnul Costică, obidit.

— Cum? Nici o decoraţie? izbucniră cei de faţă, într-un glas. Este absolut scandalos.

— Am să scriu un articol de protest! zise unul, înfuriat.

— Eu am să consacru acestui caz pagina întîi a ziarului!

— Eu voi porni o campanie! Asemenea procedee nu se mai pot tolera.

— Domnule, anunţă solemn decanul ziariştilor, puteţi fi siguri că în curînd veţi obţine decoraţia cea mai înaltă care se poate da unui civil!

— La urma-urmei, mi s-ar cuveni chiar una militară! (fu de părere domnul Costică. Sînt un om foarte modest, dar ţineţi seama că, în definitiv, m-am luptat şi cu nişte oameni înarmaţi ...

— Adevărat. Şi încă înarmaţi cu mitraliere! aprobară cei mai mulţi.

Domnul Costică urmă, cu acelaşi ton modest:

— Poate în spate erau şi cîteva tunuri.

— Da! Da! aprobară cu toţii. Trebuie să cerem o decoraţie de război!

— Eu vorbesc telefon azi director al meu pentru ca guvern nostru dai şi el decoraţii! declară unul dintre ziariştii străini.

— E tocmai ce vroiam să vă rog pe confraţii din alte ţări! spuse decanul ziariştilor. Cred că este datoria dumneavoastră să preamăriţi faptele unui asemenea om!

— Povestiţi-ne acum, interveni un altul, cum aţi izbutit azi-dimineaţă să alungaţi măcelarii care asediau oraşul?

— A fost o bătălie demnă de ţinut minte! ... îşi începu domnul Costică povestirea.

Şi povesti, povesti, înflăcărîndu-se, gesticulînd, asudînd, gîfîind, fără să mai ştie nici el ce este adevăr şi ce născocire.

— Este adevărat că în momentul critic v-aţi adresat porcilor în limba lor?

Gazda se înroşi pînă la urechi; era singurul subiect pe care ar fi vrut să-l ocolească. Totuşi, din moment ce întrebarea era pusă, trebuia să răspundă, nu mai avea încotro.

— Într-adevăr! La un moment dat, situaţia devenise disperată pentru noi. Atunci mi-am adus aminte că în tinereţe studiasem limba porcilor.

— La ce universitate, vă rog?

— A, nu există universitate. Am învăţat ... la abatoarele din Cicago.

— Este o limbă grea?

— Hm! Depinde de talent.

— Nu vreţi să spuneţi cîteva cuvinte, să auzim şi noi?

Domnul Costică se codi:

— Vedeţi, sînt cam răguşit ...

Ziariştii stăruiră:

— Vă rugăm foarte mult! Vă daţi seama cît sîntem de curioşi; este o ocazie unică.

— Bine! Am să spun cîteva cuvinte.

După ce-şi potrivi glasul, grohăind încetişor din fundul gîtului, gazda scoase deodată un guiţat prelung, urmat de cîteva guiţături scurte, dar pe un ton mai sus:

— Guiiiiţ-guiţ-guiţ-guiţ!

— Vreţi să ne traduceţi?

— Desigur. Ceea ce am spus acum ar fi un fel de salut. Ar însemna: „Fraţilor, aici sunt”. Este cuvîntul de unire pe care şi-l trimit porcii, de la o cocină la alta, în ziua de Ignat.

În clipa aceea, pe ferestrele larg deschise pătrunse, îndepărtat dar foarte limpede, acelaşi guiţat:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ-guiţ! ...

Domnul Costică se îngălbeni.

— Ce-i asta? se miră cineva. Parcă a fost un ecou.

— E un guiţat de porc, pur şi simplu! zise altcineva.

— Bine, dar de unde? După cîte ştiu, în oraş nu sunt porci. Nu-i aşa, domnule ... (numele şi prenumele).

Domnul Costică nu era însă în stare să răspundă; surpriza îl ştrangula. Fiindcă urechea lui, mai deprinsă, prinsese încă un semnal, asemănător:

— Guiiiiţ-guiţ-guiţ!

Era un strigăt înăbuşit, care venea parcă dintr-un loc ascuns, dintr-o cocină bine închisă, sau poate dintr-un beci. Împleticindu-se, se îndreptă spre fereastră, cu mîinile înfipte în guler, încercînd să se descheie la gît.

— Aer! Aer! gemu.

Afară, lumea se oprise în stradă şi asculta, cu un fel de mirare şi de nelinişte. Fiindcă unul după altul, guiţăturile porcilor se înmulţeau.

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! se auzea cînd mai aproape, cînd mai departe, cînd mai limpede, cînd mai înăbuşit.

— Bine, dar ăştia sînt porci adevăraţi! observă unul dintre ziarişti. Dumneavoastră, ca specialist, puteţi să ne confirmaţi.

Domnul Costică rămăsese cu ochii peste drum, în curtea Primăriei. Uşa unei magazii din fund se zgîlţîia, în timp ce dinăuntru se auzea chemarea deznădăjduită:

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! Fraţilor, şi eu sînt aici, în grajd, mă ţine ascuns domnul Primar!

Mai departe, pe strada cealaltă, un alt porc guiţa:

— Şi eu sînt aici, sub stiva de lemne, la Prefect!

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! Şi eu, fraţilor, la Rectorul Universităţii!

Dar era peste putinţă să urmăreşti din cîte părţi veneau asemenea strigări. Oameni care se opriseră jos, în stradă, o luaseră deodată la fugă, zicîndu-şi: „Repede, repede, acasă! Să vedem ce face al nostru. Doamne fereşte, să nu fi scăpat!”

— Guiiiţ-guiţ-guiţ! se auzea de jur împrejur.

— Porci, nu-i aşa? repetă ziaristul, gata să noteze răspunsul.

Palid, domnul Costică se rezemă de zid.

— Porci adevăraţi! Şi Primarul, şi Prefectul, şi Rectorul Universităţii, şi ceilalţi! . . . răspunse, înainte de a leşina.

CAPITOLUL X
Uimitoarea intervenţie a medicului veterinar

În urma acestei urîte întîmplări, dezamăgit şi descurajat, domnul Costică zăcu mult timp în camera lui de la hotel, refuzînd să primească pe cineva. Orăşenii, ruşinaţi, îşi dădeau silinţa să-şi îndrepte greşelile şi să-i fie pe plac. Din ordinul Primarului, cît timp bolnavul zăcu, se interzise circulaţia pe strada hotelului. (Care era de fapt principalul bulevard.) Fură oprite, de asemenea, petrecerile şi muzica de lăutari, pe o rază de cinci sute de metri în jurul punctului delicat. Domnul Costică zăcea într-o linişte desăvîrşită, ca de pe altă lume. Din cînd în

cînd intra în vîrful picioarelor cîte un lacheu, încălţat în pantofi cu talpă de pîslă.

— Domnul Primar vă roagă să-l primiţi măcar pentru un minut! îi şoptea la căpătîi.

Domnul Costică făcea semn din cap că nu, şi cu ochii închişi se străduia să nu-şi mai aducă aminte de acel individ.

Aşa veniră, pe rînd, Prefectul, Episcopul, Rectorul Universităţii şi alţii, tot atît de însemnaţi, dar bolnavul nu primea pe nimeni. Trecură lunile, una după alta, se împlini anul, apoi încă unul, şi bolnavul zăcea mereu.

— Dar ce are? Ce are? Cum se cheamă boala? erau întrebaţi medicii renumiţi care veneau să-l vadă.

Aceştia ridicau din umeri. O boală ciudată! Erau nevoiţi să mărturisească, toţi pe rînd, că n-o găsesc în nici una din cărţile lor groase, unde sînt trecute mii de boli.

— Să încercăm cu farmece! îşi dete cu părerea unul dintre oamenii care se simţeau mai răspunzători.

Nu se împotrivi nimeni, nici chiar Rectorul Universităţii, cu toate că datoria lui ar fi fost să apere ştiinţa de vrăjitori; dar cazul era prea de neînţeles ...

Într-o zi, cea mai renumită babă descîntătoare din judeţ fu adusă la hotel. După ce privi bolnavul, vrăjitoarea ceru să i se dea două labe de gîscă, sau de pisică turbată, şi o găleată cu apă neîncepută. Făcu din acestea un amestec pe care îl puse la foc, pe un fierbător electric. Apoi, în timp ce leacurile clocoteau, se apropie de pat şi începu să descînte:

Na, necuratule,
Şi ingratule!
Na, spurcatule,
Blestematule,
Ştiu cine eşti,
Că te cuibăreşti
Unde pofteşti
Şi pe domnul Costică
Fără de frică

Mi-l jigăreşti ...

Dar nu spusese bine primele vorbe ale descîntecului, şi bolnavul deschise ochii mari.

— Eşti baba Floarea! gemu.

Vrăjitoarea rămase cu gura căscată, cu descîntecul la jumătate.

— Da’ de unde mă cunoşti?

Domnul Costică gemu iarăşi, prelung; recunoscuse vocea babei, de la început.

— Ei, uite că te cunosc!

— Ptiu! Piei, drace, că n-ăi fi ăl împieliţat!

Parcă era cineva în sat care să n-o ştie? De dimineaţa pînă seara, cît e ziua de mare, n-auzeai altceva decît vorba ei, dădea fuga din casă în casă şi peste tot trăncănea:

— Şa-şa-şa-şa-şa ...

— Ce mai e prin sat? întrebă domnul Costică.

— Prin care sat?

— Prin satul tău.

— Şi p-ăla îl ştii?

— Îl ştiu.

— Apăi dacă-l ştii, sîntem bine cu toţii.

— Nea Grigore Inimă-Acră ce face?

— Ce-a învăţat.

— Mai ... mai are porci?

— Porci? Nu mai avea nici unul, dar acum a prăsit vreo şapte.

— Tot în cocina veche îi ţine?

— Cocina a veche? Mi se pare c-a dărîmat-o.

Domnul Costică oftă.

— Ţi-e rău, maică?

— Tare rău! Mînă-Lungă ce face?

— Ce apucă şi el.

— Dar Mutulică?

— Mutulică? Apoi, ce să facă?! Tace!

Bolnavul închise ochii, şi nu vru să-i mai deschidă, cu toate descîntecele babei.

Trecu ziua, trecu seara, trecură alte zile, alte seri, trecură săptămîni, luni, şi domnul Costică bolea.

Îi aduceau doctori din toate părţile ţării, după cartea de telefoane, iar cînd ajungeau la litera Z o luau de la început.

— Trebuie să-l facem bine! zicea Primarul. Altfel, pe capul nostru cade răspunderea.

— Să mai căutăm în listă! Poate dăm peste unul mai norocos!

După ce terminară cu medicii, luară moaşele, la rînd, întîi pe cele cu diplomă, pe urmă pe celelalte, dar nici ele nu fură de folos.

— A mai rămas doar medicul veterinar!

— Ei, asta-i! Ne pierdem vremea!

— Trebuie să încercăm tot ce este cu putinţă.

Fu adus şi veterinarul. Acesta se numea doctor Calu (fără nici o glumă, chiar aşa îl chema, l-am cunoscut, scria şi în Buletin, şi pe firma de la poartă).

Însoţit de Consiliul Municipal, doctorul Calu se înfăţişă la hotel într-o sîmbătă, la prînz. Consiliul rămase jos, aşteptînd nerăbdător, iar doctorul urcă în camera bolnavului. Acolo zăbovi mai bine de un ceas, în care timp ceilalţi fierbeau de nelinişte. Cînd, în sfîrşit, îl văzură coborînd scările, săriră de pe scaune şi îl întrebară într-un glas:

— Ei, ce este?

Doctorul era schimbat; parcă băuse sau i se întîmplase ceva ieşit din comun; năucise, cobora scările ţopăind, rîzînd prosteşte, cu gura pînă la urechi şi gesticulînd ca un manechin tras cu sforile.

— Hi-hi-hi! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ...

— Cum îi e bolnavului? întrebă Primarul, nervos.

— Bolnavul e în afară de orice pericol. Peste două zile poate să se dea jos din (coci...) din pat. Hi-hi-hi! ...

Şi îi privi pe toţi cu un ochi ciudat, cînd batjocoritor, cînd rătăcit.

— Îţi mulţumim din tot sufletul, doctore! strigă Primarul. Vei avea recunoştinţa întregului Consiliu Municipal! Ce spun eu? A întregului oraş!...

— Hi-hi-hi! Vă salut, vă salut! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ... chicoti doctorul, plecînd cu mersul lui ţopăit.

Asta fusese, cum am spus, sîmbătă după prînz. Luni dimineaţă, domnul Costică părăsi patul, iar luni după-masă pe doctorul Calu îl internară la balamuc. N-avea altceva decît că rîdea tot timpul, de nu se mai putea înţelege nimeni cu el. Medicii fură de părere că şi-a pierdut minţile pentru totdeauna. Mulţi socoteau că şi-a ruinat sănătatea ca să salveze viaţa domnului Costică, doar n-ar fi fost prima oară în lume cînd se întîmplă un asemenea caz.

Se vorbi despre recunoştinţa oraşului, despre o decoraţie, despre un monument, despre o listă de subscripţie. Pînă la urmă nu ştiu ce s-a făcut. Poate că astăzi doctorul Calu o fi avînd bustul în grădina publică sau pe bulevard. Dar, la ce folos? Încă de pe atunci puţin îi păsa de toate şi de toţi.

— Hi-hi-hi! chicotea. Mă aflu în posesia unui mare secret profesional! ...

Şi fiindcă mai sus veni vorba de decoraţii, trebuie să povestesc cum a fost sărbătorit domnul Costică, după ce îi trecuse boala ciudată!

În timpul cît bolise, începuseră să vină decoraţiile. Veneau, care prin poştă, care cu avionul, care cu automobilul. Dacă oraşul ar fi fost port la mare, fără îndoială că ar fi venit şi cu vaporul. La Primărie, aproape că nu mai aveau sertare unde să păstreze atîtea medalii cu brevetele lor. În total, una peste alta, cele mari cu cele mici, cîntăreau vreo patruzeci de kilograme.

Îndată ce bolnavul îşi sfîrşi convalescenţa, cu toată supărarea pricinuită de autorităţi şi de cetăţenii oraşului care creşteau porci, călcînd prevederile Ligii, domnul Costică se învoi să ia parte la solemnitatea înmînării decoraţiilor.

În vederea evenimentului, îşi comandă un frac special, cu patru revere suprapuse, ca să-şi poată atîrna medaliile pe mai

multe rînduri, una peste alta. Îşi mai comandă, de asemenea, un dulap de bibliotecă, în care să păstreze brevetele, precum şi un cufăr mare, cu zeci de mici despărţituri, pentru depozitarea decoraţiilor, căci nu le purta tot timpul. Cînd toate fură gata, îl anunţă pe Primar că este dispus să ia parte la ceremonie.

CAPITOLUL XI
În culmea gloriei pămînteşti

Ce vremuri fericite! Azi toate se fac mai la repezeală, cum dă Dumnezeu, şi, îndată ce se fac, se uită. Despre sărbătorirea domnului Costică avea să vorbească ani de zile oraşul!

În ziua aceea, cetăţenii fură treziţi de bubuitul a douăzeci şi una de lovituri de tun, care vesteau începerea festivităţii. Pretutindeni erau atîrnate drapele şi ghirlande de flori. Muzicile militare cîntau prin toate pieţele publice. Afişele, cît pereţii, chemau lumea să iasă pe stradă, în întîmpinarea cu exclamaţii a sărbătoritului. La orele unsprezece, Episcopul, înconjurat de întreg clerul, de la toate parohiile, oficie un „Te Deum” la Episcopie. La aceeaşi oră se oficiau servicii religioase asemănătoare de către reprezentanţii tuturor cultelor cunoscute în oraş.

La unsprezece şi jumătate, trăsura de gală a Primăriei, pe care o cunoaştem de la războiul cu măcelarii, numai că de astă dată avea înhămaţi şase cai albi, fu trasă în faţa hotelului. Vizitiul era împodobit cu galoane de argint în jurul pălăriei, pe haină şi pe pantaloni; la fel şi lacheul care stătea pe capra de la spate, nemişcat, ca o plăsmuire de ceară.

Îndată ce veni trăsura, directorul hotelului, îmbrăcat cu redingota lui cea mai bună, bătu la uşa sărbătoritului.

— Trăsura înălţimii Voastre e la scară!

Domnul Costică coborî scările, mîndru, în frac, cu joben şi cu mănuşi albe, de ai fi crezut că merge să se însoare.

— Camionul a venit? se interesă la portar.

— Bineînţeles!

Cîţiva oameni de încredere tocmai scoteau pe scara de serviciu cufărul pentru decoraţii, ca să-l urce în camioneta anume comandată. Domnul Costică aşteptă să se termine treaba, apoi se urcă în trăsură, se tolăni pe perne, şi trăsura porni la trap, spre Teatrul Mare Municipal.

Ehei! Unde sînt acele vremuri? Unde se mai pomenesc asemenea serbări? Dar cine a mai putut să vadă de atunci o sală măcar pe jumătate strălucitoare? Numai fracuri şi rochii de mătase, numai aur şi briliante, numai blănuri, numai oameni subţiri şi femei frumoase. Un tunet de aplauze izbucni, cînd uşile de onoare se dădură în lături şi domnul Costică apăru, ca un astru. Muzica începu să cînte marşul triumfal, scris anume de compozitorul oraşului, pe versuri datorate marelui poet Hypolit Ionescu, premiat de Academie.

În sunetele orchestrei şi-n aplauzele lumii, cu jobenul în mîna dreaptă, cu mîna stîngă în şold şi cu codiţa răsucită sub coada fracului, domnul Costică înaintă pînă în faţă, la loja de onoare, împodobită cu goblenuri, cu drapele şi cu frunze de laur.

După ce se aşează, lumea făcu la fel şi îndată se lăsă o linişte adîncă. Atunci, Primarul, care se urcase pe scenă, îşi începu discursul apologetic, cu o elocinţă strălucită, despre care s-a vorbit mulţi ani şi n-a fost uitat nici pînă astăzi:

— Dragi concetăţeni, mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat. Să ne aplecăm fruntea în ţărînă şi să mulţumim Domnului că-l avem iarăşi printre noi, mai al nostru ca niciodată.

Apoi vorbitorul povesti cum a bolit domnul Costică, şi cît a suferit, şi cum numai printr-o minune a scăpat de o suferinţă venită doar de acolo că într-o vreme oraşul nu s-a învrednicit să-l înţeleagă şi să-l preţuiască la marea lui valoare, ce-i drept greu de a fi atinsă de oameni.

Vorbea cu atîta căinţă şi mîhnire, încît oamenii începură să plîngă. Pe măsură ce plîngeau mai mulţi şi mai dureros, Primarul era mai emoţionat, pînă se pomeni el însuşi plîngînd cu şiroaie.

Atunci, cu toată hotărîrea de a nu se lăsa în voia sentimentelor, domnul Costică nu mai putu să se abţină pentru

că, în fundul sufletului, era o fiinţă simţitoare. Gata să izbucnească el însuşi în lacrimi, strigă emoţionat:

— Destul! Destul, nu mai plîngeţi, mi se sfîşie inima! Fiţi liniştiţi! V-am iertat pe toţi de tot ce aţi păcătuit în viaţă, nu doar faţă de mine.

Dar vorba lui supracreştinească dezlănţui un nou val de lacrimi.

— Nu meritǎm! Nu meritǎm! hohoti cineva de la galerie.

— Sîntem nişte netrebnici! strigau alţii, din staluri, continuînd să plîngă cu sughiţuri.

De astă dată nu se mai putu stăpîni nici domnul Costică, se pomeni plîngînd şi el, plîngea în hohote, zgîlţîit de suspine adînci, cum, de la întîlnirea cu Sfîntul Ignat, nu-şi amintea să mai fi plîns vreodată.

Dar ce deosebire între vremea de atunci şi cea de astăzi! Atunci era un biet porc fugar, speriat şi nenorocit, iar acum un boier, în frac, cu decoraţii, ridicat la rangul cel mai înalt din societate. Şi cu toate acestea, plîngea amarnic.

— Jurăm să nu mai mîncăm niciodată carne de porc! strigă Prefectul.

— Jurăm! răspunse într-un glas asistenţa.

Emoţia încercată în acest moment îl făcu pe domnul Costică să hohotească mai tare.

— Trăiască Liga! strigă Episcopul.

— Jos măcelarii! strigă Rectorul.

— Jos măcelarii! urlă mulţimea. Jos! E vreunul măcelar pe aici? Să se arate, dacă-i dă mîna!

Dar măcelarii care se aflau în sală, veniţi să spioneze, nu îndrăzniră să se arate. Tremurau de frică şi se udau la ochi cu degetele muiate în gură, ca să simuleze că plîng ca toată lumea.

Şeful muzicii se apropie de marginea scenei şi-i şopti Primarului:

— Dacă mai ţine mult aşa, întîrziem serbarea şi n-o să mai avem cînd face retragerea cu torţe.

-— Adevărat! aprobă Primarul, înăbuşindu-şi tristeţea şi remuşcările, ca să se poată adresa publicului cu o figură

zîmbitoare: Dar acum, iubiţi concetăţeni, timpul lacrimilor a trecut. Ce a fost trist trebuie lăsat la o parte. El este iarăşi printre noi, şi credem că pentru totdeauna, îmi iau îngăduinţa de a întări jurămîntul făcut adineauri de dumneavoastră, în toiul lacrimilor. Prea onorate sărbătorit, te asigurăm că de azi înainte vom şti să respectăm hotărîrile Ligii. De mîine dimineaţă voi începe personal sigilarea tuturor cocinelor din oraş, de la centru pînă la mahalale!

Publicul izbucni în aplauze:

— Bravo! Frumoasă măsură!

Măcelarii, ascunşi prin colţuri, se îngălbeniră. „Nu-i a bună! Nu-i a bună!" îşi şopteau unii altora.

Iar Primarul continua:

— Îndată, afară se vor încinge mari serbări populare. Vreau ca în această zi, cînd El îşi primeşte decoraţiile şi recunoştinţa noastră, toată lumea să petreacă!

Izbucniră iar aplauze şi strigăte de bucurie, floarea poporului, adunată acolo, era în culmea entuziasmului. Parcă nici nu se mai vedeau pe jos urmele lacrimilor care curgeau gîrlă ceva mai înainte.

Domnul Costică fu proclamat cetăţean de onoare al oraşului, în sunetele muzicii care cînta „Mulţi ani trăiască şi înflorească!"

„E prea mult!" îşi zicea sărbătoritul, văzîndu-se ridicat pe culmea gloriei. Şi, în timp ce bucuria mulţimii continua să crească, el se gîndea că trebuise să se nască porc, ca să aibă un noroc atît de mare ...

Dar cu tot norocul lui cel mare, cu toate onorurile, cu toate decoraţiile, în curînd domnul Costică avea să dorească mai mult decît atîta. Căci, dacă nu şi-ar fi dorit, povestea se termina aici, iar eroul n-ar fi avut cum dovedi, după numeroase avataruri, că tot în ograda lui Nea Grigore Inimă-Acră îi fusese mai bine decît între oameni; ceea ce îi este dat să afle oricui se leapădă de semenii săi şi de sine însuşi.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL XII
Apare un personaj nou, invizibil oamenilor

Într-o zi, o gînganie mică, o aia cît o muscă, o drăcovenie nedescrisă prin cărţi, de n-ai fi ştiut nici cum o cheamă, nici din ce se trage, zbură pe deasupra oraşului, atît de sfioasă că nu i se auzea nici măcar bîzîitul.

După ce zbură pretutindeni, cercetînd curioasă clădirile mai mari, parcurile şi monumentele, gîngania coborî deasupra hotelului, îi dădu vreo două ocoluri, apoi se duse glonţ, drept la fereastra domnului Costică, unde se aşeză pe pervaz, privind cuminte înăuntru.

Era cam după prînz, în zi de vară şi, ca mai toată lumea, domnul Costică dormea pe canapea, cu faţa în sus, cu capul sub gazeta desfăcută. Cîteva muşte se luptau din zbor să tragă la o parte această apărătoare, ca să-şi poată face mendrele, dar nu izbuteau, fiind prea firave.

Gîngania privi ce privi, pe urmă îşi deschise aripioarele şi, de pe fereastră, zbură drept pe gazetă, unde se apucă să-şi lingă lăbuţele, cu multă răbdare.

— Iacă aşa! zise.

Muştele aşteptară o bucată de vreme, zburînd în jur furioase, apoi, văzînd că musafirul nepoftit nu pleacă, ieşiră pe fereastră şi se duseră în alte camere.

Atunci gîngania scoase de sub aripă un instrument muzical, un fel de alăută cu o singură coardă, pe care o ciupi numai o dată, încetişor, făcînd să se răspîndească în încăpere o vibraţie slabă şi subţire, dar pătrunzătoare.

Domnul Costică tresări. Gîngania îşi puse alăuta la loc, sub subţioară, apoi, foarte încet, se apropie de urechea lui, abia atingînd ziarul cu vîrful picioruşelor.

— Primarul are cinci case pe strada principală şi o mulţime de milioane la bănci! îi şopti, ademenitoare.

— Ha? strigă domnul Costică, sărind din somn cu o bătaie de inimă, dar gîngania se făcuse nevăzută.

Omul se întoarse pe o parte, îşi puse la loc gazeta pe cap, şi aţipi iarăşi.

„Iu-iu-iuuuuu-u-u!” se auzi sunetul alăutei în odaie.

Ca un pui de drac, gîngania era la urechea domnului Costică:

— Toate morile din judeţ sînt ale Prefectului!

— Piei, drace!

Nu apucase să adoarmă bine; nu ştia dacă visase, sau îi vorbise cineva aievea. Cine să-i vorbească? În odaie, nimeni.

Domnul Costică se scărpină în cap, căscă, se uită la ceas, apoi sună şi porunci să i se aducă o dulceaţă cu apă rece.

„Oare cinci case să aibă Primarul?” se gîndea fără voie.

— Cinci case! Cinci case! suna alăuta în ureche.

— Treaba lui! zise tare, apărîndu-se de ispită.

Lacheul tocmai intrase cu dulceaţa.

— Vorbeaţi cu cineva?

— Eu! Aşi! Cu ... cu cine să fi ... fi vorbit?

Dar după plecarea lacheului, domnul Costică se simţi foarte anapoda.

— O să mă fac de rîs, pentru nişte gînduri afurisite. Ia, lasă-i în plata lor, şi pe Primar, şi pe Prefect şi pe ceilalţi.

Aşa s-ar fi întîmplat, dacă gîngania aceea mică, zburătoare, n-ar fi venit în fiecare după-amiază să-i ţiuie cu alăuta la ureche:

— Iuuuu-uuu-u-u ... Episcopul are şapte vii la Valea însorită.

Asta odată. Iar altădată:

— Iuuuu-uuu-u-u ... Rectorul Universităţii e putred de bogat, pe lîngă altele are un sac cu cocoşei de aur, greu că nu-l poate duce!

Domnul Costică sărea din somn, în luptă cu gîndurile tot mai sîcîitoare.

— Treaba lor! zicea cu tărie, împotrivindu-se ispitelor.

În altă zi:

— Iuuuu-uuu-u-u-u ... Tu ce-ai agonisit, păgubosule?

— Decoraţiile!

— Hiu-hiu-hiu! rîdea gîngania, cu un glas ţiuitor, ca sunetul micei alăute. Decoraţii?! Ce sînt decoraţiile? Nişte tinichele! Dintre toţi, eşti singurul care n-ai făcut avere!

La avere, ce-i drept, nu se gîndise niciodată, onorurile îi fuseseră deajuns, nu dorea altceva.

— Iuuuu-uuu-u-u-u ... Onorurile!? Deşertăciuni! într-o zi au să te uite, şi-ai să rămîi muritor de foame ... Pune ceva deoparte, nu mai pierde vremea!

— Fugi de-aici, ispită!

Tocmai atunci sună telefonul.

— Alo! Iar au venit domnii aceia care vor să vă vorbească.

— În ce chestiune? mormăi domnul Costică, abia trezit din somn şi din lupta lui cu gîndurile.

— În chestiunea fabricii.

Pînă acum respinsese orice convorbire de afaceri, şi veneau numeroşi oameni, cu fel de fel de propuneri. Refuza să se amestece în asemenea treburi, voia să rămînă un erou, veşnic în admiraţia mulţimii.

— Spune-le să intre! zise de astă dată, dar cu oarecare îndoială, căci încă mai lupta cu ispita.

Nu după mult timp, se auzi ciocănind la uşă şi se iviră trei inşi, ducînd tustrei cîte un ghiozdan mare.

— Vă salutăm cu plecăciune!

— Luaţi loc! îi pofti gazda, aşezîndu-se în spatele biroului.

Cei trei se aşezară pe trei scaune, la rînd, şi îşi lăsară ghiozdanele pe genunchi.

— Cu ce v-aş putea fi de folos?

— Prea stimate domnule, vorbi omul din mijloc, am venit să vă rugăm ...

— Pe dumneata parcă te-aş cunoaşte!

— E greu să mă mai recunoaşteţi. Eram mai gras pe vremea aceea ...

Abia acum îi văzu domnul Costică dinţii rari, de metal, care se îmbucau unii în alţii. Cu un strigăt de spaimă, dădu să apese pe sonerie.

— Eşti Şeful măcelarilor!

— O, domnule, nu vă temeţi că am venit să vă facem vreun rău! Uitaţi-vă bine la mine. Ce deosebire între omul care a fost, şi cel de astăzi! Am rămas ca o umbră ... Ia uitaţi-vă si la ăsta! Îl mai recunoaşteţi?

— Nu.

— E Ghiţă Bivolaru, care v-a răpit. Adică umbra lui Ghiţă Bivolaru; numai piele şi oase.

De la spaimă, domnul Costică trecu la înduioşare:

— Dar de ce-aţi slăbit aşa?

Cei trei oftară toţi deodată:

— Din cauza vremurilor grele! Nu mai merg afacerile! zise Şeful măcelarilor.

— Ne mor copilaşii de foame! adăugă Ghiţă Bivolaru.

— Oh! Bieţii oameni!

— O să vină iarna şi n-avem un lemn în curte! vorbi al treilea.

— Pe dumneata nu te-am cunoscut?

— Ba da. Eu am avut cinstea să vă însoţesc atunci, în automobil.

— Era cu mine, lămuri Ghiţă Bivolaru.

— Băieţi buni, amîndoi! încheie Şeful măcelarilor.

— Da, da! aprobă, gînditor, domnul Costică. Şi-acum, spuneţi-mi, ce-aş putea face pentru dumneavoastră?

— Daţi-ne o mînă de ajutor, să nu murim de foame!

— Gîndiţi-vă la copiii noştri!

— S-au închis toate măcelăriile!

— Abatorul nu lucrează de ani de zile. A început să se dărîme.

— Ştiu ce urmăriţi, dar îmi pare rău! Chiar dacă aş vrea să vă ajut nu mi-ar sta în putinţă. Oamenii de aici s-au jurat să nu mai mănînce niciodată carne.

Şeful măcelarilor se ridică şi scoase nişte hîrtii din geantă.

— Nu-i vorba de locuitorii oraşului. Treaba lor! Noi ne-am hotărît să facem o fabrică de conserve şi o societate pentru exportul lor.

— Ce fel de conserve? De legume?

— Nu.

— De fructe?

— Nu ... să vedeţi ... Conserve de ... carne!

— Atunci nu se poate!

— Dar oamenii de aici nici măcar n-au să le vadă!

— Ce-are a face? E vorba numai de ei?

Şeful măcelarilor deschise larg ghiozdanul, din care se revărsară pe birou o mulţime de pachete cu hîrtii de bancă.

— Vă rugăm să fiţi Preşedintele societăţii şi să primiţi acum o parte din drepturile dumneavoastră.

— Spuneaţi că sînteţi săraci.

— Săraci lipiţi pămîntului! Ăştia nu sînt banii noştri, ci ai societăţii.

— Societate pe acţiuni! zise şi Ghiţă Bivolaru.

— Nu pot să primesc!

Ghiţă Bivolaru se apropie de birou, deschise ghiozdanul şi lăsă şi el să curgă pachetele cu bani dinăuntru.

„liiuuuu-uuu-u-u" se auzi alăuta, prin încăpere. Iar gîngania, la ureche: „Primarul are ..."

— Şi... ce fel de carne vreţi să puneţi în conserve? întrebă domnul Costică, stînd în cumpănă.

— De care o fi! săriră măcelarii. De porc, de vită ... O să mai punem şi de cal, dar asta să rămînă între noi.

— Aş primi, dacă v-aţi lipsi de porci. Carnea de porc e cea mai indigestă, şi în statutele Ligii ...

— Coane, dă-o naibii! îl întrerupse Ghiţă Bivolaru, devenind dintr-o dată liber la vorbă, ca la el acasă. Tocmai carnea de porc e mai bună în conserve.

Domnul Costică simţi un fior trecîndu-l pe spinare, din ceafă pînă în vîrful codiţei, şi nu-şi putu ascunde tremurul. Şeful măcelarilor sări să închidă fereastra.

— V-a luat un curent! Trebuie să vă păziţi sănătatea.

— Mulţumesc. O să am grijă.

— Ei, coane, ce zici, facem treaba? stărui Ghiţă Bivolaru, care, văzîndu-l că stă la îndoială, făcu un semn cu ochiul celui de-al treilea.

Acesta se apropie de birou cu geanta deschisă.

— Iacă şi partea mea! zise, răsturnînd banii.

„Iiuuu-u-u-u!” ţiui alăuta.

Domnul Costică răsuflă greu; văzînd atît bănet îi venea ameţeală.

— Renunţaţi la porci, zise, şi batem palma.

Măcelarii se priviră cu coada ochiului, îşi făcură un semn, după care, toţi trei într-un pas, înaintară şi îşi luară banii de pe masă.

— Aşa n-am făcut nimic, coane!

„Iiuuu-uuu-u-u-u!” se auzi alăuta.

Gazda rămase cu ochii holbaţi la mîinile mari ale măcelarilor, care greblau hîrtiile de bancă.

— Staţi! Ce faceţi?

Oamenii se opriră, dar rămaseră cu mîinile deasupra banilor, gata să-i grebleze mai departe.

— Nu se poate să vă lipsiţi de porci? gîfîi domnul Costică.

— Nu se poate! Haidem!

— Staţi, staţi! Nici aşa, măcar ... pe jumătate?

— Cum adică?

— Adică, să puneţi în cutii mai multă vită şi mai puţin porc.

— De, ştim noi?!

— Domnilor, vă rog din suflet! Mai puţin porc! Cît mai puţin porc!

Începură tocmeala: la zece vaci, un porc! spunea domnul Costică. Fie chiar un porc mare.

— Nu se poate! Ce vorbeşti dumneata? Păi ce gust au să aibă conservele?

— Doi porci!

— Cincizeci!

— Cîţi aţi spus? Ia plecaţi de aici, cu tot cu banii!

— Bine! Rămîi sănătos, coane!

„Iiuuu-iuuu-u-u-u!” făcea alăuta prin aer. Iar gîngania, la urechea domnului Costică: „Episcopul are ...”

— Staţi, zece porci! E bine?

— Patruzeci!

— Hai la jumătate: douăzeci!

— Imposibil. Cinci, am mai lăsa, dar mai mult, nici unul.

— Haide cu treizeci, măi oameni buni!

— Treizeci şi cinci!

Domnul Costică oftă adînc, apoi întinse mîinile şi trase în sertar toată grămada de bani de pe masă.

— Fie! zise, sufocîndu-se. Treizeci şi cinci de porci. Dar numai atît! Acum ce trebuie să fac?

— Să semnăm hîrtiile.

Slavă Domnului că între timp învăţase să se iscălească! Era de altfel prima oară cînd se ivea ocazia să-şi folosească ştiinţa de carte. Cu atîta emoţie puse mîna pe condei, încît nici nu se mai gîndi să întrebe ce scria în acte. Pentru el, important acum era să nu-şi greşească semnătura.

Cu limba în colţul gurii, cu codiţa îmbîrligată, cu capul aplecat pe un umăr, domnul Costică iscăli, mare, silabisindu-şi numele. Linia de la urmă o răsuci de două ori în sus, ca pe propria-i codiţă, după care lăsă condeiul şi, răsuflînd din adînc, îşi privi vesel asociaţii:

— Aţi văzut ce iscăliturăă?!

— Al nostru eşti, coane, să ne trăieşti! Şi acum să pornim la treabă!

Şeful măcelarilor trecu la birou, alături de domnul Costică, aşezîndu-se fără să mai ceară voie. Ceilalţi doi se aşezară, ca la ei acasă, de o parte şi de alta.

— Acum, mai întîi şi mai întîi, coane, ai să te duci la Primar, să-i ceri aprobarea pentru fabrică. Pe urmă, ai să te duci la administratorul financiar, să ne scutească de taxe; pe urmă ai să te duci...

Dar domnul Costică era prea fericit, ca să-i asculte. Aplecat cu pieptul peste birou, cu teancurile de bani în sertar, nu se gîndea la altceva decît la îmbogăţire.

Iar gîngania afurisită îi ţiuia, încîntată, la ureche: „Văzuşi? Ce adică, numai alţii să aibă? Parcă sînt ei mai deştepţi ca tine?”

CAPITOLUL XIII

Aşa încît, domnul Costică ajunse şi om de afaceri, situaţie care îi schimba complet felul de viaţă. Rămase tot la hotel, dar se mută într-un apartament luxos şi spaţios (de fapt rezervat pentru marile personalităţi venite în vizită oficială), cu dormitor, birou cu antecameră, sufragerie şi salon de recepţie. Pe urmă îşi luă secretar şi îl instală în antecameră, să primească vizitatorii şi să răspundă la telefon, avînd datoria să-l scutească de convorbirile inoportune; de pildă:

— Alo! Da, aici e casa domnului. . . (numele şi prenumele). Aţi vrea să vorbiţi cu domnul? În ce chestiune? Da, e neapărat nevoie să-mi spuneţi mie; eu sînt secretarul, altfel nu vă putem primi... Nu vă supăraţi, domnule, dar lucrez după instrucţiunile primite. Dacă vreţi puteţi să-mi lăsaţi numele dumneavoastră şi numărul de telefon. Am să-l întreb pe domnul, apoi vă chem eu.

Bineînţeles că secretarul nu se ţinea de cuvînt, trebuia să simtă de ce soi sînt solicitanţii şi să nu-l deranjeze pe domnul Costică aducîndu-i pe cap fel de fel de încurcă lume. Fiindcă domnul Costică nu mai avea timp de pierdut, ca înainte. Se scula foarte de dimineaţă, îşi lua cafeaua cu lapte în pat, pe urmă cobora şi, în mijlocul dormitorului, făcea cîteva mişcări de gimnastică, pentru a-şi păstra vigoarea.

Judecind după vîrsta omenească, avea acum peste patruzeci şi cinci de ani, deci era timpul să-şi îngrijească sănătatea. Atît vîrsta, cît şi traiul bun făcuseră să prindă cam prea multă grăsime. Dacă l-ar fi transformat cineva iarăşi în porc, nu ştiu cîte zile ar fi putut să rămînă viu pe lîngă casa omului.

Ţin minte o vorbă, de la un prieten foarte deştept, care a murit, săracul, poate de prea multă deşteptăciune. Două lucruri spunea el că nu-i plac pe lume: omul prost şi porcul slab! Mai tîrziu, această vorbă înţeleaptă s-a mai îmbogăţit cu un caz, dar nu-i timpul să-l spun astăzi.

Domnul Costică, nemaifiind porc, n-avea voie să crească prea mult în greutate.

— Ar fi bine să chemăm un maseur! îşi dădu părerea secretarul, într-o dimineaţă cînd îi ţinea blana.

Blana, larg croită, abia toamna trecută, mai-mai să nu-l încapă.

— Bine! Să vină maseurul!

Apoi, deodată, domnul Costică îşi aduse aminte de ceva şi se făcu roşu; din roşu se făcu alb ca laptele.

— Ia să mă laşi în pace cu mofturile astea! Nu-mi trebuie maseur, n-am nevoie!

Poate v-aţi închipuit de ce nu vroia dînsul să aibă de-a face cu maseurul. Dacă nu, mai gîndiţi-vă!

Dar, cum începusem să spun mai înainte, acum domnul Costică îşi schimbase obiceiurile, nu mai avea timp de pierdut. Îşi luase o geantă mare, din piele de ... din piele de viţel. O geantă cu trei despărţituri, fiecare îndesată cu acte şi hîrtii, burduf. La uşa hotelului îl aştepta un automobil de cel mai nou model, proprietatea fabricii, lung cît o casă de om sărac şi lucios ca o oglindă de boier. Înăuntru, dacă te tolăneai pe perne, intrai în puf pînă la subţiori. Şi domnul Costică ştia să se tolănească, parcă neam de neamul lui trăise numai pe moale!

Îndată ce se urca în automobil, acesta pornea lin şi îl ducea la Primar, la Prefect, la administratorul financiar, pe unde îl trimiteau asociaţii săi. În acest timp, fabrica lucra cu spor. Se punea ciment, cărămidă, fier, lemn şi zidurile creşteau. Dar încă nu era gata, nu începuse să scoată conserve. Nu, s-o fi văzut în funcţiune, n-ar mai fi fost domnul Costică chiar atît de fericit.

După ce-şi termina treburile pe la autorităţi, unde era mereu bine primit, se ducea pe şantier, ca să vadă ce se mai construise. Cînd automobilul se oprea în drum, şeful arhitecţilor striga:

— Drepţi!

Lucrătorii înlemneau, cu uneltele în mîini, în poziţie „pentru onor”, în timp ce domnul Costică se dădea jos, gîfîind de plăcere şi de prea multă grăsime.

Apoi începea plimbarea printre lucrările noi.

— Aici sînt birourile, îi explica arhitectul. Camera aceasta, cea mai frumoasă dintre toate, e rezervată pentru dumneavoastră, domnule Preşedinte.

— Foarte bine. Aşa şi trebuie.

— Aici are să stea secretarul, aici directorul, acolo subdirectorul, în camerele următoare contabilitatea ...

Şi aşa mai departe.

— Vreţi să vedeţi şi restul?

— Care rest?

— Restul fabricii.

— Nu! Nu! se opunea repede domnul Costică, speriat ca dracul de tămîie.

Nu vroia să ştie cum are să fie fabrica, pe unde au să intre vitele vii, mugind, şi pe unde au să iasă moarte, în cutii de tablă. I se încreţea pielea de pe acum.

— Dar unde sînt asociaţii mei? întrebă într-o zi, nevăzînd pe nici unul dintre ei.

— Sînt după marfă, în judeţ.

— După cărămidă?

— Nuu! Cu cărămida am terminat.

— Aha! După cherestea?

— Nu. O avem.

— Atunci după ţiglă?

— Nu, sînt plecaţi după vaci şi porci.

Domnul Costică îşi duse mîna la inimă.

Într-o zi, cînd fabrica era gata, asociaţii se întoarseră. Dar nu singuri.

Şeful măcelarilor aducea boi, Ghiţă Bivolaru vaci. Iar al treilea — mai bine nu s-ar fi întors! — aducea porci.

Era într-o sîmbătă de dimineaţă, cînd cei trei asociaţi, cu marfa lor, intrară în curtea fabricii, pe cele trei porţi mari, unul pe poarta de la răsărit, altul pe cea de la apus, altul pe la miazăzi. Pe poarta de la miazănoapte, cea dinspre oraş, tocmai intra şi domnul Costică, în automobil.

— Mu-mu? se întrebau boii, privind miraţi zidurile fabricii.

— Muu! răspundeau vacile, mai isteţe. Ce vă miraţi aşa, mă, boilor?

— Guiţ-guiţ! făceau porcii, fără să se mire şi fără să întrebe, căci, abia intraţi în curte, ei se şi repeziseră cu rîturile prin ţărînă, să scurme.

— Bine te-am găsit! strigă Şeful măcelarilor, apropiindu-se de domnul Costică, vesel şi gălăgios. Ei, cum merge treaba?

Domnul Costică se uita bietul de el la porci, cum rîmau, şi de ce se uita mai mult, mai mult creştea jalea în el.

— O să-i tăiaţi pe toţi? întrebă după un timp, cu glasul strangulat.

— Cum ne-a fost înţelegerea! Treizeci şi cinci de porci la şaizeci şi cinci de boi şi de vaci.

— Vai, sărmanii de ei! Şi pînă atunci unde o să-i ţineţi?

— Unde? Ei asta-i! Doar avem magazii! Îmi închipui că sînt gata pînă azi, d-aia te-am lăsat pe dumneata aici!

Domnul Costică era tare amărît.

„Cum de nu m-am gîndit pînă acum la nişte cocine? se întreba în gînd. În magazii n-o să le placă, e aer prea mult, nu se mai simte mirosul baligii. Ar fi trebuit să am grijă, măcar atît să fac pentru ei, bieţii porci!”

După ce vitele fură îndreptate spre locurile lor, se duse la birou şi dictă mai multe dispoziţii, între care: pe cheltuiala sa personală, porcilor să li se dea, dimineaţa, la prînz şi seara, supă de sfeclă cu uruială de porumb şi grîu, cît or vrea, pe săturate. Celor mai plăpînzi să li se adauge lături, legume şi fructe mucegăite ...

Ar fi vrut să facă mai multe, dar îi era teamă să nu-l ia la ochi asociaţii. Se gîndea la nişte cocine, să aibă pe scîndura pereţilor desene frumoase, în culori, reprezentînd smîrcuri, bălţi, troace cu nămol, cîmpuri de cartofi, bune de rîmat, precum şi alte peisagii care i-ar fi distrat pe porci, ca să n-aibă timp pentru gînduri, să nu ghicească soarta ce li se pregăteşte.

Ar fi vrut, dar îi lipsea curajul.

„Sînt un trădător! Merit să fiu pîrlit de viu!” îşi spuse, cînd fu acasă, între patru pereţi, singur cu conştiinţa lui.

„Iiuuuu-iiuuuu-u-u!” ţiui în clipa aceea, alăuta. Iar gîngania drăcească îi şopti, la ureche: „Nu fi prost! Ce-ţi pasă ţie de soarta a o mie de porci? În războaie, mor oameni de sute de mii de ori mai mulţi. Şi cine-i trimite la moarte, oare? Nu tot unii de-ai lor, adică tot oameni?”

„Iiuuu-iuuu-u-u-u ...”

Ce muzică liniştitoare, sunetul alăutei ciudate! Domnul Costică se întinse pe canapea, cu jurnalul pe obraz, să se odihnească.

Din birou se auzea glasul secretarului:

— Alo! da! Cu domnul ... Scuzaţi, dar domnul Preşedinte nu vă poate primi astăzi.

CAPITOLUL XIV
Doi purcei amărîţi îşi povestesc necazurile

Peste cîteva zile, fabrica îşi începu activitatea. Cu acest prilej se făcu o sfeştanie, la care luară parte, pe lîngă autorităţi, mai toţi oamenii însemnaţi din oraş. Slujba fu oficiată chiar de Episcop, care vroia să-şi arate, în felul acesta, stima pe care i-o purta domnului Costică. După slujbă ţinu o predică, făcînd o foarte iscusită legătură între conserve şi iubirea de Dumnezeu. După Episcop vorbi Primarul, după el Prefectul şi apoi Rectorul Universităţii. Toţi arătară marile merite ale Preşedintelui, datorită străduinţei căruia oraşul avea să se îmbogăţească. După discursuri, trecură cu toţii să asiste la punerea fabricii în funcţiune.

— Putem începe! strigă Şeful măcelarilor.

Atunci Ghiţă Bivolaru făcu un semn din uşă, spre hala maşinilor, şi mecanicul trase de ţignal, vestind pe lucrători să-şi ocupe fiecare locul.

— Domnul Preşedinte să dea prima lovitură! Propuse apoi Şeful măcelarilor, apropiindu-se cu un satîr de argint.

Satîrul fusese comandat anume pentru această festivitate şi avea să fie păstrat ca amintire în biroul fabricii, la loc de onoare.

— Adevărat! aplaudară oaspeţii. Domnul Preşedinte să dea prima lovitură de satîr! Este cinstea care i se cuvine.

Dar domnul Costică o luase la goană numai cum văzuse satîrul. Aşa trecu glonţ pe lîngă birouri, ieşi pe poartă şi fugi, fugi, aşa, în neştire, cu mîinile la urechi, să nu audă mugetele şi guiţăturile care se ridicau în urmă.

Fabrica începuse să lucreze şi numai el era de vină! „Acum ştiu ce-mi rămîne de făcut!” îşi zise.

Conştiinţa îl rîcîia atît de tare, încît nu mai auzea ţiuitul alăutei şi glasul gîngăniei care zbura pe lîngă el, să-i alunge gîndurile negre.

Aşa merse domnul Costică, depărtîndu-se de oraş, pînă ce ajunse pe malul unui rîu, lîngă nişte arbori tocmai buni pentru spînzurătoare.

„Sînt un mare porc!” îşi spuse, căutînd cu ochii copacul cel mai nimerit, de care să-şi lege cureaua pantalonilor ca să şi-o pună de gît, să termine cu o viaţă atît de rău murdărită.

„Dumnezeu să mă judece! se gîndi. Şi Sfîntul Ignat să răspundă de păcatele pe care le-am făcut!”

Aici ar fi de aşteptat ca Sfîntul Ignat să apară, cum apar sfinţii, ca din pămînt, cum apăruse atunci, la abator, şi mai demult, în pădure. Dar Sfîntul Ignat nu se ivi, minuni nu se fac în toate zilele. Iar domnul Costică, tot cu ochii pe sus, îşi trecu cureaua pe după gît. Totul era gata, numai o cracă nimerită mai trebuia.

„Guiţ-guiţ”, auzi atunci, de dincolo de rîu.

Dincolo de rîu era un cătun, acoperit de copaci. Doi porci veneau dintr-acolo, prin bălării, plimbîndu-se abătuţi şi vorbind încetişor: „Guiţ-guiţ-guiţ ...”

Domnul Costică se opri şi ascultă.

— Oamenii au început să-şi facă de cap! vorbea unul dintre ei.

— He! De cînd vă spun eu!

— Au început să ne taie, aşa, netam, nesam, în mijlocul verii ...

— He!

— Înainte, ştiam! Ignatul era Ignat, n-aveam nimic de zis. Dar aşa? Să nu mai fii sigur pe viaţa ta măcar un an?

— Care va să zică, e adevărat că la Grigore Stan s-a tăiat ieri?

— E adevărat, cum mă vezi şi cum te văd!

— Pe care l-au tăiat?

— Pe Ghiţişor; ăl mai mic.

— Vai de mine, săracul! Tocmai pe el? Şi era cel mai grăsuţ!

— Da; cel mai grăsuţ şi cel mai deştept dintre toţi.

— Acum, de! Dumnezeu să-l ierte!

— Dumnezeu să-l ierte, că mult a suferit!

— A suferit? De ce?

Domnul Costică îşi slăbi cureaua din jurul gîtului şi ascultă, din ce în ce mai mîhnit.

— Păi dacă ologul ăla de stăpînă-su nu l-a nimerit cum trebuie!

— Ce vorbeşti? L-a împuns de mai multe ori?

— De cinci ori la rînd!

— Bietul Ghiţişor!

Porcii o luară la stînga, pe lîngă rîu; deşi locul era prielnic, nu le ardea de rîmat; mergeau cu capul în pămînt, abătuţi, ca după dric.

— O viaţă întreagă m-am rugat lui Dumnezeu, zicea unul, să mor la cocina mea. Acolo m-am născut, acolo am trăit, acolo am suferit. Dar acum, ce să-ţi spun, mai bine să mori la oraş!

— O fi!

— Nu o fi! Că este! Acolo, încaltea te omoară cum trebuie, la abator. Nu te chinuieşti, nici nu apuci să simţi.

Şi cei doi porci amărîţi se duseră pe malul apei în jos, tot vorbind. în curînd, ultimele cuvinte li se stinseră, după copaci.

Domnul Costică îşi pipăi cureaua de la gît, se uită la craca de sus, se uită la cer, care era frumos acum, spre amurg.

„Poate că n-am făcut un rău! se gîndi. Că dacă ei tot trebuie să moară, barem să moară de mîna cuiva priceput. Păi nu zău, bine zicea fîrtatele ăsta care trecea pe aici! ...”

Cît despre conştiinţa lui, prea îl rîcîise mult pînă acum, era obosită şi cu ghearele tocite, nu mai avea putere să facă nimic.

Încît domnul Costică se întoarse la oraş, porunci să i se pregătească baia, se spălă, îşi schimbă hainele şi, proaspăt bărbierit, avu timp să sosească fără întîrziere la restaurantul vegetarian, unde Şeful măcelarilor organizase renumitul banchet, cu ocazia punerii fabricii în funcţiune ...

Ce repede uităm! Ce amărîţi erau porcii de pe malul rîului!

Şi ce frumos arăta domnul Costică, în frac, cu decoraţiile pe piept! ...

CAPITOLUL XV
Domnul Costică iscăleşte maldăre de hîrtii

Acum lucrurile mergeau iarăşi bine; domnul Costică găsise mijlocul să nu mai aibă mustrări de conştiinţă: nu mai mergea niciodată la fabrică. De ce să se ducă? Era-nevoie de el? Acolo conduceau treburile cei trei măcelari asociaţi, iar el, ca Preşedinte al Consiliului de Administraţie, semna hîrtiile la domiciliu, şi atît!

Începuseră iarăşi zilele cele bune!

— Semnează şi aici, coane! zicea Şeful măcelarilor, întinzîndu-i teancul de hîrtii.

Iar el semna bucuros, doar de aceea învăţase să semneze. Nu mai stătea să facă socoteala cîţi porci urmau să moară cu fiecare semnătură, din moment ce el nu punea mîna pe cuţit, ci doar pe condei.

— Semnează şi p-asta, coane! îi cerea Ghiţă Bivolaru.

— Şi iată încă una! cerea al treilea asociat.

Dacă termina cu hîrtiile, domnul Costică nu mai avea nimic de făcut. La fiecare zi întîi, măcelarii îi aduceau cinstit partea cuvenită, fiecare cîte o geantă de bani. Preşedintele Consiliului îi strîngea sub coate şi semna de primire.

— Trebuie să mărim fabrica! zise Şeful măcelarilor într-o zi.

— S-o mărim! Adă încoa hîrtia, că o iscălesc.

— Stai, nu merge aşa repede. Întîi să tipărim acţiuni noi, să le vindem şi p-ormă să începem lucrul. Că nu avem atît de mulţi bani.

— Foarte bine. Hai la tipograf.

Acţiunile se tipăriră şi se vîndură ca pîinea caldă. Fabrica mergea bine, şi fiecare vroia să fie, măcar puţintel, asociat. Primarul, Episcopul şi Rectorul Universităţii cumpărară cea mai mare parte. Abia dacă mai rămaseră vreo cîteva, pentru Preşedintele tribunalului, pentru directorul liceului, pentru medicul şef şi pentru încă doi-trei cetăţeni.

— Trebuie să mai tragem! zise Bivolaru.

— Să tragem! Dă încoace să iscălesc!

De data asta se traseră atît de multe, încît toţi oamenii din oraş izbutiră să cumpere. Tot ce fusese bani puşi de o parte, pentru vreo zestre, pentru vreo bătrîneţe, pentru vreo nevoie de mai tîrziu, intrase la fabrica de conserve.

— Va fi cea mai mare din Europa! se spunea la cafenea.

— Halal de noi! O să ne îmbogăţim!

Care nu cumpărase destule acţiuni, acum se căia.

— Să mai tragem un rînd! ziseră măcelarii.

Domnul Costică puse mîna pe condei.

— Să tragem! De ce nu, dacă e vorba să le facem oamenilor un bine? Iacă, semnez!

Oamenii aşteptau nerăbdători să vadă fabrica mărindu-se.

— Oare în ce parte s-o mări? se întrebau. Spre apus, sau spre răsărit? Ori poate înspre miazăzi.

— Ia auzi întrebare?! Are să se mărească în toate părţile. Căci doar bani sînt destui, s-au tipărit atîtea acţiuni!

Domnul Costică era prea ocupat cu iscăliturile, ca să se mai gîndească la porci.

„Treaba lor! îşi zicea. Parcă îi taie fiindcă vreau eu?”

Acum, dacă-l sîcîia ceva, nu-l mai sîcîiau gîndurile negre, ci acelea albe. Îşi făcea planuri, cum să-şi folosească banii mai bine, şi nu era uşor. Se gîndea cînd la o moşie, cînd la nişte case cu apartamente de închiriat, cînd la o Bancă. Pe toate i-ar fi

plăcut să le facă, dar cum nu se putea, trebuia să se hotărască într-un fel. Şi tare-i venea greu! Mai bine să fii sărac!

— Ia semneaz-o şi pe asta, coane! zicea Şeful măcelarilor, băgîndu-i hîrtiile sub nas.

Aşa merse treaba, pînă spre toamnă, cînd se întîmplă marele necaz.

Într-o dimineaţă. Şeful măcelarilor nu veni cu hîrtiile la semnat; nu veni nici Ghiţă Bivolaru, nici măcelarul celălalt.

„Lasă că vin ei mîine!” îşi zise domnul Costică.

Şi se apucă să-şi facă iarăşi socoteli.

Dar nici a doua zi nu se iviră măcelarii. În schimb, aproape de prînz, secretarul se pomeni cu trei inşi necunoscuţi.

— Domnul (numele şi prenumele)? întrebă cel din mijloc, înaintînd.

Ceilalţi doi rămaseră în uşă, parcă păzind-o cu umerii lor laţi.

Secretarul îşi începu discursul obişnuit:

— Scuzaţi, vă rog, dar domnul Preşedinte este foarte ocupat. Aveţi bunătatea să-mi spuneţi numele dumneavoastră, şi am să-i comunic că l-aţi căutat.

Omul nu venise însă pentru asemenea discursuri. Ocoli biroul şi-l apucă pe secretar de nasturele hainei!

— Ascultă, mă, linge talere, du-mă la stăpînă-tu că n-am timp de pierdut!

Domnul Costică auzise zgomotul, de dincolo. Deschise uşa, furios, să-l dea afară în brînci pe necioplitul care vorbea aşa în casa lui.

— Cum îţi permiţi dumneata, domnule ...? începu, spumegînd.

Celălalt înaintă un pas, fără să se sinchisească de furia lui.

— Domnul (cutare)? întrebă, scurt.

— Da! Ce doreşti?

— În numele legii, eşti arestat!

CAPITOLUL XVI
Pătimirile

Dar pentru ce? Oricine ştia că doar domnul Costică era un om cinstit! Dovada cea mai bună, el însuşi nu ştia pentru ce fusese arestat.

— Este o greşeală, domnule! îi spunea pe drum detectivului, care îl ţinea de cot. Să nu uiţi că Prefectul Poliţiei mi-e foarte devotat. Să ştii de pe acum că s-ar putea să ai neplăceri.

— Bine, bine! O să vedem noi.

— Încotro mergem?

— Ai răbdare şi ai să afli!

Arestatul nu putea să-şi dea seama de drumul făcut, fiindcă duba în care-l băgaseră n-avea nici un geam. Stăteau orbeşte, pe întuneric, el cu detectivul pe o banchetă, cei doi agenţi pe cealaltă.

„Lasă, mai bine aşa! se gîndea domnul Costică, în dubă nu mă vede nimeni."

Nu după mult timp, intrară într-o curte unde se opriră. Uşa se deschise.

— Hai, mişcă-te! mîrîi detectivul.

Arestatul recunoscu palatul Prefecturii de Poliţie.

— Ah, ce bine, exclamă, coborînd. Cred că am sosit la timp să-l mai găsesc pe amicul meu. Dar de ce aţi intrat pe poarta de din dos?

Tot vorbind, dădu s-o ia pe scări în sus, spre cabinetul Prefectului.

— Hei. hei, încotro?

Detectivul îl apucă zdravăn de umeri şi-l îmbrînci în jos, pe scări. Domnul Costică se duse de-a rostogolul în beci, unde, la lumina turbure a unui bec afumat, se mai vedeau vreo douăzeci de inşi.

— Iacă şi un boier! strigă unul dintre ei, amestecînd o pereche de zaruri în pumn.

Ceilalţi îl înconjurară pe noul venit. Unul îi pipăi pardesiul.

— Pun prinsoare că-i nevinovat! zise altul, făcînd cu ochiul.

Tot beciul izbucni în rîs.

— Păi să ştiţi că sînt nevinovat!

— Gura, frumosule! i-o reteză cel cu zarurile, de care părea că ascultă toţi.

Domnul Costică îi privi, neliniştit.

— Dumneavoastră sînteţi... sînteţi ... hoţi?

— Da!

— Vai de mine! Ce să mă fac? Am ceva bani la mine!

— Nu te-a percheziţionat sus?

— Nu.

— Ai avut noroc. Dă repede portofelul, să ţi-l păstrez eu. Hai, pînă nu vin să ţi-l ia.

— Poftim, păstrează-l! Şi-ţi mulţumesc foarte mult. Care este numele dumitale?

— Mandache.

— Domnule Mandache, am încredere în dumneata.

Ceilalţi hoţi izbucniră încă o dată în rîs. Mandache le făcu cu ochiul, apoi se prefăcu mînios:

— De ce rîdeţi, mă?

Domnul Costică umblă cu ochii după un scaun, să stea jos; dar nu găsi nici unul. Dacă văzu că n-are încotro, dădu să se aşeze pe marginea priciului, patul comun, de scîndură goală.

— Şefule, saltă de-acolo! E patul nostru! mîrîi unul dintre hoţi.

— Scuzaţi-mă, n-am ştiut.

— Dacă vrei să stai, taxa e un pol.

— Cu plăcere; domnule Mandache, fiţi bun şi plătiţi-i dumneavoastră.

— Da’ ce, tu eşti frate cu mine, să plătesc eu?

— Am vrut să spun, din banii mei, domnule Mandache, nu vă supăraţi!

— Care bani, mă, belaliule? se răsti hoţul, venind spre el, ameninţător.

— Portofelul meu ...

— Ce portofel? Pesemne ai visat. Ia auziţi, mă! Mi-a dat mie vreun portofel?

— Nu! strigară hoţii, într-un glas.

— Hai, şefule, întrebă hoţul de adineaori, dai polul, sau ce faci?

— Păi toţi banii mei au fost în portofel.

— Ia caută-te, vezi, poate găseşti ceva.

— N-am.

— Şi cum îndrăzneşti să vii la închisoare fără bani?

Domnul Costică simţi că-şi pierde judecata, nu mai înţelegea nimic. Îşi împreună mîinile pe piept şi zise, disperat:

— Domnilor hoţi, aveţi milă de mine. N-am făcut nimic rău ... Aşteptaţi puţin şi au să mă scoată de aici. Sînt bun prieten cu Prefectul Poliţiei. Am să vorbesc şi pentru dumneavoastră.

— Ha, ha, ha! Eşti prieten cu Prefectul? Ha, ha, ha! Mai bun prieten sînt eu! zise, prăpădindu-se de rîs, unul dintre hoţi.

— Zău că nu vă mint, domnilor! O să vedeţi. O să-l rog pe paznic să-l cheme pe domnul Prefect. Are să vină numaidecît şi are să fie nenorocit de cele ce s-au întîmplat.

— Ei nu, zău? Ia hai să vedem!

Domnul Costică se duse la uşă şi începu să ciocănească.

— Ce vrei? strigă paznicul, printr-o ferestruică.

— Domnule paznic, eu sînt cel mai bun prieten al domnului Prefect. Mă numesc domnul Costică, ştie el. Fii bun şi anunţă-l că din greşeală am fost dus în beci şi închis.

— Pentru asta m-ai chemat? urlă paznicul. Ascultă, mă, dacă nu te linişteşti, viu la tine cu vîna de bou!

— Dar, domnule paznic, nu te supăra, se face noapte şi trebuie să mă duceţi acasă. Unde am să dorm?

— Ha, ha, ha! rîseră hoţii.

Domnul Costică rămase în faţa uşii, prostit.

— Cu o sută de lei îţi dau locul meu în pat, zise Mandache, mărind preţul fără ruşine. Hai, aruncă suta şi culcă-te. Poate eşti obosit.

— Fiţi bun, domnule hoţ, şi luaţi-o din portofel.

— Mă, tu n-auzi că n-ai avut portofel?

— Atunci de unde să vă dau?

— Ceas ai?

— Am! făcu domnul Costică.

— Îl primesc în locul sutei. Dă-l încoa, şi culcă-te! Uite, locul dinspre geam e al meu.

Noul arestat îşi puse pardesiul sub cap şi se culcă pe scîndura goală a patului de închisoare. Nu era chiar rău, îi amintea anii de cocină, ceea ce îl înduioşa.

„Numai o mînă de paie dacă ar fi, şi n-aş mai dori nimic!” îşi zicea, furat de somn.

Apoi aţipi.

— Hei, şefule, scoală!

Cu aceste cuvinte în urechi, se trezi după un timp, buimac.

— A venit Prefectul? întrebă, frecîndu-se la ochi.

— Prefectul? A fost, dar te-a văzut dormind şi n-a vrut să-ţi strice somnul.

— Foarte frumos din partea lui!

— Hai, acum dă-te jos!

— S-a făcut ziuă?

— Nu; e miezul nopţii. Dar mă culc eu.

— Păi cum? V-am plătit!

— Şi dacă mi-ai plătit crezi că ai toată viaţa dreptul la pat? Hai, dă-te jos!

— Dar, fie-vă milă, domnule hoţ! Sînt foarte obosit.

— Mai dă o sută de lei.

— Ştiţi că nu am.

— Atunci, ce să-ţi fac?

Domnul Costică oftă.

— Am un inel; nu vă trebuie?

— Ce fel de inel?

— De aur.

— Şi piatra?

— Diamant.

— Bine. Culcă-te! Dar să nu-ţi închipui că ţi-am lăsat patul pe veci!

Domnul Costică dădu să-şi pună capul jos; numai că se izbi în scîndură tare; pardesiul nu mai era la căpătîi.

— Domnule, n-aţi văzut pardesiul meu? întrebă rugător.

Mandache întoarse capul şi-l privi plictisit.

— Se vede că nu eşti în toate minţile, mă zărghitule! Ce, ai venit cu pardesiu pă tine?

CAPITOLUL XVII
Ura populară

A doua zi veniră să-l ia pe domnul Costică la Judecător.

— În sfîrşit, îmi dă drumul! le spuse hoţilor, bucuros; Vă mulţumesc că m-aţi găzduit.

În faţa arestului aştepta duba.

— Urcă! porunci detectivul.

— Puteaţi să chemaţi automobilul meu. Dar dacă v-aţi deranjat şi aţi venit cu al dumneavoastră, vă mulţumesc!

În faţa dubei, aşteptau cei doi agenţi.

— Foarte frumos din partea dumneavoastră că mă conduceţi! le spuse domnul Costică, politicos.

Apoi se urcară, şi duba porni.

— Îmi pare rău că n-am poruncit la hotel să-mi pregătească baia. Dar nu-i nimic; o să aştept. Poate urcaţi şi dumneavoastră cu mine, la un păhăruţ cu lichior. Mi-ar plăcea să fiţi oaspeţii mei.

— Ia mai tacă-ţi gura! îl repezi detectivul, plictisit.

— O! Scuzaţi!

Şi domnul Costică nu mai zise nimic.

Pe urmă, ceea ce urmă fu de neînţeles. În locul hotelului, cînd coborî, văzu Palatul de Justiţie. Pe scări, aştepta o mare mulţime de oameni.

— Mai este vreo formalitate de făcut? întrebă domnul Costică.

Apoi, fiindcă nu primi nici un răspuns, se gîndi: „Preşedintele tribunalului ţine probabil să-mi ceară scuze. Foarte frumos din partea lui, dar n-ar fi trebuit neapărat.”

În clipa cînd puse piciorul pe prima treaptă a scării, mulţimea izbucni în strigăte:

— Uite-l! Uite tîlharul care ne-a sărăcit! La puşcărie cu el! Hoţule! Huo!

— Huo! La spînzurătoare! strigau alţii, mai furioşi.

— M-ai lăsat pe drumuri, tîlharule! răcni un bătrîn, repezindu-se la el.

Cu greu izbutiră agenţii să-l dea înapoi. Domnul Costică nu înţelegea nimic. „Pesemne că visez”, se gîndi.

— La spînzurătoare, banditul! Huo! strigau oamenii, ridicînd pumnii.

— De mine e vorba? îl întrebă domnul Costică pe detectiv.

Acesta îl smuci de braţ, pe scări în sus, fără să-i răspundă.

— Am să-ţi scot ochii, banditule! îl ameninţă o bătrînă doamnă, cu faţa udă de lacrimi. Mi-ai mîncat zestrea fetiţei.

— N-am ... n-am mîncat nimic, stimată doamnă ...

— Hai, mişcă! îl smuci detectivul.

Cei doi agenţi mergeau înainte, ca să deschidă drumul. Văzînd că nu pot ajunge la vinovat, oamenii începură să arunce în el cu mere stricate, cu cartofi şi cu bulgări de pămînt.

— Nemernicule! Uite-l cum s-a îngrăşat, sugîndu-ne pe noi! urla mulţimea.

Domnul Costică se uită cu jind după cartofii şi merele stricate de pe jos. I-ar fi plăcut să poată aduna cîteva în buzunare, merele stricate îi plăcuseră de cînd era mic. Şi oamenii aruncau mereu; era de mirare cum putuseră găsi atîtea.

— Banditule! Tîlharule! Netrebnicule! Ai să plăteşti tot ce-ai făcut!

Ce ciudat i se părea totul! Acum cîţiva ani, tot oamenii aceştia aruncau cu flori şi-l aclamau! „Păcat de mere!” se gîndi. Ar fi putut să i le arunce rîndul trecut, în loc de flori. I-ar fi făcut mai multă plăcere.

— La spînzurătoare! urla mulţimea.

Domnul Costică urcă scările, cu codiţa între picioare, speriat, tremurînd, de parcă l-ar fi dus la tăiere. Cînd să intre pe uşă, sus, cîţiva inşi mai furioşi trecură peste agenţi şi îi scăpară nişte pumni în spinare.

— Oameni buni, de ce daţi? Ce v-am făcut? îi întrebă, buimăcit, gata să izbucnească în plîns.

Fără să ştie cum, tras într-o parte, smucit în alta, îmbrîncit, stîlcit, se pomeni la Judecătorul de instrucţie. Judecătorul fusese

într-o vreme vicepreşedintele Ligii. „Slavă Domnului! îşi zise domnul Costică. Am dat, în sfîrşit, peste un prieten!” Şi înaintă spre birou, cu mîna întinsă, zîmbind:

— Dragul meu, ce întîmplare neplăcută! Bine că te-am întîlnit!

Dar ameţi, năuc şi ţeapăn. Judecătorul îi aruncă o privire în stare să-l străpungă, întocmai ca un cuţit bine ascuţit.

— Scuzaţi ... începu să se bîlbîie. Nu ştiu ce s-a întîmplat. Cred că e vorba de o greşeală. Nu ştiu pentru ce am fost adus aici.

— Vorba! strigă, tăios, Judecătorul. O să afli numaidecît. Cunoşti asta?

Şi-i arătă o hîrtie din dosar.

— O cunosc! zise domnul Costică, îmbîrligîndu-şi codiţa. E semnătura mea.

— Dar asta?

— Tot a mea!

— Si asta?

— Şi!

— Recunoşti toate aceste semnături?

— Cum să nu!

— Nu mai am nimic de întrebat. Luaţi-l de aici!

— Dar n-am aflat nimic, onorate domnule Judecător!

— Nici nu e nevoie. O să afli la proces.

Şi iarăşi îl scoaseră printre oameni. Şi iarăşi îl îmbrînciră, îl înghiontiră, îl bătură cu mere stricate. Şi iarăşi strigară:

— Uite nemernicul care ne-a nenorocit! La spînzurătoare cu el!

Acum, fiindcă se aflase de venirea lui, se strînsese mai multă lume, era acolo poate peste jumătate din oraş, adică mai toţi care cumpăraseră acţiuni.

Cu multă greutate îl urcară agenţii în dubă. Automobilul puşcăriei porni în goană, pe străzi, ca să nu mai stîrnească huiduieli. Însă oamenii care veneau la tribunal, recunoscînd duba de departe, se opreau în stradă şi aruncau după ea cu mere stricate şi cu cartofi.

Tabla răsuna înăuntru de parcă ar fi tras cu tunul. Domnul Costică îşi ţinea mîinile la urechi, dar degeaba, tot auzea strigătele oamenilor furioşi:

— La spînzurătoare, banditul! Nu-l lăsaţi să scape!

„Lasă c-o să vină procesul! îşi zicea, ca să se liniştească. La proces o să aflu ce am făcut!”

CAPITOLUL XVIII
La Curtea cu Juraţi

Hoţii din arestul Prefecturii erau zece, cu Mandache cu tot, deşi acesta făcea el singur cît o sută de hoţi. În fiecare seară, domnul Costică trebuia să cureţe douăzeci de pantofi, să perie zece pantaloni şi zece haine, să cîrpească toate rupturile care se iveau în coate, să coasă la loc nasturii pe care ziua hoţii şi-i rupeau ca să-i joace la noroc. Pe deasupra trebuia să mătură arestul, să aducă apă, să care gunoiul, să facă, într-un cuvînt, toate corvezile.

— Costică, vino aici!... Costică, du-te dincolo!... Costică, fă asta!... Costică, fă p-ailaltă!...

Toată ziua nu auzea altceva. După masa de prînz, cînd hoţii se odihneau, trebuia să-i apere de muşte, iar seara îl scărpina pe Mandache la tălpi, pînă ce şeful hoţilor adormea.

Atunci avea voie şi el să se culce, însă nu în pat, ci într-un colţ, pe ciment. „Numai de-aş ajunge odată la proces ...” Nimeni nu-i spunea cum o să fie procesul şi cînd.

Într-o zi, intră pe uşă un tinerel, îmbrăcat foarte sclivisit. Părul, la ceafă, îl purta retezat drept, ca un breton, care de felul lui se face pe frunte, nu la spate, şi li se potriveşte doar fetelor. Cămaşa se termina cu un guler înalt, ieşind vreo patru degete din haină, ca un bandaj ghipsat, pus să-i ţină capul pe umeri, nu care cumva să-l piardă. Un curmei de cravată, o cîrpă îngustă, ca un limbric, cu un nodişor cît bobul de porumb, se scurgea de sub guler între reverele hainei, iar acestea se prelungeau în jos pînă spre poale, care şi ele erau atît de lungi, că ajungeau la

două palme de genunchi. Ce loc rămînea în jos, pentru pantaloni, nu era mare lucru, căci aceştia se terminau mai sus de glezne, lăsînd să se vadă ciorapii albi, vîrîţi în pantofii cu patru rînduri de talpă.

— Aoliu! făcu Mandache, văzîndu-l. Mîncate-ar neica de malagambist!

Domnul Costică nu înţelese vorba, dar nici nu avu timp să se gîndească la ea.

— Cine-i escrocul? întrebă tînărul, dîndu-şi ifose.

Răspunsul veni de la Mandache: „Uite-l!" învinuitul n-avea cum înţelege că era vorba de el, nu cunoştea cuvîntul „escroc", după cum nu-şi cunoştea nici vina.

— Va să zică, tu eşti! Vino aici să stăm de vorbă. Sînt avocatul tău.

Domnul Costică se bucură.

— Ghiţă Bivolaru te-a trimis?

— Întîi vorbeşte cu mine cum se cuvine, se răţoi tînărul avocat, că n-am păzit porcii împreună! Pe urmă, află că nu m-a trimis Ghiţă Bivolaru, ci Tribunalul, fiindcă n-ai alt apărător. Nimeni din oraş n-a vrut să fie avocatul tău! Ai înţeles? A căzut beleaua pe mine!

— Am să vă plătesc, onorate domnule avocat. Am bani.

Hoţii ciuliră urechile.

— Am la hotel două geamantane pline cu bani.

— Banii de la hotel s-au ridicat, o dată cu hîrtiile tale. Două geamantane, cît spui, şi n-ajung să despăgubească măcar un sfert din cei escrocaţi.

— Dar asociaţii mei trebuie să aibă destul, fiindcă abia au încasat banii pe acţiuni.

— Nu cumva ştii tu unde pot fi găsiţi?!

— Cum să nu?! Adresele lor sînt la birou.

Tînărul avocat îşi pierdu răbdarea:

— Ascultă, mă, vrei să faci pe prostul?

— Vai de mine?!

— Atunci trebuie să-ţi spun că asociaţii tăi au fugit.

— Unde?

— Asta poate ştii tu.

— Eu? Zău că nu!

— O fi şi-aşa! Pînă una-alta, ai rămas singur să dai socoteală de faptele voastre.

— Păi eu n-am nici o vină!

— Ai iscălit.

— Asta da! Îmi place să iscălesc! se bucură domnul Costică.

— Atunci ai să plăteşti.

Şi iată-l pe domnul Costică la Curtea cu Juri, într-o zi, la începutul lui ianuarie.

— Să intre acuzatul! auzi un glas, aspru, răzbind din sala cea mare a Palatului de Justiţie.

Jandarmii îl împinseră de la spate şi el se pomeni în boxa (el i-ar fi spus ţarc) în boxa acuzaţilor, în faţa unei mulţimi uriaşă, care-l primi huiduind:

— La ocnă, tîlharul! Huo! ...

Preşedintele sună din clopoţel, să se facă linişte.

— Şedinţa e deschisă!

Un om în haine negre, sărăcăcioase, se ridică în picioare şi începu să citească dintr-un dosar. Domnul Costică nu înţelegea nimic, îşi plimba nevinovat ochii prin sală, căutîndu-şi cunoscuţii. În ţarcul unde stăteau Juraţii, la rînd, drept în faţa lui, îl zări pe Rectorul Universităţii.

— Salutare, salutare, prietene! Ce mai faci? îl strigă, vesel, făcîndu-i semn cu mîna.

Rectorul se încruntă.

— Linişte! strigă mînios Preşedintele, sunînd din clopoţel.

În stîngă Rectorului stătea Primarul, iar în dreapta lui, Prefectul. Episcopul stătea în rîndul al doilea, la mijloc.

„Ia uite ce de prieteni s-au adunat la un loc! Apăi dacă e să mă judece ăştia, la sigur am scăpat! ...”

După ce omul în haine negre termină de citit, începură să-l întrebe pe acuzat: cum îl cheamă, de cîţi ani e, ce carte a învăţat, ce meserie are.

Pe urmă, Preşedintele ridică nişte hîrtii în sus şi i le arătă:

— Cunoşti iscăliturile astea?

— Cum să nu! Eu cu mîna mea am iscălit.

— Prin urmare, recunoşti?

— I-auzi vorbă!

— Domnilor Juraţi, sări avocatul tinerel, sinceritatea acuzatului trebuie să vă dea de gîndit! Un om vinovat nu vorbeşte aşa.

Procurorul sări din partea cealaltă:

— Nici dumneata nu crezi ce spui. Mărturiseşte!

— E adevărat! Domnilor Juraţi, am fost numit să apăr pe acest criminal, şi am datoria să-l apăr, ceea ce vedeţi că am încercat să fac. Trebuie să vă mărturisesc însă că sînt îngrozit de faptele lui! ...

După aceste vorbe atît de bine simţite, şedinţa se întrerupse o jumătate de oră, pentru ca Juraţii să bea o cafea şi să se înţeleagă între dînşii dacă acuzatul este sau nu vinovat. Cînd se înapoiară în sală, lumea începu să strige:

— La ocnă cu nelegiuitul! Să nu fiţi miloşi!

Preşedintele sună din clopoţel, apoi întrebă:

— Domnii Juraţi ce au de spus?

Aceştia se ridicară în picioare şi, la semnul Episcopului, vorbiră toţi într-un glas:

— Îl socotim vinovat!

Preşedintele îşi băgă nasul în nişte cărţi mari, cu legi, apoi, după cîteva clipe, puse mîna pe clopoţel.

— Avînd în vedere părerea Juraţilor, începu, şi în conformitate cu legile, acuzatul este condamnat la douăzeci de ani ocnă!

O parte din oamenii aflaţi în sală începură să aplaude:

— Bravo! La ocnă, nemernicul!

Alţii însă nu erau mulţumiţi:

— Ce-i aia douăzeci de ani? Pe viaţă, pe viaţă! La sare! Să simtă ocna, ticălosul!

Preşedintele sună din clopoţel.

— Acuzat, mai ai ceva de spus?

— Eu? Nimic, dom’ Judecător. Aş vrea numai să-mi spună cineva de ce-am fost adus aici ...

— Face pe prostul! La ocnă, nelegiuitule! striga mulţimea.

— Lasă că ştii tu de ce!

— Cînd ai să tai sare, o să-ţi aduci aminte tot ce ai uitat!

„Cum adică să tai sare? se mira domnul Costică, în timp ce-l împingeau spre dubă. Că eu am văzut sarea bulgări, în ieslea vacilor, nu era tăiată deloc!”

CAPITOLUL XIX
Viaţa la ocnă

Dacă n-ar fi avut lanţuri la mîini şi la picioare, domnul Costică ar fi fost tare bucuros de drumul început. Mai întîi, mersul cu trenul! Era foarte bine să se uite pe fereastră, odihnit, nesupărat de nimeni, să vadă cîmpii, dealuri şi munţi, sate, oraşe, fabrici. Nici nu visase vreodată că o să ajungă prin atîtea locuri! Mai erau sute de gări, de poduri peste ape albastre, de cantoane. În depărtare se vedeau alte sate, cu acoperişurile vesele, roşii, printre pomii în floare. Căci tocmai venise primăvara, cu aerul ei călduţ şi molatec.

Frumoase zile!

Domnul Costică ar fi vrut să nu se termine drumul niciodată. Cîmpiile erau pline de semănători; îi cunoştea, fiindcă trăise printre ei. Şi-i era dor! Pe alocuri, zărea, din depărtare, porcii ieşiţi la rîmat pe marginea satelor.

„Ce rău de ei că nu merg cu trenul!” se gîndea.

Pe urmă mai era mîndru şi de hainele noi pe care i le dăduseră, nişte haine cum nu mai văzuse la nimeni în oraş: cenuşii, cu dungi albe, late. În cap avea un fel de scufie, vărgată ca hainele.

„Ia te uită, ce modă frumoasă!” se minuna, încîntat de noua lui îmbrăcăminte, atît de originală.

Trenul merse zile întregi, apoi, într-un revărsat de zori, la sfîrşitul săptămînii, se opri într-o gară mai răsărită, la poalele munţilor.

— Ocnele-Adînci, zece minute oprire! strigă conductorul.

Uşile vagonului se deschiseră:

— Hai, jos, mişcă!

Domnul Costică se mişca anevoie, cu atîtea fiare pe el.

-— Săracul! îl căinară nişte femei.

Una îi întinse o bucată de pîine şi cîte va ouă fierte.

Domnul Costică le luă, deşi nu-i era foame.

— Automobilul n-a venit? se miră, cînd ajunseră în spatele gării.

Paznicul îl luă în rîs:

— Da’ pe jos nu poţi să mergi? Mă, mare boier trebuie că eşti tu!

Nu că era boier, dar de cînd cu închisoarea, nu avusese prilejul să umble pe jos; tot cu duba îl duceau, cu duba îl întorceau ...

Aici însă, nefiind dubă, străbătură oraşul cu piciorul. Lumea se oprea pe trotuare şi-l privea cu milă, cum îşi tîra lanţurile.

— Vai de capul lui! ziceau oamenii, în neputinţă să-l ajute.

Pe la ferestre se vedea cîte o femeie, ştergîndu-se la ochi.

„Aici e lumea mai bună!” se gîndi domnul Costică, emoţionat de această primire binevoitoare.

La urma-urmei, se putea spune că prea trăise zgomotos pînă acum, găsise un prilej binevenit să se odihnească; oraşul acesta mic era tocmai nimerit pentru vacanţă.

Nu ştia ce-l aşteaptă!

Abia ajuns la închisoare, îl puseră în viteză, tuns, bărbierit, îmbăiat, uns cu gaz de sus pînă jos.

— Gata? Duceţi-l!

Curtea închisorii era mare, dar nu se vedeau nicăieri ocnaşii.

„Poate le-o fi dat vacanţă de Paşti!” se gîndi domnul Costică. E drept, Paştele bătea la uşă.

În mijlocul curţii se vedeau nişte magazii, de unde se auzea zgomot de motor. Acolo îl duseră.

— Ţine astea, şi ai grijă cum le păstrezi! îl întîmpină un gardian, întinzîndu-i o lopată şi un tîrnăcop.

În peretele magaziei era un fel de dulap mare.

— Hai, intră! îi porunciră.

Domnul Costică se supuse, fără să înţeleagă. Paznicii închiseră uşile cu gratii ale dulapului, apoi făcură semn omului de la motor. Îndată, dulapul porni în jos, cu mare viteză, spre fundul pământului.

„Am înţeles! se gîndi noul ocnaş. Vor să mă ducă în iad. Nu-i nimic! Cu sfinţii am avut de-a face! Să-l văd acum şi pe Scaraoschi!”

După cîteva clipe, în puţul pe care cobora ascensorul se făcu întuneric şi frig. Un miros umed, sărat, pătrundea în dulapul mişcător.

„Ori poate vor să mă facă saramură!”

Drumul în jos ţinu mult timp. Într-un tîrziu, dulapul îşi încetini mersul, apoi, izbindu-se de ceva, se opri în faţa unei deschideri luminată nelimpede de făclii. Un paznic deschise uşa.

— Numărul 5005? Bravo! Bine ai venit! zise, aplecîndu-se să vadă cifrele scrise la piept, pe haina vărgată.

— Bine te-am găsit! se grăbi să răspundă vesel domnul Costică, întinzîndu-i mîna.

Paznicul se încruntă:

— Aşa vorbeşti cu mine, mă? Vrei să te bag la gherlă din prima zi? Mîna pe tîrnăcop! Marş la lucru!

Domnul Costică învăţase să nu se mai mire de nimic, înşfăcă tîrnăcopul din ascensor şi porni să-şi ia lucrul în primire.

Ocna era o hrubă nemărginită, cu pereţii suri, brăzdaţi de linii vinete, care arătau aşezarea diferitelor straturi de sare. Deasupra, bolta nu se vedea, fiindcă lumina făcliilor nu ajungea aşa de sus; numai din cînd în cînd, cîte un colţ de sare sticlea, ca o stea, şi atunci îţi venea să te crezi nu în ocnă, ci sub cerul deschis al lui Dumnezeu.

Undeva mai în fund, se auzeau tîrnăcoapele lovind sarea; din cînd în cînd se mai auzea, şi cîte un paznic, strigînd. Ocnaşii nu aveau voie să vorbească, ci numai să gîfîie, dar nu prea mult.

— Bună ziua, domnule paznic! salută domnul Costică. Bine te-am găsit sănătos! Merge treaba, merge?

— Mă, cine te-a învăţat să vorbeşti aşa? Ia uite-te la el! se minună paznicul.

Apoi, deodată, se încruntă.

— Bagă tîrnăcopul în sare, tîlharule, şi să nu mai scoţi un cuvînt, că te snopesc! Mie să-mi spui: „Să trăiţi, Măria Ta!”, nu cum mi-ai spus tu!

— Am înţeles, Măria Ta! Să trăiţi!

Omul se îmbună:

— Ei bravo! Aşa vezi! Acum pune mîna pe tîrnăcop!

Domnul Costică se uită întîi să vadă ce făceau ceilalţi. Ocnaşii, goi pînă la brîu, aşezaţi pe un rînd, spărgeau sarea în bulgări mari, pe care îi strîngeau grămezi. Alţii o urcau în vagonete, iar alţii împingeau vagonetele pînă la un ascensor mare din fundul ocnei.

— Hai, pune mîna, pune mîna! strigă paznicul.

Noul ocnaş se apucă să sape cu sîrg. Curînd, năduşeala îl acoperi de sus pînă jos, dar el nu se lăsă. Lovi înainte, gîfîind, gemînd, icnind, desprinzînd bulgări mari din stîncă ...

Seara, cînd se sună sfîrşitul lucrului, era frînt de oboseală, dar spărsese mai multă sare decît toţi.

Paznicul îl lăudă:

— Bravo! Ai să ajungi un ocnaş bun!

— Mulţumesc! zise domnul Costică, modest.

Apoi fură scoşi sus, unde li se dădu de mîncare, dintr-un cazan uriaş.

— Ciorba asta este o porcărie! mormăi unul. Miroase a lături!

— Dă-mi-o mie, dacă nu-ţi place! se repezi domnul Costică.

Nu mirosea chiar a lături, dar avea, oricum, ceva asemănător. Cum muncise de zor şi era foarte flămînd, mîncă vreo cinci-şase castroane, de la toţi vecinii săi care strîmbau din nas.

„A trebuit să viu la ocnă, se gîndea, ca să găsesc şi eu o mîncare mai ca lumea!”

După masă, ocnaşii fură lăsaţi să se plimbe o jumătate de oră prin curte, apoi merseră la culcare, în nişte dormitoare mari. Odată ajunşi înăuntru, în jurul domnului Costică se strînseră mai mulţi.

— Ascultă, mă, grozavule! mîrîi unul. Să nu mai faci pe viteazul la lucru, că naiba te ia!

— Da’ de ce?

— Fiindcă dacă tu sapi mai mult, o să ne pună şi pe noi să facem la fel!

— Aşa are să fie bine! O să scoatem sare pentru toată lumea. La noi în sat nu se găsea destulă. Nea Grigore Inimă-Acră se plîngea mereu că-i scumpă!

— Şi-ai s-o ieftineşti tu?

— Sigur!

— Mai bine bagă-ţi minţile în cap!

După aceste cuvinte se culcară şi în curînd începură cu toţii să sforăie.

Domnul Costică dormi neîntors, de frînt ce era, şi nu se trezi pînă ce nu veniră la el paznicii, cu răcnete.

„Ce bine că nu mai trebuie să te îmbăiezi!”

Îndată coborîră în curte, unde li se dădu cafeaua, de orz prăjit. Bău pe puţin vreo zece castroane, fiindcă foarte mulţi ocnaşi n-o puteau suferi, pretinzînd, ca şi despre ciorbă, că miroase a lături.

„Parcă ştiu ei ce-i bun!”

Apoi ascensorul îi coborî în ocnă, unde lucrul reîncepu ca în ajun.

— Bravo, 5005! făcea paznicul, din cînd în cînd, văzîndu-l cu cîtă tragere de inimă lucra.

Duminică dimineaţa, după ce se făcu slujba religioasă, directorul ocnei îl lăudă pe domnul Costică pentru sîrguinţă. Domnul Costică era foarte fericit, nu credea că la ocnă o să fie aşa de frumos.

— Drept răsplată pentru purtarea ta, spuse directorul, la sfîrşit, o să-ţi dăm mîncare separată, din cratiţă.

Noul ocnaş se îngălbeni.

— Domnule director, vă rog cu respect, nu vă supăraţi, dar lăsaţi-mă să mănînc mai departe, de la cazan.

Toate capetele se întoarseră mirate spre el.

— Şi de ce? Nu te bucuri de hatîrul pe care ţi-l fac?

— Ba da, să trăiţi! Vă sînt recunoscător. Dar ... dar ...

— Hai, spune!

Deodată, chipul domnului Costică se lumină:

— Nu vreau să trăiesc mai bine decît ceilalţi ocnaşi. Ca să ispăşesc greşelile!

— Bravo! Pentru acest răspuns, am să-ţi dau din mîncarea mea!

Domnul Costică era nenorocit, în timp ce toţi ocnaşii, ba chiar şi paznicii, îl pizmuiau. Curînd însă îi trecu prin gînd că ar putea schimba mîncarea cu ceilalţi, pe ascuns, căpătînd în locul ei fiertură de la cazan. Ceea ce şi făcu. Din ziua aceea, ocnaşii începură să ţină la el.

-— Eşti un camarad bun! spuneau.

Şi nu se mai supărau dacă-l vedeau că munceşte prea mult. Ba, dimpotrivă, se luau după el. În cîteva săptămîni, ocna începu să scoată de două ori mai multă sare ca pînă atunci.

Toată lumea, începînd cu directorul şi terminînd cu ultimul ocnaş, era foarte fericită. Iar domnul Costică mai mult decît toţi.

CAPITOLUL XX
Banda Cîinelui-Roşu

Erau între ocnaşi cîţiva, unul poreclit Cîinele-Roşu, altul Cantalup, altul Cuţit-Ascuţit, alţii în fel şi chip, care de la un timp se adunau prin colţuri şi vorbeau pe furiş. Cînd vedeau venind paznicii, se prefăceau că spun poveşti:

— Şi aşa, băiatul babei şi al moşneagului merse prin pădure, merse, merse, pînă ce întîlni ...

După ce paznicii treceau, reîncepeau să şuşotească.

Într-o noapte, domnul Costică nu putea dormi, îi bătea luna în fereastră. Se zice de cîini că latră la lună. Lui îi venea să guiţe, măcar o dată, prelung, cu alean, să-şi mai audă glasul de porc.

Cum spun, în noaptea aceea nu putea dormi, cînd auzi pe ocnaşii cu pricina, strînşi toţi sub un pat, făcînd planuri.

— Mîine, în timpul prînzului, cînd paznicii îşi fumează ţigările! ... zicea unul.

— Atunci, nu mai amînăm încă o dată!

— Nu! De data asta, e hotărît!

După o pauză, cel ce vorbise primul începu să împartă rolurile:

— Tu, Cantalup, stingi făcliile, ca să se facă întuneric în toată ocna!

— Bine!

— Tu, Cuţit-Ascuţit, răstorni vagonetul, să nu ne poată urmări. Ceilalţi, o luaţi la goană prin galeria părăsită.

— S-a înţeles.

De frică, domnul Costică nu mai putu să doarmă toată noaptea. Înţelesese că ocnaşii aveau de gînd să evadeze şi nu ştia ce trebuie să facă: să-şi ţină gura, sau să-i dea de gol?

Şi într-un fel, şi în altul, i se părea urît.

În zorii zilei, cînd goarnele sunau deşteptarea, avea un plan bine ticluit ...

În timpul lucrului, cătă să fie lîngă Cîinele-Roşu. Cuţit-Ascuţit şi Cantalup nu erau însă nici ei prea departe.

— Ce mai faceţi, domnule Cîine-Roşu? Sănătos, voinic? întrebă politicos.

— Mulţumesc, bine! Dumneavoastră?

— Ei, şi eu, ceac-pac! Ce pot face?

— Vă prieşte sarea, domnule Costică?

— Mulţumesc dumneavoastră, domnule Cîine-Roşu, n-aş putea să mă plîng!

— Atunci îmi pare bine!

După acest schimb de vorbe politicoase, îşi văzură fiecare de tîrnăcopul lui, un timp.

— Credeţi în vise, domnule Cîine-Roşu? întrebă domnul Costică, mai tîrziu.

— Aşi! n-am crezut niciodată. Fleacuri! Numai proştii pot să creadă.

— Foarte adevărat. Şi eu sînt de aceeaşi părere. Dacă ar fi să mă iau după ce am visat astă-noapte, în clipa asta ar trebui să mor de frică.

— Dar ce aţi visat astă-noapte? se amestecă în vorbă ocnaşul Cantalup.

— Oh! Mai bine să nu-mi aduc aminte! Am visat că, pe cînd săpam la sare, s-a surpat galeria părăsită. Noi sîntem destul de departe, dar oricum ...

— Galeria părăsită? făcu Cîinele-Roşu, speriat. Aţi visat că se prăbuşea?

— Da. Se făcea că eram cu toţii în repausul de la prînz, cînd deodată, nu ştiu de ce, făcliile s-au stins.

— Vai de mine! murmură Cuţit-Ascuţit.

— Şi, şi, pe urmă? Pe urmă? întrebă Cantalup, tremurînd.

— Pe urmă s-a auzit un bubuit înspăimîntător şi am văzut cu ochii mei cum bolta a crăpat şi galeria s-a prăbuşit.

— Cum aţi văzut, dacă era întuneric? se amestecă, bănuitor, Cantalup.

— Ce-aţi spus? Că era întuneric? Fireşte! Dar în clipa aceea s-a făcut o lumină mare. Nu vă aduceţi aminte că şi în Noul Testament spune ce lumină a fost cînd s-a frînt catapeteasma?

— Spune aşa în Noul Testament? întrebă, mai puţin bănuitor, şi mai înfricoşat, Cantalup.

— Fireşte că da! Duminică, dacă vă duceţi la bibliotecă, puteţi să cereţi cartea şi să vedeţi.

— Asta este o carte sfîntă, nu-i aşa?

— Foarte sfîntă!

— Atunci nu poate minţi!!

— Nici un cuvînt!

Cantalup şi cu ceilalţi rămaseră împietriţi.

— Şi mai departe ce-aţi visat? întrebă Cuţit-Ascuţit, după un timp.

— N-am mai visat nimic, că de groază m-am trezit. Dar tremură carnea pe mine şi acum, numai cînd îmi amintesc.

În clipa aceea, primul paznic începu să bată cu ciocanul în toaca de fier, vestind repausul de prînz.

Domnul Costică se aşează pe un bulgăre de sare, urmărindu-i cu ochii pe cei trei; toţi stăteau pleoştiţi. Alţi cîţiva ocnaşi le dădeau tîrcoale, aşteptînd, fără îndoială, ordinele Cîinelui-Roşu.

Paznicii se adunaseră într-o margine a ocnei, după obiceiul lor, şi fumau tutun.

— Ce facem, nene Cîine-Roşu? întrebă un ocnaş, rotindu-se pe lîngă cei trei. Haide, nu începem? Acuma e momentul cel mai bun!

-— Nu facem nimic! Sînt semne proaste. Duceţi-vă la locul vostru!

„Am nimerit-o! Am izbutit! se gîndi domnul Costică, bucuros. Trebuie să-i mulţumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat ...”

Dar se opri, speriat. Pămîntul începuse să-i tremure sub picioare. Dinspre fundul ocnei ţîşni un curent de aer, ca o vijelie, şi făcliile se stinseră. În întunericul de iad care urmă, izbucniră strigătele speriate ale ocnaşilor, ca şi ale paznicilor. Dar totul nu dură decît frînturi de secundă. Apoi, trosnind, peretele de sare, în fundul ocnei, se prăbuşi. Bolta, deasupra, crăpă, şi prin crăpătură pătrunse lumina zilei. Tot atunci, zgomotul se linişti. Nu mai rămase în aer decît praful de sare, plutind ca un norişor.

Încetul cu încetul, ocnaşii se dezmeticeau. Paznicii se dezmeticeau mai greu, fiindcă spaima lor fusese mai mare decît a celorlalţi. Nu-i greu de înţeles, un ocnaş se poate lipsi de viaţă mai uşor!

— Sfinte Doamne! Ce minune! Ce minune, Sfinte Doamne! se cruceau Cîinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit.

După ce se cruceau, se loveau cu fruntea de pămînt.

— Sfinte Doamne, Sfinte Doamne! ...

Şi iar se cruceau, şi iar se dădeau cu fruntea de pămînt.

Însă cel mai nedumerit, mai speriat şi mai năuc era domnul Costică. Dintre toţi, el singur nu putea să-şi dea seama ce se petrecuse. Fiindcă întîmplarea se amesteca în capul lui cu scornelile de la început. Nu mai ştia ce-i minciună şi ce-i adevărat. Nu mai ştia dacă nu cumva visase aievea ceea ce prevestise în ajun sau dacă nu abia acum visa.

După cîteva clipe, cei trei ocnaşi, revenindu-şi din spaimă, se ridicară, tremurînd. Atunci îl văzură, nu departe, pe domnul Costică, rătăcit. Se repeziră spre el, căzură în genunchi, îi luară mîinile şi începură să i le sărute, bîiguind:

— Eşti salvatorul nostru! Ne-ai scăpat de la moarte. Toată viaţa o să-ţi fim recunoscători! Orice dorinţă vei avea, ţi-o vom îndeplini!

Din ziua aceea, domnul Costică deveni cel mai mare om printre ocnaşi. Era mai puţin decît fusese în trecut, cînd un oraş întreg îl venera, dar el nu făcea nici o diferenţă şi se simţea fericit!

CAPITOLUL XXI
Întoarcerea în oraş

La ziua Regelui, directorul ocnei îl chemă pe domnul Costică şi-i spuse:

— În urma bunelor tale purtări, Regele ţi-a redus pedeapsa la jumătate. Dacă scădem anul pe care l-ai făcut, mai rămîn numai nouă. Ai grijă să te porţi şi de aici înainte la fel, ca să scapi mai curînd.

Domnul Costică n-avea de ce să se grăbească; nu-l aştepta nimeni afară, iar aici n-o ducea rău. Dar nu era un motiv să nu asculte îndemnurile directorului, încît îşi văzu de lucru, cu mai mult sîrg.

Acum fusese numit şef de echipă. Cîinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit ceruseră cu stăruinţă să lucreze sub ordinele lui, şi-l ascultau ca pe un Dumnezeu. Ceea ce spunea domnul Costică era sfînt. Iar treaba în ocnă mergea ca pe roate.

Aşa trecură zilele, săptămînile, anii. Cînd se împliniră cinci, Directorul îl chemă în biroul lui.

— Am o veste mare pentru tine! îi spuse, zîmbitor. Eşti cel mai bun dintre ocnaşii care au trecut vreodată pe aici. Am făcut o cerere, şi Regele te-a graţiat.

— Şi acum trebuie să plec? întrebă domnul Costică, dezamăgit.

— Da! Nu te bucuri?

— Păi mie-mi plăcea aici!

— Ce-are a face? Aici e locul celor nelegiuiţi. Cînd îşi ispăşesc greşelile, noi sîntem bucuroşi să-i vedem că se întorc la treburile lor.

În sfîrşit, ce să mai înşir aici tot ce-a spus directorul? A spus şi el ce trebuie să spună directorii de închisori.

Cînd a ieşit de acolo şi s-a dus să-şi adune lucrurile, domnul Costică era foarte amărît.

— Pleci? îl întrebă Cîinele-Roşu.

— Da. Îmi pare rău!

— Şi mie.

— Şi mie! spuse Cuţit-Ascuţit.

— Mie îmi vine să plîng, adăugă Cantalup.

Domnul Costică îi împăcă pe cît putu:

— Lasă că o să ieşiţi şi voi!

— Cînd o să fim bătrîni!

— Eu am vrut să vă aştept, dar directorul nu m-a lăsat.

— A făcut foarte bine! Nu trebuie să-ţi strici viaţa pentru noi!

— Vă mulţumesc! Sunteţi nişte ocnaşi foarte cumsecade!

După o pauză, Cantalup întrebă:

— Acum, dacă ieşi, îi jugăneşti?

— Ce înseamnă acest cuvînt?

— Le faci de petrecanie?

— Nici asta nu ştiu.

— Vreau să spun, îi lichidezi?

— Nu înţeleg.

— Ei, Doamne! Cum să-ţi mai spun? Îi cureţi? Adică le pui cuţitul în coaste?

— Cui?

— Ălor care te-au vîrît aici? Pentru ce ai fost condamnat?

— Nu ştiu. Zice, fiindcă am iscălit nişte hîrtii.

— Şi cu hîrtiile ce ai făcut?

— Eu? Nimic! Că le-au luat Ghiţă Bivolaru şi ceilalţi.

— Ăştia cine sînt?

— Asociaţii mei.

— Ei n-au intrat la gros?

— La ce?

— La închisoare.
— N-au intrat.
— Atunci de ce nu te-au scăpat?
— Păi cum să mă scape?
— Avocaţi ţi-au pus?
— Nu.
— Dar de spus, ce au spus la proces? Nu i-a întrebat unde sînt hîrtiile?
— Nu i-a întrebat, că ei n-au fost.
— Nuuu? Dar unde erau?
— Nu ştiu. Că nu i-a găsit nimeni.
— Atunci, au fugit.
— Da.
— Aha! Am înţeles.
— Ce-ai înţeles?
— Că trebuie să le pui laţul de gît!
— De ce?
— Fiindcă ai făcut ocnă pentru ei.
— Păi aici n-a fost rău. Mai ales că v-am cunoscut pe voi! ...

Domnul Costică părăsi ocna într-o joi la prînz. Era primăvară, întocmai ca la venire, şi munţii, dealurile, cerul deasupra păreau că n-au îmbătrînit deloc în aceşti ani.

Ocnaşii se adunară în curte, la prînz, şi, în faţa tuturor, directorul ridică în slavă pe cel ce se elibera. Mulţi plîngeau, atît de mişcătoare era cuvîntarea. Cît despre domnul Costică, el se simţea foarte amărît. Mai întîi că-i luaseră hainele frumoase, în dungi, ca să i le dea înapoi pe ale lui. Acum abia se vedea că, oricît o dusese de bine la ocnă, bietul de el slăbise tare mult! Unde erau umerii lui semeţi? Şi gîtul grăsuţ, şi pîntecele rotund? Umerii începuseră să i se cocîrjeze, gîtul i se subţiase, iar pîntecele peste putinţă să-l mai ghiceşti sub îmbrăcăminte. Începuse să îmbătrînească, săracul! Pe la tîmple îi apăruseră multe fire albe, iar în jurul ochilor făcuse încreţituri.

— Acum îţi dorim drum bun în lume! îi ură directorul, încheindu-şi cuvîntarea. Să te porţi acolo aşa cum te-ai purtat aici, ca să contribui la mărirea renumelui acestei închisori!

Ce să spun, la aceste cuvinte ocnaşii izbucniră în lacrimi, atît era momentul de impresionant! Apoi domnul Costică trecu printre rîndurile lor şi le strînse mîna la toţi. Cu cei trei, Cîinele-Roşu, Cantalup şi Cuţit-Ascuţit, se îmbrăţişă. Toţi trei plîngeau aşa de tare încît li se udaseră hainele, de nu se mai deosebeau dungile albe de cele cenuşii.

Apoi domnul Costică fu chemat la casierie, unde i se dete o mînă de bani, cît i se cuvenea pe munca lui de cinci ani. Avea, cum s-ar zice, destul ca să înceapă o viaţă cinstită. De la închisoare, se duse drept la gară, întrebă de tren şi cumpără bilet. Apoi zile întregi călători prin locurile pe unde venise ca ocnaş, printre munţi şi dealuri, pe cîmpii, peste ape, prin gări. Văzu iarăşi satele înverzite şi porcii rîmînd pe lîngă garduri. Îi venea să sară jos din tren, să rîme alături de ei. Tare îi era dor să mai simtă mirosul reavăn al pămîntului, după ce cinci ani nu mirosise nimic decît sarea.

Tocmai la începutul săptămînii următoare, sosi domnul Costică în oraşul său. Înainte de a coborî din tren, scoase din geamantan cîteva decoraţii, pe cele mai mari, şi le agăţă pe piept. Pe urmă îşi potrivi cravata în oglindă, îşi puse pălăria pe o sprînceană şi coborî cu bastonul sub braţul stîng.

În gară nu văzu nici un obraz cunoscut. Bineînţeles că, dacă s-ar fi ştiut, vechii lui admiratori l-ar fi întîmpinat cu flori. Poate ar fi adus chiar muzica militară şi şcolile cu drapele.

„Nu-i nimic, mai bine aşa! Prea eram obosit!” se gîndi, împăcat.

Apoi ieşi în dosul gării şi se urcă într-o trăsură, cu care porni spre hotel. În cinci ani oraşul se schimbase. Pe strada Gării se ridicaseră nişte case mari, ca nişte cutii, drepte, fără înfloriturі, cu multe etaje. Ferestrele erau aşa de multe şi de dese, încît casele semănau cu nişte faguri de albine.

Apăruseră, de asemenea, o sumedenie de prăvălii, toate pline pînă peste cap de cumpărători. Treburile oraşului mergeau bine, după cîte se vedea.

„E rost de zile bune!” se gîndi domnul Costică, frecîndu-şi mîinile, ca negustorii.

După cîte putea să-şi dea seama, oamenii nu-l recunoşteau. În forfota de pe strada Gării, nimeni nu urmărea cu ochii trăsura care aducea un călător nou. E adevărat că şi călătorul se schimbase tare mult. Altfel, poate l-ar fi recunoscut cineva, şi dacă l-ar fi recunoscut ... Mai bine să nu vorbim!

Numai la hotel nu se schimbase nimic. Era acelaşi portar, care salută, înclinîndu-se pînă la pămînt. Înăuntru, acelaşi funcţionar în haine negre împărţea odăile.

— Mai este liber apartamentul meu? întrebă domnul Costică.

— Aţi avut un apartament la noi?

— Fireşte, numărul unu, la etajul întîi.

Funcţionarul rămase cu gura căscată.

— Dumneata eşti, eşti ... se bîlbîi.

— Eu sînt domnul Costică.

— Îmi pare rău, dar nu avem nimic pentru dumneata. Portar, ia geamantanul domnului şi du-l la trăsură!

„Nu-i nimic, tot nu-mi plăcea la hotel! se gîndi domnul Costică. O să mă duc la Primar. Cred că o să mă găzduiască foarte bucuros.”

Primarul tocmai îşi stropea florile din grădină.

— Pe cine căutaţi? întrebă.

— Pe dumneata, domnule Primar. Nu mă recunoşti?

— Nu.

— Eu sînt domnul Costică.

Primarul scăpă furtunul din mîini.

— Ai evadat?

— Doamne fereşte! Mi-au dat drumul. Am hîrtiile în buzunar.

— Şi ce vrei acum?

— M-am gîndit că ţi-ar face plăcere să mă găzduieşti la dumneata. N-am găsit cameră la hotel.

— Peste putinţă! Grigore, du geamantanul domnului la trăsură!

În timp ce trăsura pornea, călătorul îşi spuse:

„O fi avînd mulţi musafiri. Ei, dar nu-i nimic. O să găsim noi.”

Şi porunci:

— Du-mă la Prefect!

Prefectul nu stătea departe. Întîmplarea făcu să-l întîlnească în poartă, tocmai cînd cobora din automobilul cel nou al Prefecturii, întorcîndu-se din inspecţie.

— Bună ziua, bună ziua, domnule Prefect! Ce mai faci? Nu mă recunoşti? Eu sînt domnul Costică. Domnul Costică, frate! Ce, m-ai uitat?

— Ce cauţi aici?

— Mă, mă, mă! Dar încruntat mai eşti! Am venit să te văd.

— N-am timp pentru dumneata! Bună ziua!

Domnul Costică se urcă în trăsură.

„Du-mă la Rectorul Universităţii!”

Rectorul se aşezase la masă, în chioşcul din grădină, cînd se deschise poarta şi călătorul, cu geamantanul în mînă, năvăli peste el.

— Salutare, domnule Rector! Aşa-i că nu te aşteptai să mă vezi?

— Dar cine eşti dumneata?

— Ia ghici!

— N-am timp de ghicit. Spune, că mi se răceşte supa!

— Ei, atunci să-ţi spun! Eu sînt domnul Costică.

— Cine?

— Domnul Costică! Ai uitat?

— Ieşi afară, ieşi!

„Ce au astăzi, frate, toţi, de sînt aşa de necăjiţi?!” se mira domnul Costică, în timp ce trăsura îl ducea, spre Episcop.

Am pomenit de atîtea ori despre Sfinţia Sa, dar niciodată n-am spus ce fel de om era şi cum arăta. Era un om înalt, slab, cu trupul subţire şi uscat, ca de pustnic. Nu fiindcă s-ar fi hrănit cu rădăcini, ca Daniil Sihastru, ci fiindcă suferea de vreo şase-şapte boli, toate la stomac sau primprejur. Oamenii care suferă de

stomac sînt recunoscuţi ca haini. Acum, să zicem că legătura zilnică cu Dumnezeu, pe care o are un Episcop, îl va îndulci puţin.

— Prea Sfinte, mă cunoşti?

— Mi se pare că da, fiule!

— Eu sînt domnul Costică.

— Atunci nu te cunosc!

— Prea Sfinte, m-au alungat de peste tot. De ce oare?

— Nu ştiu, fiul meu. Dar ai face bine să pleci şi de aici!

— Prea Sfinte, la ocnă, într-o duminică, mi-a citit cineva o întîmplare, dintr-o carte groasă, uite aşa. Era în carte un ocnaş.

— Ştiu! Nu-l chema Jean Valjean?

— Întocmai, Sfinţite Episcop! Şi dacă i-au dat drumul lui Jean Valjean din ocnă, el a nimerit la unul care avea aceeaşi meserie cu Sfinţia Ta.

— Şi ocnaşul, peste noapte, l-a prădat! îl întrerupse Episcopul. Recunoaşte că-i aşa!

— E foarte adevărat. Pe urmă l-au prins jandarmii pe ocnaş cu sfeşnicele Episcopului în desagi, şi l-au adus legat. Păgubaşul însă a spus: „Lăsaţi-l liber, fiii mei! Eu i le-am dat. Ba i-am dat toată argintăria din casă; numai că a uitat s-o ia!”

— Ce vrei să spui cu asta? se încruntă Episcopul.

— Nimic, Prea Sfinte!

— Ei bine, atunci cară-te! Eu n-am argintărie de dat. Şi nu te mai lua după ce scrie în cărţi!

Unde să se mai ducă bietul domnul Costică, dacă la hotel şi la cei mai buni prieteni ai săi nu-l primeau? Desigur că trebuia să înceapă o viaţă nouă, în alt oraş. Se îndreptă deci spre gară, îşi cumpără bilet, se urcă în tren şi aşteptă ora plecării. Pe linia a doua se vedea un tren de marfă: inima călătorului nostru se strînse. Era unul din trenurile acelea cunoscute de el, care duceau vite la abator.

Deşi vederea animalelor închise după gratii îi făcea rău, se aplecă pe fereastra vagonului, să-şi dea seama cît era convoiul de lung. Atunci rămase cu ochii mari, holbaţi, la adresa care era

scrisă cu creta pe vagonul din faţa lui. Căci uitasem să vă spun, la ocnă învăţase să citească binişor.

— Asociaţii mei! strigă, beat de bucurie. Acum ştiu unde să mă duc!

Şi coborî repede ca să-şi cumpere supliment de bilet, fiindcă el voise să meargă undeva mai aproape, iar oraşul asociaţilor săi era tocmai în cealaltă parte a ţării.

„Dar de ce Dumnezeu s-or fi dus aşa de departe?” se întrebă domnul Costică, gîndindu-se că va trebui să călătorească zile şi nopţi întregi.

CAPITOLUL XXII
Purtarea celor trei asociaţi

Abia la începutul săptămînii următoare ajunse în oraşul căutat. Acolo era mai în sud, încît primăvara apucase să se arate din plin.

„Ah! Ce parfum! Ce parfum de zambile şi de tei!” făcea domnul Costică, îmbătat, umblînd cu nasul pe sus, în timp ce trăsura îl ducea pe bulevardul larg, spre oraş.

Acum, dacă se găsesc printre cititori unii care urmăresc cu atenţie tot ce se scrie într-o carte, doar-doar l-or prinde pe autor cu vreo minciună, apoi să le spun că o minciună s-a strecurat mai sus, chit că ei, pesemne, n-au văzut-o. Să ştie, deci, de la mine că teii înfloresc totdeauna mult mai tîrziu decît zambilele, şi că, îndeobşte, parfumurile lor nu se întîlnesc niciodată în acelaşi timp şi în acelaşi loc, afară doar de cazul cînd sînt strînse în sticluţe şi se vînd cu gramul la parfumerii.

Ei bine, ce-are a face? În oraşul acela s-a întîmplat ca, în primăvara sosirii domnului Costică, zambilele să înflorească mai tîrziu, iar teii mai devreme. Şi s-a mai întîmplat ca, tocmai atunci, noul venit să dorească mirosul florilor, în loc de al lăturilor şi gunoaielor.

— Ah, ce parfum! Ce parfum! exclama el, respirînd adînc.

Nici nu-şi dădu seama cum făcuse drumul, străbătînd oraşul pînă la cap, unde era noua fabrică a celor trei asociaţi.

Şeful măcelarilor, Ghiţă Bivolaru şi celălalt, tocmai se aflau în curte, cîntărind din ochi o namilă de porc, dată jos din vagon, cînd porţile se deschiseră ...

— Cum intră ăsta ca la el acasă? se mînie Bivolaru. Hei, portar, portar! Ce păzeşti?

Domnul Costică sări din trăsură şi alergă spre ei, cu braţele larg deschise.

— Iată-mă c-am sosit! Tare trebuie că m-aţi aşteptat!

— Cine-i ăsta? se întrebară cei trei.

— Parcă l-aş cunoaşte!

— Bine, fraţilor, dar eu sînt domnul Costică!

Măcelarii se îngălbeniră.

— Cum ai spus? se bîlbîi Ghiţă Bivolaru.

— Hai în birou! scrîşni printre dinţi Şeful măcelarilor, aruncînd priviri bănuitoare în jur.

Cînd ajunseră, închiseră uşa cu grijă, cercetară dacă nu ascultă nimeni pe la ferestre, apoi îl încercuiră, furioşi:

— De ce ai venit?

— Ce întrebare e asta: de ce am venit? Păi nu suntem asociaţi?

— Noi n-avem asociaţi ocnaşi. Ia spune mai întîi, cum de-ai scăpat?

— Mi-au dat drumul!

— Păi aveai douăzeci de ani.

— Şi încă îţi dăduseră puţin!

Domnul Costică îşi lăsă ochii în jos:

— Nu vă supăraţi. Mi-au dat cît au crezut ei. Eu nu i-am rugat să-mi dea atît de puţin.

— Acum, de ce spui că te-au eliberat?

— Zice, fiindcă m-am purtat frumos!

— Foarte prost. Nu puteai să te porţi urît?

— N-am ştiut.

— Trebuia să dai cu pumnul în paznici!

— Vai de mine!

— Şi să-l înjuri pe directorul închisorii.

— N-aş fi îndrăznit! Era un om tare cumsecade!

— Rău! Şi dacă ţi-au dat drumul, ce vrei cu noi?

Domnul Costică făcu ochii mari, mirîndu-se cu nevinovăţie:

— Nu vreau nimic, fraţilor! Am venit să-mi iau postul în primire.

— Care post?

— Păi, nu sînt Preşedinte?

Cu toată supărarea, cei trei izbucniră în rîs:

— Ha, ha, ha! Şi încă vrea să fie Preşedinte, nu mai puţin! Ascultă, mă ocnaşule, umbli să ne faci firma de rîs?

Domnul Costică se simţi însufleţit deodată de un neaşteptat curaj. Nu ştia cum să explice lucrurile, dar îşi amintea convorbirea cu prietenii săi de la ocnă.

— Din cauza voastră am fost condamnat! scrîşni. Acum ar trebui să vă jugănesc!

— Cum?

— Să vă fac de petrecanie!

— Ce-ai spus?

— Da. Să vă lichidez. Să vă curăţ. Aţi înţeles?

În timp ce domnul Costică vorbea aşa, pentru prima oară în viaţa lui furios, Ghiţă Bivolaru fugise în biroul alăturat şi chemase Poliţia la telefon:

— Alo, veniţi repede! Un ocnaş evadat. Foarte periculos. Ne ţine sub teroare. Alo, ce-aţi spus? Mitraliere? Nu, mitraliere nu, da are două revolvere mari! Veniţi repede!

Peste cîteva clipe, automobilele Poliţiei se auziră venind, vijelios, speriind oraşul cu sirenele lor. Porţile se dădură în lături; un grup de gardieni, cu pistoalele în mîini, se repeziră spre birouri, în timp ce alţii se postau de-a lungul zidului, ca să nu poată scăpa nimeni.

— Mîinile sus! Mîinile sus! striga comisarul, făcîndu-şi curaj.

Domnului Costică nu-i era de altceva, decît că, dacă au să-l ducă din nou la ocnă, directorul are să fie tare mîhnit.

— Trebuie să scap, fie ce-o fi!

Dintr-o săritură, fu la uşă, o smuci şi, ieşind pe coridor, o încuie de două ori, după care ascunse cheia în buzunar. Înăuntru, cei trei măcelari începură să urle. Comisarul, cu gardienii după el, urcau scările în fugă.

— Aici, dom' comisar! Săriţi! Aici! strigă domnul Costică, arătîndu-le uşa. Ocnaşul este înăuntru. Se baricadează!

Poliţiştii se îngrămădiră în uşă, încercînd s-o scoată din balamale. Fiind însă prea mulţi, nu izbuteau decît să se stîlcească unii pe alţii.

Fugarul ieşi în curte şi începu să strige:

— Aici, toată lumea, ajutor! Săriţi, că l-a prins pe dom' comisar!

Poliţiştii de la poartă şi ceilalţi se repeziră spre birou.

Domnul Costică răsuflă adînc, îşi netezi hainele mototolite şi ieşi pe poartă, nestingherit, în timp ce dincolo, poliţiştii, din ce în ce mai mulţi, îşi spărgeau capetele între ei, încercînd să scoată uşa din ţăţîni.

CAPITOLUL XXIII
A doua întîlnire cu Sfîntul Ignat

Dar acum domnul Costică nu mai avea curajul să treacă prin oraş. Ştia că în curînd păcăleala se va afla, şi atunci se vor lua după el; de aceea apucă în partea cealaltă, peste cîmp.

Aşa merse el toată ziua, ocolind satele şi cătunele, ascunzîndu-se prin tufişuri la vederea vreunui trecător. Numai după ce se înnoptă, o cîrmi la dreapta, pe unde îşi închipuia că trece calea ferată. Adevărat, nu trebui să meargă mult timp, ca să ajungă într-o gară mică, neluminată, de unde tocmai pleca un tren. Îşi luă la repezeală bilet pînă la oraşul cel mai îndepărtat şi se urcă repede în primul vagon.

Aşa merse fugarul nostru, iarăşi, zile şi nopţi întregi, pînă ce ajunse acolo unde vroia. Acolo, Poliţia nu mai putea să dea peste el. Dar, abia puse piciorul pe peron, cînd rămase cu ochii holbaţi la un afiş lipit pe perete. Era chiar chipul lui, nu-i venea

să creadă, chipul lui, cu ochi şi cu sprîncene şi cu guler de lutru la gît, tipărit pe hîrtie şi lipit în văzul lumii, pe zid. Deasupra scria „Premiu un milion” ... Dedesubt mai scria şi altele, dar domnul Costică nu se opri să privească.

Îşi strînse codiţa între picioare şi ieşi tiptil din gară, ocolind pe toţi gardienii întîlniţi. Numai că afişul fusese lipit peste tot: pe garduri, pe ziduri, pe stîlpi.

„Trebuie să fug!” se gîndi.

Fireşte, în oraş n-avea ce căuta. O zi, două, trei poate s-ar fi strecurat, dar a patra zi, dacă i-ar fi venit poftă să meargă la frizer, să se bărbierească, să se ferchezuiască niţel, dacă şi-ar fi netezit hainele boţite pe drum, n-ar mai fi avut scăpare, ar fi semănat prea bine cu chipul de pe zid! ...

De aici începu nefericitul nostru erou drumul său rătăcitor. Încotro? Undeva unde nu sînt jandarmi şi poliţişti! Dar unde nu sînt?

Drum greu şi lung! Şi mai ales, drum fără sfîrşit. Fiindcă domnul Costică nu ştia unde trebuie să ajungă, iar dacă ar fi ajuns undeva, nu ştia ce-ar fi căutat acolo.

Mergea şi nu ştia pentru ce, mergea, sărmanul, de la apus pînă în zori, pe întuneric, ca liliecii şi, cum albea la orizont, îşi căuta un tufiş, unde stătea ascuns ziua întreagă, pînă la asfinţit.

Erau nopţi frumoase, cînd mersul pe cîmpul răcoros îl desfăta, făcîndu-l să uite de trecut. Dar erau nopţi de furtună, cu cerul întunecat, cu nori mînaţi de vînt. Pe urmă începea să fulgere: la lumina albă, care se răspîndea orbitoare peste tot, cîmpul se vedea nemărginit şi pustiu; iar domnul Costică, tremurînd lîngă drum, părea un trunchi de copac trăsnit. Pe urmă veneau tunetele ... Doamne, cîtă groază răspîndeau pe pămînt!

Fugarul se trîntea în şanţul drumului, cu capul înfipt în pămînt şi cu mîinile peste cap, căutînd să nu vadă, să nu audă nimic. Dar tunetele se auzeau mereu, zgîlţîindu-i de groază trupul chinuit.

Pe urmă venea ploaia. Erau ploi de vară, repezi, bogate, care în cîteva clipe îl înmuiau ca pe un broscoi. La început îi părea

bine, că nu mai fulgera şi nu mai tuna. Dar mai tîrziu începea să-i fie frig...

Bietul fugar! Închipuiţi-vă cît de multe asemenea nopţi sînt într-o lună! Dar în două, dar în trei? Trecuse primăvara, vara era în toi şi el mergea!

Vara! Ah, zilele de arşiţă cumplită! Pitulat în vreun tufiş, departe de drum, domnul Costică aştepta să treacă ziua mai curînd. Dar soarele se mişca încet pe cer şi parcă toată greutatea lui fierbinte se sprijinea în capul bietului fugar!

Apoi foamea! Şi setea! Uneori găsea pe cîmp cîte un cartof putred, rămas de anul trecut; atunci se repezea asupra lui. Nimic din recolta nouă nu era încă împlinit prin aceste părţi, unde oamenii cultivau cereale şi legume tomnatece! Să fi fost nişte tarlale de porumb! ... Domnul Costică înghiţea în sec şi, cu spinarea încovrigată, cu burta suptă, pornea iar la drum. Nici o pădure la orizont. Să fi zis că ar fi dat peste un pîlc de stejari! Atunci ar fi mîncat sămînţa copacului, ghinda căzută pe jos, şi s-ar mai fi întremat.

Aşa treceau săptămînile ... Cu cît mergea mai departe domnul Costică, cu atît slăbea. Pielea şi oasele aveau să rămînă de el, în curînd! Apoi veni toamna. Ce bine! Acum, domnul Costică va găsi hrană pe cîmp, din belşug. Ei, nu! ...

Cînd nenorocul urmăreşte pe cineva, îl urmăreşte pînă la sfîrşit. Fiindcă în părţile acestea, unde ajunsese fugarul acum, oamenii cultivau cereale şi legume văratice, care fuseseră strînse de pe cîmp de mult.

Suferinţa lui nu se sfîrşise, avea să ţină iarăşi săptămîni şi săptămîni, luni. Pînă ce domnul Costică simţi că începe să-l strîngă frigul la subţiori. Se sfîrşise şi toamna, fără să-şi dea seama cum.

Urmară zilele ploioase pe care le ştiţi; cîmpul se prefăcu în mocirlă şi, ca să meargă un pas înainte, bietul fugar trebuia să facă zece în lături şi zece înapoi. În curînd rămase fără ghete, cu piciorul gol în glodul rece şi duşmănos. Hainele, ude şi murdare, atîrnau în zdrenţe; nu mai păstra nimic din ceea ce fusese el în trecut. Numai cu numele mai putea fi socotit om sau porc viu.

Apoi veniră zilele de brumă şi ger. Cu picioarele îngheţate, domnul Costică se tîra din hotar în hotar, ocolind drumurile şi satele, pitulîndu-se pe după desişuri. Într-un revărsat de zori ajunse pe marginea unei păduri de stejar. Pe jos, sub frunzele uscate, era ghindă, dar nu mai avea putere să mestece nimic.

„Acum totul se va sfîrşi! se gîndi. Urît a trebuit să mor, Doamne, şi nu ştiu de ce!”

— Cum nu ştii de ce? auzi atunci o voce blîndă, lîngă el.

Nici nu deschise ochii, nici nu se miră.

— Dumneata eşti, Sfinte Ignat? şopti.

— Eu. Ai umblat mult?

— Mult, Sfinte Ignate, mult!

— Eşti obosit?

— Tare obosit!

Sfîntul Ignat întinse mîna spre el.

— Să-ţi mai dau puţină putere de la mine! zise, făcînd asupra lui un semn.

Domnul Costică se simţi îndată mai întremat, în ceea ce privea trupul. Sufletul, însă, parcă îl durea mai rău.

— De ce oftezi?

— Fiindcă nu ştiu ce am avut de ispăşit.

— Ai ispăşit pe ale altora. Se întîmplă uneori! Însă Dumnezeu îţi va răsplăti înmiit!

— Sfinte Ignate, să nu te superi, dar, dar, mă tem că ... oamenii sînt nişte porci!

Sfîntul îi duse repede mîna la gură.

— Ssst! făcu. Asta să rămînă între noi!

De sus începu pe negîndite să ningă uşor.

Era tocmai ca în ziua cînd fugise de acasă. Domnul Costică se frecă la ochi. Şi locurile parcă semănau, pădurea, cîmpul din faţă care începea să se albească, ninsoarea ...

Tresări.

— Sfinte Ignat, ce zi e azi?

— E ziua mea. Credeam că ţi-ai închipuit.

— Aici nu-i cumva locul unde ...

— Ba da! Aici ne-am întîlnit noi, atunci demult.

— Şi acum, acum, ce trebuie să fac?

— N-ai nimic să-mi ceri? Poate vrei să-ţi dau haine noi şi bani — şi o trăsură frumoasă, ca atunci, să te reîntorci la oraş. Ai mai vrea?

— Aş mai vrea, şi parcă nu! Sînt obosit. N-aş mai putea s-o iau încă o dată de la început.

Un timp tăcură amîndoi. Apoi, domnul Costică urmă:

— Uite ce este, Sfinte Ignate. M-am născut porc, mă îndeamnă ceva să mor tot porc. Nu vrei să mă faci ce-am fost?

— Ba da! Dar mai aşteaptă măcar pînă mîine. Să treacă ziua asta, de Ignat.

— Mi-e totuna! Ori azi, ori peste un an, de soartă n-am să scap.

— Atunci, facă-se voia ta!

În clipa următoare, domnul Costică simţi locul rotindu-se şi ameţi, întocmai ca rîndul trecut. Cînd îşi reveni, deschizînd ochii, văzu pămîntul mai sus în faţa lui. Stătea în patru labe, de aceea avea altă privire asupra cîmpului înzăpezit. Sfîntul Ignat nu mai era alături.

„Iată-mă iar porc!” se gîndi domnul Costică, împăcat cu soarta lui.

Nu-i părea rău după nimic ce avusese cît fusese om, plătise prea mult fiecare zi şi fiecare lucru.

„Şi acum?” se întrebă, rămas singur în faţa cîmpului gol.

În depărtare, abia zărindu-se în lumina zorilor care veneau încet, era satul ...

Ce dor i se făcuse! Niciodată nu-şi închipuise că va dori atît de mult să se vadă la Grigore Inimă-Acră, în ograda copilăriei lui.

Răscoli zăpada cu rîtul, apucă o gură de ghindă de jos, ca să-şi amăgească foamea puţin, şi-o luă întins la drum.

CAPITOLUL XXIV
Mutulică a vorbit

Nu se luminase bine cînd ajunse în sat. Ce ciudat că, după ce lipsise atît, recunoştea fiecare loc! De altminteri, nici nu se schimbaseră prea multe. În margine, la Lisandru Văcaru, rămăsese acelaşi gard de nuiele, scund; doar dacă mai intrase niţel în pămînt. Într-un loc ştia de o deschizătură, pe unde putea tăia drumul. O căută şi o găsi.

„Leneşi oameni, se gîndi. După atîţia ani, să nu repare o fărîmă de gard!”

Cînd să treacă mai departe, auzi dinspre cocină glas de godac. Porcii lui Lisandru Văcaru se sculau totdeauna primii în sat. Îşi amintea, fiindcă prin celelalte cocini se făcea totdeauna mult haz pe seama lor.

— Guiţ-guiţ! se auzea dinăuntru un glas, vorbind domol.

Domnul Costică nu se putu împotrivi ispitei de a trage cu urechea niţel. Se apropie tiptil şi aruncă o privire printr-o crăpătură a peretelui. Un porc mare, bătrîn, care dacă ar fi fost om ar fi purtat barbă mare, albă, de Moş Crăciun, stătea în mijloc, pe paie, aşezat pe picioarele de dindărăt şi povestea. În jurul lui, întinşi pe jos, care într-o rînă, care ghemuit cu rîtul în burtă, care cu bărbia sprijinită în pumni, vreo zece godaci ascultau cuminţi.

— ... şi voi să fiţi mîndri, vorbea bătrînul, fiindcă în satul nostru s-a născut porcul cel mai de seamă pe care l-am avut noi.

— Domnul Costică, domnul Costică, nu-i aşa? săriră cîţiva din cei mici, ca să-şi arate cunoştinţele.

— Adevărat, Costică îl chema. El a ajuns om mare la oraş şi a luptat o viaţă întreagă să facă bine neamului său!

Domnul Costică simţi că îi vin lacrimi în ochi, gîtul i se strînse de emoţie. Cu greu se stăpîni să nu izbucnească in plîns! Făcea să suferi cît suferise el, că să auzi asemenea cuvinte, de la un porc bătrîn şi înţelept!

— Acum, vorbea în cocină porcul cel bătrîn, fiindcă presimt că astăzi o să mă despart pentru totdeauna de voi...

Cei mici se prefăcură neştiutori şi mîhniţi:

— De ce, unchiule Niţă? Unde vrei să te duci, nu ţi-e bine aici? Noi eram aşa de fericiţi cu dumneata!

Se prefăceau, fiindcă nu mai era un secret pentru nimeni ceea ce i se pregătea bătrînului. În ajun, Lisandru Văcaru venise cu vreo doi oameni şi îi dăduseră tîrcoale, privindu-l cînd dintr-o parte, cînd din alta, îi pipăiseră osînza din spinare, apoi se apucaseră de ascuţit cuţitele. Iar, în sufletul lor, cei mici de-abia aşteptau să-l vadă plecat, ca să nu-i mai bată nimeni la cap cu istorisiri morale, care pe ei nu-i interesau.

— Lăsaţi, lăsaţi, copii! îi mîngîie bătrînul. Nu trebuie să vă gîndiţi unde mă duc eu; trebuie să mă uitaţi. Dar amintirea domnului Costică s-o purtaţi totdeauna cu voi! ...

Domnul Costică se întoarse în loc şi porni repede, cu un nod cît pumnul în gît. Se strecură prin garduri, trecu prin curţi, luînd satul în lung, spre casa lui. La o altă cocină, unde auzi glas de porc, se opri o clipă şi ascultă, întinsă pe paie, o scroafă bătrînă povestea nepoţilor ei:

— ... „Plecaţi, fugiţi, daţi paznicii peste cap şi umpleţi cîmpul, să nu vă mai poată prinde!” ne-a strigat, de pe capra trăsurii. Numai aşa am scăpat de la moarte ...

— Mamă-mare, întrebă un godac, e adevărat că erai chiar acolo?

— Bineînţeles, dragii mei nepoţei! Eram în prima linie şi l-am văzut, cum mă vedeţi şi cum vă văd. Niciodată nu mi-am închipuit că o fiinţă a lui Dumnezeu poate avea atîta curaj. Închipuiţi-vă şi voi, un porc, fie el îmbrăcat chiar om, să înfrunte puzderie de măcelari şi de porcari, plus soldaţii cu puşcă.

— E de necrezut! E minunat! guiţară cei mici.

— De aceea, sfatul bătrînilor a hotărît atunci ca domnul Costică să fie trecut în istoria neamului porcesc drept cel mai mare erou.

Domnul Costică o luă la fugă spre casă, înecat de emoţie. Puţin îi pasa ce are să i se întîmple! Puteau să-l înjunghie, puteau să-l afume, să-l facă slănină, costiţă, jambon, sarmale şi orice altceva, el avea să rămînă nemuritor! ...

Trecu iarăşi pe sub garduri, prin curţi, pe lîngă cocini. Pretutindeni auzea glasuri de porci bătrîni, povestindu-le celor mici isprăvile lui.

— ... Şi voi să nu aveţi alt scop în viaţă, scumpii mei fii, decît să nu-i faceţi amintirea de rîs!

Se luminase de-a binelea şi ninsoarea se mai potolise puţin. Pe la unele case se auzeau uşi scîrţîind. Oamenii începeau să se trezească. Domnul Costică se grăbi să nu-l prindă vreunul în curtea lui.

În sfîrşit, ajunse şi la gardul lui Inimă-Acră. Inima-i stătu. Cîte o lacrimă îi atîrna din fiecare ochi. De aici plecase! Da, totul rămăsese ca atunci! Nici cocina nu era nouă! Baba Floarea minţise, iar el fusese prost s-o creadă; era doară ştiut că baba minţea de se prefăcea supa în piftie la vorbele ei!

Înăuntrul cocinei, un porc le vorbea celor mici:

— Iacă, aici e locul unde dormea el! Să nu uitaţi şi să fiţi mîndri că v-aţi născut şi aţi crescut în cocina lui!

Domnul Costică îşi făcu loc pe sub gard. Dinspre casă auzi în clipa aceea sunetul cunoscut al cuţitului la ascuţit. Altădată îl îngrozise acest sunet; acum însă nici măcar nu-l tulbura, îl lăsa cu desăvîrşire nepăsător.

„Da! se gîndi, liniştit, împăcat, poate chiar fericit. Acum sînt mai presus de toate care m-au zbuciumat în trecut!

Eu, unul, ce să spun!? Merită să te sbuciumi o viaţă întreagă, ca să ajungi la seninătatea aceasta de patriarh! Iată, nu mi-e ruşine de eroul meu. Mă temusem la un moment dat că pînă la sfîrşit ar fi putut să mă facă de rîs.

„Hîrşt-hîrşt!” se auzea cuţitul frecat pe piatră.

Şi cine îl ascuţea? Mutulică! Acelaşi Mutulică pe care îl ştiţi. Îmbătrînise un pic? Poate, dar nu se vedea. Fireşte, nu observăm ce semne pune viaţa pe chipurile celor ce îmbătrînesc o dată cu noi.

Domnul Costică porni întins spre el. Nu ştiu cum, dar parcă pe buze avea un zîmbet prietenesc.

Întîi, cînd îl văzu, Mutulică nu înţelese ce se întîmplă, rotiţele îi mergeau greu în cap, încît mai dădu cuţitul pe piatră, de vreo

două ori. Porcul se aşează în faţa lui, în zăpadă, pe picioarele de dinapoi, şi-i zîmbi. Îi zîmbi, pe cuvîntul meu! Aşa cum ar fi zîmbit un om!

Deodată, Mutulică făcu ochii mari, cuţitul îi scăpă din mîini. Cine înţelege greu, înţelege mai vîrtos.

Domnul Costică îi zîmbea înainte, liniştit, împăcat, cu gîtul întins spre el, şi numai că nu-i spunea:

— Haide, măi Mutulică! Ia cuţitul de jos şi propteşte-l colea. Uite, unde ţi-arăt eu! ... Hai, fă şi tu o ispravă în viaţa ta!

Uşa tindei scîrţîi şi Inimă-Acră ieşi din casă, cu Mînă-Lungă după el.

— Ei, ce făcuşi, băiete? L-ascuţişi?

Mutulică se întoarse spre ei, zgîlţîit de friguri. În gîtul lui înţepenit, începu să se mişte repede ceva, ca o rotiţă care scotea un gîjîit lung, şi, deodată, de spaimă şi de mirare, Mutulică vorbi:

— Ta-tată! Ăsta e dom-dom' Co-Costică, ă-ăl dă s-s-s-a pierdut. Ui-uite-l că s-s-s-a întors!

Taică-su făcu ochii mari, uitîndu-se la fiu-su, nu la porc.

— Nevastă, strigă, vino repede! Mutulică a vorbit!

— Ce spui, omule? Ai căpiat? se auzi femeia strigînd din casă.

Dar nu striga numai ea: striga şi fii-sa, adică nevasta lui Mînă-Lungă, se minunau şi dădeau să se repeadă afară, unii peste alţii.

— Unde eşti, Mutulică, dragul mamei? striga femeia, ieşind, plîngînd de bucurie şi de mirare. Ia mai vorbeşte o dată, să te aud şi eu!

Mutulică se încordă să spună ceva, dar în afară de ce spusese la început, nu era încă în stare, îi trebuia exerciţiu.

— Ma-mamă ... dom' Co-Costică a ve-venit î-î-îna-poi ...

— Uliu! că frumos vorbeşte, dragul de el!

Auzind hărmălaia, pe la garduri se iviră vecinii, curioşi, fiecare cu cuţitul în mînă, căci toţi se pregăteau pentru aceeaşi treabă.

— Da' ce-i, măi, nea Grigore? Ce v-a apucat? întrebau.

— Mutulică a vorbit!

— Nu mai spune?! Asta e adevărată minune!

Femeia lui Inimă-Acră se aruncă spre poartă, ieşi în drum şi începu să strige:

— Oameni buni, oameeni buni! Mutulică a vorbit!

Apoi o luă la fugă prin sat, oprindu-se pe la răspîntii, pe la puţuri, unde erau oameni adunaţi, şi strigînd:

— Mutulică a vorbit!

Vorba se ducea din gură în gură, mai departe, din ogradă în ogradă, de la o casă la alta.

— Măi, vere, Mutulică a vorbit!

— Nu mă-nebuni!

Oamenii îşi luau fuga mintenele în spinare, femeile îşi puneau scurteicile pe umeri şi cu toţii porneau spre casa lui Inimă-Acră, să vadă minunea. Nimănui nu-i mai ardea de tăiat porcul.

— Haideţi, mă, strigau, să-l vedem pe Mutulică!

— Da' de ce?

— Cică a vorbit!

Prin cocini, porcii începeau să se mire:

— Ce naiba s-o fi întîmplat de întîrzie atît?

Fiindcă, într-adevăr, cît era satul de mare, nu se auzea de nicăieri, nici măcar un singur guiţat. Toţi oamenii erau strînşi la Inimă-Acră în ogradă.

— Ia vorbeşte, Mutulică, să te auzim şi noi! zicea fiecare nou venit.

Mutulică se opintea din gît şi repeta mereu:

— U-uite! Do-dom' Co-Costică s-s-a î-î-întors!

Iar domnul Costică, în mijlocul mulţimii, aşezat pe picioarele de dindărăt, se uita cînd la unii, cînd la alţii, zîmbindu-le împăcat tuturor.

CAPITOLUL XXV
Happy end

Trecuseră mulţi ani de atunci. .. Într-o după-amiază limpede, de toamnă, domnul Costică stătea la locul lui obişnuit, pe grămada de paie din mijlocul ogrăzii ...

Cum, după atîţia ani? Nu l-au tăiat?

Iată că nu! Şi nici măcar nu l-au certat pentru fuga lui de demult, acum uitată.

Dar cum aşa?

Uite cum: de cînd se întorsese el, toate îi mergeau în plin lui Inimă-Acră. Domnul Costică venise cu noroc. (De atunci a rămas, de altminteri, şi credinţa pe care o ştiţi).

Mai întîi, că Mutulică începuse să vorbească. Cîte nu făcuseră bieţii oameni pînă atunci? La cîţi doctori nu se căraseră cu el, cîţi bani nu risipiseră pe doctorii şi, la ce folos?

Iar acum, mutul vorbea! Ba încă mult! Ziua întreagă, numai glasul lui se auzea.

— Măi Mutulică, nu te doare gura? Mai taci şi tu un pic!

— Nu, că s-s-sînt ho-hodinit! răspundea el, opintindu-se din gît.

Se mai bîlbîia cîte puţin, dar decît nimic ...

În afară de întîmplarea cu Mutulică, se brodiseră şi alte minuni, de cînd venise domnul Costică. Găinile lui Inimă-Acră ouau de două sau de trei ori mai mult ca pînă atunci. În loc de un hîrdău pe zi, ca de obicei, vacile dădeau acum două hîrdaie cu lapte. Şi, să ne înţelegem: lapte atît de gras, că dacă la două hîrdaie mai puneai unul cu apă, nici nu se simţea. Boii se îngrăşau, din te miri ce, de la o zi la alta erau mai frumoşi. Copacii din livadă rodeau, ca niciodată în trecut, iar bucatele de pe cîmp, de multe ce se făceau, nu mai aveau loc în hambare, deşi cea mai mare parte o cumpărau pe loc negustorii de la oraş, pe preţ bun.

Cu însuşi stăpînul casei se întîmpla ceva, nu-şi mai simţea inima acră, ca pînă atunci. Se împlinise omul la faţă, obrazul i se făcuse mai alb... Nu mai căta mereu în pămînt, ci învăţase să meargă cu capul sus, privind la cer, zîmbind voios şi cîntînd.

— Ce facem, socrule? întreba Mînă-Lungă, în fiecare an, cînd se apropiau de Ignat. Îl tăiem, ori îl mai lăsăm?

Mutulică sărea ars:

— P-p-pă d-dom’ Co-Costică n-n-n-ul taie nimeni! E p-p-porcul meu!

Inimă-Acră era de aceeaşi părere:

— Las’ să nu-l tăiem! Că ne-a adus noroc!

Dar nu doar lui Inimă-Acră îi mergea bine de cînd se întorsese fugarul, ci şi vecinilor; ba chiar satului întreg. De la venirea lui nu se mai pomenise nici secetă, nici grindină; nici molimi, nici lăcuste, nici sărăcie. Drept urmare, pe domnul Costică îl iubeau toţi. Care cum avea la casa lui o lătură mai bună, dădea fuga să i-o ducă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! ... îl alintau mîngîindu-l pe spinare, în timp ce porcul îşi clătea rîtul în ceaun.

Că învăţase să facă nazuri, prea îl răsfăţa multă lume! Femeile, cînd amestecau mălai cu urzici, pentru raţe, îşi aduceau aminte şi de el.

— Na, Costică, na, mofturosule! îl îmbiau, dînd fuga cu strachina mare.

În sfîrşit, ce atîta vorbă, nu era om în sat care să nu-i poarte de grijă.

Aşa încît, cu toată bătrîneţea, domnul Costică prinsese iarăşi carne. Nu mai semăna nici pe departe cu umbra care era cînd se întorsese. Ba, de bine ce-i mergea, luase şi fel de fel de tabieturi: se scula tîrziu, ultimul în toată ograda, ieşea în uşa cocinei, se uita pe cer, căsca, se întindea, pe urmă se ducea alene la troacă, unde îşi clătea cu încetineală rîtul somnoros. Odată toaleta de dimineaţă sfîrşită, se îndrepta tacticos spre bucătărie.

— Guiţ, guiţ! adică: Bună dimineaţa! zicea, băgîndu-şi capul pe uşă.

— Ai venit, Costică? Mînca-te-ar mama să te mănînce! se bucura stăpînă-sa, grăbindu-se să-i pregătească gustarea de dimineaţă.

În timp ce el mesteca, Mutulică îl scărpina pe sub fălci sau pe după ureche. Apoi, sătul, domnul Costică dădea un ocol prin ogradă. Mergea agale ca un om nezorit de nimeni, care se plimbă cu mîinile la spate. Îşi vîra capul pe la coteţe, pe la grajduri, pe la magazii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă toate

sînt la locul lor. După ce termina aici, o lua către poartă, o deschidea cu rîtul şi pornea în plimbare pe uliţă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! îl îmbiau gospodinele, ieşindu-i înainte cu străchinile pline.

Domnul Costică mirosea, îşi înmuia rîtul, sorbea de două-trei ori, pe urmă pleca mai departe, fără să mulţumească. Asta, dacă-i plăcea mîncarea. Dacă nu, nu se oprea nici măcar s-o miroasă, lăsîndu-le pe bietele femei în drum, de batjocura vecinilor.

Aşa mergea, tot lungul uliţei; pe ici, pe colo, mai intra în cîte-o ogradă, în inspecţie pe la cocine, mai certa porcii dacă nu-i găsea cum trebuie. De la capul satului o lua pe la moară, unde căpăta întotdeauna un căuş cu uruială proaspătă de ovăz, măcinat anume pentru el. Cînd îşi termina porţia, cobora dealul, la iaz, unde făcea o baie. După aceea, vreo oră stătea întins pe mal, să-l usuce soarele, pe o parte şi pe alta. Pe urmă, o apuca spre casă, tot atît de domol cum venise.

După una din aceste plimbări, tocmai cînd se întorcea mulţumit, răscolind praful uliţei, dădu peste un convoi de ocnaşi care se oprise la puţ, în mijlocul satului.

Am stat mult la îndoială dacă să mai povestesc această întîlnire, sau s-o fac uitată. Apoi m-am gîndit că, oricît ar fi de nepotrivit să răscolesc amintiri triste, nu am dreptul să ascund nici una din întîmplările adevărate.

La vederea ocnaşilor, inima domnului Costică începu să bată altfel. Se opri să privească. Şi primii pe care îi văzu, în haine vărgate, cu lanţuri la picioare, erau Şeful măcelarilor, Ghiţă Bivolaru şi celălalt! Nu-i o născocire, erau chiar cei trei asociaţi, în carne şi oase. Iar paznicii convoiului se nimeriseră să fie ... da, ei înşişi: Cîinele-Roşu, Cuţit-Ascuţit şi Cantalup, vechile cunoştinţe. Însemna că se purtaseră bine ...

Domnul Costică se aşează pe picioarele de dindărăt, în mijlocul uliţei, să i se potolească bătăile inimii. Stătu aşa, nevenindu-i a crede, privindu-i cînd pe cei trei duşmani, cînd pe cei trei prieteni. „Oare m-or fi recunoscînd?” Cum erau să-l recunoască?!

E drept că Ghiţă Bivolaru îi arunca o privire iscoditoare, dar nu că ar fi bănuit ceva, ci fiindcă nu-şi uitase meseria.

— Drepţi! se auzi deodată.

Cîinele-Roşu, cu mîna pe revolver, dăduse semnalul de plecare. Hoţii se aşezară în rînduri şi porniră, zornăind din lanţuri.

Domnul Costică urmări convoiul cu privirea, pînă ce se pierdu în zări, pe drumul care ducea la oraşul îndepărtat unde erau ocnele...

Cîteva zile, sufletul îi fu tulburat de această întîlnire; apoi, încetul cu încetul, începu să uite. Îşi reluă unul cîte unul vechile tabieturi: sculatul tîrziu, plimbarea prin sat, vizita la moară, baia, şi aşa mai departe. Tocmai la prînz se întorcea acasă, răscolind praful prin mijlocul drumului.

Acasă îşi găsea stăpînii pregătindu-i prînzul. Fiecare dintre cei ai curţii făcea ceva pentru el, domnul Costică primea totul de-a gata. După ce se ospăta boiereşte, luînd bucatele numai pe alese, se retrăgea în fundul cocinei, unde, pînă pe la ceasurile patru, îşi făcea siesta. Apoi primea vizita porcilor din sat. Aceştia îl aşteptau strînşi în cerc, în mijlocul ogrăzii. Trecea printre ei, cu paşii rari, cu ochii în pămînt, ca un gînditor. Nici una din mişcările lui nu erau pripite, nimic nu făcea înainte de a se gîndi îndelung dacă e sau nu potrivit cu situaţia lui în sat.

Odată aşezat pe paie, între musafiri, îşi rotea domol capul de la o margine la alta a adunării, privind pe fiecare ins în parte. Numai după aceea le făcea semn să stea jos ...

Aici l-am găsit, după ani şi ani, în după-amiaza aceea limpede de toamnă, cu care am început acest ultim capitol.

Adunarea tocmai aplauda pe un mic purcel care recitase o odă dedicată domnului Costică. După ce entuziasmul primului moment trecu, porcii întoarseră capul spre bătrîn, aşteptînd să audă părerea lui.

— Hîm, hîm! tuşi domnul Costică. Mda, ce să spun! N-ar fi rău! Rima este bună ... Ritmul lasă de dorit, pe ici, pe colea, însă asta

se poate îndrepta. Iar simţămintele exprimate sînt destul de fierbinţi. Tînărul promite să ajungă ceva! Cine sînt părinţii lui?

Un porc mare, roşu de emoţie pînă în vîrful urechilor, făcu un pas înainte.

— Tu eşti tatăl poetului?

— Da!

— Şi maică-sa?

Porcul lăsă rîtul în jos.

— Micuţul e orfan de mamă! şopti cineva.

— Oh! Îmi pare rău! Condoleanţele mele! De cînd?

— Acum un an, la Ignat! răspunse cu întristare văduvul.

— Nu-i nimic! Asta-i soarta, n-ai cum să i te împotriveşti. Să ai grijă de micuţ! Cred că e talentat, s-ar putea să iasă din el un bun poet!

— Dacă pînă atunci nu l-or băga la cuptor! ... făcu părintele purcelului, fără curaj.

— Ei, nu aşa, nu aşa! Dacă am gîndi toţi la fel, ar însemna să ne punem doliu la cocini şi să nu mai aşteptăm altceva decît moartea! Fiţi mai optimişti, ce Dumnezeu!

— Vorbeşte ca un înţelept! îşi şopteau porcii, între ei.

O tînără purcică înaintă doi paşi, făcu o reverenţă timidă în faţa domnului Costică şi, dîndu-şi ochii peste cap, începu să cînte o romanţă ieşită de curînd, foarte la modă, un şlagăr:

De cînd te-ai duus,
Cocina-mi pare pust-ie
Nimic nu-mi prieşte, vai mi-ie!
Şorici şi oase-am ajuu-uns ...

— Cîntecul e prea de duzină! îşi dădu părerea domnul Costică la sfîrşit. Sentimentele sînt exprimate prea pe deasupra, vreau să spun că le lipseşte adîncimea, nu au ceva durabil şi convingător. Din nenorocire, n-avem ce face, asta este muzica dorită astăzi de tineret. Fetiţa însă are un glas plăcut. Cu multă şcoală şi cu multă muncă, ar putea să ajungă o cîntăreaţă de seamă.

— Vă mulţumim! Sînteţi foarte bun! îngînară emoţionaţi părinţii, apropiindu-se să-şi îmbrăţişeze odrasla ...

Iată aşa îşi petrecea domnul Costică după-amiezele, şi poate că le-o mai fi petrecînd şi azi, dacă n-o fi murit, că au trecut încă mulţi ani de atunci.

Soarele cobora încet spre apus. Pe drum începea să se audă scîrţîitul carelor care se întorceau de la cîmp.

— Mi se pare că este timpul să ne retragem! Zicea unul dintre porci, încercînd să se ridice, dar neîndurîndu-se. Astăzi v-am deranjat cam mult.

— Nicidecum, nicidecum. Puteţi să mai staţi!

— Vă mulţumim!

Un purceluş îndrăzneţ, cu glasul subţire, ieşea în faţă:

— Mai povestiţi-ne o dată, dacă nu vă supăraţi, cum v-aţi luptat cu bandiţii!

Adunarea aplauda:

— Oh! Da! Povestiţi-ne! Vă rugăm frumos!

Domnul Costică se înroşea de plăcere.

— Dacă ţineţi chiar aşa de mult, iacă, am să vă povestesc. Dar ultima dată. Să nu mai insistaţi! ...

Şi începea iarăşi povestea pe care toţi porcii o ştiau pe de rost ...

— Tată, ia întreabă-l tu! şoptea un purcel, pe undeva prin spatele adunării. E adevărat că a fost şi la ocnă?

Părintele îl apuca de ureche.

— Ssst! Ţine-ţi gura! îl certa, printre dinţi. Nu ţi-am spus că despre asta nu trebuie să vorbeşti?

Purcelul pedepsit scîncea încetişor ...

Aşezat pe picioarele de dindărăt, în vîrful paielor, ca pe un tron, domnul Costică povestea:

— ... atunci bandiţii au rupt-o la fugă, lăsînd toate armele jos!

— Ah! Ce minunat! Ce minunat! exclamau porcii, înfioraţi.

Şi seara ... şi serile cădeau încet peste sat.

Noiembrie, 1945

Ferma „Coţofana veselă”.....3
CAPITOLUL I Ferma „Coţofana veselă” şi stăpînii ei.....4
CAPITOLUL II Vi se prezintă eroul principal şi încă un personaj la fel de important.....7
CAPITOLUL III Cum a început idila între Elvira juncana şi taurul Pamfil.....10
CAPITOLUL IV Cristofor dă dovadă că este un mare măgar.....11
CAPITOLUL V Cristofor se proclamă împărat.....17
CAPITOLUL VI Părintele Pomană din satul Ghiftuiţi, la slujba de Paşti.....25
CAPITOLUL VII Animalele se duc la biserică.....29
CAPITOLUL VIII Se mărită vaca, şi plătesc găinile.....36
CAPITOLUL IX Petreceri şi iar petreceri.....40
CAPITOLUL X Noaptea cînd au venit hoţii la găini.....46
CAPITOLUL XI Hoţii cer despăgubiri.....53
CAPITOLUL XII Pregătiri de luptă.....56
CAPITOLUL XIII Atacul.....60
CAPITOLUL XIV Vaca Elvira trimite veşti.....71
CAPITOLUL XV Înmormîntarea lui Azor.....80
CAPITOLUL XVI Sfîrşitul împărăţiei.....84
CAPITOLUL XVII ...şi porcul se dovedeşte a fi un mare muzicant.....90
CAPITOLUL XVIII Încheiere fericită.....93
Un porc mizantrop.....97
PARTEA ÎNTÎI.....98
CAPITOLUL I Cîteva date despre copilăria şi tinereţea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale.....98
CAPITOLUL II Întîlnirea cu Sfîntul Ignat.....104
CAPITOLUL III Nea Grigore Inimă-Acră, Mînă-Lungă şi Mutulică rămîn cu gurile căscate.....108

CAPITOLUL IV Domnul Costică se instalează la hotel.....112
CAPITOLUL V Liga pentru protejarea porcinelor.....115
CAPITOLUL VI Răpirea domnului Costică de către măcelari.....118
CAPITOLUL VII Cel mai iubit cetăţean al oraşului.....129
CAPITOLUL VIII Înfruntarea poliţiştilor cu măcelarii.....134
CAPITOLUL IX Prima dezamăgire.....140
CAPITOLUL X Uimitoarea intervenţie a medicului veterinar.....144
CAPITOLUL XI În culmea gloriei pământeşti.....148
PARTEA A DOUA.....153
CAPITOLUL XII Apare un personaj nou, invizibil oamenilor.....153
CAPITOLUL XIII Primele mustrări de conştiinţă.....160
CAPITOLUL XIV Doi purcei amărîţi îşi povestesc necazurile.....164
CAPITOLUL XV Domnul Costică iscăleşte maldăre de hîrtii.....167
CAPITOLUL XVI Pătimirile.....169
CAPITOLUL XVII Ura populară.....174
CAPITOLUL XVIII La Curtea cu Juraţi.....177
CAPITOLUL XIX Viaţa la ocnă.....181
CAPITOLUL XX Banda Cîinelui-Roşu.....186
CAPITOLUL XXI Întoarcerea în oraş.....190
CAPITOLUL XXII Purtarea celor trei asociaţi.....197
CAPITOLUL XXIII A doua întîlnire cu Sfîntul Ignat.....200
CAPITOLUL XXIV Mutulică a vorbit.....204
CAPITOLUL XXV Happy end.....209